

bibliothek
isburg

Hist. book 729

MODESTI TAUBENGALL

APOLOGETICUS

Adversus Umbras Oratij

MELLITI

PRO FAMA

A. R. P. GABRIELIS HEVENESI

ET

UNIVERSÆ

SOCIETATIS JESU

In causa Libelli, qui CURA SALUTIS
inscribitur, præcipiens Methodum
de Statu vitæ maturè ac pru-
denter delibe-
randi,

VERONÆ, M. D. CC. XXIII.

Sunt multi inobedientes,
Vaniloqui & Seduciores,
Quos oportet redargui. *Tit. 1.*
Defensio mihi proposita est, non
calumniatio:

Vindicem ago Famæ
Religiosissimorum Hominum
Piorumque Manium.
Stat experiri omnia pro Amicis,
Pro DEI Servis,

Quorum
Non voluntate, non consilio,
nec scitu, nec nomine.
Sed suâ Sponte.
Solius æquitatis studio,
jure naturæ.
Ob patientiam optimorum Viro-
rum læsam
Hoc opusculum
Indignatio justa
composuit.

A. R. R.

*A. R. R. & Eximijs è Societate Jesu
Patribus & Fratribus.*

DEdico vobis hoc opusculum, quia pro Vobis. Famam tueor Vestram, quia Vos non defenditis. Habete præmium modestiæ. Fama vobis necessaria est: Vobis? imò alijs, quorum Saluti servitis. Nihil facilius, quàm Famam Vestram defendere, quia opera Vestra testimonium perhibent de Vobis. Molestè forsitan operam meam accipitis, metu, nè crabrones excitem. Ne timeate. Si excitavero, compescam. Quid autem? nonne per ipsum silentium vehementius excitantur? Satis estis, reor, experti. Audent, quia siletis: Calumnias inferunt, quia non refertis. Res indigna! Si adhuc silere decernitis; at non ego, qui ferre insolentiam tantam nullo modo possum: Et quos tandem novos excitabo crabrones? nonne ità sunt modò, ut excitari virulentiores haud possint? Prodiit Libellus famosus annis ab hinc aliquot: prodiit anno nuperno alter priore fædior. Sub incude, ut jactant, sunt alijs. Bellum Vobis apertè denunciatum est. Cantantur de Vobis triumpho, ostentantur plagæ, in faciem jactantur dictæria, amplificatur invidia Vestra apud omnes ordines, firmatur & hæret sinistra opinio, insultant Vobis, tanquam nè hiscere audentibus, inimici, animos Vobis lapsos petulanter objiciunt, grassantur in fama Vestra tanquam in pascuis liberis securâ proboscide, suoque quasi jure in vestra ignominia stabulantur, quin ex ipsis sacris pulpitis appetimini, quid amplius expectatis; Siletis tamen; atqui silen-

tium non modestiæ, sed conscientiæ, sed formi-
dini, sed inopiæ defensionis tribuitur. Siletis;
atqui sic petulantia & calumniarum nullus erit
finis. Adhuc siletis? Nempe stat cum Apostolo
per infamiam & bonam famam eniti ad palmam.
Piè, sanctè, religiosè. At non committam ego,
ut abutantur alij patientiâ Vestrâ. Dixi nihil
esse facilius, quàm famam Vestram defendere.
Quidquid enim objectatur Vobis, vetus est
crambe, millies diluta. Effudit in Vos dudum
Vires suas omnes calumnia, hebetavit aciem,
consumsit tela amissioque ut vespa aculeo torpet.
Et hi tandem crabrones, quos timere oporteat?
explodendo vincuntur. Est autem, ob quod cra-
brones, qui hodie circumfremunt, sit necesse
compescere. Primum Castigatio Calumniatoris,
qui famam Vestram derelictam, & primi occu-
pantis putavit. Deinde invidiæ, ac sinistra opi-
nionis, quam ille de Vobis affricare conatus est,
absterfio. Tertium vindicatio famæ Religiosissi-
mi Viri, qui Decus fuit Societatis JESU, quem
nefas est post fata desertum indefensumque re-
linqui. Faciam igitur quod Virum probum, æqui-
que amantem deceat. Vos Admodum Reveren-
di atque Eximij Viri officium meum gratuitum
ut non ingratum habebitis, sic ita à me peragi
sentietis, ut, quod DEUS faciet, non sitis crabro-
nes, quos admodum timeatis, habituri, faciàm-
que imò, ut adversarius, quàm Vos, crabrones
sibi excitatos intelligat. Valete & mei ad Aras
mementote.

Honoris Vestri

Studiosissimus

Modestus Taubengall.

Ad Lectorem.

VEnit nuperrimè (utinam priùs venisset) ad manus meas Libellus ficto nomine editus Annò 1721, contra opusculum R. P. G. H. è Societate JESU, quod *cura Salutis* inscribitur. Authorem statim agnovi, uti Corvum ex voce; eundem quippe, qui jam aliàs similem Libellum tanquam sui ordinis partes agens contra id opusculum ediderat, nempe *Oratium Mellitum*. Pervolvi Libellum obiter, & eandem crambem, quam in primo, hìc de integro recoctam, multa præterea in Almam Societatem JESU ineptissimè scripta, & puram putam animi passionem manifestè prodentia deprehendi; quo, ut verum fatear, horis pomeridianis cum contubernali meo instar gerrarum trivialium nonnunquam prælegi jufferam, cachinni captandi causâ. Est enim quiddam jucundum, videre homines insolitâ quadam perturbatione & mentis extasi laborantes, quomodo jam fremant, jam furant, jam Cœlum ac Terram permisceant, mox iterum velut animo linquente ejulent, terram supplodant, atque rursus oculis in Cœlum versis opem Superùm implorent; jam hanc, jam illam in partem irruant, ubique impingant: Aperto ad aures usque ore velut magnum quid crepaturi adstent, & hiantes in ipsa loquendi molitione destituantur: Sic Herculem furentem, sic Medeam cruentam, sic alia comædiarum & ludorum artificia, affectuúmque turbatorum imi-

tamenta non sine gustu animi, voluptatēque spectamus, præsertim si nullum periculum majoris alicujus rei orituræ prævideatur. Quod verò in fictis & umbraticis, idipsum multò amplius in veris hominum à se exorbitantium affectibus aspectare jucundum est, præsertim ijs, qui Serijs identidem distracti, obvenientibus istiusmodi laxamentis magnopere capiuntur. In quo tamen ille manet sapientum fructus, æstimare, quàm turpe sit, quàm fædum, hominem rationis compotem ità affectibus suismet abripi, adeò in verba ac gestus indecoros erumpere, adeò parùm sui potentem esse, ut ex ore, ex oculis, ex toto vultu, quin omni ex motu signa hominis de statu mentis penè dejecti appareant: Fœda res, attamen à nonnemine magno Sapientiæ proventu Spectata; cui, ut scimus, ad iram refræandam profuit, hominis irati speciem aliquando spectasse.

Libellum igitur, quem dixi, aliquando per otium volutabam, illudque cum familiari meo sæpenumero conferebam, mirari me sanè, quid esset, quod Inclyta Societas JESU, cujus honor & fama eo opusculo vehementer petebatur, ad omnia tamen pisce magis obmutesceret, ad ejusmodi clamores ei in ipsam aurem ingestos, surda tamen permaneret: Quæ cum & Pylades meus capere satis non posset, præcipuè quòd satis intelligebamus multos ex eadem Societate in provincia tum Austriaca, tum Bavarica alijsque fuisse, quibus calamus magnopere pruriebat, ad nœnias istas non tantùm refutundas, sed in authoris etiam pudorem luculentum regerandas: Id unicè causaban-

fabantur, ligatas esse manus; Disciplinam ius-
sumque superiorum in causa esse, quo prælum
conferere vetarentur illud in paremiam usurpan-
tes: *Vinco seu vincor, semper ego maculor*; tum
& pacis atque ædificationis publicæ rationem
habendam, qui fructus nonnullâ etiam patien-
tiæ modestiæque difficultate Sapienter redime-
retur. Hæc cum ita inter nos ego fociusque
meus agitaremus, subit, impulsu, nescio quo,
animum meum cogitatio, quâ simul in linguam
delatâ, quid, inquam, si ego veritatis æquitatis-
que causam mihi tuendam sumerem? Est mihi
ad similia ludicra pectus minimè pavidum; &
hostem, cum quo mihi esset agendum, nemo
admodum magni facit, certè iudicium ejus
omnes accusant; ut mihi porro non magno ne-
gotio debellari, profligarique posse videatur.
Certè argumenta, quæ legissem, adeò esse
futilia, adeò nullo Dialecticæ vinculo com-
paginata, ut uno alterove intorto telo ve-
lut scopæ dissolutæ seipsis in mera ramenta
sint abitura: Tum si acrimoniâ certandum esset,
suppetitura mihi abundè verba, queis hominem
â capite ad calcem veris scitisque coloribus expin-
gerem; verum hunc non esse eruditorum stylum,
quibus illud alterum potius solenne, ut rationi-
bus & ingenio, quàm vetularum rabidarum, pue-
rorumque trivialium vocabulario in ejusmodi
congressibus uti malint, cætera Melampodi per-
mittentes, ut ea levato pedis crure conspersa
aspernetur. Hæc cum ita differerem, subridens
necessarius meus, næ tu, inquit, rem Sanctam
facturus esses, si hominis fremebundi, atque in

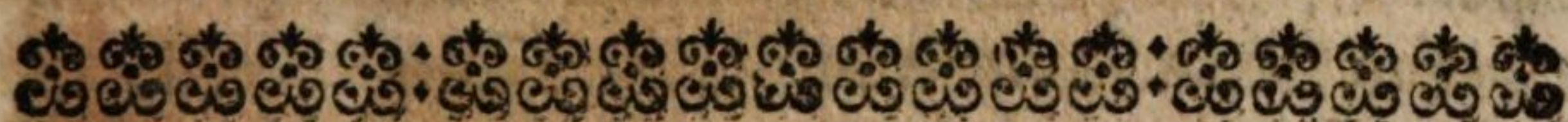

omnes licenter incurrentis capiti ac cornibus
foenum illigares, ejusque, quâ velut alpha eru-
ditorum ebrius incedit, gloriæ effumant; frigi-
dam affunderes: Rectè sanè non de Societate
tantùm JESU, quam indignissimis modis homo
nupernus accipit, sed de alijs quóque Religiosis,
imò & secularibus, quibus ejus ramus & insolentia
intolerabilis est, esses meriturus.

Atque adeo non diu deliberans, otium, quod
inter assiduos reipublicæ labores parcissimum
mihi est, tantillum tamen huc seponendum exi-
stimavi. Vocato igitur librario meo famulisque
missis factis hæc, quæ deinceps proferentur, de-
sultorio labore in calamum dictavi: Quæ â Te
Lector, non eo animo legi velim, ut speres me
paribus argumentis, id est scommatis, ejulationi-
bus, execrationibus diris in Mellitum erupturum;
nequaquam enim vero: Indigna hæc genio, ca-
lamoque meo; indigna ingenio. Multoque mi-
nùs in ejusdem famæ diminutionem, aut con-
tumeliam (quod noxam alioqui gravissimam
Christiani ducimus) aut ipsius, aut Sanctissimæ
Religionis effutiturum: Argumentis & rationi-
bus agam, tum & modestiâ scribendi sinè dubio
vincam; quam victoriam homini ingenio longè
potiorem, quàm illam alteram, quæ mordendo
conspurcandoque transigitur, judico. Cæterum
quod ego, qui in seculo dego, hæc talia mihi
sumpserim, causam accipe: Delictum non reli-
giosum ab seculari Christiano putes fieri debebat,
quidve ab ipso vel Christiani hominis officium,
nedum ratio statûs religiosi exigat, ab seculari
discere: Maxime verò me impulit officium in
pica-

pietissimos Sancti viri manes, quos homo humanitatis omnis immemor vel in sepulchro vellicare, & inquietare non erubuit, hominisque famam immortalis memoriæ dignam ignominie postremæ addicere, id quod mihi peculiari quodam, quo eram pijsimo viro in vivis adnexus, necessitudinis, æstimationis, beneficiorum vinculo, tolerandum minimè videbatur. Requiescat in pace vir Sanctus, & laborum suorum, quos in omne genus hominum, præcipuè in manu- cenda ad salutem juventute posuit, fructu gaudeat in perpetuas æternitates! obmutescant ora loquentium iniqua!

Ad Mellitum.

TRia sunt hominum genera, quos etiam pro- bra & scommata ingerentes nè responso qui- dem dignari solemus: Stulti, infantes, ægroti. Quoniam horum numero te Jesuitæ habeant, cum tibi ad tuas calumnias adhuc respondere super- federint, ignoro. Ego certè ne te putes adeo nauci ab omnibus fieri, vir tot anecdotis clarus, sustinere haud potui, quin tibi, alijs etiam tacen- tibus, pauca responderem. Gratissimum tibi credo facturus; quòd habeas aliquem, qui ad tuas gerras animum nonnihil advertat. Hoc cer- tè videris unicè exambivisse, cum uno libello edito non contentus etiam secundum altero ma- gis ridiculum adornaveris, & vir negotijs lite-

rarijs adeò obrutus tamen te adeo fatigare susti-
nueris, eo tantum, ut apparet, sine, ut esset ali-
quis, qui pensi tuas nugas haberet, in te com-
miseratio. Desiderio igitur tuo deferendum, &
quoniam alioqui risum & joca mihi captare so-
lenne, nonnullam inter umbras tuas diversionem
animi aucupandam putavi, ea scilicet ratione, quâ
solemus hominum aliena agentium & loquen-
tium mirabiles actiones libenter spectare, & ex fu-
rijs ac rabie talium hominum risum & cachinnum
captare. Jucundè igitur & hilariter hoc opuscu-
lum mihi fluxit; & quidem ut gustum volupta-
temque animi mei intelligas, adeò properè atque
celeriter, ut nec dimidij mensis plenum spatium in
eo concinnando consumpserim; id quod facilè ex
stylo vibrato, ac volucris, cogitationibusque uno
velut anhelitu excurrentibus intelligere poteris.
Serijs enim, cum alioqui sim valdè occupatus, ne-
fas putabam, risu & jocis nimium temporis sub-
trahere. Quamvis autem, ut dixi, risum & jocum
captaverim, tamen cepit me aliquando miseratio
tui, ut qui vir Religiosus talia mihi posse scribere
non videbaris, nisi morbus mentem tuam vehe-
menter deprefferit. Proinde operam dedi, ut si
qua fortè possem, te tibi redderem, & quâ adeò
excidisti, commoditate mentis, præclaro certè be-
neficio, te cumularem. Quod utrùm affecutus
sim, ex eventu patebit. Cæterum inter umbras
& nugas tuas non semper nugaciter, sed sæpe val-
dè seriò versatus sum & tecum tanquam cum ho-
mine intelligente locutus, quod nolim à quo-
piam sic accipi, tanquam arbitratus essem, homi-
ni statum commodum jam redijisse, sed feci in alio-
rum

rum gratiam, ut qui fortè cum maxima illius injuria eum sanè loqui putabant, manibus palpent esse meras umbras. Tu interim, mi ægrote, gratum habebis, quòd curationem *muscarij* tui susceperim, & licèt modò, dum adhuc furijs & umbris æger es, id molestissimè sis laturus, tamen cùm sanitas redierit, medico & incisori gratias ages. Curatio porrò tali modo instituetur, ut primò fumum, qui tuum caput valdè obnubilat, discutiam, deinde, ut muscas, quæ in cerebro tuo velut in Apiario, integra examina, nidificârunt, teque miserum in modum torquent, dispellam: postea, ut inflammationem cordis, quæ tibi febrim etiam rationis induxit, idoneis refrigerantibus sopiam. Deinde, ut glaucoma, quod oculos tuos obduxit, succo nonnunquam morsicante, mox iterum lenimentis abstergam. Guttur item tuum, & linguam humore bilioso penitus oppletam dulcificare conabor, melle identidem ingesto, tum & labia & dentes & præcordia sæpiuscule inungam melle, manus item tuas & digitos extremos, quibus ad scribendum uteris, quin & calamum & atramentarium, quæ manibus assiduò versas, denique & oculos, quibus lives, & nares, quas corruptissimas habes, & supercilia, quæ rigide nimium tollis, & mentum maturitatis index, & denique totum caput melle perungam, ut jam sicut es nomine, sic & re fias totus *Mellitus*, id est dulcis, non æcerbus, mansuetus, non furiosus. Ne tamen possis modestiam accusare meam, videbis in toto decursu me valdè politè, decentérque loqui, tecum ludere potius & joculari, quam seriò

cer

certare : Te proprio nomine nunquam appella-
bo : Ordinem tuum sanctissimum , cui utinam
majori decori esses ! semper omni laudum & ve-
nerationis genere prosequar, non sic , quemad-
modum tu cum Societate JESU egisti. Argu-
mentis dicta mea, non scommatis, non calum-
nijs stabiliam, alios ejulatus, invectivas, expro-
bationes, insultationes, quæ tu fecisti, nequa-
quam ut à me fiant, committam : Qui enim
ægrum curare vult, sanus sit, necesse est. Omit-
tam multa, quæ dicere possem, alia leniùs, quàm
mereantur, efferam. Quod autem in risum &
cachinnum tuas omnes ineptias convertam, hoc
tu certè contumeliam non interpretabere, quan-
doquidem non possit esse melior dictorum tuo-
rum tam furiosorum acceptio & interpretatio,
quàm ea non ex malitia, aut deliberata mente, sed
ex profunda animi ægitudine deliquium indu-
cente, esse profecta : Ex quo ille etiam fructus
& bonum proveniet, ut homines, qui tuas rabies
& umbras legerint, non adeò offendantur & scan-
dalizentur, reputantes ea non ab expedito, aut
exoneratæ mentis homine, sed ab ægro & atto-
nito esse prolata, de quo scilicet spes sit, si ad
mentem redierit, meliora & sensurum, & locutu-
rum ; tum nè Acatholici arbitrentur inter Reli-
giosos inveniri tales, qui præsentè animo præditi
sustineant, tam absurda & enormia scribere. Sic
& invidiam à te omnem avertam : Ægroto enim
omnes libenter ignoscunt, & satis calamitatum
sustinere censetur, qui inopia judicij laborat. Sic
autem totum opusculum dispescam.

1. Producam vitam & mores laudatissimi & Sanctissimi viri R. P. Gabrielis Hevenesi, quem, si omnes aliæ causæ scribendi deficerent, æquitas tamen flagitaret contra tot calumniam & contumelias defendi: ità enim habeo me perinde bonum piúmque facturum, atque si Sancti cujuspian injuriam mihi defendendam susceperim.

2. Ostendam, quòd, quæ scripsit, sanctissimè, rectissimèque scripserit, non impudenter, non scandalosè, non contumeliosè, non vertiginosè, ut Mellitus vociferatur.

3. Discutiam umbras Melliti, & ejus argumenta, quæ nulla omnino sunt, adeò, ut mirari satis non potuerim, homini sano gravia videri potuisse, diluam ad oculum.

4. Ostendam defectum & inopiam judicij, quâ Mellitus in utroque suo centunculo consarcinando laboravit.

5. Subjiciam allocutiones duas, alteram ad A. R. R. Societatis JESU Patres, ad Amplissimos Præsules Melliti Superiores alteram, denique datis Mellito commodis præceptis concludam Opusculum.

Protestatio Authoris.

Protestor inprimis me nihil finistri de quocumque Ordine aut quapiam ejus persona velle in præsens scribere. Mellitum quod attinet, cum is adeò non mel Atticum, quin fel acerbissimum Jesuitis propinaverit, sibi tribuet, si ab
finth

sinthiten sibi â me credat aliquando miseri:
Propè dixissem : Exedat , quod intrivit : nî,
quemadmodum pramissi , puderet sudibus uti
præustis, Lectorémque ad prandia fabrorum, aut
ad poma vocare agrestia. Religiosus cum sit, no-
lui ludibrium facere , adeò ut nec ipsius, nec
Religionis nomen edam. Ille viderit , quâ
conscientiâ potuerit Religiosissimos viros non
jocularibus aut innoxiiis bracteolis , quibus
ego eum excomam , sed planè seriis , famo-
sis ignominiosisque strophis , ipse non laceffi-
tus , mundi ludibrio totius, quoad in se erat, ex-
ponere.

Protestor secundo, me cum potuissem mul-
tò acrius asperare Stylum , & par pari referre ,
non paruisse tamen ingenio aut ubertati mate-
riæ , sed apiculæ in morem libasse Melliti mel in
summa duntaxat cute, fixo quandòque aculeo,
non ad sensum profundum, sed ad scabiem po-
tius perfricandam accommodo , nullo odii aut
vindictæ veneno ; leviùs denique quàm opor-
tuit. Quid ita ? Non obmeritum Melliti , aut
quod ipse sibi fortè persuadeat, metum ejus ali-
quem , sed honoris & reverentiæ gratiâ, quâ in
Sanctissimum ejus ordinem atque inprimis Am-
plissimum Monasterij Mellicensis Præsulem & ego
feror , & inclitam JESU Societatem ferri scio,
Virum (quod non gratiæ conciliandæ do, sed
planè spectatis ejusdem per Austriam, ac præci-
pue Urbem Viennensem, qui exteras quoque ter-
ras Virtutibus) Virum inquam , quo Mellitus
planè dignus haud est, moderatum, æqui bo-
nique amantem , Sapientem, magnumque de-
cus

eus Ordinis sui, è cujus mente scio non fuisse scabiosum illum Pasquinum, quem Mellitus edidit, quin contrà multis occasionibus eum alio longè animo, quàm quo Mellitus optasset, in JESU Societatem & fuisse & esse. Scio eum detestari tumultuosa ejusmodi consilia, averfari, ut par est, studia contentionum; scio sic favisse literis & eruditioni inter suos promovendæ, ut tamen paci, concordia, denique virtuti potiora tribueret. Parum huic bonæ menti Mellitus respondit, Mellitus ille tanta in laudem svavitatémque Obedientiæ perorans, reverò ipsa sic agens, ut fructus haud admodum jucundos lætósque Superioribus ferat suis, filiusque sit non gladii sed doloris. Precor ut Ordini Sancto sic commodet, ut non fovisse malum ovum Confratres reliqui aliquando gemiscant. Vapor & spuma stabile nihil habent: fumus etiam lacrymas elicit non alijs magis, quàm qui eidem assident foco, eodémque lare versantur. Quid recti sperandum, si simius se Regem ferat? Protestor tertio me, quod erat muneris mei, in hoc præcipuè incubuisse, ut errores nonnullos Mellito eximerem, inprimis, quo putavit se esse aut invulnerabilem, aut adeò formidatum, ut ejus vim calami eruditionisque torrentem nemo sustineat: Se esse Leonem, cujus os raderet nemo audeat: Lyras suas magni fieri ab hominibus eruditis, aut esse ejusmodi, quæ à nemine refelli possint: Demum quo putavit se esse præcentorem Choragumque cætus Philologorum, quo sibi existimabat licere, æstimatio-

ner-

nem sui, thus ac poplitem imperare omnibus, & nō faciant, in morem cornupetæ quoslibet licenter impetere, summos, medios, Religiosos Seculares, atque denique agere, qui vix pipiat, in senatu literario Dictatorem. Illum maxime errorem ei demtum oportuit, quo somniabat se timeri: quæ causa fuit, ut, cum aliàs essem longè mitius scripturus, ob hoc ipsum liberaliùs aliquantum incessem vellicaremque ejus cristas, ut ne videlicet, qui novus esset insolentiæ stimulus, timeri se aut observari putaret. Protestor nihil esse tui, quod extimescam Mellite, non nomen, non calamum, non halitum eruditionis, non iram, non furorem, non calcar, non tomos tuos, non crambes tuas, non scommata, non clamores, non fœdera tua, nihil inquam tui est, quod reformidem, ingenium autem & judicium minime. Quodsi tibi doleat, memineris idem evenisse ranæ, quæ cum clamoritate suâ freta chorum inter animalia ducere & leones percellere coaxando, vellet, conculcata est. At repudium mihi daturus es, amicitiamque renunciabis. Tuum jus esto, te amicum esse meum dedignari, at ego esse tibi dedignabor inimicus.

Proœ-

Proœmium.

Opportunissimè mihi venit in mentem ejus , quod legi apud Ælium R. 2. Histor. c. 13. planè in rem meam , de socio quodam Anyti , qui ibidem disertè *Mellitus* appellatur. Struxerat ille cum aliis calumniam Socrati Viro Atheniensium optimo , modestissimo , justissimo , deditque operam , ut in theatro fabula factus insolentissimè traduceretur , ob id inprimis , quod diceretur sequiores quondam opiniones in eos , qui ipsum audirent , inducere. Et erat comœdum maledicum secuta apud multos acclamatio : Nam & tum quoque , ut laudatus Ælianus subjicit , verum erat illud Tratini : Theatrum corda male sana habebat. Adeò & Socrati suus non deerat Mellitus. Quid huc aptius ? Socratem profecto memoriæ nostræ vexasti Mellite , & cum applausu nonnullorum ejus furfuris , cujusmodi & inter Athenienses extitisse idem scriptor commemorat , hominum invidiosorum , & optimis quibûsque detrectandum , ijs inprimis , qui præ reliquis vitæ gravitate fulgerent , proclivium , eorum planè , quibus corda malesana : Et es decreto talium Mellite laurum forsitan palmamque promeritus : Verum enimvero non consummabis victoriam. Erat , quo repulit Sycophantam Socrates : quid illud ? Spectandum se dedit.

Fiat hoc in præsentī : Spectetur Socrates.

CAPUT I.

Qui vir fuerit A. R. P. Gabriel
Hevenesi?

*Ex mea ipsius notitia, & gravissimo-
rum omnis ordinis testium re-
latione.*

In memoria æterna erit justus, ab audi-
tione mala non timebit. Psal. 111.

A R. P. Gabriel Hevenesi natus erat nobili
Hungarorum progenie, in vicino Au-
striæ comitatu Castri ferrei, Anno 1656.
24. Mart. Parente inter suos conspicuo, & ne-
gotijs etiam publicis spectato. Matre fæmina
pientissima, cujus memoriam æqvum est in An-
nalibus Austriacis, & omnium cordibus peren-
nare. Tantum quippe ejus meritum est in au-
gustissimam Domum, quantum nullæ nostræ
prædicationes valeant rependere. Hæc enim est
illa fæmina, quæ Augustissimum piæ memoriæ
Leopoldum Magnum ex præsentis mortis discri-
mine eripuit; intoxicatâ artocrea, quam nove-
rat aut suspicabatur scelere alterius fæminæ in vi-
cino, ut notum est, prædio Portendorff appara-
tam,

tam, illâ in latrinam abjectâ, aliâque ejusdem formæ substitutâ. Hac igitur Matre editus Gabriel cum lacte hausit fidelitatem illam in Augustissimam Domum, quam per omnem inde vitam in omnibus negotijs demonstrâsse, compertum est omnibus.

Teneris pueritiæ annis innocenter exactis in Societate JESU postmodum ita crevit ætate & Sapientiâ, itâ in omni virtutum & literarum disciplina promovit, itâ ob eximiam planèque singularem prudentiæ laudem omnibus, iisque primis atque Eminentissimis Viris in admiratione fuit, ut qui hac in parte ei detrahere quiddam, aut labem velit aspergere, omnium locuplete conscientiâ refelleretur. Oculati, si nescis, sunt Jesuitæ in observandis invicem moribus, & quàm juncti sunt quotidianâ vitæ & negotiorum consuetudine, tam non imperiti virtutum, atque si opus sit, etiam nœvorum minutulorum censores. Versatus est porro A. R. P. Gabriel potiores vitæ annos in luce Provinciæ Austriacæ, maximis quibusque munijs perfunctus; Tyronum, quod summi apud Jesuitas momenti est, institutioni præfuit annis undecim, Rector inde Collegij Academici, demum universæ per Austriam, Styriam, Carinthiam, Carnioliam, Hungariam, Croatiam, Transylvaniam extensæ provinciæ Præpositus, eam ubique Spiritûs religiosissimi Sapientiæ, prudentiæque planè, ut dixi, singularis laudem retulit, ut sæpè mirarentur, (neque hodie satîs capiant multi,) quo pacto Vir tantis distractus Societatis munijs & omnes officij sui apices explere, & præterea libros conscribere, &

conscientiarum arbitrum, quod peritissimè nove-
rat, agere, unus par esset omnibus.

De arbitrio conscientiarum, ut memorem, nòrunt Viennenses olim qui fuerunt Academici (hac quippe in urbe ætatem virilem omnem posuit,) quàm sanctè, quàm graviter, quàm sapien-ter id officium gesserit. Accursus ad eum velut ad Parentem omnium fere adolescentum; quo-
rum ille morbis quàm dextrè noverit consulere, multi hodièque grati unà mecum deprædicant. Ad instillandam eorum mentibus solidam pieta-tem, fovendam tuendàmque innocentiam con-
scripsit libellos complures, Spiritu & prudentiâ
plenos, qui manibus passim teruntur, & apud
alienigenas quoque maximo in pretio sunt. At-
que ut eo delabar, quod jam dudum Lector ave-
bas, unde illæ lacrymæ, illæ Satyræ, quarum oc-
casione hæc scribimus, ortum suum fortitæ sunt;
Quoniam in eo dirigendæ juventutis negotio,
quod instituti Societatis JESU proprium est, pri-
mas tenet vitæ in posterum-instituendæ delibe-
ratio atque delectus, Vir, ut qui plurimos annos
in ea palæstra contrivisset, ita in hac parte per-
functus est, ut ex amussini impleret regulas, quas
ipse animæ directori præscripsit, præsertim illam,
quæ sic habet: *Acturus cum deliberante sit pror-
sus indifferens, nec DEUM præveniat, sed sequatur.*
Hoc ille. Verùm quia permultum interest ad ea,
quæ in sequentibus dicuntur, ut penitus viri reli-
giosissimi spiritus & scita, quibus ille hac in re usus
est, pernoscantur, juvat alios hoc in genere regulas
adferre: sic igitur pergit:

Primum jubeatur deliberare, an in seculo manere velit? 2. an Ecclesiasticum statum assumere praestet? 3. an Religiosus Ordo ingrediendus? Deinde hac facta determinatione primo deliberandum proponat illi, qui v. g. secularem statum elegit, an militia? an oeconomia? an juris vel medicinae studio, &c. se addicere velit? vel si Religio illi praeplacet, investigandum, qualis Religio assumenda? rationes scripto adnotandae. Non statim cuique impulsui credendum; permittendus est longiori tempore negotium hoc & rationes expendere; juvabit etiam, eidem quaedam contra illum statum, quem deliberans eligere vult, objicere: ita tamen, ut positivè nullum ei statum, maxime verò nullam Religionem dissuadeat.

Conetur ejus motiva discernere, an à DEO, an ab amore proprio, vel demone sint profecta? neque diu coram DEO consideratà suum ei consilium aperiat, memor quòd hanc animam, quam DEUS ejus curae tradidit, etiam ab eodem sit repetiturus.

Si omnibus perpensis judicet vocationem esse à DEO, eligatur dies, quā deliberans conclusionem à se factam DEO offerat, proque ejus executione gratias petat.

Religiosum statum ingressuro ejus difficultates explicandae, suadendae tales corporis mortificationes, quae illi statui praescriptae sunt, nè nova illi deinde omnia videantur. Hucusque caput illud: In capite porro antecedente inter alia hoc praecipit: Quia status electio etiam ab

alijs circumstantijs pendet, v. g. ejus genij, ingenij, valetudinis, virium, propensionis, &c. deliberans sit; expedit de his pariter duci suæ notitiam dare. Pluribus hic non immoror, quæ alioqui in sequentibus redibunt: Hæc ejus gnoma: Deliberanti primum curam debere esse de anima. Mortem, Judicium extremum, Infernum, Cælum in consilium adhibendum.

Mundum, carnem, demonem hostes esse bonæ deliberationis.

Amorem DEleffe deliberantis cynosuram.

Hæc & alia ejus generis sunt pronunciata viri Religiosissimi, quibus, ut ad oculum apparet, nihil aliud quærebat, quàm bonum, salutemque animarum; proinde neutiquam, ut nonnullis postea visum, ad hunc potius, quàm illum statum quempiam invitare aut allicere, sed viam omnibus regiam pandere, quâ nequè ad dextram, nequè sinistram declinent.

Et verò tantus ejus directionis apud adolescentes fructus extitit, ut quod viventium testimonio, posthumisque ejus tabulis compertum fuit, per eos, quo Viennæ degebat, annos, Adolescentum numerus sanè copiosus (fere quingenti) ad Religiosorum Ordines eo directore sint promoti; nequè ad Societatem JESU duntaxat, (qui ejus numeri minima pars sunt,) verùm ad omnis generis Ordines, Benedictinos imprimis, Cistercienses, aliósque passim, quos non est necesse singulatim nominare. Et sunt haud pauci, qui hodiequæ Sapientiam viri mirantur & prædicant, qui cùm Societatem enixissimis votis

tis exambivissent, ab eo tamen ad alia potius instituta, quin & seculares sunt, gravibus utique de causis directi.

His igitur alijsque gravissimis in bonum proximorum per omnem vitam exhaustis laboribus, cum Provinciæ Austriacæ suis virtutibus & Sapientiâ Decus & ornamentum ingens, & comoda, quibus hodièque fruitur, plurima Vir incomparabilis attulisset, rem in Hungaria Catholicam consilijs, quibus abunde pollebat, & auctoritate apud Viros Principes, præclare adjuvisset (quo in loco non omittenda mentio Eminentiissimi Sanctissimique Principis & Archi-Episcopi Strigonienensis Leopoldi à Colonits, qui quanti Virum hunc & in secretis animæ suæ, & in publicis Religionis negotijs constituendis fecerit, notius est, quàm ut multis demonstretur: verbo: nihil majoris rei sinè ejus consilio gessit, eo constanter usus arbitro & conscientia & Sanctorum negotiorum) nequè Augustissimi Imperatoris Leopoldi Divi mediocris in eum favor; ut qui arcana haud pauca cum Viro experientissimo communicata voluit. Ipse porro Vir sanè Religiosissimus nihil usquam negotij, nisi, quod esset ex Instituto, & ad rem seu Catholicam, seu commodum animarum spectaret, tractare sustinuit: præclaro semper successu, illo, quem sagacissimis ipse consilijs expediebat; præterea æstimatione apud summos Viros ingenti, quibus hodièque pretiosa ejus memoria. Certè Clemens XI. Pont. M. Virum iterato alloquio (Romam enim ab Austriacis Patribus Legatus Comitij Societatis intererat) cognitum adeò su-

spexit, ut cum ingenti ejus encomio sæpiusculò apud Cardinales de eo mentionem intulerit. *Oculati Jesuitæ* nomine ab Romanis ornatus. Merita Viri in Ecclesiam universam, præcipuè autem Hungaricam & transylvanicam perquam egregia; quod vel inde intelligas rarum profectò & illustre, quòd, eo potissimum operam conferente, Schismaticorum Valachorum octoginta millia cum Ecclesiæ Capite in gratiam & unionem Catholicorum redierint; tantâ tamen Viri modestiâ, ut omnia sub humilitatis obscuro condiderit; quo ipso virtutis lucem intenderat adeò, ut multi dicerent, se parem omnibus numeris tum pietatis, tum Sapientiæ, tum egregiorum in Ecclesiam & Societatem JESU meritorum per omnem vitæ ætatem haud vidisse; Idem sui adeò negligens, ut nihil unquam in usum vertere suum aut commodum sit animadversus, illud in ore versans, quod opere planè præstabat: Sibi nihil, alijs omnia. In Deum, resque cœlestes semper absorptus, sic tamen, ut nemo eo in pauperes beneficentior, in omnes affabilior.

His igitur positis æternæ memoriæ monumentis, cum vires suas austeritate vitæ, & macerationibus, quibus ad stuporem deditus erat, veste etiam cilicina, quæ in carnem increverat, ac præsertim vigilijs attrivisset, obiit plenus meritis Viennæ in Professorum Domo 11. Martij Annò 1715. fine vitæ pientissimæ respondente, effigiem quoque, quod, nisi præcellentissimis inter Jesuitas Viris, fieri minimè consuevit in Collegio, uti audio, Tyrnaviensi publicè propositam in subscripto Virtutum elogio promeritus. Te-
stes

Res horum omnium (nè quid Stylo aut Rhetorica datum putes) sunt hodièque omnes Provincia Austriacæ Socij, multique exterorum una mecum, qui virum noverunt. Sanctimoniam peritiàmque rerum ad Spiritum pertinentium docent opuscula Ascetica plurima ab eo conscripta, stylo facili, nitido, ac cœleste quiddam redolente, quibus tamen suum nomen nusquam subscripsit, nisi quandòque primis literis G. H. non sanè, ut nonnemo per calumniam scribit, sequiori quopiam consilio, sed fumi omnis declinandi studio, id reputans, in capite librorum, quod bellissimè luceret, esse modestiam. Scripsit & congestit tomos in folio plurimos (centum & amplius uti intellexi) de rebus ad Historiam Ecclesiasticam Hungariæ pertinentibus, qui velut thesaurus quidam asservantur, quos tantum abest ut creatus postea Provincialis, cùm commodissimè posset, in lucem properaret edere, ut consummandi ejus laboris negotium, gloriàmque inde provenientem mallet alteri cuiquam relinquere. Quæ alia sunt hujus Viri partitè magis explicanda, quæ occulta & admiranda, non est hujus loci referre, quo consilium fuit, nihil nisi manifesta, aut publicis certè testibus facilè adstruenda producere. Referentur tum, cùm ejus Vita ex instituto, quod ejus Socios facturos credo, adornabitur.

CAPUT II.

Origo Controversiæ præsentis.

SED ut ad rem propositam propiùs accedam ; Scripserat Vir Religiosissimus in eo opusculo, quod supra memoravi, & ex quo nonnulla huc pertinentia scita deprompsi, etiam considerationes nonnullas ad eandem telam, quam erat orsus, videlicet ad vitæ deligendæ deliberationem spectantes, quorum prima est de Statu sæculari. Secunda de Statu Religioso, quam aptè partitur in eam, quæ est de Religione, quæ stabilitatem loci profitetur, deinde in eam, quæ est de Ordinibus, qui domicilium mutare solent, ubi considerationem subjicit de Societate JESU.

In his considerationibus proponuntur commoda & incommoda singulorum statuum, quæ vulgo & passim occurrere aut proponi solent. v. g. Status sæcularis commoda sunt, major facilitas, remedium fragilitatis, proinde minus periculum salutis, labores assidui, qui tentationes impediunt, cùm vita religiosa videatur esse otiosa : Aliæque ejusmodi : Incommoda contrà sunt plura in vita sæculari pericula, & pauciora remedia, multæ curæ & sollicitudines, aliæque Salutis impedimenta.

Pari fere methodo pergit in alijs, proponendo videlicet commoda & incommoda. Scopulus, in quo Scriptor Apologeticus adhæsit, sunt
impri-

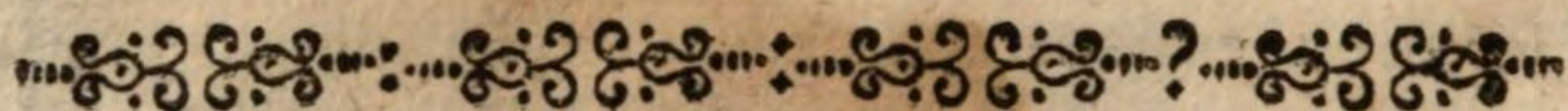

imprimis ea , quæ Author producit de statibus
stabilitatem loci professis , uti sunt Benedictini ,
&c. Quo loco , postquam complura enumerâs-
set commoda , uti est antiquitas & celebritas Or-
dinis , non tantus rigor in mortificationibus , oc-
casio DEO serviendi sinè cura victûs , vestitûs ,
plus temporis ad opera pietatis , citra fatigatio-
nem ex studijs , laus DEI per chorum quotidiana-
num , Spes exercendi Zelum in Parochijs , vita
simillima vitæ Christi & Apostolorum , Occasio
multorum bonorum in Prælatura. Commoda
stabilitatis loci absque incommodis itinerum , de-
sertionis amicorum , periculi valetudinis ex mu-
tatione auræ , opportunitas edendis libris , &c.
Postquam , inquam , hæc commoda à me libata
enumerâssent , transit more suo ad enumeranda in-
commoda : Hic Rhodus , hic saltus , hic fæda il-
la æroceraunia , in quibus Virtus , Prudentia , So-
brietas , Sanitas Authoris naufragium , si Apolo-
gistæ credimus , fato miserrimo fecerint. Hic
venenum mortiferum , hic *vertigo propudiosa* , hic
insana dicacitas , hic *Pasquinus* & *Morforius* , hic
delirationes , hic *atrox ignorantia* , hic *vertigino-*
sus pseudoasceticæ abortus , hic *religionum cætera-*
rum omnium contemptus , hic *scandalosa* , *injurio-*
sa , *impudentissima probra in suos maximos benefa-*
ctores , hic *tonitrua* , hic *fulmina* , hic *monstruosus*
vertiginosi capitis partus , *publicè Carnificis manu*
comburendus. Hæc totidem iterum atque iterum ,
atque identidem repetitis , ingestis , coacervatis ,
alio atque alio torno fabrefactis , variatisque ver-
bis Apologistes.

Expe

Expectas procul dubio Lector grande atque immane piaculum, atque tale, quod nec negari, nec excusari, nec rogo decretorio subduci ullo pacto possit. Expectas, quid in tanta nominum bellulorum procella mihi animi, aut frontis; quid in tam prædamnato, luce atque orbe palam, sacrilegio, in tam manifesto flagitio mihi supersit audentiæ. Tam horribilis aggressionis impetus quem non dejiciat? ruentibus in adversantem tam enormibus tam exaggeratis conviciorum plaustris.

CAPUT III.

*Quid sentiendum de modo scommat-
ico Meliti?*

ANtequam in arenam cum his monstribus descendam, paucis ex te quæsitum velim Lector, quid tibi de hujus generis idiomate videatur: Quâ mundi plagâ hic fandi usus: hæc ubertas lenocinandi? sic Austriaci loquuntur? hæc ne eruditorum lingua? Hicne Mabillonius, quo nec modestiorem, nec doctiorem in suo Regno Religiosum se habere dixit Ludovicus XIV. Rex Christianissimus. Primum hoc excipio, me hanc peregrinitatem nequaquam intelligere, non certè in Monasterio Austriaco, in loco S. Benedicti Patriarchæ longè mellitissimi natam, fotam, aut adultam. Homines enim illic linguæ Sanctorum
assveti,

affveti, modulationibus eruditi, sibi & mundo crucifixi, perturbationibus suis mortui charitatis melle redundantes, cujusmodi & isthic & alibi ex eo Sanctissimo Ordine plurimos mihi amore, & æterna necessitudine conjunctos apprimè novi. Diligo vos (testis est mihi optimus DEUS) ex intimo corde, diligo & revercor vos omni veneratione dignissimi viri. Scio, scio hanc vestram non esse linguam, non genus loquendi vestrum, tam longè non ab commercio tantùm religioso, sed à vestra quòque approbatione alienum. Quantum enim nonnulla vos consuetudine cognovi, similia, ut parùm decora sunt, sic esse vobis grata, haud inducor, ut credam. Ipsi procul dubio, quæ vestra est nota mundo modestia, majorem in Mellito dulcedinem requiretis. Verùm hæc utut sint, Tibi Mellite, hanc primum palmam, quemadmodùm aliàs dixi, extortum eo; mansuetudinis atquè modestiæ. Tuum tibi terrorem ex eo verborum histrice mea pace circumda, Jesuitis tecum dimicationem longè aliam susceptam intellige, illam, quam Christus docuit: Siquis te percusserit in unam maxillam, porrige illi & alteram; En victoria! Sic vincitur in bono malum. Ego lauream silentio triumphanti imponam, & pro lingua agresti reponam civilem, dictæria tua mea erunt compendia, & quæ liberaliùs ingessisti, in meis deputabuntur spolijs. Sed hæc hæctenus: Nunc ad argumenta, quæ quantum etiam tenera sint, ac lubrica atque ad invidiam concitandam unicè comparata, sic tamen (quod in antecessum spondeo) tamque fideliter integrèque à me tractabuntur, ut quod :

quod difficillimum est, etiam tibi, nisi præcordia ad omnem veritatis sensum obarmaveris, sim satisfactorius; quod si non obtinueris, at illud certò consequar, ut potiores tuorum confratrum, quos arbitros causæ hujus fidenter imploro, te deserto, pro me sint laturi sententiam. Tanti est concordiam cum Religiosissimis integerrimisque viris, Ordinis Jesuitici sinè dubio præclaris benefactoribus ab incunabulis Societatis coeptam, atque inde, in Austria præcipuè, semper inviolatam, quantum eam etiam tui apologi abscindere aut labefactare nacti sint, fartam tectamque servari.

CAPUT IV.

Umbra Melliti discutuntur.

AUdiamus jam tandem causam illarum vociferationum, quibus Mellitus libellum R. P. Gabrielis impetijt; Ludicrum sanè argumentum attende lector. Oppugnat theses, quæ nullæ sunt, nisi in concavo lunæ. Fingit sibi hostem, ubi nullus est. Vult pervincere in statu Benedictino Imperium despoticum non habere locum, non esse vitam otiosam, non tædiosam, &c. Hic clamat, hic vociferatur, hic innocentissimum Virum injuriarum, calumniarum petit, fatuum, impudentem, & qui disputandi mos nisi inter nautas & calones non est miris convitijs onerat.

Quid

Quid clamas bone vir? quid impugnas? umbras, phantasos impugnas: Quis enim hoc negat? ubi legisti hanc *thesim* seu *assertionem*, quod vita Benedictina sit despotica, sit otiosa? Ne quidem per somnium Autori talia incidit *affirmare*. Frustra igitur clamas, frustra te fatigas; umbras feris, meras umbras, in tuo capite fabricatas.

Similiter quando ita ejulas super illam propositionem, quod *videatur Vita commodior*, quam *sufficiat ad vincendas tentationes*, quis hoc *asseruit*? consideratio est, non *assertio*. Quod igitur tui ejulatus? nisi ut te risui in primo statim argumento exponas. Quid absurdius, quam in prima propositione impingere, ut ultra pergere non possis? Non *asseruit*, inquam, ista R. P. Gabriel: Quid ultra tibi vis? quid oppugnas? umbras.

Quàm autem ridicula illa complexio! Jesuitæ docent Scholas? docent & Benedictini: Jesuitæ cathechizant? cathechisant & Benedictini: Jesuitæ conciones habent? habent & Benedictini: Habebatis, laus DEO! non tot, quin plures: Quis hoc negat? Soterius certè non; qui hæc *objectionum* tantum loco, non *assertionum* proposuit. Quid magis ridiculum, quam *objectiones* tanquam *asserta* oppugnare? Quid oppugnas? umbras bone Vir, umbras oppugnas.

Similia nugamenta sunt alia v. g. *vel asseris in persona propria, vel in persona aliena?* R. nec in una, nec in altera *asserit*: Et tamen hic bonus vir, postquam in hoc argumento diu tricus est, tandem

dem addit: *Quò me vertam, nescio.* Huc, huc te
veritas: Nihil *asserit*, nihil *affirmat*, sed tantum *obji-*
cit. Jam quò te veritas, intelligis.

Acutius est, si DEO placet, illud quod pro-
bat, nullum bonâ conscientia posse ingredi Or-
dinem Benedictinum, eo, quòd asseratur esse
commodior, quàm sufficiat ad vincendas tenta-
tiones. Quis *asserit*? quis hoc ita *sentit*? Ab-
sit, absit, ut talia *asserta* Jesuitæ defendant, aut
non omni supplicio exterminanda putent. Illi ut
hanc thesim tueantur ordinem aliquem religio-
sum, præsertim tam illustrem, & de universa Eccle-
sia per tot secula tam præclare meritum esse com-
modiorem, quàm ut sufficiat ad impediendas,
vel vincendas tentationes? In tali ordine tot scri-
ptorum omni tempore facundo, in tali nullum
fere esse studiorum & talentorum usum? aut hæc
in eo non æstimari? Illi defendant *assertionem*
tam ineptam: vitam præstantissimi Ordinis esse
præter chorum & missam otiosam; nequaquam,
nequaquam sic instituti ab ingenio sunt, qui in-
signi semper veneratione in hunc Ordinem ferri
sibi propositissimum habent, ut huc dementiæ
veniant, ausintque talia probra, nullâ in se inju-
riâ, sed plurimis contra beneficijs extantibus, de
tam Sancto Ordine aut *asserere*, aut *asserta* de-
fendere; nequè inducor, ut credam (juvat uti
tuis verbis) quemquam è Societate JESU eous-
que dementiæ posse concedere, ut adeò propu-
diosum opusculum, in quo talia *asseruntur*, ex
umbra & nocte ad novam & alteram lucem pro-
repere pateretur.

Scio apprimè, ut tu rectissimè varijs in locis probâsti, Sanctum hunc ordinem, talibus, tamque egregijs, atque efficacibus munitum esse præfidijs, quæ non sufficiant tantum, sed superabundè sufficiant tam ad impediendas, quàm etiam ad vincendas tentationes. Scio studiorum & talentorum esse usum insignem, quod tot editi & olim, & novissimo præsertim seculo cum ingenti eruditorum plausu, omniumque fructu, atque nuperrimè in Austria tot iusti anecdotorum decumano labore collectorum in lucem editi tomi nimium quantum testantur: Proinde quod consentaneum est, scio vitam adeò non esse otiosam, ut occupatissimam, districtissimamque esse necesse sit, quæ tam vastis, tam decumanis voluminibus conquirendis conscribendisque sufficiat. Proinde ò Superi! longè, atque toto mundi cardinum intervallo hanc à me mentem avertite, ut talium *assertorum* aut fautor aut patronus existam.

Habes igitur, quo non aliud de Almæ Societatis hominibus sperare aut expectare potuisti, eos penitus ordini devotos tuo, tibi que sexcentis, si non dedignè, pactis fœderatos. Ast ast video orationem hanc meam prorsus non arripere tibi, illudque forsan etiam submurmuras: Vox quidem vox Jacob, manus verò sunt Esau. Et fortè satiùs tibi videatur susceptâ adversum Almam Societatem inimiciâ (si quæ tamen cadere in Virum Religiosum potest,) clarescere, quàm sterili ignobilique concordia senescere. Verùm quid quid agas, quid quid calamum acuas, tui sunt etiam læsi, etiam impugnati tui sunt:

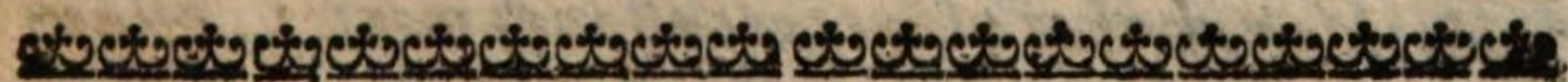

Quandoquidem ipsæ illæ impugnationes tuæ ipsorum pariter sunt tecum, nolis, velis, argumenta concordiae. Afferis, afferunt & ipsi: negas, inficiantur & ipsi: hoc tantum diffidetis, te nolle illos afferere, quod tute afferis; nolle inficiari, quod negas. Mirum sanè genus certaminis, in quo ipsa discordia parit concordiam, discordiamque concordia.

Satis intelligis, quæ tua est subtilitas, Mellite, innoxium hoc lenocinium quantum ferietatis roborisque in se contineat. Animadvertis omnia tua, quæ operosè construxisti, levi declinatione esse prostrata. Repetamus paulisper, quæ diximus. Afferis tu, & tota contentione per totum tuum apologum ad ravim usque demonstras, considerationes illas (eo videlicet sensu, quo tu sumis, pro assertis, effatis, pronunciatis) esse confictas, falsissimas, aut frigidas & ineptas, aut denique ejusmodi, quæ ab omni, Jesuitarum ordine, vel à nullo prudenter hominem possint absterre: Hæc tua verba. Expectabas tu forsan, & ut puto, avebas, ut hoc tuum pronunciatum à me & Jesuitis negaretur; & negaretur omnino, si legitime considerationes illæ acciperentur: Verum quia in capite tuo unum idémque sunt considerationes & assertiones, hinc tibi, quod afferebas, libenter largéque transmisi. Quis enim aliud sentiat, quàm multa, aut pleráque, quæ contra status religiosos afferuntur, jactanturque, esse conficta, esse falsissima, esse frigida & inepta, multa denique, parem causam habeant in omnibus religionibus, sic, ut æquè ab hac, atque ab alia absterreant? quis inquam
de hoc

de hoc dubitet? neque P. Gabriel dubitavit, quin
propositiones illæ: *Vitam religiosam esse commo-*
diores, quàm ut contra tentationes sufficiat, esse
otiosam, & similia, si absolute proferantur & asse-
rantur, sint falsissimæ, & à malevolis obtentæ,
atque confictæ, frigida prorsus ineptæque. Os
fortè oculósque diducis, magnúmque tueris. Ob-
secro mi Mellite, cape hoc: Non affirmavit, non
asseruit P. Gabriel similia portenta, probè gnarus,
ut dixi, esse falsa, inania, frigida, inepta: Mul-
tò minùs ea voluit juvenibus esse persuasa, mi-
nime per similia juvenes ab Religioso quopiam
Ordine abstertere: Quæ tamen omnia tu minùs
rectè videris supponere, imbutus intimè ea opi-
nionem, *considerationes idem esse atque assertiones*
quod tamen longissimè abest, prouti alijs in lo-
cis ad Satietatem demonstrabimus, inculcabitur;
quæ nisi jam tandem mente apprehendas, pro-
fectò à me impetrare vix potero, quin te in re-
bus apprehendendis tardiusculum reputem. Ve-
rùm hæc in sequentibus plana erunt atque per-
spicua.

CAPUT V.

Oportet propositiones bene intelligere:

*Aliàs equè conqueri possent Jesuitæ
quàm Mellitus.*

INtellectus propositionum non venit solùm ex
cortice verborum, seu specie vocum nudè sum-
tarum

tarum, sed multò magis ex circumstantiis, in quibus proferuntur, modo, quo proferuntur, mente, quâ proferuntur; axioma est certum & evidens apud omnes Philosophos & Juristas. Sic in præsentî argumento, dum Author alicubi dicit de Statu Religioso in communi, (proinde non minùs de Societate JESU, quàm de alijs,) e. g.

Esse bonum Religiosum est res nimium difficilis.

Intolerabilis videtur propria voluntatis abdicatio.

Castitas perpetua fortè multis moraliter impossibilis.

Tentationes in Religione sunt plures, quàm in seculo.

Et nullum incontinentiæ remedium.

Religiosi videntur sibi ipsis augere difficultatem Salutis.

Opera secularium bona sunt majoris meriti, quàm religiosorum:

Quidquid enim Religiosi faciunt, quasi coacti faciunt.

Seculum habet plures occasiones meriti, quàm Religio, ut pugnare pro Christianitate, jus dicere, pauperum & hospitalium curam habere &c.

In Religione est nimis commoda vita, sinè ulla cura, in mero otio, quod nec DEO placet, nec ingenuum hominem decet.

In Religione multi vivunt cum pœnitentia; superent non intrasse &c.

Hic jam siste Lector: Quid censes de his propositionibus? ais esse propudiosas, scandalosas, impu-

impudentes, flammis & rogo dignas. Itane vero? Salva res est, finita lis: Jam enim cum Melito Jesuitæ faciunt causam communem, jam fædus & concordiam pangunt ad eas propositiones ferro & flammis extirpandas. Cùm enim illæ de statu Religioso in communi, proinde non de alijs tantum, sed de Societate quoque dictæ sint, eja ad arma! Superi, inferi succurrite ad hæc monstra debellanda. Expedite calamos Jesuitæ omnes, quotquot usquam seu Hispaniam, seu Italiam, seu Galliam, seu Germaniam, aliūque mundi cardinem incolitis: Causa vestra agitur, ad quos Religiosi quoque statūs nomen pertinet. Si enim in communi de omnibus Ordinibus stabilitatem loci profitentibus dictum adeò perculit Apologisten, hæc pariter in communi de omnibus Religiosis ordinibus effutitæ Sententiæ vestrum non minùs, quæ in Matrem vestram ferimini, studium ad clamores & ultionem excitare debent Jesuitæ.

Verùm quid ago? Adeone vesanum putem R. P. Gabrielem, (quem deinceps Soterium vocitemus,) Virum Religionis alioqui suæ amantissimum, ut etiam tanquam Philautus ab Apologista traducatur, adeone, inquam, mente captum, suique immemorem, ut talia portenta de Matre sua edisserere, aut intelligere voluerit?

Atqui de statu Religioso in communi id asserit, Societatem nusquam excipit; volve, revolve, nusquam Societatem excipit, ergo & in ipsam ea probra eructat: reus est, inexcusabilis est, ingratisimum, perditissimum suæ Matris abortivum.

**Heu me quò devolvimur ? DEum immorta-
lem ! quî credam Virum tantâ virtutum & San-
ctimonix famâ inclytum , tam honoris suæ Ma-
tris Studiofum adeò â semetipso descivisse, ut talia,
tam nefanda , atque abnormia de sua quoquè So-
cietate dicta, aut intellecta velit ?**

**Quidquid sit ; verba tenemus : Nulla hîc am-
bigendi via : clara sunt , manifesta, liquida : Vel
enim hæc de Societate quoquè dixit, vel non dixit :
Si ità, ergo reus ; si non, quid igitur de omnibus in
communi Religiosis ordinibus , nullâ usquam So-
cietatis exceptione dixit ?**

**Attamen alijs in locis tam honorificè , tam fa-
cundè de Societate sua loquitur, quî igitur factum,
ût hîc se perderet ?**

**Ita sanè : Idem afferit, idem negat ; idem inficit,
idem tergit ; lambit, mordétque homo vertigine
capitis manifestè laborans , calidum simul & frigi-
dum uno efflans ore.**

**Sed parciùs ista de tanto Viro : Scias , velim,
eum hæc non loqui tanquam sua sensa , seu tan-
quam in propria persona , sed tanquam in persona
aliena, mundi videlicet, & secularium, qui talia pas-
sim de Religiosis Ordinibus effundunt.**

**Sicne verò ? Non in persona propria ? quid
igitur usurpat sententiam Pauli Apostoli 1. Cor. 7.
melius est nubere , quàm uri ? & paulò post alium
scripturæ sacre textum : *Cui plus datum est , ut Re-
ligiosis , plus requiretur ab eo.* Hos utiquè tex-
tus , cùm sint Sacre Scripturæ , ipse in propria per-
sona profert , atque tanquam veros affirmat : A-
lioqui esset atrociori vocabulo Hæreticus , proin-
de novo titulo rogo dignus. Et deinde, si pro-
positio-**

positiones illas non tanquam in persona propria, sed aliena profert, quid audet tanta probra typis committere, in vulgus spargere, adolescentibus propinare, cum injuria omnium Religionum, ac præsertim Societatis JESU, cui ipse utpote domesticus, & rerum apprimè conscius, effatis tam scandalosis potissimum nocebit: Nam de alijs Religiosis Ordinibus res haudquaquam ità credetur, uti de Societate: Cùm ipse aliarum Religionum fortè minùs gnarus reputari possit; At Vir omnium Societatis arcanorum, bonorum, malorumque proinde, atque in cute conscius, si talia confiteatur, quis non ea & de Societate intelligi, & verissimè dici existimabit? Hinc verò quantum Scandalum? quanta detrimenta? avertentur à Jesuitis candidati, collabetur æstimatio, & quæ non? planè quot verba, tot morsus aspidis in matrem suam sævientis. Rursum si hoc non ex animo, & intimo sensu diceret, ut quid ea non continuo refutat? ut quid tam fædam Speciem juvenibus saltem de Societate non eximit? Quo enim fructu ea, quæ post aliquot Capita de Societate laudabilia perorat, erunt, si hæc, quæ ceu in limine considerationum de Statu Religioso fæda pronunciat, juvenum mentibus imprimat? aut si hæc rursus postea velit extergere, & contrariam opinionem inferere, jam qualis hic Spiritus Director? Destruit, ædificat, miscet quadrata rotundis.

Agnoscisne tua pura purissima argumenta, quibus adeò baccharis Mellite? agnoscisne, inquam, tua argumenta, tua, tua, inquam, argumenta, quibus in simili prorsus pro Benedictinis, quo iste de Societate perorans in bonum

Soterium uteris? memor utique adhuc eris verborum tuorum: iisdem terminis, iisdem objectionibus, quas ego omnes de industria huc collegi, tute ipse uteris: Jam igitur sic arguo:

Vel censes allata paulò antè argumenta aliquid probare, vel nihil probare: Si ità: Ergo habent Jesuitæ tecum causam communem, proindeque estis fæderati & amici, contra communem aggressorem. Si nihil probant, ergo tuarum vociferationum, quæ eadem omnino sunt, panoplia tota abit in fumum.

Rursus sic argumentor: Vel habetis causam communem, vel non habetis: Si habetis, quid igitur per latus Soterij totam Societatem petis, præsertim in Libello secundo? quid fæderatos, amicos impetis? Alia igitur causa est, quam hujus Libelli, quæ te in eos impulit: Quæ vera illa? Si non habetis causam communem, ostendas, ubi Jesuitæ sint excepti. Cape hæc Dilemmata in antecessum Mellite, plura ex me in subsequen-
tibus capturus, quoniam ea tibi tantopere arri-
dent: Hoc tibi interim inculcatum habe:

Libellus Soterij perinde contra Societatem pugnat, ut evidenter vidisti, vel contra neminem: pari quippe lege ejus dicta ad Societatem, atque contra alios pertinent. Si admittas totum: Ut quid igitur Jesuitis indignaris, qui perinde, atque tu, atque alij læsi sunt? Hæc in argumenti gratiam: Cæterum satis scio, te nunquam id admissurum, ut injuria ulla aut læsio ex libello illo in Almam Societatem redundet, cum nihil solennius tibi sit, quàm Soterio & Jesuitis omnibus Philautiam objicere, quâ adolescentes ab alijs avocent,
ad se

ad se attrahant : Nequè adeò sanè cæci sunt, qui injuriam tam sibi perniciosam, si quæ in eos fuisset, aut non viderint, aut, si vidissent, ità sint defuturi sibi, ut non continuò averterent. Neque alij Ordines Religiosi, nisi postquam tu classicum inflâsti, ullam agnoverunt injuriam, aut siquam fortè agnôssent, tanti haud putabant ex musca facere elephantem. Sed exequamur capta.

CAPUT VI.

Quomodo propositiones supra dictæ accipiendæ sint, & quem sensum faciant? quo simul ostenditur, nullam per eas injuriam nequè in Societatem JESU, nequè in ullum Religiosum Ordinem esse illatam, ex quo luce clariùs patebit, sinè causa tumultuari Mellitum tanquam de atrocissima in suum & alios Ordines illata injuria.

Mirum in modum (ut sane conjicio) tricatur Mellitus super propositiones superiùs contra statum Religiosum in communi propositas : Vult enim eas pariter, ut alias, esse scandalosas, pestíferas, impudentes, injuriosas, & tamen non vult, eas Almæ Societati applicari posse, quia negat cum ea faciendam esse causam communem, aut eam pari læsorum privilegio, id est, stomachandi, quiritandi, frui posse : Et rursus non credit, tam fatuum fuisse Soterium, ut ea serio de Societate

cietate Jesu pronunciare voluerit. Cum autem exceptio Societatis isthic nulla sit, rursus non videt, quomodo causam Societatis ab aliorum causa disgreget, atque eò forte delabatur, ut sentiat, Societatem adeo in alios Religiosos furiosam existere, ut se quoque lædi dissimulet, dummodo communi clade & alij involvantur; sed quid dico? anne adeo in eos exacerbata Melliti credam dulcedinem, ut extra fines humanæ naturæ Jesuitas exturbet? minime verò: illud, credo expectat, & ex fide promissi mei requirit, ut viam modumque aperiam, ad eas quas supra attuli, & alias, quas, ipse adeò trutinat, propositiones in bonam partem citra noxam proferentis interpretandi. Liberabo fidem, morem geram.

Cum certum sit significationem propositionum non ex solo verborum exteriori cortice, sed multò magis ex circumstantiis v. g. personæ loquentis, personæ, ad quam loquitur, ex modo, ex mente proferentis prudenter conjectata pendere (id quod qui negaret meritò ad elementa dialecticæ relegandus foret,) exemplum hujus mei asserti, apud omnes alias recepti, juvat nunc dare in illis ipsis propositionibus à me superius recitatis. Si propositiones illæ ab aliquo proferrentur absolute & simpliciter, extra omnem aliam circumstantiam, si ab aliquo statuerentur tanquam asserta & pronunciata didactica & decretoria, aut verbo si admodum thesium seu positionum absolutarum, si proferrentur ab aliquo in contumeliam & detractionem Statûs Religiosi, si mente aliena & in id intenta, ut homines à Religionibus averterentur,

rentur, si denique quis illas proferret mente, eas hominibus persuadendi, atque adeò & ipse eas judicaret esse veras, & ut tales ab alijs quoque haberi vellet, si inquam hoc, quo memoravi, modo & Consilio proponerentur, papæ! haud ita, hebes, aut durus sum, ut non earum noxa & absurditate intimis modulis perceller. Quid enim fædius, quam dicere obedientiam esse intolerabilem? tentationes in Religione plures, quam in seculo? in Religione vitam esse nimis commodam &c. Hic omnino pharetram Melliti expediendam, hanc offam ejus irâ & stomacho dignam existimarem, atque quæ mea est in omnes Religiosos Ordines observantia, atque in Almam imprimis Societatem, quæ cum reliquis Ordinibus unâ feriretur, non deformem sane partibus meis, quin ipse non obelis tantum, sed verutis etiam ad eas configendas quantocyus uterer.

Verum enim verò videamus jam, quibus in circumstantijs, quo loco, quo modo, quo consilio propositiones à Soterio prolatae & scriptae sint. Scripsit eas pro deliberantibus, quibus ubique necesse est commoda & incommoda ejus rei, de qua deliberant, proponere; scripsit eas eo loco postquam immediatè antea statûs Religiosi commoda uberrimè recensuisset: scripsit eas non utique ut à juvenibus crederentur, aut tanquam ipse eas veras esse crederet, sed scripsit eo consilio, ut eas tanquam passim jactatas, & ab hominibus passim contra Religiosos ordines objici solitas ipsi adolescentes in antecessum considerarent, expenderent, trutinarent, ne forte, si postea primum iisdem occurrant, aut objiciantur, ad eas, tanquam ad
novas

novas difficultates, nunquam præcognitas, aut provisas cohorrescant, in statu semel assumpto ob novas istiusmodi tentationes, &, ut vulgariter loquar, incidentias titubare, fluctuare, de rectitudine suæ electionis dubitare incipiant, tum inquam, cum manum de tabula aut non amplius aut non sine infamia retrahere valent. Hæc, inquam, juvenibus antea, quam ad religiosum institutum animum adjiciant, prius expendenda Religiosissimus director proposuit expendenda, inquam, inprimis an ita sint, seu an revera hæc, quæ jactantur, & qua ratione in statu Religioso inveniantur? deinde, si quæ sunt, qua ratione difficultates illas vincere, quomodo tentationibus ejus generis occurrere sibi adolescens fidat.

Ex quo multiplex in deliberantem utilitas redundat, ut apud omnes Religiosos, imo omnes omnino viros prudentes in confesso est: sic enim 1°. evitatur cœcitas & præcipitantia, quâ non pauci tanquam bruchi in obvium quemque Statum involant, cum maximo suo & ipsarum Religio- num, quibus tales inconsulti candidati sæpe onerosissimi ob animi ægritudinem evadunt, detrimento. 2. Sic præcaventur, & exarman- tur tentationes, quæ successu temporis Religioso possunt ex iisdem illis objectionibus occurrere. Tela enim prævisa aut non, aut certè minus ferient. Quod enim prius exploratum & cognitum abstergere à capeffenda religione non potuit, illud utique si re ipsa occurrat, vires tantas non habebit, ut pœnitudinem suscepti propositi possit injicere: quod contra esset, si antea cognitum non fuisset. Sic si militi perspectæ sint in antecelsum

sum ærumnæ, quæ ei vitæ generi conjunctæ sunt, molliùs utique & fortiùs tanquam animo jam præceptas, earum experientiam sustinebit: Sic opificij v. g. fullonica artis candidato intolerabile non videbitur illud unguen, ille pædor fætorque ex maceratis pellibus exhalans, atque alia ejusmodi, si hæc omnia prius ei prædicta & denunciata fuere. Fit enim 3. ut perspectis in antecessum suscipiendi Statûs oneribus firmetur animus ad ea sustinenda, constantibus atque iteratis resolutionibus, quibus probè, ac penitus præmunitum candidatum non dubito, quin omnis Ordo Religiosus habere, atque in cœtum suum aggregare malit, quam alium peregrinum, cui omnia nova, omnia incognita, qui ad omnem difficultatis umbram stupet, illudque animo agitat: heu me hoc non prævidi, hoc rursus non prænovi, & hoc mihi ne per umbram incidisset; &c. quæ utinam quandoque non venirent.

Hoc igitur, ut ad id, unde delapsus sum, redeam, hoc inquam spectabat Religiosissimus director, in eoque sane tantum abest, ut illi Religiosorum ordinum aut notam aspergere, aut juvenes ab ullo abstrahere, aut incommodum cuiquam afferre, quin potius gratum omnibus facere, beneque de ijs mereri voluerit, submitiendo videlicet iisdem candidatos non rudes aut hospites, non præsidij omnibus adversus objectiones, aut difficultates occursuras destitutos sed armatos probè, & ad onera religionis ferenda jam in antecessum præclare animatos.

Et sanè

Et sanè siquid sequius animo concepisset, non utique in alios potiùs religiosos Ordines, quàm in proprium depugnâisset, non ab alijs magis Religionibus, quam à Societate sua avertisset, ut de qua propriè illa dici à scriptore domestico ex merito judicare poterant. Universè enim & generatim de omni Religiosorum instituto illa proferruntur, igitur & multò maximè de Societate JESU, quam nemo amplius quam testis domesticus exploratam habebat. Hoc autem optimum Virum intendisse, huc sua contulisse consilia quis mortalium, nisi insaniat, sibi vel fingendo in mentem patiatur venire?

Age vero, si ex fructibus de radice censendum sit, nōne is est Soterius, (dicant, testentur omnia fere cænobia cætusque Religiosorum,) nonne is est, qui hac sua deliberandi methodo plurimos, eosque egregios palmites Religiosis inseruit familijs! Usque adeò, ut non facile credam, usquam terrarum, nedum in una Austriæ Provincia ullum extitisse, qui unus tantum Candidatorum numerum ad Ordines Religiosos promoverit. Testis est Viennensis Urbs, testis antiquissima ejus loci Academia, testes plurimi, qui hodiequè sunt superstites, in varijs Religiosis Ordinibus Cœnobitæ, qui vocationis suæ proveniunt vel ex toto, vel certè magnam partem ejus directioni & consilijs grati referunt in acceptis: Adeò longe aberat ab eo consilium aut calumniandi quenquam, aut avertendi à Religiosa militia, ut potissimam fere partem monitorum suorum huc referat in omnibus propemodum pællis, ingenerandi juvenibus contemptum sæculi,

culi , æstimationem æternorum , curam animæ salutisque in tuto collocandæ , stationemque in Religione ponendam , quod si pluribus demonstrari eniterer , verba in auram jacerem , utpote in re omnium oculis patenti omnino supervacanea.

Quæstio igitur nunc est , quo sensu verba illa & cantatæ toties propositiones & ab Authore propositæ , & ab omni sano homine accipienda ?

Loquor de propositionibus illis , quas supra attuli contra statum Religiosum propositas : Ex his enim evidens & adæquata erit ad omnes alias propositiones , quæ ex libello extundi possunt , paritas , præsertim , cùm eæ , quas attuli , videantur reliquis omnibus quoad speciem absurdiores : Si igitur in his extra culpam fuerit ostensus esse Soterius , multò magis id consequetur in alijs.

Ostendi porro paulò antè propositiones illas non tantùm contra Ordines alios , sed multò magis etiam contra Societatem pugnare : Proinde interest præprimis quærere , an Societas JESU , consequenter an ullus aliquis aliorum Ordinum ijsdem sit læsus , aut injuriâ oneratus ? Quod si secus esse ad oculum demonstravero , credo causam fore peractam ; Si ostendero Jesuitas , qui speciali cura obedientiam profitentur , non lædi per illam propositionem , quâ dicit : Obedientiam esse intolerabilem : Si nec per illam , quâ dicitur , castitatem esse moraliter impossibilem , vitam Religiosam agi in mero otio , si nec per aliam ullam ex recitatis Jesuitas læsos , aut offenso

fos ostendero, utique planum fiet, nec Mellitum, nec ejus Sanctissimum Ordinem, aut alium quemcunque esse injuriâ affectum per illas, queis dicitur: Timendum, nè superior evadat despoticus: Vitam videri commodiorem, quàm sufficiat ad impediendas, aut vincendas tentationes, esse otiosam & similia, neque ex his, inquam, ulla provenire censebitur injuriâ, cum longè minùs traxæ & absurdæ sint, quàm superiores. Legitimis utique pactis & conditionibus tecum ago Mellite, ut qui non tantum id, quod tute objicis, sed etiam id, quod gravius est, & impeditius, resolvendum assumo. Jam verò per illas, quas supra recensui, propositiones, nihil Jesuitas, aut qui causam cum ijs communem faciunt, alios Religiosos esse violatos & læsos, sic demonstro:

Si Soterius nihil sinistri de Societate, aut ullo alio Ordine asseruit, tum nihil læsit: Sed nihil sinistri asseruit, ergo nihil læsit. Probatur minor (major enim liquet)

Si Soterius ea, quæ in consideratione de Statu Religioso proponit, non assertivè proponit, sed tantum refert ad hoc, ut à juvenibus considerentur, tum ipse ea non asserit: (siste parumper, & pensa bene verba singula)

Si inquam ea non assertivè proponit, sed tantum refert, explicat, exponit; recitat, cum nempe in finem, ut juvenes ea, quæ circa statum Religiosum possunt occurrere, secum perpendant, tum evidens est, quòd ea ipse non asserat, id est, non judicet, aut credat, ea sic reipsa esse, nec cupiat, ut ab alijs ità esse credantur, sed tantum
ut con-

ut considerentur. v. g. si Soterius sic diceret juveni deliberanti:

Confidera fili, quæ de statu Religioso occurrunt: occurrit autem, quòd aliqui censeant obedientiam esse intolerabilem, castitatem impossibilem, vitam Religiosorum esse otiosam &c.

Si inquam, sic diceret, utiquè manifestum est, quòd eas propositiones non assertivè proponeret, non ex suo iudicio & sensu, nequè ut à juvenibus credantur, sed tantùm proponeret ad considerandum. Res est, nisi cæco cæcior sis, luce meridianâ clarior, & manibus ipsis palpabilis. Jam ad minorem:

Atqui Soterius ea, quæ dixit, non assertivè proposuit, aut ex suo sensu, nec voluit ea juvenibus persuadere, ut sic esse crederentur; sed tantùm ut considerarentur, ergo, probo minorem:

Soterius proponendo considerationes de Statu religioso, æquivalenter, & reipsa nihil aliud dixit, quàm: confidera fili, quæ de statu religioso dicuntur nonnunquam, aut dici fors possent, e. g. obedientiam esse intolerabilem, castitatem impossibilem &c. Hoc evidens est imò ex intentione Soterij; Non enim voluit juvenes ab Ordine Religioso abstertere, (aliàs hoc ipso etiam voluisset abstertere à Societate, cùm ea generatim efferat, & Societatem non excipiat: Hoc autem Mellitus in æternum non crederet, utique nec alius quisquam,) sed voluit unicè juvenibus ea proponere, quæ fortè vel ipsis occurrunt, vel ab alijs objiciuntur, ut nempe ea considerent, an talia
D
sint.

sint, ob quæ Religionem omittendam putent, an contra non sentiant in se vires sufficientes, aliaque motiva, quibus ejusmodi objecta retundi possint. Hoc unice agitur, hoc contendit per suarum considerationum exercitia Soterius, ut evidens est legenti.

Intentio porro Soterij amplius patet ex tot candidatis ad varias Religiones per eum promotis: Evidens ergo, non voluisse juvenes per suas illas considerationes à Religione abstrahere, sed potius eos præmunire, & firmiores paratiorésque reddere expensis probè objectionibus, quæ fieri ex adverso possent.

Jam verò si ipse credidisset, aut juvenibus persuadere voluisset, revera obedientiam esse intolerabilem, castitatem impossibilem &c. Quomodo suam intentionem adimplere potuisset? Sic enim simul & semel voluisset, nigrum & album, fieri & non fieri Religiosum, quod in hominem cadere quæ possit? In talem virum profectò minimè.

Sed puto ridiculè agerem, si multis probare contenderem, Soterium fæda illa de Statu Religioso non sensisse re ipsa: Cui enim sano occurrat id vel suspicari?

Sed dices, quidquid sit de sensu, verba aliud sonant; verba inculantur: R. verba aliud sonant ritè & debitè intellecta, Nego; perperam & ineptè intellecta, Concedo. Inspiciatur locus, consilium, intentio, modus proferentis. Titulum ante omnia intueri, qui singulis considerationibus præfigitur: *Considerationes*, ait, non *Assertiones*,

tiones : Nota hoc bene : *Considerationes*, non *Affertiones*. Sed queris, quale discrimen inter *Considerationes* & *Affertiones* ? Hócne quæris viro-
rum perspicacissime ? Sed tamen cùm quæras :
R. toto Cœlo. Adverte paulisper animum : Hæc
sunt verba tituli : 10. *Considerationes de Statu Re-
ligioso* : Deinde *considerationes contra Statum Re-
ligiosum*. Quid sibi volunt hæc verba ? explicemus.
Meo & omnium iudicio hæc verba re ipsa
nihil aliud important, seu ut planè dicam, nihil
aliud significant, quam *Puncta consideranda pro
Statu Religioso* : *Puncta consideranda contra Sta-
tum Religiosum*. Nónne sic est? lampadem, solem,
acumen omne tui ingenij admoveas ; nihil aliud
omnino cernes.

Porro evidens est, quòd *puncta consideranda
pro vel contra Statum Religiosum*, non sint hoc ipso
*puncta affirmata vel asserta pro vel contra Statum
Religiosum* : Potest enim quis proponere puncta
consideranda, quin ipse ea affirmet, vel asserat.
Sic possum proponere absurda consideranda to-
tius mundi, chimæras, & hippocentauros, quin
ipse hæc affirmem vel asseram. Rursum voces
istæ : *Puncta consideranda pro vel contra Statum
Religiosum*, non significant utiquè idem, quod istæ :
Puncta credenda pro Statu Religioso : *Puncta cre-
denda contra Statum Religiosum* : Quod pariter
evidentissimum est : Alioqui enim, cùm in una
parte proponat v. g. obedientiam religiosam esse
suavem ; in altera parte : Obedientiam religio-
sam esse intolerabilem, si hoc utrumque, ut
vult adversarius, affirmaret, sequeretur, quod
idem

idem uno eodémque tempore eandem rem affirmaret, & simul negaret: Eandem rem diceret à juvenibus esse credendam, & simul non esse credendam, quæ quia manifestè contradictoria sunt, ne, si velit quidem, simul & semel affirmari aut suaderi possunt. Sequeretur ulterius, quod idem hodie asserat; Statum Religiosum esse præ omnibus amplectendum: Cras contra asserat, Statum Religiosum esse præ omnibus fugiendum; Posterius: Statum Ecclesiasticum Petrinum esse præ alijs sectandum, sequenti rursum die asserat, nihil minùs, quàm Statum Petrinum esse sectandum. Postea novo conatu asserat, Ordinem, qui stabilitatem profitetur, esse præ reliquis expetendum, altero mox die asserat, eum statum cane pejùs esse fugiendum: Hæc inquam, omnia evidenter sequerentur, si *puncta consideranda* sint idem ac *puncta asserta*: & si *puncta consideranda proponere* sit idem, atque *ea asserere*, aut *persuasa velle*: Hoc autem modo processisse Soterium, quis nisi amens sibi persuadeat? Et verò, nec, si voluisset, poterat; intellectus enim, si bene meministi tritissimi in Philosophia axiomatis, est potentia necessaria, quæ quidquid etiam agas, induci nequit, ut asserat simul contradictoria.

Advertit probè Mellitus hanc sequelam: Quando enim confert has duas propositiones à Soterio in considerationibus de Statu Religioso stabilitatem professo propositas: Unam, quæ dicit: *Vita talis videtur esse commodior, quàm ut sufficiat ad impediendas, aut vincendas tentatio-*

tationes : Et alteram , quæ in considerationibus pro eo statu proponitur : *Vita hæc videtur simillima vitæ Christi & Apostolorum* : Hæsitat paulisper vir perspicacissimus , & stupet , quæ fieri poterit , ut hæc inter se adeò pugnantia dicere poterit : Si enim vita commodior , quam ut tentationibus par sit , quomodo simillima vitæ Christi & Apostolorum ? Si simillima vitæ Christi & Apostolorum , quomodo commodior , quam ut adversum tentationes sufficiat ? torquet se mirum in modum vir perspicacissimus , primum credat , an secundum ? Serio , an joco prolatum putet ? tandem non alium invenit argumenti exitum (audite bellissimam , quam ille invictam & inextricabilem putat collectionem ,) non , inquam , aliam invenit propositionum adeò pugnantium possibilitatem , quam cerebrum Soterij tum , cum hæc scriberet , vertigine laborasse , adeò fatuum & mente captum fuisse , ut duo etiam contradictoria assereret , idem , quod paulò antè statuerat , postea negasse . Et vicissim : Hæc Melliti conclusio , hæc definitio : Præclarum sanè Dialecticum , qui , quod in Dialectica acutissimum est , id egregiè præstiterit , ut argumentum deduceret ad impossibile : Hic Soterius conclusus , hic constrictus nullo relicto responsionis effugio .

Ego cum hæc legerem , tantum abest , ut indignatione vel tantillâ moverer , ut risum etiam tenere haud potuerim . Mirabar rem adeò planam , adeò apertam ingenio viri tam illustris esse impenetrabilem , quam vel Rhetorculi , qui quotidie in Scholis similes quæstiones problematicas tractant ,

nullo negotio intelligunt. Quippe quando Magister discipulis proponit quæstionem problematicam, quando affert rationes pro una parte, quando item rationes congerit pro parte opposita, ij etiam qui crassioris Minervæ sunt, planè intelligunt, eas rationes non ità proferri, ut existiment, eas à Magistro omnino credi aut asseri: Nequè enim tam stupidum aut vertiginosum putant Magistrum, ut jam album, jam nigrum de una eademque re asserat, aut credat, aut ipsis utrumque contradictorium persuasum velit: Cachinnarentur enim profectò, siquis Magistrum argueret ut insanum, quòd ista inter se pugnantia proferat: Sciunt quippe hæc non proferri à Magistro ut asserta, quæ aut ipse credat, aut ab ipsis credi velit, sed tantum disquisitionis causâ, eum nempe in finem, ut ipsis materiam cogitandi & ratiocinandi suppeditet. Similiter si Referendarius in concilio causam aliquam, ut fit, problematicè proponat, rationes pro & contra producat, nemo utiquè Assessorum vel Judicum, eum delirare, aut vertiginem cerebri pati putabit. Atqui rationes pro & contra proponit: Quid inde? hoc ejus officium est, hæc functio: At at si rationes pro & contra proponit, sibi ipsi contradicit: Qui autem hoc, delirus, vertiginosus est: Heu heu! ridete, ridete amici, ut illa vobis rumpantur. Nequè enim responso, sed risu aut commiseratione hæc strophæ excipienda.

Quæ tui sit argumenti conditio Mellite, jam tandem, ut spero, assequeris: Mihi sanè, dum hæc scribo, hoc dilemmation succurrit: vel tu virorum optime, dum ità de considerationibus Soterij dis-
ferebas,

ferebas , seriò hæc dicebas , vel non seriò , sed
nugando tantum : Si non seriò , ergo non debe-
bas tantam passim animi commotionem , tantam
bilem ostendere , debebas scriptionem tuam ma-
gis ad stylum jocatorium , ad risum captandum
fingere , non ità in Virum Religiosissimum , de te ,
ut tute nôsti , non malè meritum , invehi ; non
debebas Acheronta superòsque movere , ad ar-
ma , ad rogum conclamare , denique non debe-
bas talibus passim atque in singulis fere paginis
contra tam honoratum Virum , & aliam Socie-
tatem scommatis & concrepationibus uti , quæ
nec prudentiæ tuæ , nec statui , quem profiteris ,
nec mellitissimo tuo nomini congruere ullo pa-
cto possint. Si enim nugæ & joci in ore Reli-
giosi , ut ait Patronus tuus cognominis , blasphe-
miæ sunt : Quid erunt tam fædorum , tam inso-
lentium scommatum excreationes ? jam ad alte-
ram partem dilemmatij.

Si tu seriò illa , quæ differebas , protulisti , tum
rursus novum hoc dilemmation occurrit , (scio mi
Mellite , tibi dilemmata esse unicè grata ,) hoc , in-
quam , dilemmation :

Vel tu Verba Soterij , ejusque modum dis-
sertandi , consultandique problematicum in-
tellexisti , vel non intellexisti ; si intellexi-
sti , cur ergo contra mentis tuæ sensum ,
tam sinistram , tam atrocem , tam immitem in-
terpretationem in publicum edidisti ? cur alios
innocentissimos , & Societati JESU alioqui ad-
dictissimos viros in eum Libellum , totam-
que Societatem concitasti ? Cur ad flamas &
rogum provocasti , gnarus nullius in Soterio

sequioris consilij, aut instituti? Hoc sanè esset profunda & exquisita malitia, quam, absit, ut de quoquam Religioso, de te autem minimè suspicer.

Quod si verò ex adverso ea, quæ Soterius considerata proposuit, post tam diuturnum cogitandi rimandique spatium, quo abortum tuum parturiebas, necdum rectè intellexisti, ergo parùm videris eo mentis acumine, ea perspicaciâ pollere, quâ nonnulli te pollere arbitrantur, minimè autem tantâ, ut nomen Mabillonij Germaniæ promereâre: In quo tamen hoc commodum est, quòd tibi ob tua dictèria indignari nemo meritò possit: Scripsisti, sicut intellexisti: Non malitiosè, sed infeliciter, & miserabiliter, non tam videlicet ad indignationem, quàm commiserationem tantæ tarditatis movendam. Quid enim aliud, quàm monstra scribere poteras, qui animo minùs elimato, mera monstra videbas?

Non malè igitur me de te mereri credes, nequè ægritudinem novam hauries, si animo sincerissimo tibi commodandi, deterfis illis intellectûs nebulis Serenitatem reddidero, tum enim uterque ad aram veritatis pacto fædere, pugnare finemus innoxia problemata, nos tunc intellectu,

sic voluntate jungeremur. Veritas enim unâ est.

CAPUT VII.

Dilucidatur ulterius propositionum accusatarum Sensus, ubi etiam agitur de officio problematis, seu consultationis.

DIxi paulò antè, considerationes Soterij esse problematicas, id est rationum pro & contra occurrentium expositrices; non autem esse assertivas, seu tales, quæ vel à proferente affirmantur & credantur, vel alijs ut affirmandæ aut credendæ proponantur. Quod præter ea, quæ jam attuli, ex toto passim Libello evidenter perspicui potest: Sic ubi proponit considerationes pro Statu seculari, puncto secundo dicitur: *videtur in Seculo facilius obtineri posse Salus, quam in Statu Ecclesiastico, vel Religioso.* Item in considerationibus de Statu Ecclesiastico seculari, punctum primum sic habet: *Status Ecclesiasticus videtur via tutissima ad Salutem:* Atque talia passim alibi. Jam cui, obsecro, in mentem venire possit, Soterium hæc assertivè dixisse? Cùm certissimum & in confesso sit, tutissimam viam non in seculo, sed in Religione quærendam esse; atque ipse Soterius potissimum considerationes suas eò retulerit, ut clientes suos ad Statum Religiosum, ceu portum Salutis tutissimum dirigeret, idquè ipso opere in tot candidatis eò directis ostenderit. Sed quæris? quid

igitur talia falsa, & ab hominum sensu abhorrētia proponuntur? R. Quia digna sunt consideratione, & nonneminī forsitan occurrere possunt: Digna, inquam, sunt consideratione, ut nimirum adolescens exactius, quæ tandem Securitas in Seculo sit, pernoscat; Quod ipsius deliberantis vehementer interest: Aliquando enim fieri potest, ut, etsi absolute loquendo verum non sit, Statum secularem esse tutissimum, respectivè tamen ad tale hominis individuum, revera Status secularis sit tutissimus: Multi enim, ut id Soterius alio loco dicit, qui in Religione damnarentur, in Statu seculari salvantur: Quod ipsis, credo, Sapientibus Religiosis mirum dictu videri non debet, eo, quod sæpe inveniantur homines, qui ab ijs rebus abstinere moraliter, seu propter molitos habitus, seu ob naturæ fervorem non possunt, quæ Religiosis reputantur peccata, secularibus sunt licita. Qua in re, cum plana sit, diutius immorari necesse non est. Digna igitur consideratione talia, imò dignissima sunt deliberanti, ut videat, quid agat, & commodis seculi perspectis, hancne viam, an contra Religiosam sibi ad Salutem opportuniorem existimet.

Est nimirum hæc ratio & Methodus tractandi quæstiones problemáticas, ut rationes pro & contra adducantur, quo tandem utrisque expensis & perspectis, decretum fiat illud, quod unicum talium considerationum postremus finis est, prudens & stabile: *Prudens*, ut quod omnes, quæ occurrere possunt, difficultates, objectionesque prospiciat; *stabile*, quod adversum vim similitum, qui aliquando occurrere possunt, arietum, accu-

accurata meditatione, animoque præparato munitum sit : Quod secus omnino fieri necesse est, si cæco mentis impetu, eorum quæ obviare possunt, ignarus, arenæ se committat.

Rationes igitur, ut dixi, in consultativis ejusmodi problematis ultro citroque in medium adducuntur. Rationes, inquam ; Quæ verò illæ ? R. Omnes, vel saltem potiores, quæ movere aliquomodo deliberantem possint. Si enim non proponantur omnes moraliter, sed aliquæ tantum, v. g. leviores, dissimulatis gravioribus, vel illæ tantum, quæ arrisuræ deliberanti, secus illæ, quæ displicituræ videantur : Vel si illæ tantum, quæ impulsuræ v. g. ad statum religiosum, secus alteræ, quæ abstertere natæ sunt, tum enim verò manca, imperfecta, & ad imponendum potius, quàm ad dirigendum comparata deliberatio est ; cæco modo ruitur, sæpe non ad Salutem, sed ad exitium, cum periculo feræ, sed inutilis pœnitentiæ. Omnes igitur rationes aliquâ consideratione dignæ ab animarum arbitro proponendæ sunt ; non gravissimæ tantum, sed etiam leviusculæ ; quod enim in se leve est, nonnullis quandoquæ grave, præsertim juvenibus videbitur : Qua in re prudentiæ Confessoris erit, talia privatim pluribus exponere, imaginationes falsas eximere, aliqua refellere, alia contra, si operæ sit, & materia, aut mens deliberantis postulet, ut merentur, aggravare, quo sic apparentia â veris, futilia & frivola â gravibus, sibi suoque modulo convenientia â dissentaneis deliberans discernat.

Deniquè , quod bene , rectèque observandum , rationes proponendæ sunt , non tantùm , quas ipse sacer referendarius animæque arbiter animo suo descriptas , & præconceptras habet , non , inquam illas tantùm , quas ipse asserit , aut quæ ipsi , si deliberaret , occurrerent , sed etiam illas , quas alij seu benevoli seu malevoli asserunt , etiam illas , quas vulgus circumfert , quæquè nonnullorum sermonibus jactantur , quas periculum est juvenibus aliquando , si sibi solis relictæ talia audiant , fraudi esse posse : Deniquè ad extremum etiam illas , quæ ipsi juveni seu aptè , seu ineptè occurrere , vel incidere possunt. In his enim omnibus partes deliberantis sunt , eas accuratiùs expendere , confessarium consulere ; & contra confessarij munus est , eas juveni privatim explicare , nisi tales sint , tamque obviæ , quas ipse deliberans facili negotio dispicere , ac penetrare possit. Hæc omnia , quæ dixi , tam (nisi me omnia fallunt ,) tam inquam , clara , tam luculenta sunt , ut omnes , quicquid sunt Religiosorum , judices hujus meæ ratiocinationis admittere neutiquam reformidem.

Igitur , ut illud , in quo potior vis est , iterum , iterùmque inculcem , in rationibus afferendis non ad eas tantùm ab Arbitro respiciendum est , quas ipse veras esse judicat , quas ipse asserit , quâsque cupit deliberanti esse persuasas , sed alias quoquè , quæ ad œconomiam causæ plenissimè cognoscendam conducere videntur , uti sunt , & potissimùm illæ , quæ ab alijs jactantur , quæ ipsi deliberanti possunt aliquando occurrere , eumque alio tempore , quo fortè spatium copiâque delibe-

deliberandi, aut consiliarium tam opportunum, aut animum tam erectum habiturus non esset, percellere.

Ex his igitur sequentia statuo : 1. Quæ Soterius in considerationibus proposuit, non tantum sunt ea, quæ vel ipse asseruit, aut alijs persuasa voluit, sed alia quoquæ ad meritum causæ consideratione digna. Voluit enim proponere viam, modumque deliberandi non mancum illum, sed quantum in libelli parvitate poterat, sufficientem, ad non cæcè, & improvidè in tanto negotio progrediendum.

2. Statuo Eum, cum hoc, ut dixi, modo, rationes proponeret, prudentissimè, sanctissimèque, rectissimèque egisse : prudentissimè enim sanctissimèque agit, qui, quod sui muneris, & officij est, facit. Atqui muneris ejus & officij erat, quàm optimè poterat, deliberanti in re tanti momenti, unde ejus salus dependet, consulere. Optimè consulit, qui ea omnia exactè proponit, quæ in deliberando juvare, ad bonam electionem optimè conducere videntur. Sic deliberanti de bello gerendo optime consulit, qui omnia exactè proponit, quæ ad rationem decernendi vel omittendi belli pertinere videantur : Deliberanti de emenda merce optimè consulit, qui ea omnia exactè proponit, quæ ad naturam & ingenium mercis plenius cognoscendum conducunt ; denique deliberanti optimè consulit, qui sic ei omnia negotij, quod sub manibus est, merita proponit, ut eum futuro tempore poenitere electionis moraliter non possit, qui sic eum de omnibus commodis incommodisque admonet, ut veniente die seriùs,

aut citiùs suam accusare præcipitantiam non cogatur, aut cum Phrygibus dicere: *Hoc non putavi.*

Ex his jam luce meridianâ clariùs dilucescet propositionum immeritò accusatarum sensus. Quando enim monstra illa, ut Mellitus apellat, superiùs memorata pertexit, v. g. obedientiam videri intolerabilem, castitatem multis impossibilem, vitam Religiosorum videri otiosam, & similia, sensus, inquam, harum propositionum non necessariò includit iudicium seu assertionem ipsius proponentis: Constat enim ex dictis in problemate seu consideratione *de statu* non tantùm proponi ea, quæ ipse iudicat esse vera, sed etiam alia, quæ licet non iudicet ipse, tamen alij iudicare possunt esse vera.

Imò ea est natura problematis, ut nec possit habere locum assertio sui iudicium proponentis, cum sic evaderent iudicia sæpe immediatè contradictoria: Proponuntur ergo alia, quæ non sunt de mente seu iudicio proponentis, sed aliorum, quibus talia sæpe dicuntur aut dici possunt. Et hæc ex natura problematis; Quo tametsi hominibus prudentibus, nec pravo affectu corruptis satis & abundè factum à me sit; ut tamen res oculis, ipsis subjiciatur, en propositionum illarum sensum qui reipsâ est, obviâ paraphrasi expositum.

Quando igitur pro titulo ponit hæc verba:

Considerationes contra Statum Religiosum.

Hæc utiquè alium sensum non habent, quàm hunc:

*Puncta consideranda, quæ contra Statum Religiosum
occurrere possunt:*

Seu,

Seu, quod idem est: *Puncta consideranda*,
quæ contra Statum Religiosum dicuntur, aut dici
possunt. (Nota bene: Puncta, non quæ ego di-
co, aut assero, sed quæ fortè ab aliquo dicun-
tur, aut dici, tibi quæ objici, aut ultro incidere
possunt,) e. g. obedientiam esse intolerabilem,
Castitatem multis impossibilem, vitam Religio-
forum esse otiosam &c. Ecce huc oculos, huc
os Mellite! Propositiones illæ monstrosæ non
sunt *asserta*, non *effata*, ut tu identidem clamas,
non *theses* Soterij (possum enim aliquid confi-
derandum proponere, quin illud ipse sentiam,
aut affirmem, ut evidens est,) sed sunt puncta
duntaxat considerationi relicta, quæ gratiâ tan-
tùm exempli subjiciuntur, ceu talia, quæ non-
nullis, aut ipsi juveni occurrunt, aut occurrere
possunt, seu quæ nonnunquam dicuntur, aut cer-
tè dici à nonnemine gnaro vel ignaro, benevo-
lo, vel malevolo possunt. Stomachare jam, vo-
ciferare, tona, fulgura, fulmina contra propo-
sitiones istas, ut monstrosas, fædas, absurdas, im-
pudentes, mi Mellite! nugæ nugarum! Si affir-
mentur, tales esse quis dubitet? minimè omnium
Soterius, quem tu ceu earum architectum, pa-
tronum, assertorem inauditis modis traducis:
Nugæ profectò nugarum! cum umbris, cum phan-
tasis luctaris, reportaturus inde pro triumpho ex-
cussissimum cachinnum, & postquam magna o-
mnium expectatione parturiebas montes, tandem
hominibus prudentibus (papæ magnum quid!)
ridiculum murem prodidisti. Laurum, quam ti-
bi adornasti, cape dignam tali victoriâ, sed à Pale
potius, quam ab Minerva.

Vid

Vide sis igitur, quàm longè alium sensum habeant, si exterso oculo, & eliminatâ acie inspiciantur: Quid autem opus acumine? æquam mentem desidero, columbinam, ac verbo Religiosam, imò Christianam, imò humanam tantummodo: Quis enim, nisi cæcus sit, hoc mysterium non pervideat, quod vel ipsis adolescentibus obscurum nullo unquam tempore fuit. Quem enim adolescentum audisti, qui hæc talia Soterium de Religiosis Ordinibus sensisse, aut tanquam *asserta, effata, pronunciata* scripsisse, & non potius recitata duntaxat in exempli & problematis gratiam putaverit? Nequè tu unquam ulli juvenum ejusmodi suspicionem, nedum opinionem de Soterio injicere poteris, quòdque amplius est, audeo dicere, te neque tibi ipsi hoc unquam persuasurum. Consule temetipsum, tuumque, quod sentio, quantum in me est, præclarum esse mentis judicium. Occurret tibi continuo species viri, quem tu ipse plùs quam de facie nôsti, Sancti, prudentis, animorum bono, ac præcipuè Religiosarum familiarum supplementis intenti. Hunc tu talia sensisse, aut asseruisse seriò arbitrêre? In æternum non credam, te ejusmodi judicium de viro incomparabili ullo in loco aut tempore suscepturum, nisi in quo mente reliqueris.

Ex his demum in fumum abeunt omnia tua argumenta, potissimum in suspirijs, in ejulatu, in exaggerationibus, in scommatis posita. Cessant propositiones illæ in sensu, quo ab Authore proferuntur, esse imprudentes, impudentes, injuriosæ, scandalosæ, pessimè sonantes, piarum aurium offensivæ, & si quæ sunt aliæ ex tuo *mellificio*,
mode-

modestiaeque tuae promptuario prolatae naenae & censurae; adversum quas, ut denique nullo tibi debitor maneam, brevi compendio omnia, quae hucusque dixi, velut in fascem collecta repeto in hunc modum:

Illud, quod est necessarium, quod utile, quod honestum, illud inquam non est imprudens, non impudens, non injuriosum, non scandalosum &c. Sed considerationes à Soterio propositae sunt necessariae, sunt utiles, imò utilissimae, sunt honestae, ergo.

Necessariae:

Nisi velis juvenes cæco impetu, & inconsultò ad Religionis propositum profilire; Quid parentes de suis filiis hoc modo religiosum institutum improvidè arripientibus? quid Acatolici de tali religionum more? quid prudentes omnes de tali levitate sentirent? Necessariae sunt tales considerationes ipsis conscientiarum arbitris, quibus hoc ratione sui officij & curae, quam sustinent, juvenes candidatos prudenter, & debitè dirigendi, eorumque saluti omni meliori modo consulendi onus vehementer incumbit. Necessariae sunt ipsis juvenibus, ut praecognitis commodis, & incommodis praesentibus, ac futuris, actualibus, & moraliter possibilibus prudenter & tutò ad electionem, in qua salus animae vertitur, procedant.

E

Utiles

Utiles, imò utilissima:

Primum ipsis juvenibus, ut cognoscant com-
moda & incommoda, nè postea, quàm temerè
elegerint, & retractandi tempus non sit, ea, quæ
nunquam antea præviderint, aut auditione per-
ceperint, occurrant, ob quæ respicere & pœnitu-
dinem sentire suscepti propositi sinè fructu co-
gantur.

Utiles deinde ipsi Directori, ut indicem ex-
peditum habeat, ad quem juvenis deliberantis
animum virésque exploret, videatque, quàm ad-
versum singula, quæ aliquando occurrere pos-
sunt, sit obfirmatus, nequè subvereri debeat, ne
non officio suo rite sit functus, atque ipse cliens
olim pœnitudo fortè tactus ipsius oscitantia
succensere meritò possit.

Utiles sunt 3. Ipsis Religiosis Ordinibus ut
cum maximè: Utpote quorum plurimum inter-
est habere candidatos in amore vocationis ad-
versum tela nequissimi, eventurásque objectio-
nes aut terriculamenta immobiles, ad onera, &
incommoda Religionis sustinenda, præviâ medi-
tatione paratos.

Utiles ipsi Reipublicæ Christianæ, atque etiam
politice, quantum videlicet utriusque interest
gnavos in claustris & impigros (non tales, quos
vivere pigeat, qui nec sibi nec alijs profint) exi-
stere Religiosos.

Honestæ:

Quod enim in moralibus necessarium est &
utile, illud etiam est honestum: Quæ propositio
ut

ut stricta, sic evidens est, nec argumenti egens. Si verò cui contra videatur, intellectum disponat, ut intelligat. Jam sic argumentor:

Quod honestum est, non est imprudens, non impudens, non scandalosum, non injuriosum, non offensivum, & cætera crambe; nisi virtus ipsa nonnulli imprudens, impudens, scandalosa, injuriosa videatur, sed, ergo. Satisne hæc? Sapienti satis, proinde & tibi Mellite, qui sapiens aut es, aut esse vis: tene, quod habes.

CAPUT VIII.

Exponitur in particulari necessitas & utilitas considerandi tales propositiones contra aliquem Statum pugnantes.

Fingamus adolescentem in bivio constitutum, qui potest vel jam propendere ad religionem, vel esse prorsus adhuc indifferens seu ad statum secularem, seu religiosum. Adest tempus, quo necesse est ipsum decernere de statu aliquo deligendo: Propter multa pericula, quæ occurrunt in seculari seu laico, seu Ecclesiastico statu, adjicit animum ad consideranda ea, quæ sunt de statu religioso. Considerat igitur primum comoda, imò promissionem Christi factam de centuplo & vitâ æternâ ijs, qui reliquerint Patrem & Matrem &c. 2. Absentiam periculorum & occasionum peccandi, quæ sunt in seculo, pravorum

exempla &c. 3. Copiam mediorum ad salutem, ut sunt Regulæ, vigilantia superiorum, assidua Sacramentorum frequentatio, exhortationes, bona exempla, libri spirituales, meditationes rerum coelestium &c. 4. Absentiam curarum & sollicitudinis rerum temporalium de victu, vestitu, habitatione &c. 5. Certitudinem, quam quis habet, se in omnibus facere voluntatem DEI, si faciat id, quod obedientia præscribit. 6. Occasionem congregandi plurima merita assiduis bonorum operum exercitijs. 7. Mutuam meritorum participationem. 8. Dignitatem Sacerdotalem Angelis invidendam, quæ servit ad quotidianum Missæ Sacrificium, audiendos confitentes &c. 9. Suavitatem convictûs fratrum habitantium in unum. 10. Securitatem de bona morte ob assiduam inter Sacerdotes vitam. 11. Facilitatem mortis, ob animum terrenis rebus & curis non implicatum. 12. Suffragia multa post mortem.

Hæc & alia considerans adolescens, ponamus, quòd idem his commodis inescatus nihil sibi ultra providendum putet, nihil animum convertat ad ea, quæ contra religionem faciunt, seu id fiat levitate animi, seu arbitri oscitantia. His ità comparatis quid aliud censeatur acturus, quàm ut Religionem tot commodis ornatam sibi statuatur amplectendam? Quid multis? decernit Religionem ingredi. Bene habet: Ponamus jam talem adolescentem esse duræ cervicis, intractabilem, libertati suæ perditè addictum: Præterea voluptatibus carnis admodum insuetum, ut actibus iteratis etiam consuetudinem pravam contraxerit: Rursum,

sum, animo valdè mobilem, sic ut obviâ quâque
tentatione ad peccata etiam gravia inducatur,
nullâmque sibi hac in re vim afferat: Itidem val-
dè assuetum & inhiantem commoditatibus cor-
poris in victu, vestitu &c. Inseparabilem â qui-
busdam socijs, amicis, consanguineis: Honoris
prætereâ sui nimium retinentem, æstimatione
suæ nobilitatis ebrium: Solitudinis, occupatio-
num Spiritualium, aut humilium impatientem:
Ad res externas, ut militiam, rerum tempora-
lium administrationem &c. unicè affectum:
Hoc, inquam, ingenio præditus adolescens si
Religionem ingrediatur, quid putas eventurum?
vel redibit, vel miserrimè vivet, vel planè apo-
statabit: rarò ex necessitate faciet virtutem: Ta-
lis enim quomodo cervicem suam iugo obe-
dientiæ submittet? Quomodo libertatem abdi-
cabit? quomodo castimoniam conservabit?
quomodo functiones ordinis, solitudinem,
absentiam ab amicis & consanguineis, quomodo
vitam obscuram, victum & vestitum pauperti-
num tolerabit? profectò vix, aut ne vix quidem.
Consultius utiquè tali homini fuisset Religio-
nem ne â limine salutare; consultius in anteces-
sum considerare ea, quæ postea sensurus erat
viribus suis majora; considerare difficultatem
obedientiæ, castitatis, paupertatis, Solitudinis, &
reliqua, quæ occurrunt; quæ si exactè considerâs-
set, perquam facilè vidisset, quantam in se expe-
riatur constantiam robûrque ad similia perferen-
da, proinde vel planè consilium tale abjecisset,
vel certè talibus se propositis & resolutionibus
præmunisset, ut si tandem esset Religionem in-
gressus

gressus, ad eorum occursum: Tanquam ad rerum antea cognitarum non admodum expalluisset. Vides igitur, & palpas, quanta demum necessitas sit, considerare non tantum ea, quæ pro Statu Religioso militant, sed etiam ea, quæ ab eo prudenter absterrere possunt.

Quid igitur agat confessarius? Quid tumet- ipse Mellite, si confessarius esses? proponeres, opinor, una ex parte ea, quæ attulimus, com- moda: Ex altera verò parte, quid? quid e. g. de obedientia? dicerésne obedientiam esse facile to- lerabilem? Atqui hoc non esset proponere in- commodum, sed commodum: Quid igitur dice- res, nisi obedientiam esse difficilem, & nonnul- lis etiam intolerabilem videri? nonne hoc ipsum, nonne, inquam hoc ipsum diceres? Idem est de castitate, idem de paupertate.

Jam verò te sic proponente, audiat hoc ipsum, vel legat è Religiosis nonnemo; non in- spiciat nec modum proponendi, nec circumstan- tias problematis, in quibus proponit, sed legens nuda hæc verba: *Intolerabilis videtur propriae vo- luntatis & libertatis abdicatio.* Quid ille? insur- gat vociferantissimè adversum te; impuden- tem, propudiosum, seductorem juvenum, & nescio quid apellet; dicat, te calumniari Ordi- nes omnes Religiosos tam Sanctos; loqui con- tra mentem tot Religiosorum, quibus jugum obedientiæ non intolerabile, sed suavissimum videtur. Ogganiat tibi forraginem textuum è S. Scriptura, & SS. Patribus petitam; obtrudat exemplum Christi crucifixi; demum te sic pre- mat, an in propria, vel in aliena persona hæc fueris

fueris locutus? utrumque pessimè, cum infamia & injuria omnium Religionum; cum scandalo juvenum, quibus Ordo Religiosus intolerabilis videbitur. Hæc, inquam, & similia, si tibi religiosus ille stomachator ingerat, quid tu ad hæc? Quid inquam, tu ad hæc? dicito, effare, mentem tuam sinè circumscriptione ede.

Respondebis utiquè balatroni illi, te nunquam cogitasse similia de Religiosis Ordinibus asserere, sed tantum juveni, cujus hæc præmeditari maximè interfit, considerata proponere: Dices, hæc posse nonnullis occurrere, obedientiam plurimis quidem tolerabilem, multis tamen intolerabilem videri; Ideò juveni proposuisse, ut ipse consideret, an sibi tolerabilis videatur. Has propositiones non esse scandalosas, si considerentur, in quibus circumstantiis, quo fine, qua mente sint propositæ satis agnoscere juvenem, hæc confessarium non asserere, nequè ita credere nequè sibi credendum proponere, sed tantum, ut exploret, anne respectu sui obedientia tolerabilis videatur, an contra: Hæc, inquam, Mellite, tu ipse eras, hæc, inquam, & nil aliud, ut non potes, eras responsurus, negaturus proinde calumniam, injuriam à te in Ordines Religiosos illatam, negaturus te de industria hoc egisse, ut juvenem à statu Religioso abstraheres, sed tantum, ut ad prudentem electionem juvares.

Et rectè sanè diceres; Quid enim alter jure quiritari? quid succensere tibi poterit, si sententiam animi tui, si mentem, quâ ea protulisti, non ut asserta, sed merè, ut communiter obgeri

solita, si finem, quo protulisti, nempe non ut deliberans talia credat, non ut ab Religione absterreatur, sed tantum consideret hos tanquam locos communes, ad eosque mentem suam exploret, an ijs ferendis par sibi esse aliquando fidat: quid, inquam, si hæc intelligat, conqueri de te poterit?

An quod asserueris? Negabis te asseruisse.

An quod talia in aures adolescentis effuderis? Dices tibi hoc propositum, ut commoda & incommoda passim occurrentia ultro citroque exponeres, idque ad prudentem deliberationem utile, ac necessarium esse.

An quod tali modo protuleris? Dices de ijs protulisse verbis, quæ passim, & vulgo proferuntur.

An quod Ordinem infamaveris, & malam existimationem injeceris? Dices, non esse rem novam & inauditam talia dici, imò quotidie audiri, & ipsis juvenibus incidere: ex re autem trita nulla infamatio; præsertim si non asseratur, aut confirmatur, atque in talibus circumstantijs proferatur, ut audiens palpet, non asseri, aut ad fidem faciendam talia dici, sed tantum ut vulgares nænias referri, & verbo, objici, quarum tamen consideratio non nihil, imò sæpe multum profit ad animum candidati explorandum, veramque vocationem discernendam.

An succensebit, quasi scandalum dederis adolescenti? sed dices, scandalum non dari in referenda re trita & cantata ex causa justa, & rationali, uti est cognitio eorum, quæ vulgò objiciuntur. Scandalum si quod sit, esse acceptum, non datum.

An

An succensebit, quòd afferendo rationes *pro* & *contra*, perplexitatem in deliberante causaveris? Sed dices, hanc perplexitatem, si per eam nihil aliud intelligatur, quam suspensio & dilatio electionis, donec motiva *pro* & *contra* considerentur, esse utilem & necessariam, & finè hac nullam haberi rectam deliberationem. Si enim electio fieret finè consideratione reciproca motivorum, fieret imprudenter & cæcè, non ad salutem, sed perniciem deliberantis: Cæterùm perplexitatem taliter sumptam non esse inextricabilem, quia tunc demum extricabitur, quando deliberans expensis probè omnibus motivis, adhibito confessarij consilio, judicaverit in Domino hunc statum sibi vel convenire, vel non convenire.

An succensebit tibi, quòd juvenem relin-
quas perplexum, ut nesciat, quid credat; ea
res ita sit, ut proponitur, an secus? an asseras?
an tantum referas? Facile respondebis, te in
talibus circumstantijs protulisse, ut juvenis vel
rudissimus advertat, hæc proponi tantum ob-
jectionis causâ: Judicat enim confessarium non
esse fatuum, qui possit jam suadere album, jam
nigrum; jam hunc, jam oppositum statum. Ju-
dicat etiam alios viros probos, qui sæpe talia
objiciunt tentandi causâ, non esse fatuos. Pro-
inde scit hæc à confessario proponi non tan-
quam ab ipso credita, aut ipsi deliberanti cre-
denda, (si enim ità crederet, aut credendum pro-
poneret, suaderet oppositum ei, quod prius sua-
serat,) sed tantum proponi ut objectiones, seu
modo problematico.

E s

An

An autem succensebit tibi, quod has objectiones ipse non diluas, aut resolvas? Repones in promptu, non esse causam solvendi aut diluendi id, quod non asseritur, atque ab ipso audiente cognoscitur, non assertivè, sed tantum deliberativè, id est, ad considerandum proponi. Causa enim solvendi esset, ut eximeretur prava opinio, seu infamatio Religionis, inde fortè confurgens: atqui dices, nullum esse infamationis periculum, ubi aliquid non asseritur, & non asseri, palam est audienti. Quæras præterea ex ipso objurgante modum eas solvendi: An dicendo, talia non spargi, nec alicui hominum incidere? hoc enimverò esse ludere, modò referendo tanquam rem, quæ sæpius objicitur & spargitur, modò dicendo, quod nunquam audiatur, aut objicitur. Et verò miraberis, quod à te petatur, ut neges, & dicas, illud nunquam dici, nulli incidere, quod toties auditur, & ex re nata cuilibet incidere potest. Iterum quæres, an potius sic solvere debeas, ut expressè moneas juvenem, hæc & talia dici quidem, sed in re ipsa non esse vera, nequè à te credita, nequè ipsi deliberanti credenda. Sed facilè respondebis, hoc non requiri, cum juvenis planè sciat, te hæc & alia non assertivè proposuisse, minùs confirmasse, nec voluisse ab juvene credi, sed tantum retulisse ut sæpius sparsa, sæpius objecta, atque adeò cum nihil novæ opinionis sinistræ juveni ingesseris, non esse te obligatum, eam juveni directè eximere; alioqui multum negotij haberet confessarius, si omnia pravè & falsò ab aliis dicta & audita de statibus
Reli-

Religiosis, deberet refellere. Confessarij officium potius est, ut juvenem admoneat, talia considerare; eum debitis muniat præsidijs, ac monitis competentibus instruat, quo ipsemet tales objectiones solvere valeat: Hoc autem, quod monitorum est, dices te ad satietatem fecisse, cum juveni motiva pro statu Religioso plurima & gravissima dederis, & alias privatim multa dixeris, quibus ille instructus tales objectiones facile diluere possit, saltem respectu ad suam personam. Talibus enim principijs præmissis, facile animadversurum juvenem, quantum talibus objectionibus deferendum sit, v. g. de difficultate obedientiæ, cujus solutionem deliberans tunc optimam daturus sit, cum ex cognitis datisque alijs principijs, simul etiam inspectâ vehementia suarum propensionum, judicium apud animum suum facturum est, sibi ejus jugum intolerabile non fore.

Hæc opinor, Mellite, tu ipsemet eras responsurus in casu, quo tu deliberantis arbiter ac moderator ei motiva *pro & contra*, sine partium studio proponeres, quæ proinde pariter à me in causa Soterij responderi ne admirare; responderi, inquam, non tantum tibi, qui lapidem primum movisti, non tantum alijs, quos tu tibi succenturiasti, verum etiam ipsi Societati JESU, utpote adversus quam propositiones illæ contra statum Religiosum generatim militantes perinde, atque adversus alios militant. Cæterum scrupulum illum, cur objectiones contra Societatem *speciatim posita*, speciali quòque loco dissolutæ fiant, hunc, inquam, scrupulum, uti & alia, quibus
machi

machinam tuam inædificâsti, postea pluribus examam, quàm tui in gratiam ea, quæ hæctenus de objectionibus contra Religionem generatim dicta sunt, ad causam tuam, quod brevissimè facturus sum, specialiùs applicuero.

CAPUT IX.

Quod ipse Mellitus nequivisset aliter agere, & scribere, quàm egerit, scripseritque Soterius.

Fingamus igitur adolescentem, qui deliberet, an statum stabili loco addictum capeffere debeat nec ne: Tu Mellite esto ejus moderator. Primæ tuæ partes erunt, *ut sis ipse indifferens*, id est vocantem DEUM non anteeas, sed subsequaris, nec juvenem impellas potiùs, quam retrahas, sed plenam ei libertatem relinquas, consultandi coram Deo, deligendique seu ingressum, seu repudium. Hoc facto, credo, ei spatium relinquas, ut consideret, quid sibi hac in parte expedientius, convenientiùsque videatur: Proinde hæc duo ei ante omnia præscribes, ut consideret primò naturam, & conditionem Ordinis; in quem respicit; deinde propensiones suas, vires, ingenium, quo videlicet exploret, atque intelligat, quo pacto sibi cum hoc Ordine, & ei vicissim secum conveniat:

niat : Atque hoc imprimis , utrumnam moraliter speret , se in hoc Ordine piè , cum Solatio , animique tranquillitate , & satisfactione victurum. His tute arbiter credo , sic informatis eò descendes , ut (quod ad ea , quæ dixi , atque ad summam deliberationis unicè necessarium est ,) rationes etiam , ac motiva in utramque partem eidem proponas ; Spero enim te non tam imperitum fore , ut ea tantum , quæ suadere ad talis Religionis amplexum , sed & quæ arcere ab eo videantur , exponas.

Statues igitur pro parte favente inprimis prærogativas Ordinis, ex quibus ejus æstimatio concipi, gigni que possit, uti est antiquitas, Sanctitas, celebritas &c. tum ejus functiones positas in laudando diu nocturne DEO, ædificando proximo, quotidianis, atque assiduis, quorum occasio omnimoda est, pietatis, aliarumque virtutum operibus; denique ea omnia, quæ pro Statu Religioso in communi faciunt, huc aptè conferes : Subjicies etiam commoda temporalia ex rigore non admodum gravi, non perpetuis studiorum laboribus, item sufficientiâ rerum necessariarum ad victum, vestitum &c. postremum ipsa commoda stabilitatis eodem in loco, quæ tu omnia enucleatius Florberto tuo, dilucidiusque explanabis; ordinem, varietatem, catenamque mirabilem occupationum, quæis & augeri identidem merita, & vita sine tædio traduci possit: Narrabis ei prætereà modum mortificationum præscriptarum, & aliarum, quibus multi hodièque admirandi extiterint. Insuper copiam exercendi Zelum in parochijs, in Scholis

Scholis , in Academijs , in obeundis longissimis
etiam ad Indos missionibus , præter illa , quæ
crebrò in rudibus instruendis , verbo DEI prædi-
cando , heterodoxis revocandis egregiè con-
fiunt. Illud ad extremum magnopere prædi-
cabis ; libros ingenti numero , magna cum gloria
editos , inter quos tu , credo loco non ultimo
Epistolas tuas Apologeticas , & nupernos Dialogos
tanquam stellas non infimæ magnitudinis osten-
des. illos verò tomos Anecdotorum , quos tu
ad latus Bibliothecæ SS. PP. inter Dacherios , &
Mabillonios , *ut luceant* , collocasti , digitum
præprimis intendes.

Hæc consideratione non perfunctoriè , ut
decebat , peractâ , alteram quoque paginam
facturus , non deeris utique partibus periti
moderatoris , tuòque clienti sincerè , ut oportet ,
candidèque omnia revelabis incommoda : Nisi
hoc præcisè contendas , nulla omninò illic in-
commoda deprehendi : Credo respectu tui , qui
crucem in delicijs ponas : Attamen aliqua saltem ,
quæ alijs forsan incommoda sint , ut certè videan-
tur , vera , an imaginaria , levia an gravia , aliqua
saltem recensebis : Nihil enim in mundo omni
ex parte beatum. Aliquid erit , quod seu sibi
deesse candidatorum nonnulli ægrè ferant , aut
ægrè ferre possint , seu sibi adesse. Quippe non
omnes eâdem facti malsâ sumus : alijs hoc , alijs
aliud grave ; contrâ , quod his incommodum ,
alteris commodum , ac vicissim , videtur. Adeò
motibus contrarijs mortales incedimus. Dabis
igitur hoc pleniori deliberantis institutioni , ut
ne ijs tantum , quæ grata sunt , sed & alijs , quæ
ingrata ,

ingrata ; ad perfectum imbuatur : Quæ rebus
utrinque perspectis, nôrit, è re sua decernere.

Da igitur mihi incommoda in hoc statu
occurrentia ; da inquam, doce, quænam illa ?
Status absque omni incommodo in hoc terrarum
orbe, si nescis, chimæra est. Nunc ego te Re-
formatorem, te castigatorem Soteriani libelli
apello : Da, recense incommoda : Si velis omnia
incommoda nomine & ingenio commodorum
vestire, desinet problema, supervacua erit de-
liberatio ; si perpetuitatem loci superioris,
sociorum, ex incommodis excludas, si ægrè
feras, inter incommoda fieri mentionem commo-
ditatum nimiarum ; si vitæ otiosæ, si neglectûs
studiorum, si hæc, inquam ex indice incommo-
dorum proscribas, quæ ergo incommoda (quæ
memorari oportet,) recensebis ? Profectò si tu
ipse commentariolum illum considerationum
composuisses (quæ tamen res plusquam anecdota
est) si tu, inquam, composuisses, aut componere
deberes, quæ poneres incommoda ? nimium
sæpe percontor ? dicito paucis vel nulla ? vel illa
ipsa, quæ Soterius ? vel similia ? Nulla ? Quæ
deliberatio, quæ sola commoda consideret ?
ergo aliqua : atque hæc vel ex modo vivendi,
vel ex circumstantia stabilitatis, aut functionum
petita ? Quid igitur aliud diceres, quàm v. g.
molestum videri, eundem semper locum, eosdem
Socios, Superiores ? molestum chorum ? in
vivendi modo aliquid exponeres, quod in-
commodum quibusdam videatur ; si non austeri-
tatem, certè commoditatem nimiam videri
diceres : Hæc & similia tandem inter incommoda

recta

recenseri deberent, tūque ipse recenseres, nisi persuadere velles clienti tuo nulla omnino esse incommoda, quod sanè ineptissimum foret. Atque si etiam hoc persuadere velis, saltem ea enumerare deberes, quæ alijs, quæ ipsi clienti posse videantur esse incommoda. Te igitur dicente e. g. perpetuitatem loci, sociorum, superiorum videri molestam, tædiosam: Si quis in te investus, quæ tu in Soterium dixisti, diceret, nōne rabidum eum putares, qui nullā rationabili causā hæc objurgaret, quæ tu nunquam asserueris, sed considerandi tantū causā ad objectionum instar proposueris? mentem, æquitatem in homine requireres: Et bene.

Id ipsum Soterius requirit in te, qui tam parū è ratione tuum Chartacium querimonijs & scommatis iniquissimis oppleveris. Nequē de modo proponendi quidquam in Soterio desideres, in talibus circumstantijs protulit, ut vel cæcus videat, objectiones esse; disertis, expressisque verbis problema professus: præterea plerūque usus verbo: *videtur*: Quod vel in Sancto Thoma, tu qui in ejus *Summa* totus habitas, eūque, si superis placet, ad pilum devorasti, quod, inquam, vel in Sancto Thoma cæcus de colore cernere, & intueri poteras, quid significet, quo sensu materiam subiectam afficiat: e. g. dum dicit: *Videtur, quòd ebrietas non sit peccatum: Videtur quòd usus vini universim sit illicitus: Videtur, quòd charitas non sit virtus*: Has & similes propositiones, credo, scandalosas, hæreticas, insanas non vocabis, quia vides objectionum loco proponi: Scio, quòd statim sis inclamaturus, San-

Sanctum Thomam objectiones taliter proposi-
tas etiam solvere: Rectè, quia, qui aliquam con-
clusionem determinatè asserit, & sustinet, tene-
tur etiam objectiones solvere; alioqui conclusio
relinquetur dubia, & doctrina manca: Contrà
qui proponit quæstionem, seu considerationem
problematicam, & modo problematico, nullam
ponit conclusionem, scitumque determinatum,
nec dicit hoc sequendum, vel illud, sed tantum
rationes pro & contra adducit. Sic confessarius
nullam considerationis partem sustinet, nullam
tuetur, sed indifferens est: Nec illas ex suo sen-
su confirmat, sed simpliciter proponit ad hoc, ut
ipse deliberans argumentis utrinque perpensis
statuat, quid sibi faciendum, vel omittendum:
In quo illud etiam observandum, quòd ille tan-
tum, & non alius, debeat objectiones solvere,
cui proponuntur: Objectiones porro in consi-
derationibus de statu vitæ deligendo, cui pro-
ponuntur? ipsine confessario? quis hoc som-
niet? proponuntur igitur ipsi deliberanti; ut à
cujus propositionibus & animo potissimum pen-
det earum solutio; ipsius enim est statuere, an
sibi fidat in tali statu piè, & cum Solatio vivere,
an tentationes vincere, an disciplinam, ac mo-
dum vivendi cum animi satisfactione sectari.
Quæ tu omnia bone Mellite, quia parum vidisti,
idcirco in re tam obvia miserè, (modò ne animo
tam perturbato,) cæcutisti. Claudio in punctum
universum ratiocinium:

Quod erat utile ac necessarium proponi, &
modo debito propositum est, illud non impuden-
ter, non fatuè, non injuriosè propositum est: atqui
considerationes à Soterio proponi erat utile, ac

necessarium, & modo debito propositæ sunt, quia nec Mellitus, si aliquid contra talem statum proponere debuisset, aliter proponere potuisset, quàm proponendo taliter, ut omnibus appareat non esse asserta, sed tantùm objectiones, igitur ritè, legitimèque sunt propositæ, non impudenter, non fatuè, non injuriosè &c.

At at occurrit, prudentiùs proponi potuisse, nempe sic, ut omnia, quæ proponuntur, inter incommoda, demonstrantur esse mera commoda: *Gerræ!* Qualis tunc deliberatio, ubi mera commoda, nulla incommoda?

Saltem non universaliter dixisset: *Vita commodior, quàm &c.* Sed potiùs sic: *Aliquorum vita commodior.* Hoc superfluum: Ubi constat, nihil affirmari.

At saltem sic, ut in singulis punctis addatur: *Considera fili e. g. perpetuitatem loci, superiorum &c. quam multi putant molestam, sed reipsa jucundissima, dulcissima est &c. Vita commoda, in qua tamen tentationes facile vincuntur: rursum gerræ!* Hoc confessarius minimè facere debet, ut illi speciem ejus molestiæ minuat, aut alleviet: alioquin enim occurrente hodie vel cras ipsâ molestiæ experienciâ, accusari poterit à juvene confessarius, quòd sibi rem suaviorem, jucundiorémque, quàm reipsa sit, proposuerit, ac depinxerit, proinde culpam sequioris suæ electionis in confessarium jure poterit refundere. Igitur proponenda est ei difficultas nudè, sincerè, genuinè, nihil addito, nihil detractò; imò prudentis confessarij est, nonnunquam difficultatem etiam aliquantùm aggravare, quo nimirum juvenis

venis successu temporis tantò minùs conqueri possit, tanquam difficultatem talem antea non satis apprehendisset; & è contrario faciliùs eam perferat, si minorem, quam cogitaverat, invenerit. Si sic, ut tu vis, proponerentur, non proponerentur incommoda, sed commoda: quid enim commodius, quàm *vita commoda*, in qua tamen facile vincuntur tentationes?

Hoc tandem petis, ut singulis punctis addiderit Soterius, hæc verba: *Hæc non est mea sententia, sed aliis multis sic videtur*: Eadem verba repetenda in 2. eadem in 3. puncto, ad modum responsionum in Litanijis. R. Si nihil aliud, quàm hoc eras petiturus, hoc longè faciliùs adipisci poteras, quàm tanto excitato tumultu, nequè tanti erat, ut adeò te, tuumque Sanctum Ordinem læsum, proscissum, contemptum quiritè: Cæterum ne & hæc umbra te exterreat, ex juvenibus ipsis percontare, an ne unquam in mentem ijs venerit, Soterium hæc ut *asserta*, ut *effata*, & non uti disertà inscripsit, ceu *considerationes*, & *objectiones* protulisse? an putarint Soterium adeò delirasse, ut jam asseruerit absolute, Ordinem aliquem suscipiendum, jam respiciendum: Nonne universa libelli fabrica, modus instruendi, modus tractandi problematicus hoc ipsum homini ratione pollenti ad oculum exhibent: Nisi velis, ut, qui objectiones proponit, post quamlibet propositionem identidem repetat: *Hoc ego non sentio, non assero, non mea hæc sententia*: Dij boni, quàm ridicule! Quisque tyrunculus si videat in titulo positum: *Objectiones contra conclusionem propositam*: Satis edoctus est,

F a

quo

supra

quo sensu propositiones illæ sumendæ sint, scilicet non tanquam asserta Magistri, sed tanquam rationes in oppositum occurrentes. Invenies hoc ipsum factum in considerationibus Soterij, ubi pro titulo ponit *i. considerationes pro statu N.* deinde *considerationes contra statum N.* Quid amplius desideras?

Hoc tamen tibi do, ne frustra cavillêris; posse confessorium, imò convenire, ut si videat candidum aliàs ad quendam ordinem idoneum, aut propensum, in quodam puncto, ob immaturitatem judicij, aut alia de causa adhærescere, eundem dirigat, doceat, instruat, quo sensu id intelligendum, quomodo talis superanda difficultas &c. Notum enim est, & ex ipso Soterij sæpius iterato monitu perspicuum, eum considerationes illas non proposuisse, ut eo velut gygis anulo, aut baculo laureo juvenes instructi sibi metipso sufficere, atque ab confessorio velut provinciâ suâ defuncto, suis ipsos consilijs relinquendos putaverit: Sed hoc ante omnia, atque in capite posuerat, ut deliberatio non privato juvenis unius studio, sed conscio, & cooperante confessorio institueretur; Suppeditatâ eum in finem materiâ, circâ quam sterile alioqui juvenum judicium, & pauca recogitans versaretur, atque in eo indiculo velut in speculo monitorio comoda & incommoda eligendi statûs intueretur; tum verò nec magnum, nec parvum citra moderatoris consilium statueret, cum quo pariter rationes suas, suas, quæ occurrunt, difficultates conferret. Hæc fuit methodus, hoc consilium Viri Sapientissimi, quo tantum abest, ut ullum
fit

sit periculum scandali , præcipitij , perplexitatis ,
ut potiùs expeditissima tutissimâque ad scopum
propositum perveniendi via ; cùm omnia præ-
munita sint , tum ne mens deliberantis cæcè ,
improvidè non præcognitis difficultatibus ad
electionem ruat , tum ne vanis & imaginarijs
umbris , falsisque terriculamentis ab statu sibi
conveniente arceatur , præsentè identidem , & si
qua fortè consultans declinet , in viam ocyùs
reducente confessario. Quæ ita ab Soterio re-
ipsa facta , ejus hoc in genere felicissima dexte-
ritas ; Atque ità ab alijs moderatoribus fieri lau-
dabiliter & posse & debere , ejus sapientissima
præcepta cominonstrant.

CAPUT X.

*Demonstratur peculiariter , rectè fa-
ctum esse , quòd considerationes contra statum ali-
quem factæ proponantur , absque solutione obje-
ctionum : adeoque inanis est querela Melliti
de omissis solutionibus.*

Maximus clamor Melliti versatur in eo, quòd
considerationes contra statum loco fixum
non sint solutæ, cùm tamen considerationes con-
tra Societatem JESU tam dextrè (ut ipse ait)
solvantur. Hic ille putabat Rhodum esse insu-
perabilem, nodum insolubilem ; hæc causa eju-
landi, hæc calumniandi, hoc crines evellendi.

Quamvis autem satis clarè & perspicuè huic scrupulo jam satisfactum in præcedentibus sit, ut tamen hæc umbra penitus dissipetur, nec quidquam caliginis in Mente Melliti remaneat, demus illi hoc pauxillum operæ loco præsentis. Vult igitur Mellitus confessario incumbere, ut solvat omnia, quæ contra statum aliquem proponuntur, atquè ita solvat, ut vel ostendat, esse *ficta & falsissima*, aut *frigida & inepta*, id est, esse *talia*, quæ prudenter absterrere non possint, dempto proinde omni scrupulo, dubio aut perplexitate.

Jam tales solutiones non debere fieri sic demonstro: Vel deberent fieri ex officio confessarij desumpto ex praxi proborum confessariorum; vel propter bonum clientis, ad rectè faciendam deliberationem; vel ad consulendum famæ Religionis, (alia ratio non occurrit,) sed ex nullo horum capite debent fieri tales, ut tu vis, solutiones, imò ostendam, nec posse fieri, ergo, minorem probo; igitur adverte animum ad sequentes propositiones:

Imò. non est confessarij solvere illas objectiones, quamdiù deliberans est indifferens, & non determinatus ad statum aliquem.

Ratio est, quia confessarius debet commoda & incommoda indifferenter proponere, id est, non magis pro una, quam pro altera parte stare: Si autem solveret eo modò, quo vult Mellitus, tunc non indifferenter proponeret, quia magis faveret parti Religionem disuadenti: ut videns est? proponeret enim argumenta pro
tali

tali statu, & simul illa confirmaret objectionum solutione: Objectiones autem non pateretur habere ullam vim, cum eas enervet, adeoque positivè suaderet unam partem, nempe Religionis ingressum. Quomodo enim potest magis suadere, quam argumenta proponendo, ut ingrediatur, & simul ostendendo, nihil esse quod ipsum debeat à Religione avocare? Intellige mi Mellite, intellige, lucernam etiam, si res necdum sat clara sit, accende. Jam verò dicas tu mihi, estne hoc confessorij, ut deliberanti unam tantum partem suadeat? ad unam tantum partem invitet: Nonne hoc est primum confessorij principium, ut ipse sit indifferens, juvenemque non ad unam potius, quàm alteram partem stimulet: Secus non esset dirigere deliberantem, sed ex destinato piscari, & attrahere candidatos; nequè esset agere arbitrum, sed potius advocatum pro una sola parte, cum iusta parentum & aliorum Ordinum querela. Intelligis tandem, credo: clarius tibi dicere non valeo.

Quia verò loquimur de officio confessorij, illud meliùs exerceri non potest, quàm si exerceatur juxta praxim probatorum virorum cum candidatis agentium, & aliorum communiter confessoriorum. Atqui praxis proborum virorum & confessoriorum non est, ut ipsi solvant objectiones. Sic sæpe probi parentes filijs Religionem cogitantibus proponunt varias difficultates; nequè ipsi eas solvunt, sed expectant, quid filius sit responsurus. Sic & confessorius sæpe objicit multa, atque debet objicere, nequè ipse ea solvit, sed explorat mentem clientis, quid

ipse ad ea respondeat: Res est quotidianæ experientiae; igitur non est de officio confessorij solvere objectiones plenè, id est ità, ut vult Mellitus, nullo relicto scrupulo; hoc enim non esset indifferenter proponere, sed ad unam partem determinare. Præterea cessaret finis proponendi considerationes de vitæ statu eligendo. Finis enim proponendi est, ut cliens consideret, quid eligendum: Si confessorius ità solvat, ut tollat ei omne dubium, & ostendat omnes objectiones nullius esse momenti, quid erit opus ulteriùs considerare? solutis enim planè objectionibus quæstio est soluta. Item finis alter proponendi considerationes de vitæ statu, est; probare constantiam & soliditatem rationum, quibus cliens innititur, itémque explorare ejus animum: Totus hic finis desinet, si ipse confessorius objectiones solvat. Tunc enim non erit opus quærere, quid cliens respondeat? quis ejus animus? quæ rationes? cùm ipse confessorius responsionem clientis præveniat.

Atque hæc de officio confessorij, quamdiu scilicet confessorius servat Methodum purè deliberativam, id est, quamdiu considerationes pro & contra proponit, cliente adhuc ad nihil determinato. Hinc addidi superiùs has voces: *Quamdiu deliberans est indifferens, & non determinatus ad certum statum.* Oportet enim illum in sua indifferentia relinquere, non attrahere, donec ipse se determinet. Tunc igitur quando jam determinatus est, tunc, inquam, debet eum confessorius juvare ad objectiones meliùs & efficacius dissolvendas. Dico *meliùs, & effica-*

efficaciùs. Nam sinè dubio ipse deliberans, antequam se determinaret, jam aliquo modo solvere sibi debeat objectiones illas, (cùm alioqui se non determinasset,) ut autem plenè & planè solvantur, juvari postmodum potest, imò, si opus sit, debet à confessorio. Hoc pariter locum habet in eo, qui inclinat, (absque ultima determinatione,) in statum aliquem: Huic enim si vel interroget, vel advertatur specialiter in quibusdam objectionibus laborare, confessorij erit eum in illis resolvendis aliquando juvare.

Hinc jam palpabis, cur objectiones peculiari loco contra Societatem propositæ B. Aloysio, sint postmodum adeò dextrè, ut dicis, resolutæ; Proponitur enim illic Aloysius, prout jam determinatus ad ingressum Societatis, proinde hoc ipso proponi debebat, quomodo sibi objectiones solverit: Jam enim dixi, quòd candidatus tunc, quando est determinatus, sinè dubio jam debeat habere solutas aliquomodo objectiones: Alioqui enim non potest esse determinatus.

Sed adhuc clamas, quare Soterius eam rationem proponendi secutus tantùm est in Societatis objectionibus? quare ibi tantùm, & non alibi candidatum determinatum proposuerit? R. Quid ad te? Nulla tibi, aut alteri cuiquam fit injuria, nisi velis, ut totum libellum talibus historijs, quomodo se candidati ad hunc, vel illum, vel tertiam Ordinem determinaverint, implere: nulla, inquam, fit injuria, cùm in alijs considerationibus id præstet, quod confessorij est, nempe rationes pro & contra indifferenter proponere; in

B. Aloyſio autem agat etiam Historicum referendo, quomodo Societatem ingreſſus objectiones ſibi ſolverit.

Sed dicis, hanc eſſe magnam partialitatem: R. eſſe talem, quæ nemini faciat injuriam; & quæro, feciſſetne injuriam, ſi in libello aliquo ſpeciali nullas alias conſiderationes, quàm pro Societate, ſcripiſſet, omiſſis omnibus alijs? Aut tu putarèsne te alicui facere injuriam, ſi libellum componeres, in quo nihil aliud ageres, quàm rationes pro tuo Ordine proponere, & objectiones diſſolvere? Atqui per talem libellum tuo magis, quàm alijs Ordinibus faveres: Quid inde? quis tibi hoc poterit prohibere? favere tuo, non eſt alijs facere injuriam, imò charitas ordinata id exigit. Neminem enim impedis, quo minus etiam pro ſuo Ordine conſiderationes, & motiva conſcribere & proponere poſſit.

Hæc pro interim, donec infra pluribus tibi oſtendamus, rectè Soterium egiſſe, quòd objectiones contra Societatem factas peculiariter reſolverit. Cæterum ut non conqueraris, reflectes te ad illa, quæ poſt initium hujus opusculi attulimus, ubi diximus objectiones contra ſtatum Religioſum in communi propoſitas, item contra Statum Ordinem mendicantium in communi, pariter, & eodem modo militare & eſſe propoſitas contra Societatem JESU, (velut objectiones contra Statum loco fixum in communi proponuntur etiam contra Statum Benedictinum,) & tamen objectiones illæ etiam reſpectu Societatis nullibi ſunt ſolutæ: ille enim ſolutiones, quas partialitatis accuſas, ſunt de alijs obje-

objectionibus Societati peculiaribus, non de illis, quæ contra Religionem in communi proponuntur. In his ergo Author nihil, nec pro Societate respondet, sed relinquit illas etiam respectu Societatis omninò insolutas: Propterea tamen nullus adhuc Jesuita ivit in furias, nequè conquestus, quòd saltem Societatem JESU non exceperit, aut pro illa non responderit: Quid ergo tu conquereris?

Attende jam, quid dicam. Demonstro tibi, quòd si Soterius objectiones illas contra Societatem speciales non solvisset, Societati injuriam fecisset: quia inprimis onerasset eam omnibus incommodis Religiosi Statûs in communi, deinde etiam incommodis Ordinum mendicantium & locum mutantium & plurimis incommodis Petrinorum, quæ omnia incommoda ille etiam respectu Societatis non solvit. Præterea autem onerasset illas longè plurimis incommodis ipsi soli proprijs, (aliorum enim Ordinum incommoda sunt vel nulla peculiaria, vel pauca admodum; Societati autem obijciuntur longè plurima) si igitur ista non solvisset, ei pejùs, quàm alijs Ordinibus, fecisset proinde injuriam.

Tu quoque similiter conqueri fortassè posses de injuria, si Soterius peculiare objectiones posuisset contra Ordinem Benedictinum (sicut posuit contra Societatem,) Siquè eas insolutas reliquisset: posses enim dicere: quare contra meum tantum Ordinem peculiare objectiones proponit, cùm positæ jam sint inter illas, quæ sunt contra statum loco-fixum? possent ergo & Jesuitæ causari injuriam, si præter objectiones Ordinum

num mendicantium, illis imponerentur aliæ peculiare insolutæ: è converso quàm parùm nunc conqueruntur Jesuitæ, quòd objectiones Ordinum mendicantium Soterius expressè non solverit, ità nec tu justè quereris, quòd non solveris objectiones Ordinum loco-fixorum. Cæterùm, (ut dicam, quod est,) nec verò pro societate positæ sunt tales solutiones, quales tu pro tuo Ordine requiris, nempe tales, quæ ostendant, objectiones esse *falsissimas, confictas, frigidas, ineptas* &c. sunt enim solutiones tantùm obviæ, & strictissimè subjectæ, quæ certè omnem scrupulum non tollunt: Igitur eas solutiones Societati sine causa invides. Plura alibi.

2. *Dico non expedire universaliter, ut confessorius objectiones contra statum aliquem factas eo modo, quo Mellitas vult, dissolvat.*

Ratio est, quia posset Juvenis hodie vel cras Confessario imputare, quòd sibi incommoda nimis molliter proposuerit, eorum arduitatem & difficultatem mitigaverit, cùm defacto in ijs longè majorem difficultatem, quàm sibi à confessorio propositum sit, experiatur. Declaro rem in exemplo: Inter considerationes contra statum loco-fixum proponitur etiam metus, ne superiores, cùm sint perpetui, fiant despotici & antipathici: Jam si, quemadmodum tu vis, confessorius deberet hanc objectionem resolvere, quid deberet dicere? vel hoc, quòd nullum sit hujus despotismi, vel antipathismi periculum? vel quòd non sit majus periculum in hoc statu, quàm in alijs? vel quòd, etsi aliquid tale eveniat, hoc ta-
men

men suave sit Religioso, purè Deum in Religione
quærenti, & crucem Christi amanti? nunquid ali-
quod horum deberet dicere? cùm hæc sint tuæ
ipsius solutiones, quas contra illam consideratio-
nem producis.

Jam pono casum, quòd Candidatus talem so-
lutionem audiens revera decernat talem Religio-
nem ingredi: Ponamus eum esse ex natura valdè
capitosum, & sui judicij, libertatisque valdè aman-
tem. Contingat deinde, ut reipsa in talem supe-
riorem incidat, qui & sit despoticus, & huic singu-
lariter antipathicus: Candidatus ille, nunc Reli-
giosus, extremè est afflictus, præter jugum obe-
dientiæ, quod ei propter naturalem suam cervi-
cositatem alioqui difficillimum est, patitur etiam
odium & persecutionem à superiore. Casum
hunc tu utiquè non negabis: Explodereris enim
ab omnibus.

In hac igitur ærumna Religiosus iste refle-
ctens se ad dicta Confessarij, (qui ei difficultates
istas antea adeò emolliverat, & inalbaverat, quas
ipse jam adeò duras & nigras experiatur,) quid
dicet? facile assequeris, quid dicturus sit. Culpam
confessario imputabit, confessarium minoris
sinceritatis reum aget, seu id meritò, seu imme-
ritò; Cæterùm suas calamitates denique con-
fessario adscribet: dicet enim: Quòd, si sibi con-
fessarius genuinè difficultatem istam proposuif-
set, talem statum amplexus nunquam fuisset, sed
talem potius, in quo superiores non sunt perpe-
tui, aut locus non stabilis. Se planè nunc per-
spicere, genium suum & indolem pro isto statu
non quadrâsse.

Dices,

Dices, hanc esse ineptam querelam, & quæ omnibus dyscolis Religiosis patrocinetur. R. Esse ineptam in hoc, quod pauper Religiosus non faciat ex necessitate virtutem; cæterum non esse ineptam quoad hoc, quod confessorius istas difficultates adeò faciles, aut nullas esse proposuerit: Si enim proposuisset genuinè, & citra omnem alleviationem, fuisset candidato certè melius consultum: Potuisset enim ingredi Religionem talem, in qua vel Superiores non sunt perpetui, vel locus ordinariò non stabilis; quo casu has misérias pati non cogeretur. Hæc puto adeò esse clara, ut omnes facilè sint assensuri.

Confessorius ergo, ut omnes istiusmodi querelas præscindat, & culpam malæ electionis candidatus eidem adscribere non possit, siquidem rectè & prudenter agere velit, debet difficultatet nudè, sine omni elevatione proponere, nequè tantum illud cogitare, quod sanè ineptissimum est, nempe, cogitando esse purè quærendum Deum, amandas & optandas cruces; Hæc enim, etsi certissima sint, tamen sperandum, aut expectandum non est à Candidato, ut omnes difficultates æquanimiter sit laturus; Sed considerata est humana infirmitas, quæ sæpe etiam apud bonos Religiosos in rebus etiam non gravibus succumbit.

Hic tu fortè dices: tales non esse aptos ad statum Religiosum. Lepidè scilicet. Hic enim verò te ipsi superiores Religiosorum optimè refellent, qui probè sciunt, quàm nonnunquam compati oporteat infirmis, quàm providè, discretèque agere, ne subditis plus quam ferendo sint,

sint, imponat. Ex tuo contra principio sequeretur, superioribus nullam esse necessariam discretionem, quia si illi tantum sunt apti ad statum Religiosum, qui lætantur in omnibus adversis, reliqui omnes erunt inepti, qui aliquando de indiscretionem Superiorum meritò, vel immeritò quiritantur, quorum proinde ne ulla erit habenda ratio, ut qui digni non sint filiorum loco haberi, utpote destituti sincerâ idoneorum notâ. Mi bone vir, temetipsum, quæso, examina, an tu ejusmodi sis, habeâsque qualitatem illam ad idoneum Religiosum â te requisitam. Nimis multum probas, adeoque nihil.

Debet ergo Confessarius considerare, non tantum, quid perfectissimus Religiosus in suo statu esset factururus, aut quomodo difficultates laturus, sed hoc, hoc præcipue considerare, quomodo iste in individuo candidatus sit hujus determinatæ Religionis incommoda laturus, neque ipsi ullo modo debet extenuare difficultates, sed potius aggravare, ut candidatus antecedenter sciat & penitus illas comprehendat; quo fiet, ut postea causam habiturus non sit contra confessarium conquerendi, aut dicendi, se esse deceptum, aut suavibus verbis inductum. Hæc de confessario, ut qui immediatè, & ultimò concurrit, ad electionem faciendam; non autem de concionatore, aut alijs, qui aliquando Religionem aliquam positivè suadent, & suadere possunt, quia ipsi ad electionem ultimò & immediatè non concurrunt, sed id negotij candidato ipsi & confessario relinquunt:

Alium

Alium causum tibi propono ex occasione illius considerationis : *Vita videtur commodior, quàm ut sufficiat adversum tentationes*. Est candidatus, qui pravis in materia lubrica habitibus ex longo tempore sit insuetus. Cogitat ingredi ordinem aliquem minùs austerum. Ibi ex defectu austeritatum externarum, atque ob corpus bene nutritum relabitur in antiquas sordes; surgit; rursus labitur; & sic iterum, atque iterum, cum ingenti suæ salutis discrimine. Casum tu certè non negabis, nisi dicas, exquisitas austeritates nihil omnino præ earum defectu ad libidinem domandam prodesse.

Jam quæro ex te; Nónne præstitisset, ut talis *habituatus* vel planè Ordinem religiosum non fuisset ingressus, & in seculo potius uxorem duxisset? vel certè talem iniisset Religionem, quæ plures & exquisitas haberet austeritates? sed jam factum est; quod infectum fieri nequit: Causa hujus miseriæ magna est confessarius, qui licèt agnosceret candidatum consuetudinarium, in consideratione tamen supra positæ propositionis semper addebat instar solutionis: Esse vitam quidem commodam, sed tamen abundare multis alijs medijs ad vincendas tentationes: Hinc enim animatus candidatus statuit sibi talem Religionem suscipiendam. Quæro: Expediebátne, ut candidato talem solutionem proponeret? verissimum quidem dixit confessarius; Sed expediebátne? an non potius expedivisset illi dicere: Tu in hac Religione tentationes vix vinces; media enim omnia pro tuo morbo vix sunt.

Hoc

Hoc ut tantò meliùs intelligas , atque ipsis oculis usurpes , finge tibi aliquem candidatum , qui te arbitro & confessario velit uti , seu Florbertum , seu alio eum nomine appelles. Hic ex te quærat & desideret scire , quænam sint commoda , quænam incommoda Ordinis Benedictini : Tu illi proferas , utique non sola commoda , sed etiam incommoda (si enim sola commoda , hæc verò esset supina partialitas , & gravis deliberantis circumventio ,) profers igitur illi etiam incommoda , sed tali modo , ut ea omnia plenè diluas , refellas , rationibus oppositis destruas , ostendâsque esse *falsas aut confictas , frigidas & ineptas* , & denique ejusmodi , quæ ab omni ordine , vel à nullo possint prudenter absterrere.

His auditis juvenis quærat ulteriùs , quænam sint commoda & incommoda Ordinis v. g. Canonorum Regularium , aut Cisterciensis ; Hic tu , credo , non eris tam partialis , ut incommoda insoluta relinquas , sed dices pariter , esse *falsissima & conficta , aut frigida & inepta &c.* Hoc facto juvenis quærat porro de commodis Ordinum mendicantium , eorùmque incommodis : Tu hìc procul dubio incommoda sic propones , ut simul solvas , & dicas , esse *falsissima & conficta , aut frigida & inepta &c.* Spero enim , quòd tu philautiam illam , quam Soterio objecisti , ipse non exercebis , proinde objectiones alijs ordinibus oppositas æquè solves , atque objectiones oppositas Ordini tuo. Sed pergamus ultrò. Sciscitetur jam candidatus etiam commoda & incommoda Statûs Petriini ; Hic tu pariter non sustinebis relinquere incommoda insoluta , sed ea simili-

G

liter

liter solves, nempe sicut incommoda aliorum Ordinum, dicendo videlicet, ea esse aut *falsissima* & *conficta*, aut *frigida* & *inepta* &c. Tu enim homo famæ aliorum Statuum custodiendæ adeò Religiosus, nihil eloqueris, quo non salva in omnibus fama maneat: & recte:

Hoc tamen quæro, quid ex his omnibus tuus candidatus ad propositum suæ deliberationis didicerit? Hoc & nihil aliud, quòd nempe in quolibet Statu sint quædam incommoda, sed *ea conficta* & *falsissima*, aut *frigida* & *inepta*, aut *denique ejusmodi*, quæ vel ab omni Ordine, vel à nullo prudenter hominem possint abstertere. Jam verò hoc intellecto & cognito scitne jam candidatus tuus, quem statum debeat eligere? ubique sunt incommoda, sed *ea falsissima* & *conficta*, aut *frigida* & *inepta*, (quæ enim potior ratio, ut incommoda contra tuum Ordinem objecta, sint *falsissima*, *conficta*, *frigida*, *inepta*, quàm objecta contra alios Ordines?) quem igitur Ordinem operuarum considerationum adeò de solutionibus sollicitarum eliget? An Benedictinum? an Cisterciensem? an Canonicum? an mendicantem? an Petrinum? non est major ratio pro uno, quam pro altero; ubique incommoda aliqua, ubique reipsa nulla, sed *conficta*, *falsissima* &c. Quid igitur aget candidatus tuus? Statum Benedictinum eligat? cur non canonicorum? cur non Petrinum? Quid obstat? incommodum aliquod? sed hoc *falsissimum*, *frigidum*, *ineptum* &c. Quid igitur huic homini facias? Si aspiret ad unum Ordinem, cur non ad alterum? ad tertium? Si fugiat unum, quid non alterum? quid non tertium?

tium? non aliud superest, quàm ut possit ingro-
di quemcunque; perindèque erit, sive hunc, sive
aliud ingrediatur, cùm non sit ratio potior pro
uno, quàm pro altero, adeoque homo erit qui-
libet pro quolibet ordine idoneus, & ordo quili-
bet pro quolibet homine. Quòd si autem hoc,
cui bono erat deliberatio? Hæc resolutio longè
faciliori negotio fieri poterat sic: Ingredere Sta-
tum, quemcunque vis; ubique aliqua incommo-
da, sed quæ facile superabis; sunt enim aut *con-*
ficta & *falsissima*, aut *frigida* & *inepta*, & *talìa*, quæ
vel ab omni, vel à nullo Ordine absterrere homi-
nem possit. Næ tu compendiaris omnis deli-
berationis consummator planè per Syncopen,
qui nodum gordium uno ictu diffindas. Miror
quòd Soterio hæc praxis non occurrerit; quàm
facile, quàm levi manu curam ille Salutis expe-
disset! Dolendum profectò, quòd hoc arcanum
tam diu orbi debueris, virgulam planè Divinam
deliberantium.

At fortè dices, non omnium cæterorum sta-
tuum tam facilem esse objectionum solvenda-
rum modum, quemadmodum tui: At at vide sis,
ne in eandem foveam cum Soterio te præcipites,
qui iudices, objectiones tuo adversantes Ordini
solvi, alijs solvi non posse; pariter ergo dicas,
necesse est, solvi omnium eadem ratione; quò,
ut vidisti, libertinismum juvenibus eligendi *quid-*
libet pro sorte aut arbitrio concessisti. Ego pro-
fectò olim in scholis ità institutus haud fui, nec
à quoquam hominum talem sum stropham edo-
ctus. Illud contra semper audivi, non quemlibet
statum esse pro quolibet, proinde esse in non-

nullis statibus incommoda talia, ob quæ, quantum etiam Candidatus enitatur quærere purè DEUM, tamen eum sibi prudenter ineundum non putet; atque adeò nec à confessorio eorum speciem atram inalbari oportere. Effet hic locus ineptiam hominis sursum deorsum cavillandi, deridendi, explodendi, siquidem hoc propositum esset; Sed quid volumus morbido intellectui afflictionem addere per verba?

3. *Dico : Confessarium, etsi velit, non tamen posse omnes objectiones ex toto solvere.*

Sic e. g. in hoc puncto, quo dicitur: *Si superior sit perpetuus, & antipathicus, est magna Crux.* Quomodo hunc nodum solvet? an dicendo, quòd nunquam fiet antipathicus? quomodo hoc potest polliceri? an dicendo, quòd talis crux suaviter feratur à bono Religioso? Hoc candidatus aliunde novit, difficultas tamen manet, an ipse sit futurus tam bonus, tam perfectus Religiosus, ut eam crucem suaviter sit laturus. Fortè dices, confessorij esse, ut candidatum ità muniat & firmet convenientibus motivis, ut eam Crucem sit suaviter laturus? Sed etsi id faciat, quæ tandem illi dabit motiva, quorum sit tanta in futurum vis? Si Religiosi post multas considerationes motivorum innumerabilium, tamen sibi hanc crucem alleviare non possunt, quomodo id confessorius modico spatio in Candidato efficiet? Si dicas, hoc non ob stare debere, quò minùs Religionem talem intret: Atqui ego dico, hoc multos rationabiliter abstertere, qui fortè in se non sentiunt tantum animi robur, tantàmquam constantiam, ut se suaviter erent latuos.

Atque

Atque si, ut tu dicis, propterea nullus deberet absterri, ergo à nullo tandem ullius Religionis incommodo candidatus rationabiliter absterretur, quantumcunque difficili: Quod iterum nimis multum probat. Similiter si candidatus sit consuetudinarius, quomodo Confessarius plenè solvet illam objectionem de vincendis tentationibus in vita minùs austerà? semper enim manet verum periculum de futuro relapsu, etsi centies illi suggerat, suppetitura alia media, quibus vinci tentationes possint. Quæso, quid clarius, quid evidentius dici possit?

Duplici igitur ex causa nequit confessarius dare plenam objectionum omnium solutionem. Imò, propter naturam ipsorum incommodorum, quæ aliquando sunt prorsus innegabilia, uti e. g. quòd in Superioribus perpetuis sit majus periculum illius crucis, quod est ex despotismo & antipathia Superiorum, quàm in superioribus non perpetuis: hoc vel cæcus videat. Item quòd in vita minùs austerà cæteris paribus sit majus periculum à tentationibus, quàm in vita magis austerà. Austeritas enim secundum omnes Ascetas est præclarum medium contra tentationes, minor austeritas est medium minùs efficax; juxta illud: Sicut se habet magis ad magis, ita minùs ad minùs. Hæc igitur confessarius, cum sint innegabilia, quomodo diluet? extenuare quippe non expedit, ut jam probavimus. 2. communiter etiam objectionum plena solutio dari nequit ob circumstantias personæ deliberantis, quas confessarius sæpe non plenè cognoscit, e. g. propensiones naturales tentationes, habitus, ex quibus

bus tamen omnibus petenda est objectionem istarum solutio, e. g. an sit laturus Superiorem asperum, an prævaliturus speretur contra tentationes; hæc enim & similia non aliunde, quàm ex propensionibus, habitibus, tentationibus, quibus impeti frequentius solet, alijsque circumstantijs colligi possunt. Hinc jam alias dixi, solutionem objectionum istarum fieri potius debere ab ipso candidato, ut qui longè optimè novit sua interiora, ut propensiones, habitus &c. proinde idem unus optimè formare sibi poterit dictamen, seu judicium, quo judicet, se in tali statu vitam piè, & cum solatio acturum nec ne. Ipse optimè cognoscit, quomodo animatus sit, qualèmq; fiduciam habebat ad incommoda hujus statûs citra intolerabilem molestiam, animæque periculum ferenda.

Denique si Soterius debuisset dare plenam solutionem, ut Mellitus vult, quanta fuisset moles libelli! Hunc ergo cum pusillum & lectu facilem voluerit facere, non poterat in eo omnes objectionum solutiones colligere: apparet hoc in te, qui de tua tantùm Religione tantam farraginem ad solvendas eas objectiones consarcinaveris.

4. *Non est necessarium ad rectam de statu vitæ deliberationem, solvi objectiones eo modo, quo Mellitus vult:*

Ratio, quia non esset alius necessitatis hujus titulus, quàm ut candidatus ope talium solutionum se possit ad certum statum prudenter determinare. Sed hoc titulo non est necessarium, quia nullus candidatus supponitur esse tam immaturus, ut non

non possit facere hunc discursum, e. g. tot sunt alij Religiosi, quos quotidie video, qui possunt tolerare obedientiam, regimen & genium Superiorum, vincere tentationes &c. ergo potero cum gratia DEI & ego. Item quilibet deliberans, etiam non vir habet hoc dictamen, quòd cum in tali Religione vel statu vivant tot viri laudati, status atque talis à multis æstimetur; habet, inquam, hoc dictamen, subesse aliquas harum objectionum solutiones, quas licet ipse exactè non cognoscat, speret tamen se facile earum solutionem distinctam ex confessario auditurum.

Hoc ipso autem potest adolescens ità discurrens solvere omnes objectiones solutione saltem imperfectâ, quanta sibi necessaria est: Diluet enim illud, quod est de Superiore despotico, de intolerabilitate obedientiæ, de commoditate vitæ, aliisque omnia; atque adeò hoc nihil obstabit, quo minùs possit se continuò determinare ad statum aliquem, determinatione saltem non ultimata, (nam ultimam determinationem rectè præscribit Soterius finè consilio confessarij fieri non oportere,) igitur saltem ad determinationem illam non ultimam, non erit necessaria plena & perfecta objectionum solutio, sed sufficiet plana, simplex, & obvia, quæ non est petenda ex libris aut doctrina confessarij, sed cuilibet etiam puero primâ fronte occurrit. Enimverò si etiam experientiam quotidianam intueri velimus, apud pleròsque juvenum fit objectionum istarum tali, quo dixi modo solutio. Et certè quid alioqui facerent tot juvenes, qui ingenitam à teneris propositionem secuti, citra ullius alicujus præcepta aut directionem, feliciter electionem non tantum

primam illam & imperfectam, sed etiam ultimam & decretoriam perficiunt? Cæterum non est dubium, quin ad securius procedendum, saltem ad postremam & ultimam determinationem, confessorij consilium influere debeat: adeoque rectè præcipitur candidato, uti mentem suam primam confessorio aperiat, objectionum, in quibus sibi fortè plenè satisfacere non potuit, solutionem à confessorio petat, qui eam ipsi pro munere facile privatim daturus est. Dixi *privatim*: nam tales solutiones in scriptis utiquè Soterius dare non potuit, cum sint tot, quot sunt scrupuli juvenum, id est innumeri.

Ad hæc solutio generalis fere omnium objectionum à juvene peti potest ex ipso libello Soterij, in quo, quidquid alicubi objicitur, alio loco, quantum necesse est & fieri potest, dissolvitur, id, quod infra in particulari de ordinibus loco-fixis demonstrabimus. Item eorum quæ obijciuntur *contra statum*, nonne solutio habetur ex iis, quæ afferuntur *pro statu* saltem implicite & à potiori? Ex ipsa item confessoriorum privata institutione solutiones magis particulares, seu ad hominem peti solent; ex pijs, inquam, monitis, ac motivis, quæ passim juvenes ex ipsis, & ex alijs viris probis audiunt, ut planè non videam, cur Mellitus indiligentiam Soterij, aut defectum sufficientis adversum objectiones præmunitionis, aut periculum erroris alicujus, aut perplexitatis accusare possit.

5. Denique non est necessaria objectionum talium solutio ratione famæ talis statûs tuendæ: Quam varum enim per objectiones hæreticas v. g. SS. Trini-

Trinitas videtur esse contra lumen naturæ, videtur ebrietas, fornicatio, hæresis non esse peccatum, quàm parùm, inquam, per similes propositiones causatur hæresis, aut præjudicium aliquod fidei Catholicæ, quia nimirum non assertivè, sed tantùm in loco objectionum ponuntur, pari planè ratione nulla procuratur infamia aut præjudicium famæ alienæ, quia non assertivè, sed ad instar objectionum & in parte problematis proponuntur: atque ità proponi est evidens, vel ex ipso titulo, *pro: contra:* Quod jam aliàs ad oculum demonstratum est, nec nova asseruntur, nec vetera confirmantur, sed tantùm recitantur & relinquuntur suo loco. Et denique quis obsecro à confessario jure exigat, ut ostendat, aut hoc, quòd nihil sinistri de aliquo Ordine dicatur, aut quòd omnia, quæ dicuntur, sint falsa? multum certè negotij confessarius haberet. Et verò nec potest, nec expedit. Aliunde jam ostendi, ad perficiendam bonam deliberationem, hoc non esse necessarium, cùm contra omnia similia candidatus vel ipso naturali discursu sit sufficienter præmunitus, quod non contingit in objectionibus contra fidem, alijs scholasticis, quæ idcirco non problematicè proponi solent, sed additis solutionibus.

Dices, juvenem hac ratione posse absterri ab aliquo statu. R. Juvenem non magis absterri per objectiones, quàm invitetur per rationes allicientes. Sicut ergo libertati deliberantis non officiunt rationes allicientes, ità nec rationes absterrentes, cùm alterutrarum vis per oppositas infirmetur, & sic conservetur perfectum æqui-

librium in animo deliberantis ad statuendum id, quod sibi magis convenire videbitur. Similiter si quid famæ per unam partem demitur, tantundem per oppositam additur.

Cæterum ex his intelliges disparitatem, quæ danda est ei, qui quærat, cur non in his quoque considerationibus, seu objectionibus æquè apponantur expressæ dissertæque solutiones, atque apud D. Thomam aliosque scholasticos ad factas ab ipsis objectiones, discet inquam, diversam esse utriusque instituti rationem: Nam Præceptor in Scholis tuetur ut plurimum unam quæstionis partem. Confessarius neutram determinatè tuetur, non ingressum magis, quam fugam Religionis; Præceptor scholasticus non proponit rationes suas indifferenter, Confessarius ut plurimum proponit tantum indifferenter; ille thesim, hic problema. Præceptor intendit suadere unam partem, Confessarius non unam suadet magis, quàm alteram. Præceptor id agit, ut tollat in discipulo dubium & scrupulum de opposito. Confessarius tantum abest, ut dubium velit tollere, ut etiam velit dubium movere, proponendo clienti suo rationes dubitandi, idque agit, nè citò, aut temerè cliens ulli parti adhæreat. Bene hoc nota: Confessarius tantum proponit rationes pro & contra, quas aliàs *rationes dubitandi* vocamus, nihilque ipse per se statuit aut determinat, sed relinquit determinationem candidato, à cuius voluntate ea pendet, contra quam Doctor in Scholis, qui non tantum contentus est rationes dubitandi pro & contra proponere, sed etiam aliquid statuit, determinatque, quid aut ipse iudicet, aut ab discipulo
reti-

retinendum putet. Denique instituentis interest, discipulum onere disquisitionis levare; cum contra Confessarius id potius spectet, materiam onusque considerandi clienti imponere, ejusque sententiam explorare. Quod si confessarius objectiones aliquas per se solvat, id faciat exsuperabundanti, & nequaquam ex munere Confessarii, nisi id fiat tum, quando deliberans jam est determinatus ad Statum certum, aut certe inclinet: Tum enim verò, si opus sit, etiam hoc in puncto juvandus est. Cæterum prima propositio, seu delineatio materiæ considerandæ est communiter problematica atque indifferens, ejus generis, uti est Referendarii, rationes pro & contra simpliciter referentis. Vide, quæso, quò me tuæ ineptiæ, mi Mellite, deducant, ut rem fanè futilem ad modum gravium tractare oporteat, quo tardidati tuæ tantillum fiat remedium. Verùm detur hoc, seu tibi, seu ijs, quos ad tuos strepitus advertisti, Intellige aliquando, & sape,

Hoc ad extremum sub manibus argumentum nascitur; si incommoda, ut tu vis, solutionibus diluenda sint, cur non & commoda? Si solvendæ sint rationes pugnantes contra statum, igitur & solvi debebunt rationes, quæ sunt pro statu: Secus enim Confessarius noxæ partialitatis haud erit immunis. Interest enim ejus, tueri partem neutram, atque nihil in hanc magis, quam in illam partem propendere, proinde si rationes hujus partis refellat, quid non & rationes partis alterius? Hæc tu tamen nequaquam æquo animo feres, ut qui Ordinem Benedictum adeò velis esse deliberanti persuasum, ut rationes oppositas planè

plane falsas, atque confictas, frigidas, aut ineptas, aut denique nullius esse momenti demonstratas velis. Tamen istiusmodi solutiones nec pro Ordine Jesuitico adducuntur: Sunt enim solutiones planè simplices ac vulgares e. g. contra objectionem *de porta dimissionis aperta*, solutio est: *nemo ob virtutem dimittitur*. Contra objectionem *de porta Honorum clausa*, solutio est: *Si honores vellet, se in seculo mansurum*: Et sic in reliquis, quæ solutiones profectò tales haud sunt, ut omnem oppositi difficultatem diluant, nec possunt diluere, cum semper maneat asperum illud, quod à quibusdam in periculo e. g. dimissionis concipitur. Neque tu, credo, tantum ijs inesse philtum putabis, ut quicumque eas legerit, velut ictus thyrsi ex Societatis numeris saltare necessario debeat. Sunt ergo solutiones imperfectæ, quas, quid, quæso, tam acerbè invides? Tales sunt, per quas nihil admodum speciale author Societati suæ præ alijs Ordinibus præstitit; cum solutiones vulgares etiam in alijs cuilibet facile occurrant. Quòd autem in Societatis tantum causa eas exerte posuerit, id non tam erat ex officio directoris, quàm ex alijs prudentibus causis, quas & dedimus alibi, & dabimus. Secutus ipse in alijs id, quod est de praxi & parentum & aliorum plerumque Confessariorum, deliberantibus multa indifferenter proponentium, nullâ solutione subjectâ, sed expectatâ potiùs ex deliberante. Quam tu praxim si in alijs non accusas, quid in Soterio reprehendis?

CAPUT XI.

*Mellitus umbris agitatus à Soterio
delinitur.*

JAM audio clamores, jam ejulatus miserabiles. Melliti vox est: Coelum, terram, inferos miserandum in modum ciet, invocat; Heu me! monstrum horrendum, ingens, & quale nec palus Lernéa, nec tristis ripa Cocyti protulerit, sibi jam jam imminere clamat, vociferatur. Adeste, inquit, adeste, quotquot seu veteres estis Sodales, seu quiqui demum hominum è numero, quos omnes hic Cerberus ore impetit trifauci. Periculum generis agitur humani: Draco surrexit sibilo in omnes virulento, rictu immenso, dentibus in omnia sacra exertis: Jamque hæc, jamque illac in beatissimas animarum sedes irrumpit? perfringit Cassinatis Elysi claustra, Eremum Augustini, Cistercij Vallem; quin eodem furore agit in præceps omnia profano non adeunda Cœnobitarum, Petrinorum & quæquæ sunt sanctorum hominum sacraria; famam commordet, afflat odore retro, enecat, perimit, conspurcat, quidquid illic sanum, egregium, pulchrum.

Hæc cum atrocibus diris inclamari audirem, accessi propius, (aberam enim curis Apollineis districtus,) quin & suppetias, si referret, laturus: Horror erat audire vociferantem: magnum profectò malum, ac plane monstrum exitiabile mente conceperam; quod adeò exterrere, percellere.

leréque virum posset. Et videram sanè spectrum
eminus advertans tristi ac terrifico vultu, liven-
tibus, atque in iram asperatis oculis. Circà fron-
tem examen muscarum prægrandium, quæ ex ca-
pite, velut ex apiario erumpentes in caperata
frontis area hinc, atquè illic gregatim affidebant:
tum circà os oculósque assiduo fremebant bom-
bo, virulentæ omnes, atque si fodicare audeas,
nulli patfuræ. Consternatus animi deliquio Mel-
litus diu multumque agitaverat, ut fugæ copiam,
exitumque, aut si Dij bene vertant, etiam victo-
riam nancisceretur. At jam præmissi velites Phan-
tasi viam fugiendi interceperant: cinctus undi-
que ac planè obseptus, stipatúsque in arcto erat;
Hinc atque illinc cornua, queis, quo se cunquè
verteret, excipiebatur: Quid ageret? intentissi-
mo gutture clamor, vociferatio terras omnes
permiscens erupit; unum in articulo præsidium
vox & clamor. Ergo jam aures mihi, qui pro-
piùs astiteram, scindebantur. Fato hominis mi-
selli attonitus paulisper, mox autem animo col-
lecto eò pendebar, ut, quæ tandem esset adeò
funesta Lemur, coram resciscerem. Nescio enim,
quo indicare ludibrium suspicabar oculorum. Et
apparuerat intentiùs spectanti species umbratilis,
atque alieno artificio in eam faciem efferata larva.
Accedo, aggredior, & ecce! discussâ veluti ne-
bulâ facies erat hominis minimè monstrosa, quin
admodum veneranda & spectabilis, intenso ani-
mi & vigiliarum labore in maciem lurorémque
venerabilem defluens. Ignoraverim virum mi-
hi de facie aliàs cognitum: Magnum tamen &
sanctum ipsa species ostendebat. Tum ego Mel-
liti

liti consternationem admiratus heus ! inquam ,
quæ isthæc tanti causa pavoris ? quam tibi , quæ-
so , fingebas umbram ? quas larvas stupore ex-
timescebas inutili ? seu vitium id erat oculorum
tuorum , seu quæ furia speciem atram objecerant ;
certè age , intueri coram , atque deterfis homi-
nem oculis intueri : ipsius est , quem , ut aliàs edo-
ctus sum , tu metipse in primis agnôsti : Accede , in-
quam , & vide :

Verùm Mellitus ore averso torvum intuens
usque sibi spectrum videre videbatur : adeò glau-
coma oculis obrepserat : illud identidem ejula-
tu , fremituque incredibili ingeminans , hoc esse
monstrum , quo speciem sanctissimi sui Ordinis
turpiter , fædèque conspurcatam sciret : tum in-
sertâ in peram manu codicem extrahebat minu-
tum , nonnullaque bile in ore & oculis affatim
exuberante , prælegebat. Hæc , inquit , venena
teterrimi hujus monstri , hæc pestis multorum exi-
tio adolescentum parata. Et aderant phanthasi
muscæque , quæ cerebrum , consiliûmque omne
obturbaverant : Fumus præterea densus ambibat
oculos , vix ullo ad verum prospectu. Tum
quid egerim , quid dederim operæ , ut hominem
sibi redderem , incredibile dictu est : lumen ac-
cenderam , argumentis , rationibus , exemplis
agebam ; frustra erat. Sententias ille identidem
de libello recitatas clamorissimo promebat jur-
gio : hæc , inquit , intolerandæ calumniæ , hæc
prostitutiones pijssimorum Ordinum , hæc scan-
dala , mendacia , & quæ non ? Hoc agebat se sa-
tis mirare non posse , quî homo Societatis hæc
talìa sit ausus asserere , quin & scriptis commit-
tere

rere, pueris proponere : rem enim verò indignam, impudentem, injuriosam, nullique sano tolerandam. Seculum jam inclinare alterum, ex quo Societas JESU his esset illata terris : nunquam ex ea tam propudiosum emeruisse libelli monstrum, cujuscemodi sit iste : Ingratos proinde, qui vel ediderint, vel edi permiserint ; incurios, qui non suppresserint ; audaces, qui non timuerint, Religiosorum cætus omnes incessere, prostituere, puerorum fannis objicere, vah !

Hæc cum Mellitus acerbè quereretur, videbam identidem invalescentes circà caput muscas, eripi ampliùs oculorum aciem, caliginem addensari ; nequè mihi erat in promptu homini fors haud inania quiritanti mentem aliam indere. Asserta illa reposcebam, quæ tandem essent fæda illa, tetràque talibus umbris opplentia cerebrum spectra : Negotium erat periculo non carens, si qua fortè subesset calumniæ species ; hanc animo penitus imbuto velle abstergere ? Hoc ad extremum succurrit, ut ipsum, qui monstrorum talium author habebatur, oculis admoverem propiùs, juberémque fieri verborum Interpretem suorum. Heus ! ajebam, tu, quisquis es, magnum certè, atque egregium quid fronte præferens : Adesdum ; tuoque, quod sanctum habeo, ore controversiam dirime, umbras abige : Hæcne tua, de quibus adeò reprehenderis, asserta ? tua hæc sententia ?

Atque ille graviter subridens, cujusnam, ait, hæ tam futiles, umbraticæque umbræ ? Ne per somnium quidem talia subvenit asserere : Nihil
hic

hîc dolo malo actum ; nihil studio detrahendi ,
apage ! calumniandi. Hoc qui sentiat , aut æger
sit animo , aut profundè cæcus , necesse est. Non
aliud mihi consilium , quam objectiones proble-
maticè proponere. Hæc cùm exequi inter obte-
standum vellet , tum ego , ne quid scrupuli re-
maneret de summa , de singulis eum partibus per-
contandum ducebam ; atque ità orsus , Virorum
decus ajo , deferres umbris hujus miselli , ut de
omnibus quæ hîc objectionum instar problema-
ticè protulisti , sensum exprimas tuum : Simul
intuens Mellitum , necdum umbris suis , ut ave-
bam , explicatum , tûmet , ajebam , ipse mentem
in consilium adhibe , & auditioni potiùs , ratio-
nique , quàm umbris aures accommoda : tumet-
ipse sciscitare , tu statue , quid è viro , ut apparet ,
in fonti exsculpendum putes. Atque ille ore fre-
mebundo considerationes , inquit , contra Ordi-
nem S. Benedicti pugnantes aut confictæ & fal-
sissimæ , aut frigidæ & ineptæ , aut deniquè ejus-
modi sunt , quæ vel ab omni , etiam Jesuitarum
Ordine , vel a nullo prudenter possint hominem
absterrere : Quid ad hoc ; Tum vir modestissi-
mus , pollice Melliti presso , quid erat , inquit , ut
de mente dubitâssis mea : Deum , hominèsque ,
& quid quid est sanctum , obtestor , nihil esse in
considerationibus â me propositis assertivè di-
ctum. Considerationes sunt , non assertiones :
ais esse falsas , ego & falsissimas : tu frigidas &
ineptas , ego , si cupias , etiam frigidissimas , ine-
ptissimas dixero : Satin' hoc ? An & hoc petis , ut
puncta declarem singula ? Nihil moror : tu præi-
verba :

H

Melli-

Mellitus. Imperium despoticum in Ordine S. Benedicti nullum habet locum:

Soterius. Credo lubens, do, concedo, nihil contro-
verto. Sunt tamen, quibus hoc videatur.

Mellitus. Imprudentissimum & stolidissimum, i-
deò ab aliquo Ordine refugere, quòd illius
Superiores possint fieri despotici.

Soterius. Nequè hoc admodum refragari est ani-
mus; Tu mentem mei, tuìque similem omni-
bus injice.

Mellitus. In Ordine S. Benedicti talis non est per-
petuitas, quæ tædium & nauseam gereret ex
Socijs.

Soterius. Nihil moror; vivite felices, beatique
Angelorum instar, canentes perpetuum eu-
ge! euge: hoc enim ipsa sanctissimi insti-
tuti ratio, & finis, hoc legum vivendique mo-
dus secumfert. Paradisus est religio, non
omnibus tamen.

Mellitus. Perpetuitas loci per se prudenter odio-
sa esse nequit; quin perseverantia & com-
moratio longior Benedictinorum in eodem
Monasterio tam gravis non est, ut quidem
sibi imaginantur, sed spiritui nutriendo val-
dè commoda.

Soterius. Habeo fidem, nequaquam contradico:
Ab omnibus sic æstimari exopto. Stabili-
tatem, ut communi more accipitur, itidem
accipio. Quidam tamen aliter imaginan-
tur.

Mellitus. Chorus in Ordine S. Benedicti per se fa-
stidium

studium non creat, sed magis animum curis & laboribus fessum recreat.

Soterius. Quid aliud Angelos recreat, quàm melodia cælestis? pabulum hoc animarum dulcissimum. Absit aliud sentire mihi, an & alijs?

Mellitus. Hodierna Benedictinorum vita est valdè aspera, & carni perquam incommoda.

Soterius. Nullus mehercle dubito: crucifixi mundo homines ejusque Patriarchæ, qui in spinis seque suumque institutum posuit, filii quid aliud agerent? Hæc tamen quidam sibi minimè persuadent.

Mellitus. Patres Societatis pueritiæ & juventuti bonas literas tradunt? tradunt & Benedictini.

Soterius. Laudo negotium adeò operosum ætati teneræ impensum. Credo maximo id fructu administrari: institutum tamen aliter habere quidam putant.

Mellitus. Jesuitæ Christiana Cathechesi pueros & rudem populum formant? formant etiam Benedictini.

Soterius. Ne in mentem venit dubitare. Disparitatem tamen minùs periti causantur.

Mellitus. Jesuitæ conciones ad populum habent? Habent & Benedictini.

Soterius. Quàm speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona! Este porro, ut fuistis, tubæ Evangelicæ, Divinique verbi, quod Majores gloriosissimi fuerunt, interpretes. Nihil obmoveo.

Mellitus. Jesuitæ varias disciplinas in Academijs profitentur & docent? Profitentur, docent-que etiam Benedictini.

Soterius. Et magnâ quidem gloriâ, nobili fructu: Quis tamen hominum imperet judiciis?

Mellitus. Jesuitæ hæreses & dogmata minùs sanam doctrinam redolentia oppugnant? oppugnant & Benedictini, minore tumultu, & feliciore fortè successu.

Soterius. Utinam ampliùs ampliùsque hæc res è voto succedat! absit obstrepere. Cæterùm de Jesuitis quid efficiant, oculatus quidem testis es, testes alij, quorum non una sententia.

Mellitus. Jesuitæ missiones pro dilatanda fide catholica suscipiunt: Suscipiunt & Benedictini.

Soterius. Ite Angeli veloces, proferte Evangelium, & spolia animorum cælestibus atrijs inferte. Socios, credo, non postremos è Jesuitis habebitis, qui speciali id ipsum Sacramenti vinculo profitentur.

Mellitus. Jesuitæ libros conscribunt? conscribunt & Benedictini.

Soterius. Quî id negem, si vel anecdotis tuis obrui & lapidari nolim.

Mellitus. Falsissimum est, vitam Benedictinorum esse commodiorem, quàm ut sufficiat ad impediendas & vincendas tentationes.

Soterius. Quis prudentum dubitaverit? Quis tam monstrosam de tam Sacrosancto instituto promere ausit assertionem: Affluunt
(quis

(quis neget) exquisita cum in finem subsidia, quæ Angelos in carne necesse sit esse: Quod exemplis si vacaret, copiosius, quàm à te factum sit, approbari posset: aliud tamen quibusdam videri dicacibus posset, speciè-que externam intuentibus.

Mellitus. Studiorum & talentorum magnus in Benedictinis usus, æstimanturque hæc in Cœnobijs, proinde neutiquam, uti quidam existimant, vita otiosa.

Soterius. Nihil est, quod tergiverfer: plenissimè assentior: Secus tamen quidam existimant,

Hæc dicentem Innocentia candidissimo obnuptum velo, quod ei Mellitus devellere totis unguibus contendebat, repente virum non tali jurgio dignum de medio eripuit, cælique biparentibus retulit portis; Simul eminus audita vox dulcissima, qui caneret: *In memoria æterna erit justus: ah auditione mala non timebit.* Vivat vir dilectus DEO & hominibus, cujus memoria in benedictione! Ingrati clientes, quibus hoc deniquè ex tantarum virtutum specie relictum, ut venerandos cineres allatretis. Ne hoc mihi! qui eam planè partem ceu postremis tabulis esse mihi legatam arbitror, innocentem adversus calumnias, quoad possem, tueri.

CAPUT XII.

Querimonie & factæ, & quæ fieri possunt, plenissimè dissolvuntur, atque ea, quæ hucusque diximus, inculcantur.

NOta hæc duo, Mellite, propositiones illas, si assertivæ sint, esse fortè censurâ illâ dignas, quam tulisti; Secus tamen considerationes Soterij de illis ipsis propositionibus; aliud est propositiones considerare, aliud asserere: Potest esse noxa & monstrum illas asserere, quin noxa & monstrum sit, illas purè considerandas proponere. Proponit ea Soterius ceu considerandas, secus credendas. Quod ut tibi apertius dilucidem, opus ut video, rursus esset, facere paraphrasim: nisi vererer submolestum Lectori fore, eandem crambem audire: brevissimè tamen: Sensus Soterij non est alius, quàm iste: Consideranda esse, quæ nonnullis occurrunt, aut occurrere possunt circa ordinem v. g. D. Benedicti, exempli gratiâ: vitam esse commodiorem &c. in quo implicite hoc ipsum dicitur, seu supponitur, quod hoc vel illud, vel aliquid aliud non nemini occurrat, aut occurrere possit: præscindendo, an sit verum, an falsum, frigidum, an calidum, aptum, vel ineptum: modò occurrat, vel moraliter in aliquo casu occurrere possit.

Licet

Licet enim falsum sit, aut frigidum, dignum tamen potest esse, ut à deliberante consideretur varijs ex causis, quas jam alibi attulimus. Sed dicces: quomodo potest alicui occurrere, vitam alicujus Ordinis Religiosi esse commodiorem, quàm ut sufficiat ad vincendas tentationes? esse vitam otiosam? &c.

R. Eo modo, quo etiam circà fidem Catholicam nonnunquam multa absurda, falsissima, ineptissima occurrunt: v. g. *SS. Trinitatem esse contra lumen naturæ; Præsentiam Christi in Eucharistia videri chimericam, resurrectionem mortuorum videri incredibilem*, & alia sexcenta, quæ apud Divum Thomam inter objectiones reperies: pariformiter etiam circà Status Religiosos (idem est de alijs,) occurrunt hominibus etiam prudentibus, nedum imprudentibus, nedum juvenibus, nedum malevolis, varia absurda, aut saltem occurrere possunt, præsertim si appareat species aliqua externa, ad id cogitandum movens, e. g. in ordinibus quibusdam vident minorem in externis rigorem, non vestem grossam, non diuturna jejunia, non exsanguia corpora, non squalorem cultûs externi; quid mirum sit, nonne-mini cuiquam incidere, ut sentiat, aut dicat: vitam talem esse nimium commodam; non sufficere ad tentationes vincendas. Quantum enim vident eam carere externis austeritatibus, tantum suspicantur esse destitutam remedijs ad tentationes vincendas, aut certè non æquè esse hoc in puncto provisam, quantum alias Religiones austeriores. Quæ res, puto, per seipsam, & experientiâ quotidianâ manifesta est: Nequè ulla

videtur in mundo inveniri posse hominum conditio tam sancta, de qua non aliqua sequi co-
gitari, aut dici, verò, an falsò possint; ex quibus ta-
men commoveri deliberantis animus, percellique
potest.

Dices ultrò: Quid est opus falsa talia, aut fi-
ctitia proponere? R. multum, & per omnem
modum: Quæ enim falsa sunt, aut apparentia, sæpe
plus movent, quam vera, ut alibi ex Aristotele me-
dicere memini.

Sed urges: Ergo ideò proponuntur, ut mo-
veant: Ergo ideò, ut à Religione absterreant. R.
N. illatum: non proponuntur, ut moveant, sed
ut considerentur, an moveant, cur moveant, at-
que si moveant, ut considerentur, quo pacto ijs
obviari possit, quémque animum in se experia-
tur deliberans, ad earum aspectum & contem-
plationem, fortem, an abjectum, stabilem, an
hæsitantem. Ex quo tantum abest eas proponi
fine absterrendi à Religione, ut potius faciant ad
animum, consideratis & contemptis ejusmodi og-
gestionibus, Religioni præparandum, reddendúm-
que expeditiorem.

Sed rursus instas; Juvenem, qui similia le-
git, necessariò absterrendum à capeffenda Reli-
gione. R. Si hæc sola legat, non abnuo, hoc
fieri posse: Secus si utramque partem confide-
ret. Nequè certè ex considerationibus Soterij
ille terror adeò multis incussus hætenus est; cum
potius experiéntiâ notum sit plurimos ex his con-
siderationibus animum ad Religionem apulisse,
fructumque hoc in genere extitisse incredibilem.
Deinde quis est liber, in cujus aliqua propositione,
siquis

si quis in eam solam incidat, scandalum pati non possit? Ipsa sacra scriptura talibus propositionibus non caret. Cæterum considerationes illæ, cum sint problematicæ, proinde non tantum contra, sed etiam pro Religione perorent, non tam sunt natæ, ut absterreant, quàm ut illuminent, disponantque juvenem ad electionem rite faciendam. Deinde si hæc obiectio aliquid probaret, sequeretur, nullam esse deliberationem; deberent enim, ut vult objiciens, tantum proponi considerationes pro Religione, seu quæ ad illam incitent, non autem rationes contra, seu quæ ab illa absterreant: quæ nulla esset deliberatio, sed cæca animi ad unam partem determinatio. Transeat igitur, quòd considerationes illæ, quas impetit Apologus, possint juvenem à Religione abstertere: Quid inde? rectè hoc, tales enim debent proponi, quæ possint abstertere: hoc enim natura deliberationis exigit: Non tamen ideò proponuntur, ut absterreant, sed ut consideratio earum juvet ad electionem prudenter statuendam; atque ut animus modò ad ea se comparans, alio fortè tempore, quo remedium non dabitur, ab iisdem non exterreatur.

Dices ultro: Tales considerationes esse scandalosas, & cum infamatione Religionum conjunctas. R. Si se solis, & absque suis circumstantiis sumantur, quid mirum? sic si vir honoratus *asserat* de Religione aliqua, eam esse commodiorem, quàm ut ad superandas tentationes sufficiat, esse vitam otiosam; fieri omninò potest, ut scandalum aut infamia proveniat: Cæterum si vir honoratus talia non *asserat*, sed in consideratio-

ne problematica tanquam nœnias vulgi, aut malevolorum, aut imperitorum, aut talia, quæ quomodocunque incidere possunt, expendenda proponat; præterea si afferat simul, ut ratio problematis exigit, rationes in oppositum, quibus talia absurda vel formaliter, vel æquivalenter refutentur, & ex quibus palpare potest deliberans, hæc non assertivè, sed in gratiam tantum deliberationis relativè proponi; sic inquam, propositæ considerationes quid scandali aut infamationis habeant, omninò non video; Præluce enim juveni identidem hæc cogitatio: Confessarius meus hæc mihi proponit, non ut ego ista credam; dixerat enim mihi nuper planè oppositum, sed tantum, ut considerem, & experiar, an propter talia, seu vera seu falsa, Religio mihi omittenda sit, nec ne? posset enim esse, ut mihi futuro tempore talia oggererentur, aut inciderent; quæ satius est hic & nunc præmeditari.

Atque sanè, si, ut vult Apologistes, considerationes illæ sint falsissimæ, si frigidæ & ineptæ, si pari forma contra Societatem pugnent, hoc ipso aptæ non sunt ad scandalum ullum aut infamationem procreandam. Quis enim scandalum patitur ex re, quam cernit esse falsissimam, frigidam, ineptam &c.? Quis ex talibus infamationem incurrat? Intuere praxim timoratorum hominum & ipsorum confessoriorum, qui talia de indultria deliberantibus objiciunt; an ne tu eos continuò accusabis peccati lethalis, aut patrata infamationis? vah! quàm multos ageres reos! nimis multas umbras tibi fingis mi Mellite.

Sed

Sed dices : Saltem apud juvenes scandalum generare talia queunt. R. Si sit ullum morale periculum, ut ea omninò credant, aut si tanquam nova ijs ingerantur, & confessarij asserentis auctoritate confirmantur, locum fors haberet querela, secus in præsentì, ubi horum nihil omninò; sciunt enim, quòd iterum repeto, sciunt juvenes, hæc sibi non proponi ut credenda, sciunt has tantum esse objectiones, quæ fieri contra talem statum possunt : Sciunt & palpant has objectiones non esse insolubiles, eo quòd videant alios prudentes talem statum amplecti & tenere, & ipsum confessarium videant paratum ipsos, si vocationem sentiant, ad talem statum promovere; cum ipsis alia multa dixerit, quæ talem statum maximopere commendant : Denique occurrit etiam simplicissimo juveni hæc cogitatio : si alij possunt sanctè vivere in tali Religione, & sanctè vixerunt, potero & ego sanctè vivere, proinde & vincere tentationes, & fugere otiositatem &c.

Quòd autem multi sanctè vivant, & sanctè vixerint, didici aliunde & nuperrimè ex confessario, qui mihi primo statim puncto proposuit antiquitatem, sanctitatem, celebritatem Ordinis, qui tot Sanctos, tot Pontifices, Cardinales numeret, hæc inquam, cuilibet etiam infanti prima fronte occurrunt, ut proinde periculum nullum sit talia omnino credendi. Cæterum scandalum tale capere posset imperitus aliquis etiam ex objectionibus S. Thomæ lectis v. g. videtur DEUM non esse unum & Trinum; posset itidem ex objectionibus, quas viri probi quotidie delib-

Sed

Sed urges : ut quid ergo ipsi talia de lana caprina proponuntur ? R. Proponi ideò, ut aliquo modo cognoscat naturam Ordinis ea ex parte, in qua sibi fortè minùs conveniens esse posset : v. g. dum jubetur considerare hoc, an non fortè vita talis commodior ipsi videatur, quàm ut ad impediendas aut vincendas tentationes sufficiat, proponitur ipsi natura Ordinis quoad modum externum vivendi minùs austera & incommoda, quàm Ordinum aliorum ; quæ fortè nonnunquam causa posset esse, ut talis ordo tali juveni minùs sit conveniens. Posset enim juvenis esse infectus pravis consuetudinibus, aut experiri in corpore suo vehementem ardorem libidinis, quod si commodiùs nutriretur, esset morale periculum consentiendi tentationibus occursuris, quale non esset in Religione macerationi corporis plus tribuente, quæ res puto tam plana est, ut nihil planius, nisi fortè quis existimet, austeritatem exquisitam corporis nullam habere hoc in genere vim & efficaciam præ vita minùs austera ; quod esset offendere in sensum omnium ascetarum & Sanctorum.

Similiter quando juveni considerandum proponitur : *Vitæ præter chorum & missam otiosa*, non hoc dicitur, quòd homines ibi otiosè vivant (quod etsi diceretur, non tamen asseritur, sed tantùm ut vulgaris noënia considerata proponitur,) sed insinuatur deliberanti aliquo pacto natura Ordinis, ex qua fortè occasio sumpta est hoc de quibusdam Ordinibus jactandi : Proponitur, inquam, considerata natura Ordinis non tam multas ex instituto saltem in publicum prodeun-

deuntes continens occupationes. Tantum enim illas occupationes, æstimant, quas sensibus percipiunt: Sic audiunt cantantes in choro, vident ad aram operantes, contra verò non vident ipsos universaliter, aut à potiori esse addictos aut effusos in occupationes externas docendi, concionandi, conversandi, sacramenta administrandi, missiones exercendi, & similes; hinc vetus & familiare convitium, vitam quorundam tanquam otiosam & publicis utilitatibus minùs accommodam traducentium: quod qui audire nolit, aures obstruat, necesse est. Cæterum ex hac consideratione tantum abest, ut juveni scandalum aliquod ingeneretur, quin potius plurimum inde in deliberatione facienda juvetur. Explorat enim, an talis vita externis ejusmodi occupationibus ex instituto minùs addicta, sibi, suisque consilijs consentanea sit, an contra sibi vitam ex professione sua & instituto in externis plurimùm occupatam, convenientem existimet; quæ res sanè ad momentum deliberationis non mediocriter pertinet. Non ignorat porro deliberans, quin in omni statu Religioso suppetere cuilibet possint occupationes privatæ atque domesticæ, quæis otiositatem omnem, si velit, ad satietatem usque profliget.

Instas: ut quid non clarioribus & mitioribus terminis ista proponuntur; sed talibus potius, qui malè & pessimè sonant? Vide, quàm nil reformidem omnium tuarum querimoniarum, quin potius multa, quæ tibi tam perspicuè non subveniant, ultro in tuæ querelæ subsidium accerso. Res itaque nunc agitur de terminorum malesonantia

tiâ , qui asperiores quendam cortices vultum-
que habere videntur. Convenis jam , opinor ,
mecum de rei substantia , nullum videlicet ver-
borum istorum apud Religiosissimum Virum sub-
fuisse sinistrum , contumeliosum , nefarium atro-
cem sensum : Omnia innocenter , integerrimâ-
que mente prolata , culpam omnem fuisse in de-
lectu verborum , denique in modo proferendi.
Eja bellè habet : partem habeo principem , caput-
que victoriæ. Tandem Serenitas aliqua , nisi a-
ciem sponte & per affectationem ipse tibi met ob-
tundas , dilucescit.

CAPUT XIII.

*Amica expositulatio cum Mellito, quod
ob rem futilem suis umbris adeò sit ob-
secutus.*

JAM ad causæ profligatæ reliquias accedamus.
Quod antequam faciam , amicè te compello
Mellite , si nulla sit alia culpa , quàm in ingrato
quodam sono verborum , quid erat opus , ut mel-
tuum virorum mansuetissime desereres ? Cœlum
& inferos , & quidquid est dirarum , in verba in-
nocentissimè prolata tanto strepitu devocares ?
Erátne , quæso , operæ pretium , ut tantos mon-
tes exaggerationum , calumniarum , pravarum in-
terpretationum extrueres ? Erátne operæ , ut hu-
manitati mansuetudinique religiosæ vim faceres ?
It adeò longè discederes à placito Melliflui tui
cogno-

eognominis , quem nōsti , quid in ferendis in proximum censuris præcipiat : excusa intentionem , si opus non potes : puta subreptionem , puta casum. Erātne operæ , ut tantis lamentationibus impleres omnia ? Suppetias ab alijs quoquē tum Religiosis , tum Ecclesiasticis viris adversum Jesuitas peteres ? pro levi scintilla , quæ ante oculos tuos micuit , incendium redderes ? denique erātne operæ , ut tantum chartarum de lana caprina oblineret , tempusque pretiosum , quo tomos fortē aliquot anecdotorum edere potuisses , amitteres ? quid spectabas ? quō tendebas ? quid quærebas ? ultionem ? at læsus non es : Injuria , si nescis , dolum malum requirit , qui isthic , ut tute ipse vidisti , nullus omnino est , atque in æternum non ostendetur. Si injuriam apparentem , & ut dicitur , *materialem* , ulciscendam putabas , quid adeò exarsisti , ut limites omnes recti judicii excederes ? Judicium , judicium in judicio tuo Judex acerbissime desidero. Culicem feriendum putabas , & securim ; imò sudem nodosam arripuisti : Quid cogitasti virorum postnatos homines suavissime : arbitrari tu poteras , consilium tuum Viris prudentibus ac moderatis probandum ? toto sanē cælo aberrasti : qui si audires , quid sentiat (& audieris forsitan ,) profectò intelligeres , permultum tibi de existimatione viri moderati detractum : Intelligeres rursus alios , qui dicerent , se fumum in te non modicum notasse , qui videaris velle mundo proficisci Jesuitis notescere , nec iras hominum in nonnulla luce positorum laceffere timuisse. Habe tibi pace mea hunc qualemunque apud imprudentes plausum :
apud

apud prudentes certè non habebis, nequè apud tuos, quos certè scio plurimos tibi vehementer succensuisse, nequè apud ipsum te, quem prudentibus accenseo, si paulisper animo refrixeris, arbitror habiturum. Eum enim te profiteris, qui *in omnibus quæras Deum*; in quo Sancto, & Religiosi hominis planè proprio proposito, si animus verbis consentiat, multa profectò videbis, quæ iratus non videras. Videbis alium longè esse stylum Mabillonij, aliorumque Sanctorum, doctorumque hominum, qui non reputabant se quærere Deum, nisi quærerent caritatem: Deus enim caritas est. Non tum se Deum quærere putabant, cum gloriam, fumum, invidiam in alios redundantem quærerent. Scio quàm torvo vultu singulos meæ scriptionis apices legas. Ne, quæso, irascere: Scripti sunt calamo columbino, lædere & lædi nescio. Nec æquum est, ut hæc innoxia ægrè feras, reputans illud, quod qui loquitur, quæ vult, sæpe audit, quæ non vult.

Scio, quid dicas: nimirum, hìc agi de fama Religionis, quam cujuslibet boni Religiosi interfit omni ope tueri. Laudo Zelum: Sed requiro modum. Sanctum omnino, famam suæ Religionis adversum calumniatores tueri: id & mihi in causa aliena adversum te in præsentì propositum est. Tuenda Religionis fama, sic tamen, ut ne tibi hostem, qui nullus est,ingas: non eum, qui nullo dolo malo quid scripsit aut egit, ut calumniatorem, ut impudentem, ut stolidum, insanumque proscindas? quam hæc peregrina, quàm præpostera Religionis defendendæ ratio! Licuit tibi, quæ velles, honorifica
quæque

quæque de Religionis tuæ, ut sanè meretur, do-
tibus præcellentijsque conscribere; licuit propo-
sitiones illas, quæ in considerationibus leguntur,
integris voluminibus refellere: Licuit earum fal-
sitatem argumentis undecunque petitis ostende-
re, rectè prudentissimèque tuo functus fuisses
officio, tantùmque abest, ut aut me, aut ipsum
libelli authorem hoc in genere adversantem ha-
beres, ut quàm consentientissimum: Est enim
hoc vetus & solenne Almx Societatis institutum,
non tantùm nulli hominum statui, nedum Reli-
giosis Ordinibus, minimè verò sanctissimo tuo
Ordini, cujus in Jesuitas beneficia non falsò me-
moras, detrahere, sed multò magis eos ornare,
honorificè de ijs scribere & loqui, id quod si ne-
scis, ut peculiari ijs lege præceptum est: fuitque
hactenus (novit Orbis atque tu ipse fatebere,)
tanta hoc in genere Inclytæ Societatis omni æta-
te modestia, ut nemo unquam ipsorum quenquam
seu Religiosum, seu alium scriptis sustineret lacef-
fere, nonnunquam jure naturæ usam, famæque ne-
cessariæ gratiâ adversùm calumnias sæpiùs & im-
meritò ingestas coactam fuisse scribere, idquè tantâ
(libros consule,) moderatione, ut nunquam omni-
no (adverte animum,) nunquam sibi licitum puta-
ret, in Coetum aliquem Religiosum (licèt opposi-
tum sæpiùs experta,) calumniam generatim jacere:
atque hoc tibi denuncio, sanctèq; confirmo; quod
si talis, qualem tu seu antea, seu nuper in Societa-
tem promovisti libellum, ab ipsorum aliquo in te,
seu tuum, aliúmve Ordinem egestus fuisset, nullum
non poenæ genus imperio Superiorum fuisse luitu-
rum: id quod si Soterius inter motiva B. Aloysii, ut

I

rectè

rectè poterat, collocâisset, erat forsan, qui peculiare quiddam hoc in genere in Societate suspexisset, suffecissetque fortè nonnemini, ut animum ad ipsam apelleret; Ego sanè si modum scribendi tuum, atque ex adverso modestum illud Jesuitarum silentium adolescens intuerer, mihi crede, magnum fuisse, quo abs te ad Jesuitas transirem, momentum futurum. Scin', quid mihi animus subjiceret? Isthoc plane: Homo Religiosæ militiæ tam vetus, gloriæ atque motuum suorum adeò parùm potens, talia scribit, tali modo scribit. Quid Jesuitæ? silent, tolerant, malum in bono vincunt: Quid consilij fore? Tu, quem tot anni adeò parùm in Sapientia promoverint, speras me tuis institutum vestigijs? longissimè profectò aberraveris.

Famam igitur Religionis tuæ defendendæ qui sumpteras, hoc inprimis nôsse debebas, argumentum fortissimum tibi futurum fuisse modestiam, ut ex qua colligere statueréque possent Lectores, quodnam genus virtutis in hominibus tuæ Religionis versetur, poterasque vel hoc uno (passionum tuarum mortificatione ostensâ) vim illius convitij, quo nonnulli Religiones aliquas nimix commoditatis accusant, refringere. Parùm igitur rectè defensionis provinciam sustinuiisti, ut qui illud (quod ante omnia ad fidem faciendam prudentibus persuadere atque imprimere debebas,) te non loqui ex passione, non ex cupiditate ultionis, sed judicio sedato, atque unius veritatis amore minimè omnium observâsti, verùm in singulis ferè pagellis execrationes, innas, scommata, thrasonismos, & nescio quæ,
tanta

tanta bile illevisti , ut dictis tuis apud homines sano palato præditos gustum omnem saporémque detraxeris , usque adeò , ut si causam etiam justissimam evidentémque haberes , in eo tamen , quo alium accusabas , tute ipse sexcenties magis reus ab omnibus judicareris. Quæ ego non idcirco adfero , tanquam me ista tua probrosè dicta vehementer commoveant. Quid enim latratus isti ad strepitum duntaxat , ciendum , minimè autem ad vim faciendam comparati ? quos vel miles tabelarius aspernetur.

Sed age , quando tantum Religionis tuæ defendendæ studium te subegit ; quæro ex te , quò tandem defensionis tuæ consilia referebas ? quem fructum petebas ? huncne , ut considerationes tibi invisæ tuoque ordini , ut tute fingis , contumeliosæ retractarentur ? anne potius , ut universa libelli memoria , omnesque ejus apices concerperentur , atque ex animis hominum penitus abolerentur ? anne ut author talium , ut ais , proborum , ad supplicium commeritum pendendasque tibi pænas dederetur ? anne compescere & reprimere Jesuiticæ scriptiõis audaciam , quo ne similia in posterum attentent ? fructus sanè præclaros , si eos vel expetere prudenter potuisses , vel debitè prudentérque expetisses. At enim , anne poteras retractationem revocationémque expetere eorum , quæ asserta nunquam sunt ? & ne quidem , ut assererentur , in mentem venerunt ? Quâ tu juris lege revocationem convitij postulas ab eo , qui non fecit , quàmque fecisse nemo mortalium , qui libellum inspexit , existimare potuit ? Tu solus sagacissimus , qui , quod alios fu-

I 2 git,

git , solus deprehenderis , cuiusque clamoribus opus erat , ut omnes alij de convitio contumeliaque accepta docerentur. Nemo ante te questus , nemo injuriæ sensu vocem sustulit: anne adeò famæ suæ immemores , ut tam manifesta , quemadmodum tu appellas , probra non viderent ? Te scilicet artifice opus erat , ut è verbis adeò innocenter elatis convitij nomen exsculperetur. Quanto potiori jure , quæ tu prudens volensque acervatim plenisque buccis jactasti , te revocare conveniret ! & revocabis , opinor , si prius mentem revocaveris.

Jam si illud alterum spectasti , ubi oblitaretur libelli malefani memoria , utque ex juvenum manibus contumelia tui Ordinis , quam fingis , excuteretur , quàm parùm apposito mehercule consilio usus es ! si via modusque de industria fuisset ad claritatem libello conciliandam quæsitus , non erat opportunior efficaciorque , quàm quem tute ipse adhibuisti , vel studiosissimè cogitandi subventurus. Tu tuis clamoribus eum è parietibus Academicis obscurum ad lucem famamque publicam extulisti , tu plurimis , qui alioqui ne oculo erant eum dignati , ut avidissimè expeterent , legerentque , orexin excitasti , tu in pulpitis manibusque puerorum latentem , inter viros etiam & eruditos clarescere , & quæ vis est veritatis & innocentiae , ut etiam æstimarent , commendarentque , fecisti quandoquidem satis notum est , alium longè , quam tu velles , extitisse hominum prudentum etiam Religiosorum , etiam Ecclesiasticorum , etiam Romanorum sensum , atque sæpius sollicitèque scopulos illos naufragijs ,
alienæ

alienæ famæ infames cùm visere intuerique cupe-
rent, te etiam digitum clamorémque intendente,
ne tubo quidem optico videre valuisse. Profe-
ctò alieno prorsus consilio vir alioqui prudentis-
sime tua cæpta adornasti; satius longè atque ad
institutum tuum conducibilius facturus, si non
extra orbitam ad media extraordinaria profiliis-
ses, sed viam inijsses ordinariam, quæ erat hæc,
ut siqua te læsum, fraudémque tuo sancto Or-
dini structam putabas, ad eos legitimam quæri-
moniam verbo aut literis detulisses, qui & me-
deri facillimè poterant, & erant, quod recta ra-
tio, concordiaque retinendæ amor suasisset, re-
medium certò certius allaturi. Verùm tibi fu-
num publicum spectanti dimicatio scilicet non
ignobilis & obscura, sed publica & clamosa su-
scipienda erat, quâ si vinceret (victurum autem
neutiquam dubitabas,) intento digito ceu causæ
Religiosorum omnium assertor & vindex spolijs
onustus Jesuiticis monstrareris. Quam verò hoc
inconsultò! quàm nullo fructu! nisi illo, qui
plerumque ex talibus Religiosorum contentioni-
bus existit, cachinnatio alienorum, admiratio Ca-
tholicorum, amaritudo animorum, scandalum
& dedecus publicum. Non erat, mihi crede,
hæc via, quâ ad gloriam grassareris.

Jam si pænam Authoris poscebas, hanc ipse
tibi non debebas expetendam putare: Superio-
rum hoc erat officium, qui querimonix tuæ, si
quam Ordine instituissem, non erant non dela-
turi. Severissimæ sunt hoc in genere Societatis ur-
næ, atque in publicis excessibus castigandis admo-
dum implacabiles. Quod si in Provincia Superio-

rem , qui id erat ausurus , ob dignitatem delin-
quentis non invenisses , nequaquam Orbe toto
diffusa erat Romana Societatis curia , ejusque
Supremus Præpositus, quem quid erat negotij li-
teris vel unis convenire? Verum enim vero hanc
tu viam , ambagem appellas minus è dignitate
tua negotijsque futuram; & dignitas scilicet erat
virum integerrimum, de réque non nihil meri-
tum tam scabiosè proscindere : Et negotia tua
consarcinando tam operoso, tot conquistis San-
ctorum Patrum sententijs , tot notis interpun-
ctum, tot fartum probris apologetico non obe-
rant, literulis unis oberant. Quid autem, si pœ-
nam Authoris expetebas, cur non eum, dum vi-
veret, verborumque suorum rationem mundo
Ordinique tuo reddere poterat, appellâsti? vere-
cundia scilicet erat Virum Venerabilem atque
profectum eo honoris genere ad fata deducere;
an potius ne quas offundere parabas offutias,
testis ipse verborum suorum, obvia expositione
discuteret? At scilicet tum non relinquebatur co-
pia edendi centunculum illum tuum, quem , si
domi delitesceret , scilicet decumanum diutur-
numque laborem , quem in eo meditando lin-
gendoque posueras, sinè fructu lucróque gloriæ
abiturum putabas. Timebas fortè etiam, ne an-
fer olori obstreperes, & cum Viro gravissimo tam
parum aptè garriens â prudentibus exhibilareris.
Dij tibi hanc mentem etiam imposterum ! Ne
quid nimis Mellite : noscimus, noscimus homi-
nem ; modulum virium, conditionem ingenij,
eruditionisque ac judicij tui noscimus, perspici-
mus, tenemus : *Tu putas, quòd multa scis, & sa-*
tis

tis bene intelligis, sed scio, quòd multa sunt, imò plurima, quæ nescis : Quæ tibi non derogandi causâ propono, sed ne putes fucum nobis aut viris peritis tuâ virtuosâ magniloquentiâ fieri posse. Trutinatus es bone vir, planèque perspectus, quantum ponderes : inventus es minus habens : multum inane, quod verba & sonitus nequaquam aggravabunt. Et nequè si te alij scabant, nequè si laudibus ad tumorem usque inflent, aliud agunt, quàm genio tuo litant, pondus non addunt, nequè statuam tibi inter Mabillonios exsculpent. Et tu tamen, quantus es, tantillus tamen ad Virum illum omni exceptione majorem, sustinuiisti frontem tuam sapientiæ ejus sanctimonixque objicere, honorem posthumum, piósque manes tuis probris onerare, quæ tibi vir ille Cœlo citra controversiam receptus multum erit, si sic abire finet, poenam, quod tibi salubre sit, seriùs aut citiùs repetiturus.

Postremum est, quod spectare scribendo poteras, ut Jesuitis os in posterum talia effundendi obstrueres. Egregiè profectò : tu metam, tu Calpen & Abylam scriptitationibus Jesuiticis defixisti : ne plus ultra. Hoc equidem bone vir, prorsus otiosum ac supervacaneum erat. Quando enim Societas sibi spolia legenda ex aliena diminutione marorèque putavit? Cautos videlicet eos reddere volebas & circumspectos, Superiores inprimis, ne per incuriam similia in publicum prorepere patiantur. Papæ ! tu illis aures vellicare debebas? Quid autem tantis procellis tempestatibusque erat opus? Nónne faciliiori longè negotio, molliori viâ hoc consequi poteras? quo

simul & tuæ moderationi, & famæ tui Ordinis in
posterum abunde consulisses. Et alioqui non
tam præcipientes sunt, aut incogitantes Jesuitæ, nec
Superiores tam incuriosi, ut scripta non percol-
lata, pluriùmque censuris non accuratè limata
publico audent committere. Quod expertus ille
procul dubio fuisset, quicumque partum similem
tuo in Ordinem quempiam Religiosam fuisset
ausus ornare. Et hoc sanè, nisi tu ipsemet scis-
ses, nequaquam credo te tam ferreum fuisse fu-
turum, ut professis adversùm Jesuitas inimicitijs,
in medium eorum aprino te dente ingereres,
ceu nullus esset inter eos David extiturus, qui
adversus hunc Goliathulum sustineret dimicatio-
nem suscipere. In quo tibi fingebas, primum,
quòd essent Jesuitis ut plurimùm ad similia cer-
tamina per leges eorum, superiorùmque vigilan-
tiam ligatæ manus; in quo procul dubio mini-
mè aberrasti: alterum, quod putabas te talem ac
tantum virum adeò alijs omnibus terrori fore, ut
tuis vel eminus conspectis umbris continuò de-
cederent de via; in quo sanè insigniter halucina-
tus es, hocque ampliùs, quòd, cùm tibi adversus
primum tuum libellum nemo responderet, tibi in
sinum pugnùmque ridebas, id nimirum reputans
formidine tui fieri, ingenioque Jesuitico dicacita-
tisque putabas te tandem frigidam affudisse.
Macte animis virorum alpha, qui Herculeo sanè
labore defunctus, hydrâ elisâ, merearis ut in lu-
dis Olympicis laureâ coronatus incedas. Atque
poteras, quantum ego existimo, his manubijs
citra ullum interpelatorem etiam in posterum
gloriarì, si quietam earum possessionem tenere
volu-

voluiffes. Jam verò cum novam aggreffionem
feu per temetipfum , feu per emiffarium tuum
aliquem captaveris , (quod ego nifi ante sex
dies , quàm hoc opufculum exorfum fum , ne
auditione quidem perceperam ,) enim vero ne-
fcio , quo genio ftimulatus mihi tentandum ali-
quid rebar , eo confilio , ut tibi gloriam , quàm
ex illuftri fortè caftigatore reportaturus eras ,
præriperem.

Ante omnia porro ifthoc te monitum volo ;
filentium illud diuturnum , quo funt Jefuitæ ante
hac ufi , non ex inopia confilij , aut , refponfio-
nis diffidentia profluxiffe , verùm ex folemni So-
cietatis modestia , ut quæ omnia malit , quàm con-
tentiones cum Religiofis præcipuè viris fufcipere ,
retinentiffima ejus effati : *Honor eft hominì , cui fe-
parat fe à contentionibus* ; proptereaquè sæpe
acerbiffimas quoque calumnias fentio conco-
quere fufțineant , fiquidem probabilis fpes fit ,
filendo , patiendóque pacem , concordiam , ædi-
ficationémque publicam iri redemptum. Quo-
niam verò funt hac fpe nimium quantùm falſi ,
eorúmque filentium fraudi ipsis inſigniter fuerit ,
neque ſint quod unicè ſpectabant , conſecuti , ut
crabrones ſedarentur , quin potiùs cauſam , ut am-
pliùs inſanirent , dederint , atque ut inſanire etiam
pergant in poſterum , eadémque oberrare chor-
dâ , timendum ſit , (ſi tamen talia ſcruta , & quis-
quilix extimeſcendæ ſint ,) calamum ego , quod
dudum fieri oportebat , pro æquitate Jefuitis ipsis
minimè conſciis arripiendum , atque via contraria ,
quoniam prior illa tam malè ceſſerat , enitendum ,
reſolvendúmque inuſili modestiæ os , non ad ca-

bus profectum nihil adversum eos fuit , ut suo se plerumque mendacio calumnia conficeret , abiretque per semetipsam universa moles in auram & fumum , ex quo erat compaginata ; sæpe etiam exoptandum ipsis fuerit impugnari , ut veritatis & innocentiae purum eventilatione pateret , illiusque notesceret sinceritas adamantis. Tribus potissimum in eos certatum fuit argumentis : mendacio , exaggeratione , sinistrâ interpretatione : Sæpe ex uno facto de universa causa pronunciatum ; unius vel alterius hominis noxa universo corpori imputata. Si nova non suppetent , vetera recoquebantur. Si multa non aderant , idem sæpius & sexcenties alijs , atque alijs tropis , sententijsque proferebatur ; quod per se frivolum erat ac futile , phaleris , elegantijs , sarcasmis , scommatis circumdabatur ; denique omnes initæ viæ , omnes torni , stiliquè adhibiti , ut ex re nihili portentum aliquod horrendum , ingens , effingeretur. Horum exempla in libello tuo non tot quin plura suppetunt , graphicèque præcepta omnia cum Jesuitis pugnandi implevisti , vetera , aliena , inania regerendo , eandem noeniam iterum iterumque repetendo , exilia , ludicra in Cœlum attollendo , stomachationibus , invectivis , exprobrationibus , censuris , omnia ferè folia farciendo , illudque inprimis , quod argumentum propriè tuum est , ut , propositiones innoxia optimæque mente relatas fœdissimâ interpretatione in sanctissimi viri contemptum , Societatis invidiam torqueres.

Atque tu , cùm ista tam diu , ut notum est , meditare , tam diligenter , operosèque conscriberes ,
non

non prospexisti fore aliquem, qui umbratile hoc ædificium esset admota manu exploraturus, vinculum compagum, firmitatem materiæ formæque experturus: vehementer mehercle tibi met imposuisti: Necdum, mihi crede, exhausta est pharetra Jesuitica; & ipsorum manat de vulnere sanguis, siquidem vulnera & non potius tumentis livoréque purulenti carcinomatis sectionem facere sit animus. Quid enim? fremeres? rident. Falsa promeres? detegunt. Exaggerares? genuina referunt. In pejus acciperes? obviâ interpretatione larvam detrahunt; Vetera ingereres? ad veteres refutationes remittunt. Nova produceres? aut falsa, aut frivola, aut privati hominis esse demonstrant. Scommata, convitia jacularêre? Cachinnum, commiserationem, patientiam reddunt. Quid ageres ultra cum hominibus habentibus scutum inexpugnabile, æquitatem? reconde, quæso, machæram tuam, atque anhelitum tuum, quo te ad deliquium ferè fatigas, ad refrigerandos pulmones expende; nisi cum umbris & aura velitando te risui omnium velis exponere.

Hoc ad extremum ex me, qui honori tuo ex animo sincerissimo consultum cupio, monitum cape; fædissimum prorsus esse, atque ab stomacho nobili plurimum abhorrens, alienas sordes confectari. Sunt homines de hora, quibus hæc adipatissima omnium offa, præ quâ etiam Deorum mensa ijs desipiat; quique amplius effusiusq; (sit venia verbo,) invento stercore triumphant, quàm pueri inventâ cicindelâ. Vicos & fora concursant, lituo & crepitaculis, velut magnum quid atque ingens ostensuri personant elatissimâ voce clamantes:

ites ? Audite cives , & quotquot adestis , huc oculos narèsque advortite : portentum ! portentum oletum inveni ? bene est , beatè est : Habe tibi has delicias , quisquis es , scarabee de genere illorum , quibus adeò sapit linter furfurum , ut ei jucundissimè innatent , & velut olores in Cayco apricentur.

Non in te hæc Mellite , quem puto boni Zeli specie deceptum , non camerinæ movendæ gratiâ , quæ scripseris , scripsisse : Verùm ut est hominum ingenium & mos etiam ea , quæ recto animo suscipiuntur , sequiùs accipiendi , caveas , necesse est ; ne tali , qui in homine præcipuè Religioso turpissimus est , cavillo nonnemini dignus videare. Apage procul quisquilias istas ab ijs , qui cælestibus delicijs innutriti ad ea potiùs , quæ in alijs bene olentia viderint , famem integram debent , quàm ad retrimenta , & fæces afferre ; minimè verò optima , quæ repererint virtutum bellaria cortice fæculento obtinere. Sed hæc hæctenus : exequamur meliora.

Spero Mellite , quæ tua est adversùs æquitatem tractabilitas , te eo demum fructu tuorum consiliorum fore contentum , si ademptâ fædâ illâ , quam animo tuo induisti , specie , sensum verborum Soterij , qui re ipsa est , commoda & vera interpretatione exposuero. Majorem fanè satisfactionem ab viro honorato , cujus verba accusantur , in nullo tribunali scis expeti , quàm ut sua ipsemet verba legitimè tolerabilitérque interpretetur , usque adeo , ut si quæ etiam fuissent , quæ malo dolo protulerit , ejusmodi interpretatione , quæ re ipsa vim revocationis habet , sibi satis

satis esse factum offensus ingenuâ mente prædi-
tus arbitretur. Quæ non eò dico, tanquam ea
sit verborum illorum conditio, ut interpretatio-
ne indigeant. Ipse modus libelli, circumstan-
tia, in qua proferuntur, mens Authoris omnibus
in locis elucescens, ambiguum verborum sensum
nullo pacto relinquunt. Sed quoniam tu id ha-
ctenus (quod sanè mirabile,) minimè omnium
vidisti, explicatam tibi pluribus argumentis oportuit,
in quo me certè officio boni viri liberaliter
functum arbitrare, qui infirmitati tuæ hunc
qualemcunque laborem, quem res ipsa minimè
postulabat, detulerim. In concordiam igitur redi,
atque ægritudinem animi non nisi à temetipso
profectam existimationi prudentiæ, quæ de te est,
condona: Id quod, etsi reapse læsus esses, jam tan-
dem facere debebas, sumpta per te ipsum tam ma-
gnifica ultione, præcipuè cum tute ipse non uno in
loco fatearis, nullum ad hanc usque ætatem tam
contumeliosum ab honoratissima Societate libel-
lum esse profectum; Quod cum tibi jam tum, cum
primùm calamum assumebas, in mentem venire
atque meliora suadere debuisset, nunc certè suade-
re quàm maximè debet, quo tempore id, quod an-
tea minimè videbas, tibi planè dilucidequè ob o-
culos positum, manibus ipsis, ni spes
me fallat, palpare
potuisti.

CAPUT XIV.

Reditur ad umbras Melliti.

ESt igitur, ut illud etiam, quod alibi tractare accepimus, ad lydium refricemus, utrùm videlicet propositiones illæ ad considerandum propositæ, quoad speciem externam sint malè sonantes, quas piæ mentes audire refugiant. R. Nequaquam, quia in talibus circumstantiis & eo fine ac mente proferuntur, ut cuilibet etiam simplici ac rudi appareant non asseri, aut propugnari ab Authore, sed tantùm referri ac proponi tanquam talia, quæ nonnunquam dicuntur & obijciuntur; quorum proinde cogitatio deliberanti necessaria & utilis est ad electionem rectius statuendam. Aliud longè foret, si ab aliquo proferentur in alijs circumstantiis, in quibus nesciretur, utrùm assertivè, an aliter, nec quo fine proponerentur: tunc enim essent natæ, ut ijs auditis pia mens, Religiosis alioqui Ordinibus addicta, offenderetur. Sic una eadémque propositio de re etiam sanctissima v. g. de fide Catholica prolata in quibusdam circumstantiis audiret ut insolens, malè sonans, bonæ menti gravis & molesta, uti si simpliciter, & absque alijs adjunctis, antecedentibus & consequentibus enunciaretur, v. g. SSS. Trinitatem videri adversari lumini naturæ: Quæ propositio adeò malè sonaret, ut etiam hæretica censeretur: in alijs contra circumstantiis, v. g.

v. g. si objectionis causâ proponatur, tantum abest, ut malè sonet, ut etiam necessariò, atque utiliter in Scholis ad meliorem SS. Trinitatis cognitionem proponatur. Pari igitur ratione propositiones illæ in circumstantia considerationis problematicæ (in qua proprius locus est, non tantum ea, quæ pro, sed etiam, quæ contra sunt, afferendi, nequè speciem ullam habent, asserti aut enunciationis, sed relationis tantum & expositionis,) minimè habentur, aut habendæ sunt ut malè sonantes, piarumque mentium offensivæ, ut quibus satis notum, ex quo fine proferantur. Quòd inde ulteriùs patet, quòd sæpe in considerationibus ejusmodi problematicis, quod fortè absurdi in una ejus parte secundum se sumpta videretur, in altera ejus parte formaliter, vel æquivalenter, seu vel expressè, vel implicite diluatur.

At dices, saltem dari juvenibus ansam dubitandi de aliqua Religione, an v. g. sufficiat ad tentationes vincendas; nequè ei dubitatio resolvitur; proinde concipit, retinetque sinistram de tali Religione opinionem. R. Nullam dari ansam dubitandi de præstantia Religionis: minùs ingenerari malam existimationem: nihil enim novi juveni dicitur, sed tantum proponitur id, quod aliàs inter homines sæpiùs auditur, proponitur, inquam, non asseritur, atque ipse juvenis satis palpat, sibi hæc non proponi, ut credat, aut de præstantia Religionis alicujus dubitet; Sed tantum, ut consideret, quantum ad se talis propositio pertineat; an propter illam statum sibi Religiosum omitendum putet, quæ dubitatio non semper ab ipso

Confessario, sed potius ab ipso deliberante resolvi debet, ut quo nemo melius novit suas fragilitates & tentationes; & ideò spatium illi cogitandi præscribitur, ut hæc bene expendat, illudque ad extremum statuatur, quæ sit spes, si ipse in tali Ordine viveret, tentationes vincendi. Quod si hoc sibi fidat, objectio est soluta, sublata dubitatio.

Dixi, & jam alibi peculiari capite demonstra-
vi, Confessarii non semper esse, ut objectiones contra aliquem statum fieri solitas ipse dissolvat, non, inquam, hoc esse de officio Confessarii; primum, quòd aliquando Confessarius nec possit omnes objectiones dissolvere, quandoquidem in omni Statu Religioso innegabilia sunt quædam incommoda, quæ nullis in oppositum argumentis elevari aut refelli possunt, & verò nec debent; manca enim esset deliberatio, atque deliberans in re gravi deciperetur: multò minùs autem debent, quod fortè tu velis, clam haberi talia incommoda coram deliberante, tum enim verò ejus negotium pessimè gereretur. Quin potius ad experiendam deliberantis constantiam, qui fortè ad certum statum sese determinavit, sinceritatèque vocationis probandam, ex officio confessarii est, candidato nonnulla contra talem statum ultro objicere; quomodo ad eas sit animatus, attendere (ut idem Soterius alio loco præscribit, & omnes prudentes faciendum censent,) in quo non nisi insulsiè quis confessarium accusaret, quòd juveni propositiones scandalosas, impudentes, aut malè sonantes proponat, cum hoc secluso negotium vocationis non nisi imperitissimè,

simè, periculosissimèque tractaretur, utpote solius adolescentis parùm providi, expertique libero desultoriòque iudicio relictum. Sanè si Confessarius talia objicere metu scandali, detractionis, contemptûs aliorum Ordinum prohiberetur, præclusa tum foret via omnis recti consilij, proinde & rectæ deliberationis: deferendum quippe esset primis juvenum impulsibus nullo contra verbo prolato, scilicet, ne, si quidpiam opponeretur, reus continuò gravissimorum fieret delictorum. O bellam, si DEO placet, deliberandi methodum! Sed ne in re apud omnes comperta laborem, hoc tantùm moneo, ex his ipsis objectionibus, quas Soterius multorum annorum usu in hac palæstra exercitatus, juvenibus privatim fecerat, confecisse postmodum catalogum illum considerationum, quæ tibi adeò bilem moverunt. Quod privatim dicere licuit (ut certè licuit,) quid vetabat eas in plurium & promptiorem usum pagellis committere ab ipsis juvenibus majori otio suppetente accuratius expendendas? Quis autem juvenum, si quando ipsis ea, quæ damnas, atque alia talia ab aliquo Confessario privatim objiciantur, quis, inquam, juvenum ea accipit ut impudentia, ut inale sonantia, & non potiùs ut objectiones, quales re ipsa sunt ad ipsius constantiam sinceritatèque propensionis explorandam? Porro si ad evitandum scandalum, malùmque sonitum objectiones illas Confessarius ipse dissolvere deberet, quem, quæso, in finem illæ juveni objicerentur? an ne ut confessarius eas solvens speciem suæ prudentiæ juveni præbeat? ineptè. an ne ut juve-

nem in suscepto propositione in minimo perturbet? huc verò imperitiùs, cæciùs, periculosiùsque fieri nil posset, desinerétque finis omnis directionis. Liquet igitur objectiones primario non ab confessario, sed ab ipso deliberante dissolvendas esse, eumque potissimum esse earum finem, ut relicto deliberanti spatio cogitandi, ab ipso deliberante pro modulo ejus captùque dissolvantur; in quo si modò vera sit, & seria vocatio, deliberans etiam juvenis haud admodum laborabit, ut experientia quotidiana docet. Agitur enim de re in propatulo existente, tot Religiosis quotidie ob oculos versantibus, ex quorum vivendi more, si eum sibi sequendum putet, satis intelliget, quantam vim facere objectiones illæ in oppositum valeant.

At quæras: ut quid Soterius objectiones illas, quæ contra Societatem JESU fiunt, tam gnæviter dissolvit? eas quæ contra alios Ordines, non solvit? Hic busiris, hoc genus callididatis & supinæ philantiæ. R. Imò. quid si tibi ultro & liberaliter, quod aliàs feci, admittam, Authorem voluisse nonnihil amplius Societati, quàm alijs Statibus favere; Quid mirum? Quid absurdum? Jesuita erat, cui vel ipse ordo charitatis suadebat, plus suæ Matri, quàm alijs statibus deferre. Si tute ipse libellum in simili argumento scriberes, quis quæso tibi vitio verteret, quòd plus aliquantum tuæ, quàm alijs Religionibus tribueres? Hoc ipsum officium filij adversùs Matrem suam nonnullo jure flagitat: Parùm autem rectè, planèque imperitè contendis; hanc qualemcunque propensionem esse sordidam ac putidam philantiam,

tiam, aut eam in aliorum Ordinum injuriam ver-
gere; planè, inquam, injustè isthoc quiritaris,
nisi velis omnium hominum morem criminis &
flagitij arcessere, quorum quisque suas ampliùs,
quàm alienas merces commendat. Si Author
aliorum Ordinum commoda non attulisset, si af-
ferendo incommoda afferuisset aliqua, quæ in eo-
rum contemptum cedere potuissent, si confide-
rationes tali modo proposuisset, ut appareret
eum positivè velle ingressum aliorum Ordinum
dissuadere, tum enim locus esset aliquis querelæ
tuæ tam acerbæ relictus; nunc autem cùm &
commoda liberalissimè attulerit, & nihil *asserue-
rit*, quod vel infamiam vel contemptum inferere
possit; sed omnia tantùm problematicè, at-
que adinstar objectionum, quas in simili nego-
tio inevitabiliter fieri ipsa deliberationis natura
postulat, cùm ex omnibus libelli apicibus elu-
ceat optima ejus mens, non avertendi à quo-
quam statu, sed tantùm ut proindè, circumspe-
cteque eligatur, laborare, quis, obsecro, ei me-
ritò succensere? quis injuriarum petere sapien-
tum poterit? Nisi hoc ipsum reputes esse alios
status contemnere, aut eorum ingressum dissua-
dere, quòd eorum incommoda, & quæ contra eos
fieri possunt, objectiones proponat. Quod quàm
parùm è ratione diceres, omnibus ingenuis, qui vel
obiter negotium deliberationis intelligunt, est per-
spectum. Atqui talia proponendo juvenes possunt
ab aliquo statu absterri: bellissimè profectò; Ad
quid ergo, aut quem in finem deliberatio institui-
tur, nisi ut cognoscantur tum ea quæ allicere,
tum & ea, quæ absterri possunt? Quàm imperita,

imò quàm nulla esset deliberatio, in qua tantùm ea, quæ invitare, secus alia perpenderentur. Hic porro ne exclames, voluisse Soterium, aut intendisse quenquam ab ullo statu absterre; hoc enim calumnia foret. Qui enim non ea tantùm, quæ absterre, sed etiam ea, quæ inducere nata sunt, proponit, non nisi malitiosè censeretur velle absterre, quin potius velle ad perfectam, & legitimam electionem, quæ fieri finè utriusque partis consideratione nullo pacto potest, adjuvare.

R. 2. Causam, cur vir Religiosissimus objectiones contra Clarissimam Societatem factas peculiariter dissolverit, potuisse illi succurrere specialem, quæ in alijs statibus non occurrebat: primum: quòd Societas plurimùm ab hominibus hujus seculi (utinam ne ab alijs!) impetatur, proscindatur, diffametur, cui proinde nequaquam oportebat novam detractionum materiam suggerere, aut argumenta ab Authore domestico subministrari, quibus eam specioso colore, tanquam ipsis Jesuitis talia de se confitentibus & scribentibus, proscindant. Quæ ratio, ut liquet, de alijs statibus haud erat. Deinde sunt aliqua in Societate peculiariora, & illi soli propria, e. g. dimissio, aditus ad honores præclusus, invidia apud multos, labor studiorum intensus, origo recentior, diversitas graduum, longior in Novitiatu probatio, difformitas ab alijs Religionibus quoad speciem exotica, aliàque talia, quæ in alijs Religionibus non inveniuntur; Hæc igitur, ut sunt objectiones speciales, & cum alijs nulla parte communes, ità specialibus solutionibus indigebant: contra verò quoniam objectiones adversus
alios

alios status fieri solitæ in propatulo sunt omnibus, ac tritæ, tritis quoquæ & passim occurrentibus responsionibus vel ab ipsis Juvenibus nullo possunt negotio resolvi. Sic licet ea, quæ contra statum Religiosum in communi, aut contra Ordines mutare solitos domicilium, etiam contra Societatem pugnent, non tamen putavit Vir prudentissimus illam in ijs pro Societate solutionem adferendam, utpote cum communia sint, quæ proferuntur, & communibus solutionibus dilui possint.

Verum enimverò, si bene libellum inspexeris, nullam invenies objectionem contra alios status propositam, quæ non alio loco vel expressè, vel implicitè & æquivalenter solvatur, e. g. hæc, quod *vita nonnullorum videatur commodior, quam ad vincendas tentationes sufficiat*, solvitur alibi in consideratione pro statu Religioso in communi, ubi n. 4. sic habet: *Plurima in Religione sunt salutis media, quæ hominem ferè cogunt esse bonum, ut sunt regulæ, vigilantia Superiorum, assidua Sacramentorum frequentatio, exhortationes publicæ & privatae, aliorum sanctè viventium exempla, lectio librorum spiritualium quotidiana, frequentes corporis mortificationes, meditatio rerum cœlestium, colloquia religiosa, correctio erratorum, sobria dieta*: Item n. 3. *In Religione absunt salutis pericula & peccandi occasiones ac scelerum illicia, quæ habentur in seculo. Vitia carnis per castitatem, ambitio per obedientiam, appetitus opum per paupertatem emendantur. Absunt pariter pravorum exempla, quæ seducant; adeò, ut nisi quis sponte præ-*
K 4 cipi-

ecipitare se velit in ruinam, facillimè sinè ullo prae-
viori lapsu vivere possit. Hæc Soterius de omni-
bus omninò Religiosis Ordinibus, generatim-
que refert. Quid, quæso, amplius desideres
Mellite? Ne tu ipse quidem plus dicere pro ob-
jectionis illius solitudine poteras: Jam quæso te:
Si juvenis semel sit imbutus hujusmodi de statu
Religioso dictamine, nōne satis & omnem in
partem communitus est adversus illam, quæ de-
inde opponitur, objectionem? an non ex hoc
principio illam resolvere ad satietatem potest?
vel si hoc non obitante aliam præterea obiectio-
nis resolutionem desideres, rogo, quam tandem?
vel novam, vel veterem? Si veterem, hæc otiosè
repeteretur, molèsq; libelli ultra modum cre-
visset: Si novam; quam tu tandem meliorem,
quam luculentiorē, efficaciorēque afferre po-
tuisses? expende, inspice. Atque ne diu quæ-
ras, nōne in indiculo commodorum pro stati-
bus stabilitatem loci profitentibus dicitur, *hanc*
vitam videri simillimam vitæ Christi & Apostolorum,
quod si juvenis seriò apprehendat, quid ultra erit
operis objectiones omnes, modò ad hunc statum
inclinat, dissolvere?

Similiter illa obiectio, quâ dicitur *perpetuita-*
tem Sociorum parere nauseam, satis supérque præ-
venitur in consideratione pro statu Religioso n. 19.
ubi suavitas Religiosi convictûs sic describitur:
Ecce quàm bonum, quàm jucundum habitare fratres
in unum! Quid mirum, quòd una sit omnibus vestis &
mensa, cum una sit omnibus anima, una voluntas, idem
finis?

Contra

Contra alteram objectionem, quâ dicitur Perpetuitatem loci ejusdem esse gravem &c. medicina ponitur in laudata consideratione n. 21. ubi sic: *Consolationibus spiritualibus DEUS Religiosos afficit, utpote quorum animus terrenis cupiditatibus vacuus aptior est ad eas percipiendas. Inter delectationes mundanas autem & spirituales tantum est discrimen, quantum inter Angelos modulantes, & porcos grunientes. Et hæc consolationes interne (NB.) faciunt, ut omnia onera statûs Religiosi, quæ alijs gravia videri possent, dulcescant, & cum gaudio ferantur. Ubi enim amatur, ibi non laboratur, vel certè labor ipse amatur. Ità ibi. Item in reflexione super motiva statûs secularis n. 7. Solatia Spiritualia pellunt omnem tristitiam e corde Religiosi. Quo quid ad solatium Religiosi Statûs magis appositè dici possit, non video.*

Certè ex eodem scrinio quàm idoneum remedium contra molestiam (si quæ sit, ut certè quibusdam videtur,) perpetuitatis loci depromi possit, tute ipsemet non diffitebere: Pone enim juvenem, qui ad talem Statum se ferri & inclinari sentiat, qui piùs illud de consolationibus spiritualibus Religiosorum in animum altè demiserit: objice tum illi molestiam ex perpetuitate loci; quàm habebit in promptu dicere, futuras alias in Religione consolationes, quibus illæ molestiæ facilè leventur! objice illi vitam Religiosorum quorundam esse otiosam, nōne continuo paratum habebit dictamen ex Consideratione, seu reflexione super motiva pro statu seculari, ubi n. 5. sic dicitur

K 5

citur

citur: *Nemo erit otiosus, qui se volet & sciet occupare. Sancta illa quies aptissima est lectioni, meditationi, studiis librorum scriptioni, aut etiam laboribus manualibus.* Hæc ibi totidem verbis: inspice.

Objice porro juveni molestiam, seu periculum despotismi, qui existere posset ex perpetuitate superioris, nonne hæc difficultas jam pridem sublata est ex eadem Reflexione ad 8. ubi hæc verba: *Si quas difficultates habet Religio, habet etiam præmium pro ijs certum: reipsa tamen difficultates majores habet status secularis, easque ferre debet ob vanitatem: Etiam is, qui manet in seculo, plerumque habet alios se Superiores, quorum sequi debet voluntatem, sæpe cum maxima sui violentia & sine merito.*

Objice denique illi, quòd multi, aut nonnulli in hac vel illa Religione vivant malè contenti, animo ægro, languido, mæsto; quòd nimis commoditatum studiosi, quòd otiosi, quòd certi & perpetui superioris intolerantes, nonne habet ex alibi consideratis obvium & solidum remedium in laudata reflexione n. 4. ubi sic instruitur: *Si ex eo, quòd aliqui Ecclesiastici aut Religiosi malè vivant, & scandalosè, nemo deberet Religionem ingredi, tum nemo debuisset fieri Apostolus, cum ex horum Ordine Petrus Christum negaverit, Judas vendiderit: quanta hæc scandala? Paucorum culpa non est statui imputanda, qui sanctus esse potest, licèt aliqui non semper illi respondeant &c.* Ecce Mellite, quàm nihili sint omnia illa tonitrua & fulmina, quæ non ex libello Soterij, sed ex tuo notius cerebro erumpunt. Require jam, si superis

peris placet, solutiones objectionum, quas Author, si etiam meditatio ac de industria peculiari loco subicere debuisset, non sanè potuisset, nisi veteres repetere. Verùm has tu non solutiones, sed maniam, sed furorem & viro indignam incogitantiam sibi met ipsi contradicentem interpretaris; vir sanè acutus, qui, licet toties, ut apparet, libellum evolveris, atque ut omne ejus venenum exfugeres, multum laboraveris, hoc tamen, quod cuique obvium erat, non ceperis, nempe rationem consilij, quam sibi Author propositam habebat, problematicam, atque pro & contra dissertivam. Adeò bilis oculis offundit; quam opto tibi meritoriam apud Deum fuisse, & credo, fuit, quia ex Zelo fortè non pessimo profecta: Sic interpretor; mel tibi profelle restituens. Cæterum ex verbis authoris tam patheticè, tam piè prolatis intelligere homo & palpare mentem illius optimam poteras.

CAPUT XV.

Reliquiæ umbrarum expediuntur.

Sed adhuc pro te aliquid occurrit: Dicere posses
Imò. Hunc modum solutionum esse ineptum:
Quamdiu enim juvenis debet quærere solutiones per totum libellum dispersas, ut eas inveniat?
Atten-

Addendæ nimirum erant immediatè, ut solent in quæstionibus scholasticis. Addis item : Si objectiones jam in præcedentibus solutæ & refutatæ sunt, quid erat opus eas proponere ? Denique illud etiam conquereris, quòd objectiones ejusmodi proponantur, quæ prorsus, inquis, nihil significant ; evidenter falsæ sunt, inconvenientes, aut certè à malevolis tantùm, aut ab Authore confictæ. Cui enim incidat, inquis, vel per somnium, quòd v. g. Ordo Benedictinus non sufficiat ad tentationes impediendas, vel vincendas ? quòd vita sit otiosa, cùm tot sit occupationibus intertextæ, atque tot extent libri à Benedictinis scripti : Jam illud, inquis, de perpetuitate loci, sociorum, superiorum, quàm ineptum, cùm experientia doceat, hæc adeò non esse molesta, ut potiùs sint jucundissima ; atque si tandem molesta & injucunda sint, ais, *hæc tantùm videri ijs, qui in Religione aliud quærunt, quàm Deum : tales, inquis, procul dubio habent tribulationem super tribulationem ; sed hoc idem contingere posse in alijs quibuscunque Religionibus, atque imprimis in Societate JESU, ubi tanta colluvies (emenda linguæ) nationum, geniorum, functionum &c.* Contra si quis in Religione quærat purè DEUM, hoc ipso talis Ordo est præferendus, etsi superior sit despoticus, socij, vel locus genio molestus, consideratâ patientiâ Christi Crucifixi &c. Hæc nî fallor, est potissima tuarum epistolarum summa, quâ rem confectam putabas. Eximamus igitur bono viro etiam hos scrupulos.

Ad 1. R. juvenem, si bene perpenderit considerationes antèriùs propositas, non diu solutiones illas quæsiturum, cùm præsertim adeò planæ sint & obviæ, ut ipsi sponte sua facillimè incidere possint: idem est in Quæstionibus Scholasticis: Si enim objectiones adeò sint planæ, ut earum solutio sit obvia, aut alibi satis explicata, utiquè tempus parùm utiliter solvendis ijs collocaretur. Et denique quanta tandem moles libelli, ut nescio quàm operosè quæri, serò inveniri solutiones illæ possint? Atque hæc ipsa, si nescis, causarum fuit nonnulla pagellas illas (quæ aliàs dispersæ dabantur,) in unum compingendi, ut juvenes omnia, quæ sunt de ratione deliberandi, velut uno fasce collecta haberent, ea sibi familiaria redderent, consequentia cum antecedentibus conferrent, unum denique ex alio rectè intelligere valerent. Videbatur enim contra propositum, & propter prolixitatem legendi etiam inutile futurum, si singulæ considerationes majori mole, additis ubique exactis & convenientibus solutionibus proponerentur: in qua rursus judicium tuæ prudentiæ relinquo. Jam ad secundum.

Dicis ergo objectiones illas, siquidem jam in præcedentibus expeditæ sunt, non fuisse opus proponere R. nihil minùs: nam & necessariò & utiliter proponuntur. *Necessario*, ut exploretur atque ipse se exploret, quomodo ad eas solvendas sit comparatus: Etsi enim objectiones potissimæ, quæ contra statum aliquem Religiosum fieri possunt sint præventæ & solutæ in communi, necesse tamen est eas applicari ad objectiones in particulari & actu propositas; apud multos enim prin-

principia & documenta proposita magnam habent vim, quamdiu aliquod oppositum in particulari non occurrit; hærent contra & vacillant unà cum suis principijs & documentis, si illis difficultas in particulari offeratur, pèsque sit cum præfenti adversario conferendus: Id, quod quotidie experimur in præceptis Dei, quæ timoratum aliquem satès movent ad propositum non peccandi: eadem tamen præcepta Dei oblatâ re ipsa tentatione, aut consideratis in particulari tentationibus sæpe non satès movent ad retinendam propositi constantiam. De re igitur, in qua versamur, loquendo, fieri potest, ut juvenis consideratis ijs, quæ dixi, motivis, sit omnino resolutus ad amplectendam Religionem, eâmque sibi convenientem putet: idem tamen si consideret objectiones in particulari, restitabit fortasse, atque existimabit, Religionem talem sibi minùs opportunam. Quod si eveniat, non idcirco damnanda est praxis tales objectiones in particulari considerandi, quin summè necessarium & utile est, ne juveni imponatur, & ob objectiones nunquam in particulari consideratas, factæ electionis aliquando pœnitentiam subeat.

De tertio, quod proponis, multa sanè forent dicenda, an & quæ juveni objectiones fieri & exponi debeant, quæ non: de quo esto jam alio loco plura dixerimus, hìc tamen in gratiam scrupuli tui nonnulla declaro. Quæstio est, an objectiones illæ, quæ fiunt contra statum stabilitati loci addictum, sint ad rem, sint ejusmodi, ut convenienter, & verbo, an sint tales, quæ cum aliquo *fundamento in re* proponi, & considerari prudenter

ter possint : e. g. an â quopiam prudenter proponi aut considerari debeat, ac possit hoc : utrum Ordo talis sufficiat in tentationes nec ne, an vita sit otiosa, an quod periculum molestiæ ex loco, socijs, superiore perpetuo ? Hic ego te non ad argumenta, sed ad noënas, quas quotidie audire est, remitto : Quid tibi vis ? Verum fatere : Ipse sapiùs talia seu â peritis, seu ab imperitis, seu benevolis, seu malevolis dici & cantari (utinam ne â Religiosis ipsis,) audiveris : da locum veritati : nequè adeò vim auribus nostris afferas, ut quæ toties audiunt, sibi non audisse videri debeant. Error sit, an veritas, talia tamen audiuntur : quo tamen nihil percelli Religiosi debent, cùm hic sit stilus seculi, ea hominum de rebus etiam optimis & sanctissimis sequiùs sentiendi loquendique libido, ut qui audire talia recuset, è mundo exeat, necesse est. Fundamentum porro seu verum, seu imaginarium est sæpe ipsa Ordinis sanctissimè instituti, constitutique natura ; sic vident nonnullos commodè vesci, commodè vestiri, commodè habitare ; contra non vident alia externæ austeritatis specimina ; non labores admodum fatigantes ; quo quid pronius, quàm ut in eam opinionem seu calumniam deveniant, tales nimium commodè degere ? ex quo jam alterum per se consequitur, non esse satis adversum tentationes munitos ; quod etsi falsissimum sit, dicunt tamen, & multis etiam persuadent : nōne sic est Mellite ? sic planè & non aliter. Habes igitur, hanc objectionem non ex machina propositam, aut otiosè excogitatam, sed planè talem, quæ inter scrupulos deliberantis meritò & convenienter referri possit.

Ejus-

Ejusdem generis est illud de perpetuitate loci, sociorum superiorum : non disputo hic, an hæc reipsa molesta & injucunda sint, nec Soterius hoc *affirmavit*, (quod identidem, ne obliviscere, tibi inculcandum est,) illud tamen certum, quod multis (dico : multis) hæc molesta, imò molestissima videantur : de quo consule Religiosos plerosque ex ijs, qui institutum aliud sectantur : consule & seculares, ex quibus hæc ad satietatem audies, rationem facile divinabis. Quid igitur inepti fecit Soterius, quòd hæc inter objectiones proposuerit ? Diceres omnino aliquid, si ea, quæ proposuit, nullum haberent *fundamentum in re*, nullique inciderent ; v. g. si diceret : *Tales Religiosi sunt meri birco-cervi vel vulpæferes* : nunc verò, cum ea, quæ proponit, non sint sine omni ratione, nec rarò in hominum ore versentur, enimverò te omnibus mirabilem dares, si solus hæc proponi aut mirareris, aut ægrè ferres. Quod adfers de Societate, non laboro : quis enim dubitet, quin nonnulli inter incommoda numerarent, si in tanta (quod urbanius dicere poteras,) colluvie nationem degendum ipsis esset.

Illud autem, quod addis, quòd qui in Religione purè querit *DEUM*, ei hoc ipso Religionem illam, si cætera non absint, præferendam esse, in qua superior sit austerus atque despoticus, socij molesti &c. vix non risum mihi movit, reputanti tuum tam exquisitum & planè singularem crucis amorem ; quem utinam in affectuum gubernatione modòque scribendi tuo deprehendere potuissem ! tum & illud ridebam, quòd adeò acutum

tum

tum prodideris deliberandi modum, ut omnem
propemodum deliberandi causam sustuleris : Sic
enim, quantum quidem tuam mentem assequor,
stringis : vel, inquis, Superior in aliqua Religio-
ne est despoticus & antipathicus, vel non est : Si
non sit : cessat incommodum, quo Author libel-
li candidatos abstergere voluit, proinde, quan-
tum quoad hoc, amplectenda talis Religio : Si
sit despoticus vel antipathicus, rursus sequitur,
esse ante alias amplectendam : quia qui in Reli-
gione purè quærit Deum, talem Religionem a-
lijs præfert : bellum sanè dilemmation, cui simi-
le prorsus de omnibus ferè alijs Religionum in-
commodis institui possit : Age enim : vel in ali-
qua Religione est magna austeritas, vel non est
magna austeritas : Si non est : cessat incommo-
dum, proinde amplectenda : Si sit : rursus am-
plectenda : quia qui in Religione purè quærit
Deum, talem Religionem alijs præfert. Simili-
ter : vel in Religione aliqua vigent studia litera-
rum, vel non vigent : Si vigent, magnum com-
modum impellens ad eam suscipiendam : Si non
vigent ; pariter sequenda, quia qui in Religione
purè quærit DEUM, eam Religionem alijs præ-
feret, quæ majorem occasionem humilitatis ha-
bet. Ad eundem modum arguere poteris v. g.
vel in aliqua Religione est stricta pauper-
tas, dura obedientia, arctissima castitas, vel
non est : Si non, est invitamentum ad illam :
Si ità, suscipiatur : quia qui in Religione pu-
rè quærit Deum, eam præferet, quæ stri-
ctior, durior, arctior. En, quàm felici-
ter pleraque Religionum incommoda sustuleris,
L ut

ut qui ipsa incommoda ad commoda transtulisti !
Nulla jam deliberandi causa : vel enim commo-
da sint , vel incommoda : Si commoda : Salva
res est : Si incommoda , tantò ampliùs expetenda.
Egregiè laborem omnem confessarijs hoc in ge-
nere ademisti , curam anxiam rectæ electionis ju-
venum mentibus exemisti : illud postremò asse-
cutus , ut quilibet ad quodlibet. Miror , quòd
non potiùs ad triremes , vel mancipatum Turci-
cum deliberantem releges ; ubi plures tantò in-
commoditates , ob quas tu Religionem præferen-
dam putas , & speciatim superiores longè magis
despoticos & antipathicos nancisceretur. Mi bo-
ne ! Non est ea hominum conditio , ut , quam-
vis etiam in Religione purè quærant Deum , ta-
men omnia perferre queant. Sic multi , qui in
Religione minùs austerà , v. g. Benedictina , purè
quærunt Deum , rigorem tamen alterius Religio-
nis v. g. Capucinorum perferre nequaquam pos-
sent : nisi hoc dicas , quòd qui vitam commo-
diorem degunt , & ab incommodiore abhorrent ,
purè DEUM non quærant ; proinde qui ad vi-
tam incommodissimam non aspirant (uti sunt se-
culares , seu laici , seu Ecclesiastici , plerique imò
omnes Religiosi ,) Deum isti purè non quærant ,
imò nullus moraliter hominum Deum purè quæ-
rat , quia nullus moraliter invenitur , qui vitam in-
commodissimam exambiat.

Dices tu quidem , mè callidè & mutilè acci-
pere tua verba , te non locutum fuisse simpliciter
& absolutè , sed cum limitatione : *Si cætera non
desint.* Tunc enim , ais , non debere quenquam
bittereri ab aliquo ob cruces & afflictiones in eo
timen-

timendas : modò inquis , cætera non desint , quæ in tali Ordine expetenda videntur. Sed & sic tua verba frustra excusas : Si enim hoc semel statuas Religionem aliquam non posse prudenter omitti propter afflictiones prudenter timendas , tunc siue cætera desint , siue non desint , non erit omittenda ? vel enim desunt alia incommoda , tunc hoc ipso non erit ratio omittendi ; si desunt comoda , pariter non erit omittenda , eo , quòd propter cruces & afflictiones , proinde etiam propter defectum commodorum Religio , ut dicis , omittenda non sit. Proinde siue cætera desint , siue non desint , nunquam erit opus deliberantem esse sollicitum , ut consideret incommoda temporalia alicujus Religionis , cum incommoda , quæcunque sint , potius appetere debeat. Quo quid ineptius ? næ tu nimium à Candidatis exigis , & quia nimium probas , nihil probas.

Quàm verò tibi in hac tuorum verborum expositione nullam faciam injuriam , patet ex adnotatione , quam in tuæ opinionis confirmationem subjungis. Postquam enim referebas doctrinam Lessij de statu vitæ deligendo , ubi asserit , Religionem etiam ob bona naturalia commoditatésque temporales tanquam rationem secundariam amari posse ; sic adnotas , gravissimus , si DEO placet , Lessij censor , & ultra anecdota tua magnū aliquid audens : *Hæc doctrina* , inquis , *licet speculative vera sit , nihilominus tamen ipsa praxi rarò periculo & imperfectione caret.* Ridiculè profectò : in alieno choro saltas bone vir ;

parum peritè: Quid enim? quem tu tandem candidatum novisti, qui præter rationem primariam & supernaturalem obsequij Divini & salutis æternæ, non etiam saltem ut secundariam, aut saltem, tanquam conditionem, *sinè qua non*, etiam commoditatem aliquam & solatium temporale spectaverit? vitam rebus necessarijs non destitutam, vitam tranquillam, à genio suo & propensione ne abhorrentem? Tu ipse dic, quæso, erásne Ordinem Sancti Benedicti ingressurus, si jejunià æterna tolerare, si nudipes incedere, si nulla in eo naturæ commoda, si mera incommoda, si meras cruces & afflictiones eras inventurus? Quid illos damnas, qui horrore jejuniorum, aut solitudinis, aut diuturni chori, aut grossi cultûs, eremitico, Cartusiano, aut Capuccinico instituto relicto ad tuam vel similem Religionem se conferunt: Atqui tales inter motiva temporale quidpiam & naturale spectant, commoditatem videlicet illam, quâ sunt potiùs in tuo Ordine, quàm in illis alteris fruituri. Si dicas temporale spectare non propter se, sed propter supernaturale, ad quod sibi convenientiorem hanc vitam, quàm illam austeram existimant: rectè hoc: Atqui hoc ipsum est temporale aliquid, ceu rationem secundariam, aut rationem *sinè qua non* spectare: Si enim propter se spectarent, tunc ea non erat ratio secundaria, sed primaria futura (quanquam in aliquo intellectu temporalia etiam propter se *sinè* omni periculo & imperfectione positiva spectari possint, tum scilicet, quando ità spectantur, ut per alium actum aut referantur ad supernaturale, aut amore tam subordinato amentur, ut possint referri,) atque si nescis, nōne datur amor ordinatus etiam

etiam sui, honestus utique, quia ordinatus ? igitur
& amor ordinatus atque honestus commodita-
tum sibi convenientium.

Immeritò proinde cavillaris virum (cui si te di-
xero nullo genere comparandum, vir, qui in omni-
bus purè quæras Deum, non indignabere,) imme-
ritò, inquam, eum cavillaris, dum aliquibus in locis
dicit, *in consilio vocationis non attendendum victum
lautiorem, splendidiorem amictum, majorem vivendi
commoditatem, non ingrediendum ob spem promotio-
nis futurae, vel appetitu majoris libertatis, aut in gra-
tiam amici*; dum contra in alio loco dicit, *vocatio-
nem posse esse à DEO, licet concepta sit ex causa tem-
porali tanquam motivo secundario*; Hic tu vir Do-
ctorum alpha sic illum sugillas: *Eum vix non ludere
cum pueris, dummodò suadet, modò dissuadet, modò li-
mitat consilia, modò non limitat, modò rationem tan-
quam gravem proponit, modò iterum eandem subtili-
ter enervat*: Elegans profectò crisis, & inter nuces,
quæis pueri ludunt, meritò objicienda. Quàm dif-
ficile est agere cum homine, quem assiduè opor-
teat jam officij, jam intelligentiæ abmonere! atque
identidem aberrantem iterum atque iterum in or-
bitam revocare! Molestam sanè sustineo pro-
vinciam, nisi mihi inter seria quando-
que ridendi copia præberetur.

CAPUT XVI.

Digressio parabolica tarditatem Mel- liti exponens.

STruxerat Vir Religiosissimus canalem rectum, æquabilem, aquâ placidâ, tranquillâ, perspicuâ decurrentem, nullis Scopulis, Syrtibus nullis, nullisque cæcis voraginibus ad naufragia comparatum. Hic teneri quique, primaque nondum tincti lanugine adolescentes securis ultro citroque velificabantur lembis, facillimo, atque cujuslibet etiam imperiti manu tractabili remigio. Labebantur innumerae per amœnam malaciam, undasque per se ferentes innocentium animarum raticulae, quæ lustratis jam his, jam alteris ripis, nusquam fallente cynosurâ ibant secundis ad sua vota velis, naviculamque levissimo labore perfunctum portuosis, quâ libebat, subducebant litoribus, alia atque alia his atque alteris statione in qua beatè degerent, delectâ. Cùm eccetibi! celox mirabili compage contexta, puppi, prorâque carens, nisi quòd longissimum eminebat rostrum, præferratum & acre, torvum quid & ferale in turbam navigantium tuens: porro structura cætera mirabilis; parietinae & latera nodosa quercu stipitibusque duris eductæ, sed adeò parùm firmæ, ut vinculis aut nullis, aut loco non suo insertis passim hiarent omnia, rimis-ue omnem partem patentibus, non cohærerent
summa

summa cum infimis, non cum postremis anteriora: vela, aut lacera, aut ex antiquis confarctatisque lacinijs telarum instar aranearum explicata quidem, sed ne ad levem quoque anhelitum perferendum constantia. Ipse porro Navarchus longè spectabilis in omnes intentus partes, magisterium navis strenuè capeſſebat vox latè perſonans atque ſi auræ deeſſent ſecundæ, ad implenda etiam vela, propellendamque machinam anxie in ſubſidium vocata; & anteceſſerat celeusma ingens, horrificum, quo non tantum litora, ripæque fluvioli, juvenumque turba illie apricans exterrita, ſed vicinæ latè terræ, viri faminæque, & quidquid eſt hominum longiſſimè quoque diſſitorum, velut ad bellum Deorum arrigebatur. Turba cunctis è partibus monſtrum viſura accurrerat. Structuram navis, ut ſunt varia hominum ſenſa, pars probabat, pars præſentius ſtudioſiusque intuita, in ſpecie magnifica robur ampliùs requirebant, pars ob ipſam ſtructure molem ad tantas alveoli anguſtias minùs proportionatam, majus in architecto judicium deſiderabant? anxie omnes ſciſcitati, Jaſon aliquis illà, an quis alius è numero ſemideum heros veneretur: Vellus aureum, an crines Junonis, an quas alias merces Atlanticas ex orbe ignoto adferret: an prædis potiùs agendis, exterrendisque, quæ illic commearent, cymbulis deſtinata. Ingens omnium expectatio. Tandem è litore ſubducta curſum videbatur habitura non improſperum, & aspirabat, quam rector anxie captabat, aura: rimæ quoque arundine, ex ſuccis folijs, paleisque accenſionibus, quæque alia ſuppeteſcant, diligenter obſti-

pata : cūm ecce tibi acta in vertiginem navis
(clavo enim & gubernaculo destituta erat) in
medijs , alioqui innocentibus , adhæsit aquis. Ri-
sus continuò aspectantium ingens , malè de cæ-
tero ominantium. Sed arduo tandem labore
molitus navim Magister vix aliquot passuum spa-
tio promovit ; rursus illiditur , atque hinc funi-
bus vectibûsque eruta mox in aliam atque aliam
Syrtem vadūmque impingitur. Aderam & ego
spectatorum è numero , qui quod dudum fore
suspicabar , evenisse cernens mihi in sinum ride-
bam , & bonum fore factum credebam , si ma-
turè receptui caneret. Sed en tibi , interea na-
vis alia tacitissimo labore perfecta laboranti prio-
ri , quæ mater erat , in subsidium venit. Strep-
tus & vociferatio , quæ antea prægrandis fuerat ,
socio addito vehementer valescebat. Opem u-
terque contulerant , incredibili adversum inno-
xias undas luctamine : verū navigatio nihilo
felicior , jam hac , jam illac impingebant , jam ex-
plicare se , mox iterum implicare , nullo locorum
etiam in oculos incurrentium prospectu : cūm
interea litus omne turbari , commeatio fluvioli
intercipi , tumultus cieri nullo operæ pretio. Er-
go impetum sumsi hominibus adeò miserè lu-
ctantibus ire suppetias : Pharum , quàm poteram ,
opere acceleratissimo construxi accendique , lu-
men illis , qua tenderent , qua appellerent , qua al-
veum exactiùs pernoscerent , sustuli , anhelos su-
doréque perplutos ridens simul miseransque su-
scepi , hoc unum amicè admonens , ne quandoquē ,
si quid ejusmodi tentarent , gubernaculi oblivisce-
rentur.

Age-

Agedum, quò hoc ludicrum spectet, satis, ut arbitror, perspicis Mellite; Plana & illimis est, nullisque perplexitatibus impedita doctrinae Soterianæ defluxio; prosperè, jucundèque, si dexter fuisses, in ea decurrere poteras; nunc autem nescio, quo fato factum, ut in singulis prope verbis, velut totidem vadis adhæreas. Legeras, *in consilio vocationis Religiosa non attendendas laetitias, splendorem commoditatésque majores*; Hic equidem bellè, tranquillèque tua navicula processerat. Mox tamen, quæ sanè culpa erat non nisi tua, in alio hæres illisus loco, dum ait, *vocationem posse esse à DEO, licet ex causa temporali tanquam motivo secundario conceptam*. Hic impingis, hic figeris nulla ad promovendum superpetente vi. Quàm hæc improspera navigatio! En habe Pharum, quem tibi toties jam accendi. Et hoc & illud (verbo) utrumque sapientissimèque circumspectissimèque dictum: atque si res esset obscura, si non in oculis omnium posita, si non ex ipsis proferentis vocibus manifesta, nihil equidem implicationem mirarer tuam: at in re adeò liquida quid, quæso, tricaris? & hoc, inquam, & illud verum verissimum: illud: *non attendenda in delectu vocationis motiva naturalia loco principe, ac primò: motivum quippe princeps & primarium, omnium confessione debet esse Deus: verissimum & hoc: in subsidium motivi principalis admitti posse rem temporariam ac naturalem tanquam argumentum secundarium ac impellens*: Quis, quæso, Theologorum (quos tu quia in postremis habes, in consilium non vocasti,) isthoc inficietur: negas tu ista, ignarus, credo,

L 5

quò

quò tua opinatio evadat. Omnes hæc fæcæ virtutes morales succideris; actus humanos ex honestate naturali profectos, è numero virtutum excluderis; virtutes Philosophorum inter vitia deputaveris, denique quo talis oratio (præter mentem scio tuam,) spectare videtur, unam solamque Dei caritatem extra periculum & imperfectionem posueris. Vide, quò ruas, quò fortè nunquam cogitaveras, gnarus censurarum Theologicarum: hoc tibi hîc in aurem: quæso altiora te ne quæsiêris, nequè ejusmodi quæstionibus te implices, quas in tuis anecdotis solutos neutiquam invenies.

Cæterùm dixeram tibi supra, ea ratione, quâ quis semetipsum ordinatâ charitate diligit, etiam ordinatâ curâ sectari temporalia naturaliaque commoda posse. Atque ut tibi plenam hujus rei doctrinam edisseram, sic habe, hanc ipsam esse potissimam deliberantis curam, ut statum talem eligat, qui genio, ingenio, valetudini, viribus, propensioni deliberantis convenientissimus sit: ut prudentissimè Soterius, omnesque, præter te, animarum directores. Idem alio loco sic docet: *Licet ex tot statibus unus præ alio in se melior & perfectior appareat, non sequi tamen, quòd illum continuo sinè speciali Dei ductu eligere possimus: Illud prius expendendum, non quis status ratione sui, sed ratione deliberantis melior & accommodatior sit: Aliàs facîle fieret (huc aures, quæso) aliàs facîle fieret, ut importabilia quis & viribus suis majora in humeros assumeret: Sic ager medicinam non pretiosiore in se, sed suæ necessitati convenientiorem eligit.* Verba profectò longè aliâ, quàm tu rule-

tuleris, censurâ digna. Quæso te, nōne & matrimonij electio debet esse à Deo? cū & hic sit status, ad quem plures vocantur: Quis tamen virorum de industria uxorem malit rixosam, turbidam, asperam, profligatam, quā aliam pacificam, tractabilem, modestam? Atqui si hoc commodum, quod utique naturale est, ac temporarium, deberet ex consortio motivorum excludi; Si nullo respectu commodi hujus temporalis, sed unicè propter Deum uxor eligi, quid fieret? hoc videlicet, non debere uxorem bonam præ mala in votis esse, sed utramque æquali animo expetendam, imò duriorē illam & intractabilem præ commoda & proba fore exoptandam, quandoquidem si purè quæras Deum, hoc potius expetes, quo ei per fructus patientiæ uberiores gratificari poteris. Væ maritis! similiter non expetendum officium quæstuosius aut honoratius præ minùs quæstuofo & honorato: non magis ab itinerante viam bonam, quā malam, & alia ejusmodi sexcenta, quæ tute ipse, quā sint ridicula, si vir es, palpas. Unum pro complemento; Quæro, quodnam habueris motivum edendi anecdota? anne pure Deum? atqui expetibilius tibi erat, latere in obscuro, defugere claritatem nominis & Deo sacrificium humilitatis facere: at at fieri poterat, ut ea pro tua humilitate edideris. Sic credo.

Vides opinor, te parū è ratione considerationes Soterij accusasse. Clama, ut vis, esse frigidas & ineptas; satis enim verò caloris Solutiones tibi excitârunt mea. At verò quid est, ut eas tu frigidas & ineptas apelles? nisi fortè illas tantūm
obje-

objectiones aptas & proponendas contendas, quæ graves aut gravissimæ sunt, & maximâ consideratione dignæ. Verùm has tu pejus odisti. Si enim has leves & futes adeò graviter fers, quomodo alias graviter prementes tulisses? Quid igitur tibi faciam? Quæro, vel graves objectiones ponendæ, vel leves? leves exhibilas, & ineptas frivolasque appellas. Graves tantò ampliùs exhorrescis, tantum ad animum ab Religione avertendum natas: Quid ergo? nullas credo vis. Ehem! næ tu mihi graciosus deliberantium director, qui palpare eos potiùs & consopire, quàm ad intuendas in se Religionum difficultates condocere facere, atque excitare quæras. Tali direttore profectò, si deliberans essem, non uterer; qui poenitere volunt, utantur.

Satis jam tandem, satis umbras Mellito tam molestas discussimus, propositiones, quo sensu accipiendæ sint, ostendimus; Larvam, quam ijs Melitus induerat, monstrosam illam & fædam, atque imperitis terrendis comparatam detraximus, scommata excudimus, scrupulos exemimus, querimonias lenivimus, quid superest? Aliquid sanè fædum & abominandum. Quàm vellem æternâ sepeliri nocte fædum opusculum! cujus nisi hiscè oculis vidissem, faciliùs certè credebam cervum volantem aut Hyppocentaurum, quàm Virum Religiosum bajulum extitisse. Vulgata res est, manibus teritur, ut jam porro, nisi ignominia ipsi suæ Jesuitæ silentium suum obstetricari velint, æquo animo patiantur, necesse est, nonneminem intercedere vindicem.

CAPUT XVII.

Contra Nepotulum Melliti, id est Libellum secundum Annō 1721. editum.

**Mellitus in scribendo privilegia-
tus.**

VENIO ad secundum Libellum, quem Mellitus dissimulato nomine sub persona Petrini, Societati JESU universæ longiori meditati velut monimentum erexit. Bellum sanè opusculum, in quo illud innocentissimum & veniā dignum, quòd pateat Melliti esse progeniem. Quis enim hoc cognito jam vel miretur? vel indignetur? vel ea, quæ ibi proferuntur, credat? Habet hoc Mellitus privilegium, quod alij nonnulli ejus furfuris, ut detrahere famæ non possit: Cur? nemo credit. Inopia judicij, efferendi, quidquid venit in buccam, Passio omni ex parte suis se cornibus prodens, Cura professa conquirendi centones & mendacia quæque, umbræ & phantasiæ meræ, tum & malitia vecors, omnia in malum interpretandi, ex optimis principijs conclusiones ridiculas colligendi, denique anxium studium è rosis passim ac floribus exsugendi virus, præterea notæ illæ cantilenæ impudentiarum, insaniarum, scandalositatum,

*tum, vertiginosum, & similes, quæ sine numero decantantur, Hæc, inquam, & talia (quis putaret?) loquentem à scelere & flagitio excusant, ejus innocentia patrocinantur, adeò, ut, cum omnia agat ad famam denigrandam, nihil minus tamen agat, quam denigret: quia nemo credit. Loquere, Mellite, scribe, confarcina, buccina, quidquid vis; ut conscientia tua consulas, hoc tantum facito: Nomen tuum adde: Sic scribe, ut agnoscaris: innoxius eris: nec læsum se à te quisquam, nec fama sua demptum putabit: Cur? quia nemo credet. Præclarum hominis in hac vita privilegium, ut quod nec justis quidem concessum, ipsa sua deerratione consiliisque perversis obtineat, ut peccare in proximum, nec si velit, possit. Ne tu omnium hominum, qui adhuc in orbe terrarum extiterunt, justissimus, æquissimusque es, de quo, quantum etiam calumnieris, nemo meritò queri, nemo indignari queat, illo unico in te redeunte proventu, ut ridearis & exhiberis. Nunquam ego profectò, qui te potius objurgandum castigandumque susceperam, credebam fore, ut innocentia tua integritatisque contra, qua vellem, testis & prædicator existerem. Eò me humanitas, quam ex te tamen minimè didiceram, perpulit, ut ad illustrandos fumos tuos, qui caput obnubilant, opportunum ducerem tibi sancto & innocenti homini indui radios, quibus illa fumorum densitas aliquantum illustretur. Aram tibi jam ferè condideram, linguamque tuam & calamum admirationi publicæ proponerem, inscriberemque in propatulo hæc verba: *Lingua*
*& ca-**

¶ *calamus Privilegiatus*: Hæc, inquam, prope-
modum feceram, nisi idem privilegium certis
hominum generibus datum scirem: pueris ni-
mirum, Stultis, ac graviter morbidis, quibus, ut
tute nosti, natura ipsa id præ alijs licere dedit,
ut impune, quod libeat, eloqui possint. Teta-
men his hominum classibus imputo minimè, no-
væ tamen speciei hominem te esse, mihi planè
persuadeo, ut qui novo planè munitus sis seu à
natura, seu ab hominum omnium conventionem
privilegio; quod nemo facilè extra utopiam adi-
piscatur. Euge! præclarè! Quid erit, quo mi-
nùs & in me hujus privilegij beneficiò utare;
scurrámque me, qui refellere non possis, appel-
les, appellabis; licet. Nihil peccabis; nemo
enim à te, qui longe atrociora in viros sanctissi-
mos gannias, simile quid in me profectum mi-
rabitur: ingenio tuo tribuet, non aliorum ma-
gis conceptuum facundo: Cæterum memine-
ris, ab Apostolo interdici quidem scurrilitatem:
Sed illam tantùm, quæ ad rem non pertinet.
Eph. 5.

Hoc ego privilegio munitus, ausus es ali-
quid, quod ne Ajax quidem, aut Achilles. Li-
bellum alterum abortisti ingenij tui miserabile spe-
cimen. Liceat tibi Mellite loqui, quod vis, liceat
viros honestos fuligine aspergere: Clazomenius
es, de numero illorum, de quibus Ælianus L. 2.
c. 15. Clazomenij quidam, inquit, Spartam venien-
tes, per injuriam & fastum, Thronos ephororum,
in quibus sedentes jus dicere, & de rebus Reipubli-
cæ constituere consueverant, fuligine resperferunt.
Ephori recognita, sensûque molestiæ presso, per
præco-

præconem publicum jussere proclamari hoc mirandum : *Liceat Clazomenijs indecore facere.* Habes ergo Mellite, quod horum privilegio gloriêre ; *Liceat tibi indecore scribere.* Tu sis Clazomenius, ego malletm Spartanus. Tibi factum, quod liceat : His honestum, quod ferant.

CAPUT XVIII.

Prostibulum libelli secundi nulla prudenti ratione compositum, aut editum.

A Desdum faculente non ingenij, sed flagitiosissimæ sycophantiæ partus ! Cur parentem tuum diffiteris tanquam non ex facie, indole, ipsisque unguiculis origo agnoscatur tua ? Ratio styli, methodi, noeniarum, calumniarum eadem utrobique, nisi quod audacia silentio confirmata plus ausa est in secundo, quam primo. Hucne demum minæ, quas Mellite intentabas, evaserunt tuæ ? Hæc coquebas consilia cum Societati pertimescenda cantabas incommoda ? hoc agebas ? hoc moliebaris ? Egregiè sanè, luculentèrque ipositionem implevisti : Quod viri est constantis, magnanimique, egisti ex amussi. In nullo, quod expectare à te Societas JESU poterat fefellisti fidem. Tene votorum apicem tuorum, & quorum silentio (velut antea dixis,) scilicet offensus es, ex ijs, quam quærebas, ultionem ad satietatem

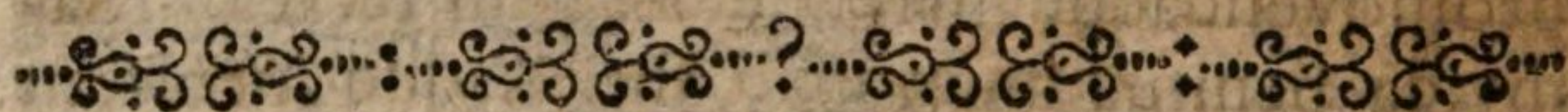

tem cape. Viden', heros terribilis, ut omnes
inire tecum certamen subterfugiant, & nominis
tui terrore perculsi stent attoniti, nihil ausuri
contra mutire. Hercules profectò decumanis
perfunctus laboribus, Leonum pellibus ornatus
ingrederis, atque inter Religiosos parietes tro-
phæum de aliena statuisti fama. Scommatibus
centones, mendacia centonibus affuisti vestem
tuæ gloriæ triumphalem. Hac tu jam major ho-
mine, mundoque conspicuus inter Sycophantas
loco non ultimò, imò vix secundo gradière; re-
liquorum omnium præclarum compendium.
Perge felicibus velificare ventis per calumniarum
mephitim, & quo semel adeò inescatus es, odore
nares palatùmque tuum identidem recrea. Sa-
tia te delicijs, quas quæstisti, fecibusque alienis, in
quas tu etiam rosas convertis, tota esurie, quantus
quantus es, innata. Bonum factum! tibi tandem
locum, in quo acquiesceres, esse repertum. Mira-
rer ego te, qui fumo pascaris, fuliginem &
quisquiliis, materiamque stramentitiam asper-
nari.

Sed quid ego hæc viro tam æquitatis stu-
dioſo? Quid ageret offensus? satisfactionem
quærebat, nullam obtinuit; rogo, quem decer-
ni libello Soteriano cupiebat, nondum accensus
est; Frustra dolet injuria. Non jam Soterij,
quem fata melioribus intulerunt, causa agitur:
Moderatores Societatis, quin Coetus universus in
judicium vocatur, ad pænam deposcitur; Et
verò pependere jam graves: redarguti, accusati,
proscissi sunt stylo publico: necdum satis. Opus-
culum innocentissimum, nè bilem cieret, blattis

tradidêre. Necdum satis. Sannas & probra
 orbe audiente jacta, ingesta silentio pertulêre.
 Necdum satis; tanquam & id, quod loquun-
 tur, & id quod silent, in injuria deputeretur.
 Silentium igitur puniendum erat, & voces,
 quas rursum punires, exprimendæ. Inglorium
 enim cum tacente jurgari, atque ictus nihil ge-
 mituum elicientes in vanum effundere; tan-
 quam indignæ responso judicatæ nœniæ, surdâ-
 que aure acceptæ lucrefacto contemptu in ef-
 fundentem redirent. Hanc tu, credo, injuriam
 per silentium Patrum illatam altero ultum ijsi
 libello, ad vocem tandem tuam clamoremque
 iteratum, eorum animos adversurus.

CAPUT XIX.

*Jesuitæ non sunt in causa, quòd Anec-
 dota Melliti non habeant plausum.*

AT mihi alia subit hujus tui consilij ratio.
 Anecdota, ut scimus, nuper magno strepi-
 tu anteeunte edidisti: complosionem manuum,
 acclamationésque eruditorum continuò orituras
 sperabas: Et erant, qui os tibi sublinentes locum
 inter Antiquarios aut primum, aut certè non
 ultimum tibi præparatum canerent, Mabillonij
 quoquè Germanici (hem ridete!) titulo te suf-
 fumigantes. His tu cogitationibus gloriosis
 ebrius, ibas jam super capita eorum, quos tu
 erudi-

eruditorum vulgus arbitrabare, sublatóque in
immensum supercilio ad gloriæ tuæ aram sacri-
ficiū ab omnibus fieri quasi tuo jure flagitabas.
Quòd cū omnes ferè negligerent, atque in-
primis ij, qui voci non omnia tribuunt, scilicet
in varias abisti suspensiones, hos, illos, alios
gloriæ tuæ invidos & obtrectatores putabas:
Quo in numero locum principem dabas Jesuitis,
quos tu ob egregia in eos collata merita tui fore
similes, id est, sui oblitos existimabas. In quo,
quantum quidem mihi de viris veteri necessitu-
dine cognitis persuasum est, te egregiè fefellisti.
Scio enim eorum ad opera literaria nequaquam
premenda, sed potius pro merito extollenda
promovendáque perenne studium, vacuum ab
invida penitus animum, alienóque gloriæ tam
nihil infensum, ut quam faventissimum. Te-
mere sanè hac suspitione abreptus es Mellite:

Quid Jesuitæ possunt contra, quòd Planetæ
tui non scintillent? quòd non magni fiant: quòd
emptorem rarum inveniant? quid possunt con-
tra, quòd opinione tuâ spèque falsus es, atque
opera illa decumana non inter cimmelia & bi-
bliothecarum gemmas, sed inter involucra & cu-
cullos piperis deputentur? Quid possunt contra,
quòd in magno corpore parum animæ, tomo-
rum ille numerus nullo numero habeatur? Quid
illi possunt contra, quòd vir ille bibliothecarum
devorator montibus ex longo gravidus mūrem
pepererit ridiculum? quid possunt contra, quòd
oculatiores eruditi partūs istius patrini esse recu-
saverint? Quid contra, quòd tuam effigiem in
fronte tomorum positam rideant omnes, atque

in ea id ipsum desiderent, quod vulpes in fictili capite requirebat? Quid possunt contra, quod tomis illis, quos in edito collocasti, ut luceant, olei satis non affuderis? quod ita lampades illæ luceant, ut nemo advigilet? Doleo profectò, quæ mea est humanitas, labores tibi tuos non eam, quam exoptasses, gloriæ messem attulisse: fortè nuces cassas & scruta seminasti, è quibus, quod mereres, procul dubio non habebas. Atque erat tanti, ut ad redimendum Mabillonij nomen magnificum quidpiam molirere; sed ut illud cum risu amitteres, tanti non erat. Sed bellè habet, etiam utre vacuo natatur; modum tu calles orbem implendi famâ, & quâ ingenio tendere non datur, libellorum famosorum ope evadis, scriptor idem & scriptus, lucro utrinque pari, ut & scribens, qui sis appareas, & scriptus, quid alij de te sentiant.

Sed quid hæc tam liberè de anecdotis? cano receptui, revoco, retracto: præclara, egregia, auro cedroque digna anecdota! Quid Mabillonius? Quid Dacherius? umbræ sunt præ quàm Mellitus: O eruditorum deliciæ! O thesauri antiquitatum! o seculi nostri ornamenta! quibus ego comparandis non vindemiolas tantum & menses, sed integra jugera & promontoria collocassim. Egregiè: quid amplius ex me desideras, cum tandem adeò concupiscas tua laudari anecdota? feci quod avebas: atque vix mihi, nî facerem! vestigia terrent, pænoque tibi ab aliis depensæ: cautus alieno sum verbere, quod ab epistolis tuis apologeticis mihi magnopere extimescendum

dum foret: exemplo meo sapite, quique de Melliti anecdotis estis locuturi: cavete vobis: verba ad bilancem exigite, ne quid sequioris sententiæ de Melliti anecdotis vobis in labia erumpat. Nolite tangere; vitale est; servate Adonidem. Quantum etiam animo aliud sentiatis, id foris ne promittite, nî vobis ultorem in caput velitis accersere. Sunt quoque hi tomi, ut eorum Author, privilegiati: vectigal censuræ nullum subeunt: in fronte magnis literis præscriptum circumferunt privilegium: *Ne qui vituperantur*. Aliud sentias, parum refert: præpollet Mellitus, cuius vel solum nomen mancipatum imperat iudicijs omnium, frænum linguis injicit; ex norma Pythagorica *autos epha*. Fateor, malevoli homines, iidemque invidi alienæ gloriæ obtreant, nihilque integrum, dum non suum, famæ relinquunt. Compatior tibi, mi Mellite, quod eam in te non videas impletam Sapientissimi mortalium Sententiam: *Cor Sapiens in operibus justitiæ successus habebit*. Eccl. 3. Effatum alias infallibile, quia Divinum; at fieri potest, ut Rectus careat supposito, desitque aut cor, aut Sapientia, aut utrumque: ego neutrum puto: fato adscribo, quo sicut nonnulli quasi lege ferreâ adacti sunt ad famam aliorum lacerandam, ita pari mensurâ, non absque divino iudicio, famâ, quam appetiverant, excidant. Expertus es Mellite, & nî aliam Dij mentem dederint, amplius experiris.

Hoc tibi, ne tandem putes, adeo tomos tuos pili fieri, ad solatium dicam, esse quod omnibus, qui eos pervolvunt, mirificè placeat, quod.

M 3

que

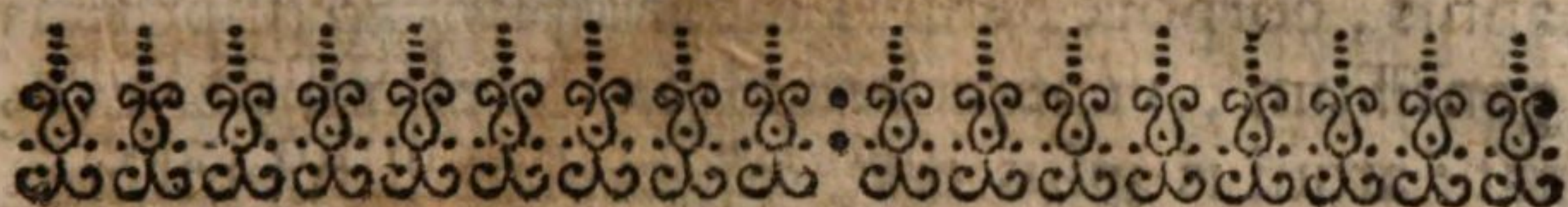
que omnes libentissimè & avidissimè legant (audeo dicere : libentiùs & avidiùs , quam in quocumque alio Authore) quid illud? vocabulum heu ferò nimis expressum! vocula: *Finis* vel *explicit*. Heu! quam tu præclarè de charta, de librario, de typotheta, de propola, de emptore, de marsupio meritis fuisses, si auream hanc voculam post aliquot folia collocâsses; Sed euge! progredere fatigare præla typósque; erit, cùm olim in scriptorum catalogis, tacita operum tuorum conditione, hoc saltem scribatur, quòd tomos condideris. Si quod tamen ex me monitum capere Tomigraphus non dedignêre, hoc moneo, ut in eo potiùs labores, quo res tua semetipsam & te, quàm epistolæ apologeticæ commendent. Quàm miserum enim laudis argumentum, quod argumentis probari reflexis indigeat! nunquid hoc rationabile? Aliquid tamen & mihi debebis, qui si quâ fortè tua anecdota necdum innotuerunt, beneficio mei hujus opusculi famam fortassis aliquam conciliaffo. Hujus inquam opusculi, quod facilè intelligis, anecdotum non esse: non est enim ex antiquaria penu depromptum, sed heri natum, non vetera recoquens, sed tua nova commentans; quod si libuerit, tuis anecdotis, ut faciliùs veneant, apprimi, appingique curabis. Sed de his satis.

Intelligis, opinor, nullam isthic ab Jesuitis in te prefectam injuriam, ob quam libellum tute secundum edideris, nequè suspicari possum talibus te umbris imbutum. Alia certè causa ad hoc te impellere debuit, gravior illa, atque urgentior, quâ ad hoc extremum provolvereris.

Quæ

Quæ quæso, illa? Injuria si quæ fuit, tanta non
erat, quæ libello uno, quem jam antè edideras,
expiari non potuerit; Propositionibus, quas tu
castigatum ibas, decuplo asperiores, non mente
ambigua, sed planè destinata reddidisti; satisfac-
tionem, si quam habebas exposcendam, nimium
quantum cepisti: quæ ergo libelli secundi tantò
acerbioris, impotentiorisque in lucem edendi
causa.

CAPUT XX.

Rabies Melliti in Alman Societatem
JESU, libelli secundi causa.

HÆc profectò, & vix alia causa, Odium vi-
delicet tuum, furorque, quo non in unum
tantum, eumque tantæ notæ virum, sed in uni-
versam Societatem JESU planè ad rabiem exar-
sisti, eique malè de industria facere quæsis-
ti. Quàm bellus tu Religiosus? qui si alium quem-
piam in sacro Tribunali pænitentium similibus
consilijs ebrium nancisceretur, omni ope dehor-
tari, atque ab tali cæpto avertere debueras, me-
tu videlicet scandali, perturbationisque publicæ,
quæ inde erat in Religiosorum animis oritura.
Atque ego certè, si inter mei similes talia in
quoquam consilia deprehenderem, eum ego
non tantum ab rectis moribus alienum, sed

pacem etiam publicam perniciosum, altiorisque, quam
opus est indicare, malitiam suspectum putarem.
Tu Religiosus cum sis, & eidem jugo Domini
convinctus, pacem, & charitatem, moderationem-
que animi ex instituto professus, hæc in animum
inducere, huc vecordiam prorumpere nihil pensi
habuisti. Vide, quò te cæcus impulit furor,
quò incogitantia, ne quid deterius dicam, præ-
cipitavit. Incogitantia? quæ autem esse potuit
tot annorum spatium, quo hæc talia multo sudo-
re longoque proposito comparasti. Vah pudor!
Me quoque talia vel cogitasse puduerit. Tu
Religiosus? Tu Ordinis Sancti Benedicti, Sanctis-
simi Patriarchæ, tu talium Majorum hæres & suc-
cedaneus, qui non maledicentiâ, non rabie publi-
ca, sed virtutibus præcipuè caritatis & mansuetu-
dinis ordinem vestrum nobilem omnibusque
amabilem fecere, tu ejus Coetus collega & alum-
nus, in quo desertis seculi tumultibus, (quorum
deserendorum gratiâ Religionem es potissimum
ingressus,) Deo totis præcordijs intenderes, facta
potius tua ad trutinam, quam aliena vocares, huc
delapsus es, ut ab probis quoque secularibus of-
ficii sis admonendus. Quò furis? quo tendis?
quid moliris? Tu Societatem JESU arrodere: ar-
rodere? etiam infamare, etiam conspurcare, atque
sic conspurcare, ut & vetera regerere & nova
mentiri, asserere multa, nihilque probare, uno in
omnibus elucente argumento, passione tua rabi-
da, (quam vocem non ira, quæ nulla est, sed res
ipsa de me exprimit,) passione, inquam, tua ra-
bida, quâ ignarus, quid scriberes, nec Deum, nec
conscientiam, nec prudentiam, nec honestos mo-
res loco aliquo duxisti. Tu

Tu Societatem JESU adhinnire? Societatem,
quæ quid tandem tibi, aut tuorum cuiquam in-
tulit pravi? Quid fecit tibi Societas, quòd con-
verso in eam stilo à privata offensione in
publicam rueres? Quid tibi fecit Societas, quæ
nec verbo te, nec scripto, nec ullo sequioris ani-
mi signo, etiam, postquam ejus decus & orna-
mentum, virum primarium concerpere ausus es,
ultionem de te cepit ullam, silentium unum pro
calumnijs rependens? Societatem tu illam, cu-
jus laboribus & curâ, si ingenuæ mentis in te mi-
ca superest, & te fateri debes in eo, quod es &
habes, eductum, adjutum, ornatum, & ego & alij
etiam conspicui in Republica tum Ecclesiastica,
tum seculari, viri fateri sinè inficiatione debe-
mus; Societatem illam, cujus hodièque sudori-
bus Religiosi Status, quòd supplementa, quod
viros eruditos habent, magnam partem, si ve-
rum profiteri velint, referunt in acceptis. Et
verò fatentur plurimi, grataque, quod eos de-
cebat, mente prædicare non desinunt, nullo
quod flagitiosorum est, gratitudinis pudore. Ho-
rum tu ora obstruere, horum conscientiam refel-
lere, horum confessionem oppilare priùs debebas,
quàm in Societatem JESU calamum stringeres.
Nihil egisti, promovisti nihil, quamdiu vel in
hominibus ratio, beneficiorumque ulla recor-
datio, quamdiu humanitas aliqua, honestas aut
verecundia vigeat. Erunt in casum clamores,
vocesque, quantumvis asperæ, quantumvis impo-
tes & alienæ, quoadusque testimonium extiterit
publicum orbis terrarum, in quo ut ut multi sunt
bonorum obtreclatores & invidi, tamen & sunt,
& erunt.

& erunt multi, ijque meliores, qui fucum sibi quibuscunque calumnijs fieri minimè patientur. Age tu porro, quod vis (vis autem, quod boni non solent) clama, scribe, ringere, rumpere; lunam allatras, in solem furis, in vanum furia; stabit, fulgebit, te etiam lippiente, præclara Societas, eritque, quod tu minimè cupis, digna, quæ invidentiam, proinde & odium & calumnias patiatur.

Multos hætenus extitisse scio, qui omni ope, & ingenij & calami, & vocis viribus in hoc nobilissimum Ecclesiæ fulcrum depugnârunt: dolos commenti, criminationes in populo, in Aulis, in ipsis Sacræ profanæque Themidis tribunalibus moliti, impensissimèque persecuti, quid perfererunt? adhuc stat, agitque de suis adversarijs tantò illustriorem triumphum, quantò acriùs fuerat appetita. Hic vires suas invidia & livor, hic calumnia consumpsit. Ego sanè cùm sæpe numero olim varias orbis partes emensus & legissem multa, plurimèque audissem, omni studio corrosa, compilatèque in hanc Societatem probra, fortè venit in mentem, ut solet, aliqua suspicari, ne non vera essent, quæ adeò à multis dicerentur, nonnulla: diu multumque in mores actusque Patrum pervestigandos intenderam, illud enimverò opperiebar, quid tandem essent omni calumniandi arte homines vocales exsculpturi. Vidi denique, aut subesse nihil, aut paleam pro trabe æstimari, sæpissimè id, quod virtuti deferendum erat, in vitij scelerisque loco positum, nugas meras & insanias falsas. Tum repetebam animo, quinam essent, qui Societatis hujus

huius laudibus ante alios obtreſtarent : depre-
hendi homines plerumque aut ignorantes, alio-
rum praeſentium turbam falſâ perſuaſione ſecu-
tos, aut certè homines in Religione nullos, aut
ſuſpectos, aut frigidos, aut deniquè moribus non
admodum laudatos. Attenderam ſtudioſè, at-
que ità revera eſſe comperiebam, nullum ſanio-
ris iudicii, aut vitæ emendationis virum facilè
inveniri, qui Societati JESU aut malè cuperet, aut
eidem inimicum ſeſe profiteretur; Contra bonos
probosque (in quo ad experientiam quotidianam
ſpecto) Eidem deditos, aut certè non adverſos
extitiſſe. Quod mihi planè ſignum argumen-
tumque validum erat, magnum eſſe bonum,
quòd odio haberi non niſi à pravis poſſet. Me
certè, quod mihi Inſtitutor meus identidem in-
culcabat, indicium illud hætenus minimè fefel-
lit; bonum eſſe probumque virum, cui cum So-
cietate JESU rectè conveniret. Experientiâ ni-
mium diuturnâ hoc ipſum didici.

Tu Mellite hoc pro certo habe: te, quam hæ-
tenus inimicijs, & injurijs adverſum Societa-
tem quæſiſti, gloriolam, famamque apud homi-
nes probos, longè certiùs expeditiùsque ex fo-
ta cum Socijs amicitia fuiſſe adepturum : Mihi
certè hoc argumenti loco indubitati fuiſſet, ali-
quid eſſe, quo te magni facerem, ſi te placere
Jeſuitis, tibiſque illos placere reſciſſem. Nunc
quoniam adeò te alienâ viâ gradientem compe-
rio, eſt proſectò (quod candidè confiteor) eſt,
inquam, quo multa cogitem, ſuſpicer nulla, quæ
opus non eſt in medium proferre. Novi ego
Ordinis tui viros inſignes, quos, quantum me-
mir

mini, omnes cum Societate JESU & concordēs,
& plusquàm concordēs extitisse; quorum è nume-
ro ut tu quoque sis, tuâ, mihi crede, non Societatis
interest.

Legeram de egregio Ordinis S. Benedicti Præ-
fule, eodémque S. Ecclesiæ Purpurato Principe
Sfondrato, fuisse tempus, quo Societati JESU,
rerum ejus fortalsè minùs gnarus non admodùm
faveret; sed & illud legeram, eum, cum primùm
Societatem JESU coram & penitus inspexit, a-
deò eidem deditum, conjunctùmque animo ac
consuetudine fuisse, ut velut Domesticorum è
numero cum Jesuitis quandoque agere, paradi-
sum in eorum convictu suum habere, demum
nequè vivens, nec moriens à Jesuitis separari su-
stineret: cujus viri prudentia & ingenium cùm eo
sit apud me loco, quo cujusquam, ità me in Reli-
gionis existimatione firmavit, ut esse putem nul-
lum, qui non ejus exemplum ante vim calumnia-
rum tuarum sit habiturus. Ità enimverò judi-
co: Homines plerumquè vitiosos, hæreticos,
aut frigidos Catholicos, Atheos, aut invidos,
quibus lux Societatis dolet, esse ipsius hostes:
præterea ambitiosos, qui nescio quam adoratio-
nem ab ipsis expectant: aut demum alios, qui
res eorum ignorant, aliorum persuasione indu-
ctos, vel denique eos, quorum operibus con-
trarij sunt.

Alterum, quod mihi fidem omnem adver-
sùm calumnias Societatis ademit, est ipsa, quam
ejuscemodi gerræ plerumque tangunt, materia:
Quid enim eidem exponunt? Plurima, quæ du-
m ab summis Pontificibus approbata & con-
firmata

firmata sint? plerumquē id, quod virtus est, aut res levissimas, aut unius alteriusve hominis factum, aut res imaginarias, aut alia externa, ut beneficia & favorem Principum, aut bona fortunæ &c. aut denique omnia, quæcunque faciunt, ut e. g. si Jesuitæ res suas ad vitam tolerandam necessarias pejùs administrarent, pessumque ire finerent, decoctores, dilapidatorēsque appellares. Si curarent, avaros & insatiabiles. Si pro se loquerentur, impatientiæ, & ultioni; si tacerent, diffidentiæ conscientiaque eras daturus: adeò boni viri, quò se vertant, nesciunt, nisi ad eum, de quo idem in populo murmur, dicentibus quibusdam, quia bonus est, alijs contra, non, sed seducit turbas. Quid his fabellis facias?

Illud verò etiam contingit, ut decora atque ornamenta, id est viros è Societate eminentissimos clarissimósque calumnia premat: cujusmodi e. g. est Cottonus, Gallia lumen sanè clarissimum, quem tu homo excerebratus afflare audes, aliósque ejus similes viros, omni exceptione majores, quorum facta & fama magnam orbis partem impleverant. Hos tu homo simplex perfricare audes, tanquam non esset virtus ac fama tuis nanijs major: Quo in genere crassum sanè errorem commisisti, in Soterium, virum adeò clarum tua probra jaciendo, quem & multi hodiéque superstites, qui quantúsque vir fuerit, noverunt, & monumenta loquuntur: in quo si putabas te ejus gloriæ posse labem inurere, præterquam quòd hoc ab Religioso expectandum

dum non erat, hebes profectò fuisti, qui alia memoriarum monimenta tuis posse putabas garritionibus obliterari. Nónne continuó ut tuas gerras homines prudentes legerint, ità secum ratiocinentur: tales ac tantos viros hic scriptor impetit: quid igitur in ejus sensu atque ore integrum, sanctúmque manebit? Si non alios habet, quos calumniatur, interest Societatis omnes habere tales, quos ipse calumniatur. Ità secum prudentes rectíssimè cogitabunt, quo simul fidem tibi in reliquis omnem detrahent.

Enimverò si ejuscemodi consilium, quod calumniantium est, mihi exequendum putarem, nequaquam ego tam simpliciter negotium administrásem: non talia protulissem, quæ nemo prudens seriò credere, aut sibi penitus persuadere valeat. Non ad ea vertissem vim, quæ sunt in Religione firmissima & invicta, sed eà potiùs tenderem, qua minus erat adversùm mendacia calumniisq; præsidium: Nunc tu Mellite talia cavilaris, talia strepis, quæ sibi prudentem nemo persuadeat: e. g. appellas Jesuitas Christianos idololatrias: Quis tibi mentem hæc loquenti adhibeat? garrere dicent in re evidenter falsa: quam vel audire piæ aures averfentur. Quis credet viros ad Ecclesiæ defensionem, propagationémque, tum ad evertenda non tantùm idola, sed etiam hæreses, sed etiam mores pravorum his postremis temporibus singulari Dei providentia electos, atque submissos; illos, quorum valde ope atque constantiâ murus Ecclesiæ fuit adversum errores, atque infundentem se novissimèansenianam perfidiam hucusque defensus, illos,
qui

qui omne suum studium ad commodandum proximo, ad Dei cultum amorémque promovendum, ad noxas & scelera profliganda ex instituto conferunt, illos tu idololatrias? simplex, cui persuadebis? quis credet? Illos maria im-
mensa emetiri, pericula adire præsentissima, famem, sitim, frigus, nuditatem perpeti, à notis & amicis divelli, ad homines toto orbe disjunctos, nullâ casuum incertissimorumque curâ proficisci, scilicet, ut in remotissimo mundi angulo idololatriæ cultuique dæmonum dare operam possint; animamque suam, quam scilicet in Europa æternis ignibus addicere nequaquam poterant, in Indijs & Sinis post tantas vitæ ærumnas amittant. Næ tu simplicissimus es, qui talia posse in homines vel medios cadere aut ipse credas, aut credi ab alijs posse tibi persuadeas. Quod si credere non possunt, quid igitur credent? te calumniatorem violentissimum extitisse. Quid amplius in defensionem suam vel optare præsentius, vel excogitare poterat Societas? Satis utique tuo loquendi excessu defensa est, nisi fors nescias illud vetus ac tritum:

qui nimis probat, nihil probat.

CAPUT

CAPUT XXI.

*De Rebus Sinicis nonnulla falsò &
ineptè garrit Mellitus.*

Verùm quia mentio rerum sinicarum semel illata est, & de his homo imperitus nonnulla garrit, interest memorare aliqua. Eminentissimi Turnonij epistolam comminiscitur, sperans homo Davus, se posse fidei omnium impune ludibrium facere per talia, quæ ob locorum distantiam nemo posset refellere. Mi bone non ab Turnonio, sed ab Turnonij phantaso in tuo talium fæto cerebro existente, non ex Sinis, sed ex Utopia scripta est, quam recitas, epistola calamo, ut in alijs multis, sic & in hoc mendaci & calumnioso. Putasne homo acutissime, te sola epistolæ recitatione (& scilicet, quòd eam tu recites) fidem viris integris facturum: Homo in fingendo locuples, idemque simplicissimus, qui putes contra Ordinem adeò præfulgitum fabellas tuas, mox ut eas peperis, tuâ unius autoritate posse ad fidem hominum convalescere. Quid si talia suppetant documenta, non commentitia illa & ex cerebro nata, sed planè vera, sincerâque, quibus aliam longè Turnonij mentem atrectare possis. Exant hodièque in Archivo Pekinensi non obscurantinentissimi Turnonij adversum Patres egregiæ volun-

voluntatis documenta. Omnes ille, quod tu parum versatus ignorabas, omnes ille subjecerat anathemati, qui Bullæ Pontificiæ in materia Rituum cunctarentur deferre; idem tamen Patres Societatis Pekinenses omninò inculpabiles declaravit. Quæ tamen quia invidiosa sunt, prudentia, (quâ tu nusquam uteris,) obiter trans-eunda persuasit.

Vitam tu Patrum in Sinis degentium cavillaris, mollem, delicatam; miror, quòd te necdum impetus ceperit, ut ad vitam ejusmodi vel ipse degendam aspirares, aut certè, ut, quam Jesuitæ degant, coram inspiceres: In tanto Imperio, quod Europæ universæ haud multum amplitudine sua concedit, pauci admodum sunt Patres, numero, ut accepi, non amplius 40. qui per amplissimam eam vineam dispersi Evangelium prædicant ea provinciarum partitione, ut nonnulli spatium sibi contributum habeant tantum, quantum integra sunt in Europa regna. Hinc collige, quantum ipsis vel vacare delicijs, vel sectari mollitiem in tanta messis affluentia liceat. Et verò non ab otiosis aut mollibus ille fructus rei Christianæ hætenus in Sinis extitit, qui ultra quadringenta Christianorum millia, quos Jesuitæ soli procurant, complectatur; atque hos ab omnibus adeò paucis in Fide erudiri, confirmari, opus, credo, est non hominis inter rosas & delicias habitantis. Non illic bone vir, fundis & jugeribus res Jesuitarum stant; elemosynis piorum hominum gratiæque sustentantur, nullis ex Evangelij sudore, nisi æternis, mansurisque solatijs.

At sericis vestiuntur : ità sanè : hoc autem perinde est , atque si Jesuitis Europæis objicias , quòd lanà vestiantur ; homo in Historijs & moribus gentium adeò versatus , nescis , sericum in Sinis eo pene esse loco , quo lana in Europa , certè commune hominum non plebejorum vestimentum , quo & alij Missionum administri plerique utuntur.

At sanguinem in Sinis necdum fuderunt : Quid inde ? lege historicorum alpha , lege Historias Jesuitarum ; quas sanguine videbis potius , in causa Evangelij fuso , quàm atramento conscriptas ; mihi & suppetunt commentarij eorum nonnulli , & cum voluptate , admirationeque leguntur ; Homines videlicet molles & voluptuosi in omnibus ferè , quà latè Barbaria tenditur , partibus vestigia cruentarum mortitium pro Christo & virtute toleratarum reliquerunt. Sanguinem in Sinis non fuderunt : Quis alius fudit ? Quid talia moves , quorum adeò peregrinus es & hospes ? Natio hominum sunt Sinæ , quæis non alij magis famam aut speciem omnem crudelitatis abhorrent ; humanitate gloriantur. Sanguinem non fuderunt ; at ludibria & verbera experti , insuper & vincula & carceres , & famem inediàmque ad exitium prope supremum , at falsa judicia , at opprobria , probrosaue exilia pertulerunt. Nequè longè ab Sinis distat Japonia , in qua demum , si sanguinem Jesuiticum sitias , ad satietatem invenies.

De Apostatis quod ais , mentiris rabula impudentissime , cùm satis constet , ne ullum quidem Jesuitarum in Japonia fuisse , cui constantia ad
extre-

extrema defuerit. Tu tamen homo lippe, duos nominas; hercle magnum quid in tanto confessorum gloriosissimorum numero! sed & hoc mendaciter. Addis autem & *cætera*, quo quid volebas scarabee, nisi votum declarare tuum, quo avebas plures tibi suppetere, quos recenses, recensiturus procul dubio, si suppetissent? Quo vel ipso Societati JESU honestum, (at præter mentem tuam,) perhibes testimonium: Et verò sint Apostatæ. Talis & in Collegio Apostolico. Quid mirum non habere Apostatas, qui Apostolos nullos habent? I porro, & experire tu, qui labores virorum Apostolicorum molles & geniales; tuos autem intra cubile graves & decumanos arbitraris: Homo magnus & planè Apostolicus, qui, quorum sudoribus extremæ partes madescunt, eorum tu vitam protervo dente sis ausus arrodere; atque ad Indos ac Sinas, quo alij non sinè sexcentis vitæ periculis perveniunt, tu homo velox facillimo itinere, calumniâ & ignorantia pertingis.

Piget alia referre, quæ ejusdem sunt fuffuris: obiter illud, quod ruditas tua de Crucifixo meminit, ceu erubescant Jesuitæ Christum, & hunc Crucifixum. Sonare audiêrat aliquid homo ad omnia incogitans: Quid autem in re sit, ignorat: effutit tamen, utut ignoret. Docebo hoc inprimis, ne, quod ignoras, temere effutias: deinde quid sit moris in Sina. Homines sunt Sinæ honestatis adeò studiosi, ut omnem omnino hominis denudati speciem averfentur, probrumque sibi offerri putarent, si imaginem minùs publicè velatam oculis usurpandam acciperent. Hujus moris non ignari viri Apostolici, & crebrè

docti experiētiā , subtrahendam oculis adeo teneris offendiculi cujuscumque occasionem , sunt arbitrati ; igitur vel crucem solam nonnunquam , vel certe effigiem Crucifixi eā formā , quā apud *Lucam* Urbem Italiae colitur, vestimento velatam venerationi hominum exposuerunt , hodiēque exponunt locis nonnullis , ubi scandalum tale timetur : Cæterum alijs in locis eminet æquē species illa Crucifixi , quæ passim in Europa. Atque hinc summa criminationis tuæ, quam tui similibus , id est ignaris proponere , non scientibus debebas.

Cæterum, ut & officij tui commoneare , quid huc , quæso , causa Sinensis ? nempe sicut pugnus ad oculum , aut nodus ad scirpum. Sed scilicet, ne qua parte calumniandi materia deficeret, ad Indos quoque & Sinas , quod alij mercibus comparandis enavigant, tu scrutis , quisquilijsque conquirendis , mercibus propriè tuis, abisti. Quam longè satiùs prudentiæ tuæ (quam semper in te requiro, nusquam invenio) satiùs, conveniret, ut tricas istas , quarum judex tu aut arbiter nunquam futurus es, prudentioribus Supremæ Curiae administris dirimendas , finiendâsque relinqueres ? homo putidus illud etiam, quod sibi Sapientissimi Diribitores nunquam ne per umbram licere arbitrati sunt ausus, ut tales viros tam bene semper de Ecclesia Deique causa meritos , Idololatrias vocitares : audacissimum linguæ prostibulum , & omnis Religiosi officij, humanitatisque oblitum. I tu Romam, sitanti est, & quære ex Viris Ecclesiæ DEI Recto-ribus , quid JESU Societas & olim (quæ alioqui

alioqui in Bullis Pontificum legere potuisti) & hodie in causa propagandæ Fidei, ac speciatim in causa Janseniani colubri præstet: I, quære quinam sint, seu in Gallia, seu in Belgio, seu alibi terrarum, qui præ Jesuitis murum se opponant pro Domo Dei: quære ex ipsis earum provinciarum Episcopis, quære ex fama & iudicio communi, atque ex ipsis, si libet, eius sociæ consortibus, quinam sint eis ante Jesuitas ex-
timeſcendi: Hic ſcilicet ſcopulus, in quem ut aliorum antehuc Eccleſiæ hoſtium, ſic & iſtorum rabies identidem illiditur: Hæc ſpina in oculis, quam ſi revellerent, tum acutum ſe continuo viluros, liberèque in ſcopum ſuum collineaturos arbitrantur. Magnam tu huiusmodi fur-
furibus gratiam habes, quòd eos in proſcindendo Jeſuitas tam egregiè adjuvas: nihil ſanè ijsdem optatius, quam talem fortiri ſigniferum atque tubicinem.

Sed ſiſtamus hìc aliquantulum: Audin' Mellite? Quid tu Cremſij ante menſes aliquot? quid è ſacro pulpito garriviſti? Quid tuus gladiatorius, ille typhus: *non veni pacem mittere, ſed gladium*? Quid ſuſpectæ proſtigatæque cauſæ (ſcis, cuius) deſenſio? Quid Theologiaſtrismi tui ampullata crepatio? Quid pronunciata, ab ſola ruditate & imprudentia tua excuſationem lenimentumque mutuantiæ? Audin' Mellite? Quem tu gladium Heros eduxiſti? in quos eduxiſti? coram quibus eduxiſti? quàm averſo Auditorum honeſtiſſimorum vultu, quo ſibilo, quo populi murmure eduxiſti? Viden' Mellite quàm locuples mihi argumentum ſuppedi-

ter, dicta tua, modum, intellectum judiciûmque
tuum, atque universam, quâ miserabiliter lucta-
bare, orationem, enucleandi, deartuandi, ana-
tomizandi? Quàm ego te volvere, involvere!
fursum deorsum, atque in omnem partem ver-
sare; Quæ nomina, quas censuras, quæ argu-
menta, quas conjecturas expromere! Quàm de-
nique poenas de te luculentas expetere? Hæc
ego, si tui similis essem, si Religionis tuæ san-
ctissimæ rationem talem, qualem tu Societatis
JESU habuisti, habendam putarem: Hæc ego:
si gladium plumbeum tuum mihi omnino com-
minuendum, si non parcendum famæ tuæ duce-
rem; sed absit: stabit intra limites moderationis
calamus, téque exorbitantem faciendo, non se-
quetur scribendo. Castigationis summa sic vo-
tum quod Divæ Prudentiæ pro te facio: Victi-
mam Sacri Judices id facilè permittimus, immo-
labunt. Tu cura Mellite, ut inposterum lauda-
biliori consilio Crucifixo assistas, atque si sapis,
linguam inprimis tuam crucifigas. Vide deni-
que, vide mi Mellite, quàm cautè, cum quanta
circumscriptione de rebus adeò parùm tibi ho-
norificis scribam, præcipuè, qui scias, Te non
tantùm in Almam JESU Societatem, sed in ipsos
etiam, quos crucifixoribus annumerâsti, Sacri
Tribunalis Præsides adeò incogitanter turpiter-
que offendisse; ne alia, quæ altioris sunt con-
jecturæ, in medium proferam.

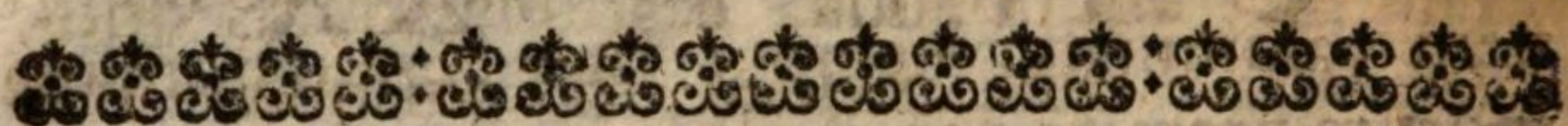
Ut verò, quæ ineptè locóque non suo effu-
disti, planè diluam, erit, ut causa disputatione-
que de Ritibus Sinicis Sapientioribus relictâ,
omissis aliorum, qui præter Jesuitas haud sanè
nulli,

nulli, Ritus illos secuti sunt, exemplis, insuper-
que habito Alexandri VII. Pont. M. Ritus illos
tolerantis decreto, (quorum mentionem ne-
quaquam in tui gratiam ; impar enim es , fa-
ctam puta ,) erit , inquam , ut Clementis XI.
Sanctissimæ memoriæ Pontificis , qui litem Si-
nicam omni studio ventilandam terminandam-
que susceperat , erit , ut hujus æterni Pontificis
oraculo potius , quàm odio tuo credas , (si ta-
men Societatis interest credi â te ,) quis Cle-
mentis de Societate sensus ? refero , quod certa
relatione jam olim ab Roma acceperam. Ac-
cesserant ad ejus pedes , ut solet , Patres Con-
gregati , se suâque Supremo Patri commenda-
verant : Quorum auditâ oratione , quid Ponti-
fex contra ? audi invidia , & quisquis bono
alieno diffilis , audi ! Patres , inquit , mei , cara
mihi semper fuit , eritque Societas : pro certo
quippe habeo , causam Ecclesiæ ac Societatis ita
conjunctam , ut inter hostes utriusque reputem ,
qui alterutrius extiterint : hæc verba diserta :
Hostes Ecclesiæ , iidem Societatis , & qui Socie-
tati , iidem & Ecclesiæ. Audisti , quid de ido-
lolatris summus Pontifex senserit , ille inquam ,
Pontifex , qui Judicem hujus tuæ idololatriæ
egerat : causam ille Ecclesiæ cum idololatriis , ut
tu vocas , communem ducebat ? Dextrum , il-
lud Ecclesiæ brachium , quo nomine Societas â
summo Oraculo dudum fuit insignita , thuri ad
idola adhibendo operam dare scilicet censebat ?
Verùm quid ego tibi ista , qui omnes , ut ille ,
de quo Sapiens loco aliquo , omnes tui similes
putas , fabellarum scilicet architectos ? Lege ejus

generis, si livor sinat, elogia & encomia à sum-
mis Pontificibus, à Principibus, à Rebuspubli-
cis, Religiosis Ordinibus, virisque omni exce-
ptione majoribus non tot, quin plura in Almam
Societatem collata, quæ si referre sit animus, in-
finitus sim, atque me dies non antè, quàm te in
aliena fama proscindenda fætoréque ciendo, sca-
rabee, deficiat. Insignis hodiéque Martinii è So-
cietate, apud Sinas memoria, qui à multis jam
annis, corpore penitus incorrupto, ad stuporem
gentilium, venerationémque fidelium perseve-
rat: atqui is ipse erat, qui causam Rituum Sini-
corum apud Alexandrum VII. transegerat.

CAPUT XXII.

*Quàm nihil curandæ Melliti, ejúsque
similium in Almam JESU Societatem ca-
lumnia.*

VERùm, ut ad id redam, unde devolutus sum,
id ajo, calumnias in Societatem ingestas ut
plurimum tum ex persona proferente, tum ex
materia proposita, tum denique ex modo for-
mulisque inconditis proponendi semetipsas
jugulare, cujus exemplum evidens in tuo,
Mellite, apparatu habemus. Apparet ubique
passio & morbus: mera jacula sinè argumento
solido: omnia conquisita, fabulæ, rumores,
suspiciones, conjecturæ, perversæ illationes:
Ex quo inferri debebat virtus, colligitur vitium.
Alienæ,

Alienæ, totòque exorbitantes **Cœlo** interpretationes, mendacia, centones meri; exclamationes, exaggerationes, hypotyposes; Jam si ad singula respondere negotium sit, ejuscemodi esset, atque si aut os canibus, ne latrent, obfocare, aut virus viperis, quod assiduò recuperant, excernere statuas.

Et verò, quod vobis, Jesuitæ, solatio sit, ipsa tot taliùmque hominum obtrectatio gloriosa vobis est; Ignobilem enim & inertem nemo insectatur; sed à quo vel quis timet, vel cui invidet, vel à quo dissentit: vel deniquè cujus virtus adeò eminet, ut umbram aliis facere videatur: sceleratum quippe, profligatùmque hominem calumniatur nemo; satis eum ignominia morum premit: nequè illum calumnia appetit, in quo nihil novi est, vituperabilem esse. Hinc enim fit, quòd de quibusdam non laboramus, nihil ad eos oppugnandos enitimur, ad eorum vitia nemo consistit: quia nihil novi. Ad rariora convertimur, vulgata præterimus. Res vestræ, Socij JESU, aliter habent. Argumenta conquiruntur, industria efflictim ponitur, omnia dicta, facta, patentia, occulta, vera, verisimilia, sæpe & possibilia, imò & impossibilia vestigantur: Spectaculum planè facti estis mundo, Angelis & hominibus: Quid tot studia adversantium sibi volunt? Scilicet ut probent in luce vestra maculas quasdam reperiri: novum scilicet hoc, & non cuivis notum. Argumentis huc contendendum est. Quem lippum esse aut fimum ipsi oculi, vultusque prodit, lippum esse, aut fimum nemo probat. Res est etiam lippis nota.

At verò egregia virtus, & communem modum supergressa irritamentum est primum invidiæ, atque, quod inde consequitur, calumniæ. Quippe moribus hominum comparatum est; ut in rebus omnibus ad præcellentiam facientibus; sic nec in claritate virtutis quisquam æquo animo fert superiorem se. Eminentis virtutis præclarum finem est, allatrari. Ipsorum iudicio calumniantium ij, qui petuntur, magni sunt. Quod in vobis certè verum est, Inclyti Societatis JESU indigentes: Ipsum scriptitantium calumniantiumque iudicium gloriæ vestræ cedit: omnes enim eò id faciunt, quòd aliorum fuisse sciant irritos conatus. Quis enim aggreditur hostem, quem alioqui novit esse profligatum? Magnam esse existimationem necesse est hostis, adversus quem tanto apparatu tantisque copiis venit. Quamvis ego quidem ex Mellito eam vobis gloriam polliceri nequeo, quòd hostis est parùm conspicuus, qui Societatem potius sui causâ, spe scilicet aliquâ gloriæ, ex tali molitione proventuræ, quam fiduciâ derogandi aliquid insectatur. Inopiam suam hoc qualicunque vento implere desiderat. Hoc enim persuasum habet; vel audere aliquid in Societatem JESU, aut eam laceßere, gloriosum sibi fore. Verum si superi diem porrò indulserint, non ille sanè unquam potis erit, se voto damnatum lætari. Habebit, qui ei nervum, & alas incidat, & pro gloria, quam quærebat, remetiat, quo sapiat, intellectum. Hæc obiter.

Cæterum ad vos mea rursus oratio gloriosæ Ecclesiæ Dei pugiles. Tenetis apicem, imò olympum famæ securæ, quò nullæ unquam ululæ ferali cantu pertingant, aut bubones funesti, quibus hoc vitæ institutum est, odisse, & odio haberi: Quod mihi planè persuadeo, vestrum fuisse consilium, quòd rostrum importunum nullo usque responso truncandum putaveritis: bellè actum! fecistis, quod erat virtutis Religiosæ, quod Sapientiæ. Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi Sapientes. Cor. 2. 12. Et mihi tamen veritatis interpretem agere licuit, tum ad facinus recutitæ frontis retundendum, tum ad famæ vestræ tuendam integritatem. Ex ipso, qui in manibus est, eventu discere potestis, quantum sit in rebus vestris pondus. Dudum ego hoc mecum tacitus expendebar, quid esset, quòd, cum in aliorum dictis scriptisve multa facile dissimulentur, facilequè excusentur, in Societate JESU minima quæque obelo notentur: Scilicet interesse permagni reputant judicium & calamum Societatis, esseque non parvum in utroque momentum. Quod innocentius scribi poterat libello Soterij? & fuit tamen ejus tanta vis, ut efficeret, nonneminem propemodum de potestate mentis exire, malo interno in alterum jam cerebri paroxysmum erumpente.

Scio, quàm tibi doleat Mellite, me adeò in Societatis JESU laude versari: ne, quæso, imperes animo meo: sic Deo teste sentio, sic judicio non hodierno primùm, sed inveterato contendendo. Et verò licuit tibi commentitias ejus noxas tam avidè esurientérque mastigare, quid nî licebit

eccebit ejus egregias virtutes, ex vase spurco, in quo tu eas collocasti, id est, calumnijs tuis, in lances aureas, ingenue veræque prædicationis transfundere, queis, veluti dapibus odoratis palatum Christianum satiari, nedum Religiosum possit? Quas tu virtutes, ad talia cæcus, in Societate non vidisti, alij æqui bonique vident omnes, laudabuntque ad nauseam tuam. Et verò ea omnia, quæ protulisti, ea tantum parte sunt vitia, quæ tu aspexisti: obliquus enim oculus quid recti videat? eâ verò parte, quæ probi, prudentesque sunt intuiti pura omnia, integræque videntur. Nullum illi pravum in Soterio consilium, nullam in verbis alienam sententiam, contumeliam, maledicentiam nullam, nullum alijs Religiosis detrahendi studium viderunt, nullam præterea in Superioribus incuriam, nihil eorum, quæ tu in Societatem JESU universè blaterasti, viderunt: nihil, inquàm, nisi studium maledicendi tuum, & verbo, magnam judicij Religiosi, quin & virilis inopiam. Quo vel ipso, ut jam aliàs dixi, compendium fecisti nullum, nisi ut ridereris.

Miror ego profectò, quòd tu, qui, ut audio, Græco rore tinctus es, centones tuos non Græcè potius, quam Latinè conscripseris, ut ne saltem ab omnibus, qui te in cute noscunt, legeretur. Non tam Societatis causâ hoc dico, quam tui, qui tali consilio multis te sannis subtraxisses. Quid enim, cum te Ascetica dogmatizantem audiunt, te? cum Theologica crepantem: te? cum de Lessij eruditissimi clarissimique viri doctrinâ censuram ferentem: Te? cum de in omnibus varendo DEO loquentem, de Christi Crucifixi

fixi exemplo, de mortificatione, de humilitate,
de Charitate, de Zelo Divinæ gloriæ, hæc, in-
quam, & talia buccinantem: te? Denique de
prudentiæ legibus differentem: te, te, inquam,
de prudentiæ legibus loquentem? DEum im-
mortalem! qui nonnunquam risus! qui eachin-
ni apud eos, qui te noverunt, fuerint necessariò
exorti, cùm centones tuos, qui dignati sunt, le-
gerent! Sed tibi, credo, & hoc satis fuerit mer-
cedis, motum saltem aliquem apud legentes ex-
citâsse. Crede mihi, non sanè amicus fuit, qui,
ut in hoc orbis iudicium prodires, tibi suasit,
aut persuasit. Nasuti sunt multi, & aliquid ultra
paginam & literas odorantur. Te quem tali
more scribentem legunt, nullo virtutis, saltem
in verbis colore; quem vident, nihil eorum, quæ
de virtutibus magnificè præceperis, tua scribendi
ratione implêsse; cœcè in omnia, & cum impetu
ruere, quomodo prudentiæ vel unciâ suffartum
putabunt? Quem advertunt adeò passionibus ul-
tra omnes limites, & commoderationis, & veri-
tatis, & humanitatis, & Religionis abreptum, quo-
modo constantiam viri maturitatémque in te re-
perient? Quem vident quovis ferè folio in grallas
assurgere, thraſonismos crepare, montes polli-
ceri, quomodo in te fixum aliquid, solidúmque
humilitatis, & modestiæ Religiosæ deprehen-
dent? Quem vident, meras despumare calumnias,
in Viros Sanctos, in Cœtum Religiosum,
quem publicam inter viros Sacros, imò Ordi-
nes universos excitare velle discordiam; qua,
quæso, ratione fiet, ut te seriò dixisse, quæ
de caritate & concordia Religiosorum, de
ædifi-

ædificatione publica, vitandóque scandalo, de rerum Sacrarum exercitatione, de superandis tentationibus, alijsque talibus locutus es, ut te factó id esse, quod locutus es, credant? Vide sis mi Mellite, quàm longè consultius tibi fuisset hære in angello cum libello, & exercitia, quæ propriè Monachorum sunt, id est orationem & mortificationem diligentius usurpare, quàm adeò ire in præceps, ut nec apparere sine dedecore, nec pedem sinè ignominia derisionéque publica possis referre. Hoc igitur consilium tibi eram daturus, ut abortibus tuis græcum vestimentum indueres, quo saltem cultus peregrinus turpitudinem abderet: Quanquam quidego Græcismum desidero in homine, qui pleraque, quæ his tabellis descripsit, græcatus est?

CAPUT XXIII.

Quàm egregiè græcatus sit Mellitus.

HOc enimverò ego non tantum Græcè, sed planè Latinè, imò Germanè, id est, evidenter demonstro. Vide, quid dicam: evidenter demonstro sic:

Si in ijs quæ contra Societatem scripsisti, non esses græcatus, jam dudum è rerum natura DEUS & Sedes Apostolica, omnesque boni Societatem eliminassent; certè illam adeò non æstima-
rent & foverent; nisi dicas, in facie Ecclesiæ, ad aras & Sacrosancta tolerari publicos idolola-
tras;

tras ; aut Pontificem, Principes omnes Christianos, qui talia tolerent, esse paris farinae : Atqui Societas haecenus, laus Deo ! eliminata non est ; estque apud omnes supradictos in pretio & amore : ergo tu in ijs, quæ contra Societatem scripsisti, manifestè græcatus es.

Rursum sic argumentor ; Si tu in ijs, quæ contra Societatem scripsisti, non esses græcatus, parùm providè agerent Principes, Episcopi, alijque Viri prudentiâ & probitate insignes, quòd Societati JESU conscientias suas, filios suos instituentes, & sæpe numero summa quæque Ecclesiae negotia committant. Quis enim hæc providè committat idololatriis ? monasteriorum Ecclesiasticorumque spoliatoribus ? talibus denique, quales tu descripsisti non JESU sed diaboli Socijs ? Sed evidenter falsum est, Principes, Episcopos, aliosque summos viros non agere prudenter aut proindè, quòd talia Societati committant : ergo tu in ijs, quæ contra Societatem scripsisti, græcatus es. Vide, quàm utar termino mansueto & humano : non dico : *mentitus es* ; sed tantùm : *græcatus*.

Age, de integro sic instruo argumentum ex telo à te mihi suggesto : Si tu in ijs, quæ contra Societatem scripsisti, non esses græcatus, Episcopi, alijque viri Ecclesiastici tam Petrini, quàm Religiosi non fuissent in Societatem tam mirè benefici, ut tute prædicâsti : certum enim est, eos beneficia sua collocâsse prudenter, proinde non contulisse immeritis, sed talibus, quos videbant dignos beneficijs, minimè autem idololatriis, aut Monasteriorum parochorumque prædonibus, Socijsque diaboli.

Atqui

Atqui Episcopi, alijque viri Ecclesiastici &c. fuerunt in Societatem mirè benefici, quod & ipsi uno ore fatentur & prædicant, & tu multis exemplis rectè demonstrasti: ergo tu in ijs, quæ contra Societatem scripsisti, græcatus es.

Adhuc unum in gratiam tui quondam Confessarij, de te optimè meriti, si tu in ijs, quæ contra Soterium scripsisti, non esses græcatus, tunc Soterius vel fuisset homo perditè sceleratus, vel fatuus: quia ut tu dicis, scripsit asserta gravissimè contumeliosa, & injuriosa in alios Religiosos Ordines, gravissimè scandalosa, abominanda, impudentissima, detractoria. Qui autem talia scribit & in vulgus spargit, non potest non esse nisi perditè sceleratus, si id faciat scienter & deliberatè: vel si id non facit scienter & deliberatè, non potest excusari ab infania, qui tales enormitates non agnoscat.

Atqui evidens est, (quantùm evidentia moralis haberi potest,) evidens, inquam, est, Soterium non fuisse hominem perditè sceleratum, aut fatuum. Constat enim fuisse virum pietissimum, nullo sinistro affectu in Ordines alios abreptum; cùm eisdem etiam plurimos Candidatos submiserit; denique habuisse perpetuum & universale testimonium ab omnibus Austriacæ provinciæ Jesuitis, quòd fuerit vir singularis virtutis & prudentiæ; idemmet testimonium ab plurimis alijs tum Religiosis, tum secularibus, denique ab ipsis Societatis JESU Superioribus, qui eum summis suæ Provinciæ officijs præfecerunt, ergo tu in ijs, quæ con-

contra Soterium tam profligatè scripsisti, græcatus es.

Ex hoc jam sequitur aliud argumentum:

Vel tu, quæ contra Soterium scripsisti, imprudentissimè scripsisti, vel es græcatus: Probo: vel agnovisti, quòd bona mente suas considerationes Soterius scripserit, vel non agnovisti: Si non agnovisti bonam ejus mentem, hoc ipso putâsti eum perditè sceleratum aut fatuum, & hoc erat imprudentissimum, ut paulò antè ostendi; quia evidenter falsum. Si agnovisti ejus bonam mentem, ergo græcatus es tunc, quando dixisti, eum impudenter, malitiosè scripsisse.

Rursùm sic: Vel agnovisti bonam ejus mentem, vel non agnovisti: Si agnovisti, ergo impudenter & malitiosè tam abominandis scommatis & convitijs innocentem affecisti. Si non agnovisti bonam mentem, ergo cæcus & hebes fuisti, quòd non adverteris, in quibus circumstantijs, quòve modo ejus considerationes fuerint propositæ, videlicet non absolutè, sed problematicè.

Denique sic arguo: vel tibi fuit dubium de ejus bona mente, vel non fuit dubium: Si non fuit dubium, ergo impudenter & malitiosè eum tanquam calumniatorem, detractorem, propudiosum, scandalosum, alijsque scommatis traxisti: Si fuit dubium, ergo si prudenter agere voluisses, debuisses præsumere pro innocentia Viri; ex omni jure. Nemo enim præsumitur nocens: Et hujus saltem præsumptionis fundamentum erat grave, nempe ipsa Virtus & Sanctitas Viri apud omnes testata. Igitur cum non præsumpse-

sumpseris imprudenter & injuriosè fecisti. Sed
satis tandem de his. Illud tamen præterire non
possum, quòd tu Jesuitis lautitias in victu, quòd
divitias, quod spolia monasteriorum objicias.

CAPUT XXIV.

*Ineptissima Melliti calumniæ de lau-
titijs, divitijs, spolijs Jesuita-
rum.*

TU Jesuitis lautitias in victu objectas? tu di-
vitas & opes? tu monasteriorum spolia? tu,
siquid mentis habes ac verecundiæ, tu, qui nô-
sti, quid ego, si tui similis essem, tibi reponere,
quàm cum tua ignominia hæc diluere, quàm re-
torquere titulis infinitè pluribus valeam. Sed ab-
sit. Caritas operit multitudinem peccatorum.
1. Petr. 4. Disce modestiam, disce famæ alienæ
teneram non lædendæ Religionem. Scis (audi
adhuc semel, atque iterum audi) scis, quid ego
reponere ad similia possem, quidque tu, si ego
esses, reponeres. Ridebunt procul dubio pru-
dentes, quiqui hæc legerint, te mihi adeò prom-
ta offerre tela, quibus si uti libeat, continuo cum
tuo rubore possem; sed abstineo: famæ parco;
silentio comprimo, quod tu minimè merebaris.
Quid? tu adeò in rebus alienis oculatus, ut alios
arbitrèrè cæcos? tu tibi loqui & scribere, quæ velis,
licere,

licere, nihil alijs putavisti? Jam eram, ut tibi os uno prope verbo obtunderem, Archivia provinciarum inspice; vide, quo fonte profluxerint illa Cænobiorum ab Jesuitis rapta spolia: Entium tu mirabilium indices invenies, aut si non invenias, communicare tecum possum. Sunt Anecdota quæ tu tomis tuis, scio, in æternum non infereres. Promere possum, ad manum sunt. Ne quæso, fode, quod cum tuis ingratijs (ne quid ultra dicam) eliceres.

Premo reliqua: tu, si mens es, intellige. Bona Monasteriorum per summum nefas crepta criminari: Sic tu non tam Jesuitas, quàm Pontifices & Imperatores rapinæ accusare es ausus? Authoritate quippe Pontificia, Cæsareoque interventu res Cænobiorum nonnullæ ad Societatis JESU Patres translatae; quas tu *per nefas* esse dices *ereptas*? *per nefas*? *ereptas*? à summis Pontificibus? à Cæsaribus? Jesuitæ enim se ipsis id facere haud poterant. Cæsares curavêre, assensêre, probavêre Pontifices: Ab his igitur *per nefas* ereptæ? Hi prædones, hi raptores Monasteriorum? Videant venerandi rerum humanarum Vertices, quid in tam nefariam calumniandi audaciam statuendum. Hic hic rogus nefando libello! Qui ipsis Sanctissimorum Pontificum, atque Principum pientissimorum deliberatissimis decretis dicam ausit impingere, rapinæ crimen imponere, nefaria appellare; cui nec Pontificum, Cæsarumque cineres jam sancti, nec acta jam veneranda, quin imò maximi flagitij scelerisque rea. Per *summum* inquit *nefas* erepta. Quam hic homo barbarus & incogitans! qui nullo perso-

narum discerniculo, ut unos offendat, in quoslibet etiam Sacrosanctos Vertices os audet rabiosum attollere. Si tu hæc talia in Gallijs, aut Italia, ubi apices verborum singuli, Supremis Capitibus injuriosi, religiosius attenduntur, scripsisses, næ tu, ut meritus es, stigma publicum certo certiùs retulisses; retulissesque, credo, in Austria, si tanti esset, te judicio persequi. Causam suam agant, quos flagitiosè læsisti. Age tu verò, expecta; necdum omnium dierum sol occidit. Quam justum, quàm plausibile mihi suppetat argumentum scribendi, si Causam summorum Pontificum, atque Imperatorum defendendam, si justitiam factæ bonorum translationis demonstrandam susciperem, si causas, ob quas ea facta est, enumerarem, atque exponerem? Sed quid opus Camerinam movere? nec faxo, nisi me causa irritatæ porro lenitatis adegerit.

Hic ego tibi sub rosa atque amicè loquor: Mellite, quid si ego in tuum Sanctissimum Ordinem, quemadmodum tu in Societatem? Quid si ego, qui liberiùs, quam è Jesuitis quisquam, scribere in causa aliena possum; quid si ego, quæ vel habeo præ manibus, vel habere in promptu possum, quæ ipse aut lectione, aut additione accepi, quid si ista congererem, digererem, scriberem, exasperarem, aggravarem, diducerem, in lucem publicam ederem, atque Orbis oculis subjicerem? Intellige, si vir es, quæ Species esset voluminis; qui modus Scriptionis, quæ ratio famæ inde promanaturæ: Anne putas, ullum esse in rerum natura Cætum hominum tam Sanctum, de quo dici, scribere nisi lau-

laudabilia non possint? In magna enim domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea, & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. 2. Tim. 2. Anne putas ligatas esse alijs omnibus manus, captamve mentem, qua nihil, quod regeratur, inveniant? aut putabas tu te adeò terribilem, ut audere, tametsi maximè velint, non posse videantur? Quid si Jesuitæ talione uterentur? At non utentur: hæc eorum modestia & Religiosa Charitas est; quâ tunc debebas tam atrociter abuti? ac non potius pudefacto, si possis, ore tuo retrahere manum de tabula, & viris adeò moderatis, quibus invidiæ infamiæque per primum libellum adeò nonnihil accersieras, saltem silentij, patientiæque commodum relinquere? Sed quid ego hoc conqueror? ridenda scilicet & explodenda fuerant.

Videte hominem, videte Monachum Mellicensensem, qui Jesuitis lautitias, opes, divitias exponat: videte & ridete. Nunquam ego Jesuitarum offam gustavi; hoc tamen toties totiesque audiui, frugales admodum esse virorum Religiosissimorum Dapes, naturæ duntaxat sustinendæ, non delicijs apparatus: nequè facile ququam, quem quidem audissem, præter te extitit, qui illis lautitiam fartumque ventrem objectaret: in quo, quos hiscè auribus audiui & Religiosos alios, & seculares testes habere non unos potes. Verùm tu vir admodum nasutus adipem scilicet & cupedias Sybariticas ex eorum culinis eminus odoraris.

De divitijs quid? ridete, ridete amici! Hic tu sanè culicem instar Cameli vidisti, atque in vicino pecore ubera grandiora. Si mendicus hæc, atque ex obolarijs quisquam hæc talia garriret, erat, ut paupertati dicacitas condonaretur. Verùm enimvero te hæc objicere? vides mihi verba minimè defutura, si cogitandi impetum sequi scribendo velim. Tu reliqua intellige: Mihi, quantum de rebus Jesuitarum cognitum, (& sunt cognita non pauca, ut qui & codices jugerum provincialium, æstimationemque opum patriarum non novus inspexi,) scio paritatem hìc admodum claudicaturam, adeò quidem, ut longè impar inter opes Societatis & aliorum nonnullorum sit proportio. Nihil moror: Fruantur in DEI nomine servi DEI seu opibus, seu facultatibus piorum liberalitate partis! Hoc tamen admiratus sæpenumero sum, quid esset, quòd Jesuitarum tantùm opes in oculos hominum adeò incurrant, quas tamen scio, quàm sint aliorum multis partibus inferiores. Uni alterivè in Austria Monasterio (quis credat? & tamen exploratum est,) opulentius quotannis reddit vectigal, quàm universæ Austriacorum Jesuitarum utitur amplissimæ Provinciæ. Ad hæc pleraque Collegiorum onerata ore alieno, nonnulla adeò in arctum redacta, ut solertiâ bene magnâ ad socios tolerandos sit opus. Hoc, si nescis, Jesuitarum perenne & ditissimum prædium est: frugalitas, certùmque, quo vivunt, dimensum, tum illud omnia domicilia colligans vinculum, quo fit, ut uno vocillante subsidium sit

ab

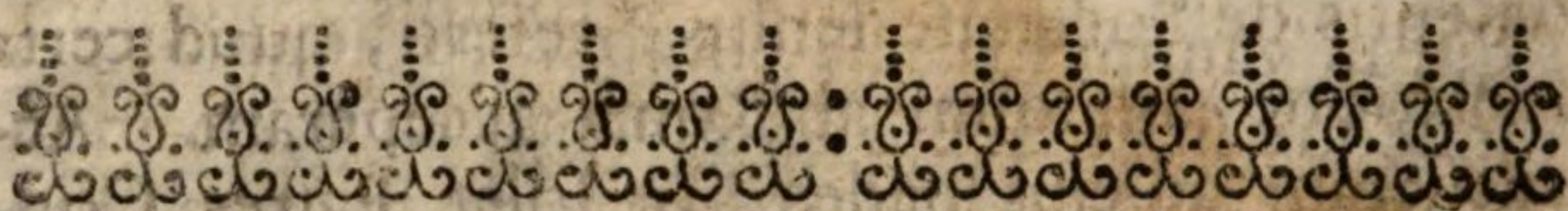

ab alijs, personarum numero ex opibus collegij temperato.

Illud vero, quod tibi avaritia est, nescio, quo tempore, ante vel post prandium scripseris. Adeò mihi titubare sensus tuus omnis videbatur. Cùm Jesuitis opes immensas in Hispania & Indijs attribuas, quare non etiam imperium illis aliquod in concavo Lunæ ædificas, quale fortè Joannis presbyteri legisti? Tu tamen hoc tam luculentum Jesuitarum ærarium etiam mendacijs ditare aggredieris, grossulis, inquam nonnullis è stipendio Sacrificationis averfis, quos ego grossulos ad coëmendum tibi intellectum, atque pudorem libenter impenderem, nisi commentitij essent, & è fabrina mendiciorum, ut pleraque tua, procussi. Nusquam ego profectò locorum eum grossulorum illorum questum ab Jesuitis exerceri aut vidi, aut ex ullo mortalium audivi. Sed hi scilicet grossuli ad inopiam, pauperiémque maledicentiæ sublevandam Mellito servire debuerunt. Cæterùm, quod de avaritia est, miror, quòd, cùm manus tuas assiduò ad caput referres, muscásque inde innumeras è cerebro eximeres, non aliquando tuummet nasum apprehenderis, cùm ejusmodi scribis, quæ mutatis nominibus dudum ab malevolis invidisque hominibus eadem de Religiosis omnibus cantabantur: nisi hoc demum peculiarem Societati noxam des, quod inter vota sua non habeat & illud, nihil à quoquam piè liberalitérque donatum ullo tempore acceptandi, aut certè hoc velis, ut commoda sua in loco, dum jus & æquitas permittit, incuriosè negligant,

aut denique hoc, ut abripi sibi per fas nefasque omnia permittant. Tuine id permetterent? Et verò nec debent, nec citra noxam possunt, cum administri sint patrimonij Christi, curatorésque, non Domini. Hæc ego, ut satis advertis, non pro Societate tantum, sed pro tuo quoque alijsque Religiosis Ordinibus scripsi, non tam ad refellendum te, qui à tuismet verbis satis opprimeris, quàm ad alios, qui lecturi sunt eo glaucomate de avaritia Religiosorum, liberandos.

CAPUT XXV.

*Redè faciendo & fortiter tolerando
stat Inclÿta JESU Societas.*

Tædet jam, pigétque ea omnia persequi, quæ tu latè, & cum incredibili sapore mandebas & remandebas: fusilia sunt omnia, & meræ muscæ, quas capere tanti non puto. Antiqua sunt & exoleta adversùs Almam JESU Societatem scommata, extritæ noeniæ, quas quid refert refellere? Sexcenties abjectæ, sexcenties refutatae sunt. Quas si tibi consilium erat orbi erudito rursus ingerere, non erat opus te novo conficere labore, tempùsque absumere: Libellos famulos non tot, quin plures ab hæreticis, ab invidis, ab tui similibus contra Sanctam Societatem editos ad prælum revocari curâsses; tum enim

enim verò tomos continuò maximos, quæ tua gloria est, edidisses. Verùm quis est ingenuorum hominum, qui ad ejusmodi insanias animum advertat? Nimiùm violentum est orbis universi de integritate hujus Sapientissimi Catùs testimonium; nimiùm manifesta proborum Virorum in eam studia nimiùm communis peritorum omnium de Ejus innocentia, commodisque maximis, quæ in omnes hominum Status ab ejus virtute ac doctrina dimanant, confessio, consensioque, ut actum agat omnis invidia, atque in vanum sua tela consumat calumnia; perindeque sit Ei labem ac tenebras velle, quam incurrenti in oculos luci meridianæ noctem affingere. Inania igitur omnia; suæ tantùm invidiæ, latentisque ægritudinis proditores sunt, ægrósque sibi docent oculos esse, quibus adeò dolet aliena lux, fatenturque, (quod nolunt,) esse lucem non vulgarem aut dubiam, sed planè præfulgidam, quæ tam acriter oculos liventes everberet.

Dei hæc dona sunt, multâ profecto patientiâ redempta. Durârunt optimi viri, ut aurum in flamma, magno fulgoris ex ipsa perustione compendio. Si quibus enim, certè viris istis accommodare possis illud Apostoli solatiò gloriæque plenum encomium (ad Hebr. 11.): *Per fidem vicerunt regna. Operati sunt justitiam, adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum; extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladii, convalescerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum: Hoc de primis Ecclesiæ heroibus Doctor gentium, de So-*

O 5

cietate

cietate JESU & ego & probi omnes; Quod si
velim singillatim disertéque demonstrare, ultra
propositum ferrer: De regnis per fidem devi-
ctis, de viris justis & sanctis, de operibus ju-
stitiæ in omne genus hominum expromtis, de
impetu ignis, id est odij, invidiæ, persecutio-
num per tolerantiam & mansuetudinem extin-
ctis, plenæ sunt memoriæ, & experientia testis
quotidiana. Illud egregium & plausibile: ob-
turaverunt ora leonum, innocentiam vitæ, appara-
tu doctrinæ. *Convalescerunt de infirmitate*: sic in-
firmi, ut fortes evaderent, sic depressi, ut assur-
gerent altius, illudque sibi per immutabilem vi-
tæ morem vendicarent perenne, ut ab auditione
mala non timeant, arcano mirabili ac propriè
Jesuitico ex ipsis tenebris eruendi lucem, ex in-
firmitate robur, ex infamia decus, ex invidia
gloriam. Tanti est ars ferendi, & nosse sapien-
ter aliquando succumbere.

Hac illi arte, si nescis, ad famam gliscebant
publicam, irrepererunt in animos non vulgi tan-
tùm, sed virorum etiam summorum, admiran-
do virtutis lenocinio: Virtutis, inquam; non as-
sentationis, non artibus obliquis, (ut vomica
sentiant,) sed virtutis planè: Quod licet æger-
rimè audias, quisquis es invide, audi tamen, imò
vide: Europam universam circumspice. Aulas
Principum Catholicorum invise: irrefragabile
profectò virtutis egregiæ, integritatisque argu-
mentum videbis. Nullus est ferè hodie Magno-
rum Principum, qui operas Jesuiticas suæ domi
non habeat. Has Augustissimus, has Christia-
nissi-

nissimus, has Catholicus, has Lusitanicus, has
Polonicus, has Sardicus, has Potentes Italiae,
has electores Germaniae Catholici ad unum
omnes (in digitis numera) has plurimi Princi-
pes alij tum Ecclesiastici, tum seculares, dome-
sticas habent, in consilia conscientiarum suarum,
suorumque adhibent, & ne neges, speciali etiam
favore æstimationeque prosequuntur: In quo si
quidquam assentationi, si imposturae tribuas, ne
tu Principes omnes egregiae Simplicitatis accu-
sas, nimirumque quantum de subtilitate Jesuita-
rum suspectas, ut quorum artibus eludendis
nulla sufficiat, quantumvis eximia tot Princi-
pum Aulicorumque prudentia. Hoc igitur
adeò conspicuum tantarum mentium judici-
cium mihi nunc profit ad obruendas contumu-
landasque hominis obscuri nupernique calum-
nias, in quo nihil amplius, quam conatum mi-
rere. Atat erarne, ut huic obscuro tantum lu-
cis objicerem? Indignum profectò. Ergo non
ejus gratiae, sed ornamento fulgentissimi
ordinis ea omnia, quæ protuli,
data sint.

CAPUT · BB

BB · BB

CAPUT XXVI.

Quàm affectatus & insulsus Cause Petrinarum Patronus.

REvertor ad te rursus Mellite: Est, quòd paucis ex te perconter id, quod jam aliàs sum percontatus; nempe quid tantum causæ rationalis fuerit, ut hoc secundi foetus carcinoma effunderes in lucem? Societati JESU detrahere? Hoc certè rationabile non erat, nedum Religiosum: Finem quæro pium aliquem, tuæque Asceti, ac Theologiæ, quâ conscientiam liberes, congruentem. Ultio si tibi proposita, aut si studium infamandi fuit, hunc tute vides pium, Asceticum, aut Theologicum finem non esse. Quid igitur?

Veniam jam ad propositum, in quo minimè fallor, tuum: Unum erat, quod prætexebas, atque in fronte ferebas, videlicet Illustrissimi Statûs Petrini, adversum calumnias Jesuitæ defensio. Institutum sanè plausibile hætenus, & inter gloriolæ tuæ spolia, ut tibi videtur, minimè postremum: gaudebas eo, quoadusque tibi litem nemo intenderet. Quid in posterum; prudentiorum, quàm tu sis, judicium esto. Alter & intercutaneus propriusque tibi finis erat, (ne, quæso, neges: nimiùm enim unguis ex hoc agnello

agnello eminent,) erat, inquam, ut campum
areamque haberes, in qua posses, quod antea
cæperas, & ob ubertatem conquistæ materiæ,
nondum unius libelli angustiis complecti pote-
ras, tuum fœnum & stramenta tua contra Socie-
tatem JESU in Solem producere; in quo præter
tuam, credo, mentem evenit, quòd nonnemi-
nem cupido incesse-rit, capescendi munus tritu-
rantis. Tu tibi de messe planè opulenta plau-
debas, cujus fructum in brevi esses ex hominum
judicijs capturus. Et erant, qui nihil ultra Spe-
ciem cernentes Cererem tuam adeò propitiam
in coelum ferebant, factam tibi ex aliena fama,
id est agro, quem secaveras, messem tam ube-
rem gratulabantur; atquè hic tu tibi jam plena
laudum horrea somniabas, in annos plurimos
suffectura. In quo quàm valdè falsus sis, ipse-
met vides. Excussi paleas tuas; nihil inveni
præter acervum loliginis, & denique paleas, quas
tu ad fumum ciendum providè comparasti; ego
eas cui cui libuerit, libens volensque relinquo,
certus, quòd alicubi nullo damno publico, ut me-
rentur, computrescent.

Cæterum ut ad primum de consilio tuo pro
Petrinis perorandi, redeam, duo miror: Primum,
quòd nomen tuum, ex quo procul dubio gra-
vissimum pondus erat accessurum libello, sup-
prefferis, scilicet vir humillimus & gloriæ captan-
dæ nullo pacto addictus. An fortè puduit? puduit
enimverò; sed illud imperitè, quòd pudori tuo
velum non tale prætenderis, quo, qui inspi-
cerent, te agnoscere prohiberentur. Undique
pates: hac & illac teneris: nemo est, qui libellum
tuum

101-
-101-
ono
-101-
-101-

tuum priorem vel obiter linxerit, & hunc posteriore viderit, non continuo volucrum ex plumis & cantu agnoscat. Quin, credo, ægerrimè te laturum, si quis partum adeò nobilem alteri cuiquam, præterquam tibi attribueret; scribi te in fronte puduit, agnosci non puduit: acutum nempe ingenium, ut & ob libelli fabricam laudareris, & modestiæ laudem non amitteres. Frustra, mihi crede, laudem hinc quæris modestiæ, jam ita præscripsisti, ut si ex alio indicio non agnoscereris, ex ipsa scribendi immoderatione, velut ignis ex fumo patefieres: Quod si occultus esse revera vis imposterum, scribè maturè: nemo de te suspicabitur, ne quidem, si nomen tuum addideris.

Est autem, ut ex te quæram, an te revera puduerit hujus opusculi, an non? Nam si te puduit istius, cur non puduit primi? Si non puduit, cur nomen non addidisti, cum extet in primo? Hic verò tuo more dicam: quò me vertam, nescio: Hocne putem, quòd latere volueris ex ingenti scilicet, ob quam te libenter celebrarem, humilitate? Quid igitur nec stylum, nec methodum, nec cogitationes, nec genium illum tuum ex omnibus vocibus elucentem, nisi interdum, (& tunc per summam affectationem,) immutasti? nonnunquam etiam, ut es, græculus apparere voluisti. Ego si latere me serio vellem, callidiùs certè & providentiùs rem instituerem. Anne autem tu vir Jesuitarum maxime ac terror latere voluisti? Quem timebas? Jesuitas? De his jam antea triumphum agens cum acclamatione capitolium ingressus es; illi post

post de manibus post terga vincti. Ægide videlicet jam dudum à Pallade donatus es, cujus vel aspectu quem tu non facias obrigescere? tomos tu tuos anecdotorum, unum à dextris, à sinistris alterum, tertium super pectus obtendis. Sit, ut quisquam te ausit impetere. Habes & Caput tuum & cerebrum adeò prorsus obtectum & absconsum, ut nusquam appareat. Quis igitur tibi tali tamque loricato vim afferat? nec defunt tela? nodis abundas, quos tu cum in primo adeò liberaliter intorseris, nullum tamen es in secundo passus defectum.

Quid igitur latere voluisti? an ut homines prudentes ludibrium faceres, quibus tu, dum undique agnosceris, te tamen non esse ipsum persuadere voluisti? cæcos putas, an stupidos? scilicet hoc tu providè curabas, ut convinci saltem manifestè non posses. Hoc autem quid metuebas? convinci te puduit? cur? Si libellus est è decore compositus, convinci authorem cur pudeat? Si foedus est, si indignus te, si indignus conditione, quam profiteris, tua, cur edidisti? Sic tu, credo, ingenuus es, ut partum etiam ipse tuum jam prædamnâris: at si prædamnâsti, cur edidisti? bono, credo, publico: cui bono? Defendendis Petrinis? hoc autem si plausibile, si honestum, si præclarum erat, nomen cur non addidisti? adeone gloriam averfâris, qui & depingi te cures, & aspici te, & in oculis ferri, & velut Apollo Delphicus in Musarum sedibus apparere cupias: Credo, quod & illuminari effigiem tuam dudum curaveris. Si mihi hoc munus demandare non pigeat, habebis,

bis, qui te vivis expingat coloribus. Illuminare autem te quis possit, qui alioqui totus quantus es merum lumen gloriæ? Qui verò alibi effigiem planè tuam appingi voluisti, cur in hoc opusculo ne quidem nomen addidisti?

Fortè gloriam hujus libelli Petrinis noluisti præripere? Beneficium nempe tu plenum exhibere ijs voluisti, ut & defenderentur à te & ornarentur à te editione librorum. Quàm verò tu gloriæ tuæ prodigus? Satis erat, si defenderes, quid erat, ut libelli scripti nomen tam liberaliter impertireris? Imò, mi bone, si volebas defendere, quid erat, ut libelli scripti dedecus iisdem appingeres? Quis, quæso, erit ex Statu illo Apostolico, qui se authorem tui commatis dici æquo animo sit laturus? nisi si quisquam sit, qui se dici fabulatorem, calumniatorem, græcatorem, Sycphantam patienter ferat. Honorem tu ijs facere scilicet volebas, si fabulatores, si calumniatores, si græcatores, si Sycphantas faceres. Ego sanè, si Petrinus essem, gratiam tibi pro hoc Xenio nequaquam haberem. Tibi juberem habere crepundia: Si struere Petrinus defensionem meam cuperem, ope sane non indigerem tuâ: nisi fortè tu illud artium monopolium sis, ex quo viros te innumeris capitibus potiores doctioresque ditari oporteat. Quis judicij tui inopiam omni libelli parte palpabilem? Quis impotentiam animi ad extrema quæque scominata proruentem? Quis mendacia & calumnias sustinere tuas aut præstare in animum inducet? Hoc tu carcinoma Petrinis appingere? nunc tu partum alienæ matri supponere? hanc

tu

tu speciosam imaginem consilij tuis præstruere? alieno nomine tuas ineptias exornare? Quid cogitasti? Quid molitus es? ut credamus homines, homines, inquam, ut spero, non planè fatui, non cæci, non omnium omnino rudissimi: tu hominibus hoc persuadere? Postquam scilicet in manibus est libellus tuus primus, postquam & verba & Sententias, & omnem tuam faciem ex primo in secundum transtulisti.

Sed quid ego hæc multis? vel te libelli huius secundi pudet, vel non pudet? Si pudet, cur primum ei planè geminum edidisti? & primus edidisti? Si non pudet, non habebis ingratum, quòd eundem tibi attribuam. Atque verò seu ingratum sit, seu gratum tibi, hoc certè manifestum, te, si parens non sis, Avum esse; tu origo prima calumniarum, tu antesignanus, tu signifer, tu fons, ex quo rivus hic sæculentus effluxit; igitur libellus primus tibi erit filius, posterior quid nisi nepotulus? tu probrosus in filio, probrosior in nepote: Quippe quòd parens unum tantum, nunc avus duos etiam numeres infausti commatis descendentes. Cæterum tu mihi certè id veniæ non habebis, ut sola nominis tui occultatione, Jesuitas calumniandi licentiam sis redempturus. Enimverò sic tibi denuncio: Quidquid in posterum hoc in genere in Jesuitas, aut Soterium eruperit; ex te repetetur. Tu signum iniquissimè sustulisti, tu classicum cecinisti, tu te Ducem exemplo, tu, quod notum est, hortatu, stimulationeque præstitisti, tu aciem, tu subsidia, tu typos instruxisti, quæ tu certè, quod
P mihi

mihi promptum erit , impune non feres. Et
mihi , quod alias tibi dixi, Archivia provincia-
rum, historiæque anecdotæ in subsidium venient,
tantò certamine expeditiore , quanto feliciùs
instrumentis abundo.

CAPUT XXVII.

Allocutio ad Venerandum Statum Apostolicum.

JAm verò ad vos Eximij Statûs Apostolici
Alumni, se mea convertit oratio. Si libellum
probrosûm Melliti legistis, credo vestrûm non-
nullis ab ejus infelicissima ineptissimâque pro-
positionum quarundam acceptione injectam fuif-
se , quod ille intendebat, sinistram in earum
Authorem mentem. Tantis quippe facta &
onerata calumnijs verba non esse ab omni flagitio
aliena propemodum credideritis. Et sunt, fateor,
propositiones ejusmodi, quæ si malignè ab suo
loco, in quo positæ sunt, segregentur absurdita-
te sua percellere legentem facillimè possint.
Verûm enimverò, quòd vobis notum est ex
Apostolo ad Tit. 1. *omnia munda mundis ; coin-
quinitatis autem & infidelibus nihil est mundum :
Sed inquinata sunt eorum mens & conscientia :* Hoc
ad rem præsentem omninò pertinere arbitremi-
ni. Estis Viri scientijs plerique altioribus ad
Supre-

Supremam etiam lauream exculti ; non rudes
perfectò ejus moris , quem vel Tyrones earum
disciplinarum primo die condiscunt ; ut *assertio-*
nes nôrint ab *objectionibus* discernere : Scitis
nonnunquam absurdissima quæque in objectioni-
bus proponi , non ea mente , ut vel putentur
esse de Magistri sententia , vel eò spectent , ut à
discipulis ut *asserta* accipiantur ; Quin nôrunt
omnes , esse ejusmodi , quæ assertioni potiùs
opponi , atque objici consueverunt. Cujusmodi
omnium Magistrorum & hodie in Scholis praxis
est , & semper fuit , præeunte ipso Doctore An-
gelico , qui quæ non absurda in objectionibus
suis deposuit ? e. g. *videtur* , quòd *caritas non sit*
virtus , quòd *DEUS non diligatur propter se* , aliâ-
que ferè quâvis paginâ in ejusdem *Summa* oc-
currentia , quæ si quis putet esset assertivè dicta ,
næ ille S. Thomam absurdissimum omnium , qui
fuerunt , Theologorum , atque hæresum maxi-
marum architectum putabit. Quod cum ne-
mini ulli venire possit in mentem , sole meri-
diano lucidius est , fuisse talia , quæ non asseren-
di consilio , sed objiciendi duntaxat proferantur.
In quo nihil est , quod vobis enixius persuaderi
debeat : Intelligitis , tenetis , comprehenditis.

Ad hunc ferè modum res habet in ijs , quæ
de Sanctissimo Statu Apostolico , alijsque Vir-
pientissimus scripsit. Consilium ei erat Adole-
scentibus , quorum ille animos mira dexteritate
tractaverat , in eo articulo , quo de vitæ Statu
deligendo decernitur , facem aliquam præferre ,
qua non cœcè quò impetus ferret , irruerent ,
sed matura priùs deliberatione pro rei gravitate

perpenderent. Hæc porro perpensio , cùm ,
ut ipsi bellè nōstis , in alio non consistat , quam
in consideratione gravium aut apparentium ra-
tionum , quæ occurrere *pro & contra* possunt ,
seu ut verbo dicam , in consideratione commo-
dorum & incommodorum , quæ in Statu aliquo
aut sunt , aut esse putantur ; ea propter vir hac
in arte versatus eam cum suis clientibus inijt
viam , ut iisdem tales considerationes primùm
quidem voce , postea ad faciliorem earum ex-
pensionem etiam pagellis expressas contraderet :
Quod ei adeò feliciter cessit , ut magno & prope
incredibili numero Candidatorum Status omnes ,
præcipuè Religiosos impleverit.

In hoc igitur instituto , quod seu pravi , seu
minùs recti inesse possit , nihil , credo , videbi-
tis : Rectum utiquè considerare commoda & in-
commoda ; proinde & rectum , iisdem ea com-
moda & incommoda consideranda proponi : Ju-
venes , qui & ætate & experienciâ parùm pol-
lent , tantâ ipsi perspicaciâ , aut providentiâ non
sunt , ut Marte suo omnia ejusmodi *pro & con-
tra* occurrentia aut videre , aut observare valeant.
Habent itaque necessarium Ducem , qui eisdem
omnia rite proponat , non ut omnia credant ,
sed ut considerent , & expendant , eo planè mo-
do , quo proponuntur objectiones in Scholis ,
non ut credantur , sed ut expendantur & solvan-
tur ab eo , qui assertionem oppositam tueri
velit ; aut quemadmodum in quæstione ali-
qua problematica rationes ultro citròque con-
geruntur , non ea mente , ut omnes ità se
habere credantur , sed ut accuratiùs à delibe-
rante

rante expendantur; expensæque juvent ad capiendam alterius partis electionem. Nunquam homini Religiosissimo in mentem venit, talia, quæ ibi contra Statum Ecclesiasticum confideranda proponit, aut asserere, aut credenda proponere, sed tantum objectionum instar, aut rationum contra occurrentium, quæ communiter ijs, qui de statu tali amplectendo deliberant, à viris prudentibus proponuntur, quasque fortasse sæpius, Viri Sapientissimi, aut proponi audiêritis ipsi, aut etiam proposueritis e. g. pericula gravitatem obligationis, onera temporalia, & quod inde consequitur, occasiones morum in deterius euntium: Præterea talia, quæ solent Ecclesiasticis vulgò obiectari, trita illa & vulgata, quæ etsi non proponerentur, alioqui tamen audiuntur, vel occurrunt: quorum tamen consideratio non parùm prodest ad deliberationem rectè instituendam.

Illud hic homo vocatissimus identidem clamat, oportuisse objectionibus, uti in Scholis fit, suas etiam solutiones subjicere; Quod quam imperitè requirat, in alibi dictis ad nauseam diximus. Nescit homo simplex facere discrimen inter eum, qui Sententiam suam de re aliqua determinatam, certamque proponit, uti Magister in Scholis, & eum, qui rationes tantum dubitandi indifferenter & neutrali modo proponit: Hunc modum confessorij recto more usurpant, nihil definiendo, nihilque decernendo, quàm partem, hanc aut illam deliberanti suscipiendam putant, sed, ut dixi, rationes tantum *pro & contra* facientes proponendo; ipsam porro determinationem deliberanti relinquunt;

quunt; cui & promptum erit objectiones, si quidem in statum aliquem se inclinari sentiat, facili atque ad captum suum accommodato modulo dissolvere. Quæ omnia quia fusè gnavitèrque in præcedentibus exposuimus, hic repetere supervacuum foret.

Interim hoc vobis, Viri Sapientissimi minimè obscurum erit, quo consilio homo in Almam JESU Societatem rabidè commotus talia scribere sustinuerit; nequaquam illum, mihi credite, Honoris vestri cura tangit ulla, sed venditandi sese per argumentum plausibile, atque inimicitijs triumphisque Jesuiticis, quos somniat, clarescendi libido, & denique calcar eminendi, ad istiusmodi consilia impulit; Nihil pensi habet invidiam universo vobisque plurimùm opportuno obstrictoque Ordini publicam conflare: Quod ille, si superi velint, nequaquam certè efficiet. Nimiùm quantùm præpotens est inter Statum Apostolicum, Societatèmq; Jesuiticam tum instituti, tum beneficiorum necessitudo ac vinculum; quo illi vobis unis ante alios Ordines sese totos debent. Vos vos enim estis Petra illa, ex qua celeberrima hæc JESU Societas est excisa, à qua ut primum exortum, sic postea succum & Sanguinem robúrque, quo in hac, quanta quanta est, excrevit, est adepta. Quo nefas sit cogitare, nefarium dicere, cuiquam ex eo tam rectis legibus constituto cœtu in mentem potuisse venire, ut aut vestrùm quenquam, aut, quod amentis esset, universum Ordinem apostolicum sit ausus scriptis in vulgus editis at-
trectare;

tractare ; cùm contra certissimus sim , ijs eam omninò perstare mentem , quam & vetus vobiscum necessitudo , & beneficiorum innumerabilium memoriæ , quæ apud Viros probos in æternum non excidet , omni jure flagitat.

Cæterùm hoc modò Sapientissimis Viris expendendum relinquo , quâ tandem verecundiâ Mellitus homo Religiosus viris talibus ac tantis , (quorum multi Soterium de facie & moribus noverunt , & Sanctimoniam prudentiamque hominis habuêre omninò perspectam) quâ , inquam , verecundiâ , quâ etiam conscientiâ ijsdem talia offerre atque ceu partes ipsorum agens , etiam in lucem publicam emittere ausus sit ; talia , quæ non nisi in hominem perditissimum , sceleratissimùmque , aut certè insanum , mentèque omninò captum cadere possint ; Apud eos ausit tanta scommata , tantas calumnias , in hominem Sanctissimæ & Venerabilis famæ effundere , quæis absurdiora ferè ne in Hœreticum perfidissimum evomere valeat : Præterea apud eos Viros famam Universæ Societatis JESU tam indignis execrandisque modis appetere , ut furere veriùs , quàm loqui , aut scribere homo , qui se Religiosum vocat , videatur. Videant , quæso , quid homini ejus notæ deferri aut fidei , aut auditionis possit , in quo omnibus è locis nihil apparet , quàm mera , vivida , ac virulenta , nullisque contumelijs exsatiata passio. Quæ cùm hætenus abunde demonstraverimus , illud superest , ut ea , quæ diximus , in summam collecta in hoc demum deserviant , quo appareat , homi-

nem arrosorem non tam flagitiosè , quàm imprudenter , nec tam contra voluntatem , quàm contra intellectum peccâsse : mollissimè certè hunc in modum factum hominis interpretabimur.

CAPUT XXVIII.

Judicij lapsus in Mellito.

1. **Q**uòd tantos strepitus propter rem futilem ac prope nihili , prout ad satietatem demonstravi , inceperit : non secus , atque ille , qui propter morsum pulicis aut culicis concursaret fora & plateas , & tanquam de lethali vulnere accepto ejulatum cieret. Quale judicium !

2. Quòd ad offensionis acceptæ potius , quàm datæ seu medicinam , seu ultionem tam furioso remedio usus sit ; cùmque libellum , ut vocat , propudiosum suppressere & exterminare voluerit , medium directè oppositum adhibuerit , quo vel maximè innotescere per alias etiam terras debuit : Quale judicium !

3. Quòd ob rem tam futilem ac frivolum non dubitaverit jacturam invehere rei maximæ & pretiosissimæ , nempe charitatis & concordie inter Religiosos Ordines , ad quam conservandam prudenter potuisset , atque etiam debuisset illam qualemcunque verborum optimâ mente pro-

prolatorum offensionem dissimulare, & negligere, aut certè facta ad superiores debita ac Religiosa insinuatione pacificè avertere. Nónne detrimentum incomparabiliter gravius, quam lucrum: Quale iudicium!

4. Quòd tali modo, tantis, tàmque in omni ferè pagina repetitis scommatis, invectivis, exaggerationibus, beneficiorum exprobrationibus, gravissimi tanti Viri contemptionibus, quem ignobilem *Theologastrum*, *Insanum*, *vertiginosum caput*, *incogitantem*, *imprudentem*, *ignorantem*, *mox fraudulentum*, *turpissimâ philautiâ ebrium*, *impudentem*, *contumeliosum*, *maleferiatum*, & nescio quibus (quas pudor est vel referre) nomenclationibus appellat, efferbuerit; Quo si putavit, se fidem prudentibus facturum, quale iudicium! cùm omnes palpent, ipsum passione tantopere laborare, ex passione loqui. Si putavit, se de mortuo tali via triumphaturum, quale iudicium! cùm mortuo insultare nullius hominis sani sit. Si voluit Societatem hac via impetere, lacerare, quale iudicium! cùm ob unius hominis, si quod etiam fuisset, piaculum nequaquam conveniat in Coetum universum iram convertere. Si voluit hac via gloriolam aliquam, quam nonnullis aliquando ex clarorum hominum inimicitia & rixa publica petere placuit, aucupari, quale iudicium! cùm potius à multis, qui ramum isthunc & calcar advertere poterant (ut certè adverterunt) risum & exsibilationem, ac planè odium timendum habuerit; prout & re ipsa non mediocre retulit.

5. Quòd, cùm hætenus, ùt ipse fatetur, ex quo Societas in his partibus *nidificavit*, concordia perennis extiterit, nullaque ab ullo Societatis homine offensio data sit, atque aliàs homines Societatis multa in laudem aliarum Familiarum, ùt notum est, & ipse fatetur, conscripserint, propter rem talem, in qua Author nihil unquam injuriæ, aut contumeliæ inferre ne per somnium cogitavit, & quæ ne quidem digna erat, ut vel os apperiretur, aut certè privatâ querimoniâ penitus abstergi poterat, ad extremum fædissimûmque, quo amplius facere non poterat, medium convolaverit: Quale judicium!

6. Quòd talem Virum, quem & ipse novit, & apud omnes summos æquè, ac infimos, Religiosos ac seculares, etiam Viros principes magno in honore & æstimatione versari vidit, quem sciebat & â Sanctimonia vitæ, & â prudentia in paucis conspicuum fuisse, atque demum in fama Sanctitatis cum insigni virtutum posthuma memoria obijisse, hunc inquam, talem ac tantum virum ipse juvenaster, & vix eruditionis alicujus tincturâ, aut superficie potiùs, infectus, hunc, inquam, ausus sit, tam fædis, tam probrosis & pudendis, & planè irreligiosis modis proscindere. Quale judicium!

7. Quòd de tali viro tam abominanda sibi persuaserit, & crediderit; verba illius, non in quibus fuerint circumstantijs, aut quem in finem, prolata, consideraverit, sed ea, ut secundum se, & nudè apparent, pessimum in sensum
acce-

acceperit: Quòd in mentem inducere potuerit, Virum adeò conspicuum, & in rebus ejusce-
modi apprime versatum, adeò dementem exti-
tisse, ut idem jam affirmaret, jam negaret, sua-
deret, dissuaderet, cujus adeò (ipso alijsque,
qui eum noverunt, conscijs) Sapiens & justa
erat vivendi, agendi, loquendique ratio, eum
sibi persuadere potuerit, voluisse non uni tan-
tùm homini, sed universis Religiosis Ordinibus
detrahere, eos infamare, calumniari voluisse:
eum, qui innumerabiles alijs Religionibus alle-
gavit Candidatos, atque hoc in sua institutione
ante omnia egerit, ut juvenes cum omni indif-
ferentia de Statu deligendo deliberarent, spe-
ctantes unicè DEUM animæque suæ salutem,
hunc, inquam, credere potuerit, voluisse pias
mentes ab alijs Religionibus abstrahere, quale!
obsecro, quale judicium!

8. Quòd ob unius, si quæ fuisset, hominis
noxam universum Societatis Corpus in invidiam
vocare, animos committere, discordiam cum
alijs Religiosis & Sacris Statibus, cum Catholi-
corum scandalo, plausu Acatholicorum indu-
cere & fovere; eorum famam & existimationem,
tantùm ut suam rabiem exfaciaret, objectis gra-
vissimis contumelijs, *colluviem hominum, depe-
culatores Monasteriorum, accusatores parochorum,
Christianos idololatrias. Socios non JESU, sed Con-
fucij, sed diaboli, & quæ sunt alia, seu vetera, &
toties recocta, seu nova & mendacia singulis
ferè paginis appellando, lædere & convellere
voluerit, quale judicium!*

9. Quòd

9. Quòd in talibus horrendis, quæ dixi, præcipuam argumentorum vim collocaverit, in talibus inquam, quæ nullus hominum sanâ mente præditus sibi in mentem venire, aut, ut credat, â se impetrare poterit, in talibus, inquam, præcipuum robur Scriptionis suæ posuerit, adeoque si speravit, se apud prudentes fidem inventurum, quale iudicium! Si calumniari duntaxat voluit, ex diabolico illo principio: *calumniare, semper aliquid heret*: Si, inquam, calumniari tantum voluit, quale rursus iudicium!

10. Si, quod potius credo, plausum apud nonnullos captavit, si hac via mundo innotescere quæsit, cum rem & modum Scriptionis ita instituerit, ut quisque prudens, etiam secularis, etiam A catholicus judicare debeat, hunc non esse modum scribendi moderatum, non veritatis unius studio laborantem, non stylum literatorum (qui ingenio, non affectibus certant) sed hominis in ultionem, in vulnus ac dolorem inferendum unice intenti. Quale iudicium!

11. Quòd si se talem Virum existimavit, ut sibi Societatem universam contentui habendam, nullum ejus scriptorem extimescendum, nullam ei vim ad infringenda, repellendaque sua argumenta, suppetituram putaret, aut arbitraretur omnes abjectis clypeo & hastâ, ceu elingues attonitosque istiusmodi omnia impune laturos, aut certè, si prævidit, Jesuitas adeò fæda, atque ignominiosa, omnique æquitati famæque, quæ ijs ad DEI gloriam summè necessaria est, adeò adversantia perpetuo silentio concocturos, nihilo tamen

tamen minùs eos ultro pulsandos , vulnerèque
tam acerbo , & serâ vix oblivione delendo percel-
lendos ducebat, quale hoc iudicium!

12. Quod ijs identidem beneficia in Societa-
tem ab suo Sancto Ordine profecta , dulces ci-
bos comestos, fundata, aut ornata Collegia, fa-
vorésque alios infinitè exprobraverit; ingrati a-
nimi, quod gravissimum vitium est, eos arcessi-
verit, injurias ab ijs & contumelias in locum re-
ferendæ gratiæ redhiberi, atque hoc ad unius
Viri voces innocentissimè prolatas, clamaverit,
jactaverit, inculcaverit: Quale tandem hoc ju-
diciu!

13. Quòd Societatis obsequia qualiacunque
(quæ necesse non est referre,) obsequia tamen,
quæ Societas in Status alios Religiosos quotidie
seu confert, seu conferre conatur, atque in ipsum,
ut diffiteri nequit, nonnulla certè contulit,
Quòd animum Societatis, quem habet omnibus
gratificandi commodandique seu molestissima
Scholarum professione, seu institutione privata,
& consilijs seu famam, incrementa, felicemque
progressum statuum omnium Sacrorum omni
ope & occasione promovendo, nullique unquam
ex proposito aut mente Societatis derogando,
quòd hæc, inquam omnia qualiacunque in se &
alios merita præ levi illo, quod sibi finxit, pia-
culo, aut non viderit, aut videre noluerit, ut
ijs omnibus insuper habitis Societatem peten-
dam conspurcandâque putaret. Quale judi-
cium!

14. Quòd vulnere tam atroci semel inflicto,
perque modestiam ac silentium tolerato, nullôque
ultio-

ultionis genere repenso non contentus, secundum atque iteratum priore fædius aut ipse, quod omnia probant, ingesserit, aut subjecto ipse fomite inflammaverit, materiam, stylum, modum large innegabilitérque contulerit, signum alioqui talium opprobriorum ipse sustulerit, speciémque præ se ferat mentis ne quidem deinceps in melius revocandæ. Quale iudicium! quale iudicium!

15. Quod cùm ex ipso Jesuitarum silentio potuerit manifestè advertere, quàm inviti sint ad similia jurgia, multò magis ad calumnias aut contumelias in Ordinem quempiam inferendas, cùmque palpare potuerit. Quod si Author habuisset hoc propositum, ut alijs Religionibus detraheret, id non tam minutè, non tam perfunctoriè & structim, sed longè copiosius ac uberius, additis rationibus, exemplis, exprobrationibus, uti ipsi Mellito solenne fuit, perficere potuisset, & verò etiam fecisset; Hoc tamen nequaquam fecerit, sed obiter tantùm summa, quæ ad deliberationem necessaria videbantur, capita attigerit. Hoc, inquam, cùm Mellitus viderit, aut certè videre potuerit, hoc tamen non obstante, eum ut aliarum Religionum ex instituto & proposito calumniatorem & infamatorem traduxerit; Quale iudicium!

16. Quod cùm viderit & audierit tot candidatos per Authorem ad varias Religiones, etiam Benedictinam promotos, tamen vel ipse crediderit, vel alijs fucum facere, palpúmque obtru-

obtrudere voluerit, ceu hoc unicè intendisset, juvenes à Religiosis statibus avertere & absterre-
re; Quale judicium!

17. Quod cùm legerit in libello non tantùm incommoda & vituperium olentia, consideratio-
ni proposita, verum etiam alia in laudem & æstimationem, eaque longè potiora, majorique numero ac momento, noluerit ad modum lo-
quendi problematicum, seu rationum *pro* & *contra* considerativum advertere, sed maluerit virum omni famâ & exceptione majorem, men-
te captum, insanum, vertiginosum, incogitantem appellare: Quale judicium!

18. Quòd considerationes ab Authore mo-
do problematico propositas appellet *assertiones* ipsius, *effata*, *pronunciata*, tanquam ipsa ea re-
vera affirmando protulerit, alijs credenda per-
suadere voluerit, Hæreticorum venenata in Re-
ligiosos Ordines maledicta approbaverit; Quale
judicium!

19. Quòd ex tam heteroclito, & præter
omne judicium statuto principio ad illationes
tantò abnormiores, dementiores, exorbitan-
tèsque proruperit, quæ fidem omnem sani
hominis superant, e. g. fuisse *Socium hæretico-
rum in calumniandis Religiosis*, fuisse *calumnia-
torem Pontificum, Imperatorum, Archi-Episco-
porum*, qui Religionem, si superis placet, adeò
perditam, pestilentémque, qualem fingit ab
Authore depictam, in terris suis æquo animo
tole-

tolerare, quin & favoribus impertiri sustineant: præterea fæditatem Religionum eum in locum aduxisse, ut eas nemo Adolescentum salvâ conscientiam inire, aut amplecti possit, quod hæc & similia Corollaria finè numero ex verbis innocentissimè scriptis Mellitus exsculpsit. Quale, obsecro, iudicium?

20. Quòd, postquam Virum innoxium Sanctumque, Societatemque universam tam atrociter læsit, ultionem, quam minimè debebat, & sumpserit, & tali modo sumpserit, qui nec moderatum secularem, taceo, Religiosum deceret; Quòd, cum tam iniquè rem egerit, ut iniquius agere non potuerit, tum proscindendo per semetipsum, tum alios ad hoc ipsum omni ope incitando, hæc, inquam, cum fecerit, audeat tamen vir scilicet insons de injuria conqueri, quin audeat adhuc etiam satisfactionem exposcere, dira quæquè interminari, atque huc denique studium suum conferre, nequè alia ratione incommodis Societati timendis consultum iri dicere, quam si libellus, id est, *monstruosus vertiginosi Capitis partus publicè, atque orbe teste, manu Carnificis in rogo concremetur*. Cogitent, quæso, cogitent viri vel micâ salis & prudentiæ imbuti: Quale hoc demum iudicium! quale iudicium!

Miserear? an indignor? nescio: Id certe agendum erat, ut larva detraheretur commentis tam ab omni ratione ac iudicio alienis, collocaretur in propatulo veritas, quo rem non ijs umbris, quibus eam Mellitus offudit, obscuratam

tam defædatamque, sed in luce sanæ rationis formaque non fictili, sed genuina ac propria omnes perspiciant, lapisque scandali, virisque simultatum, quod Mellitus, nescio, quâ conscientiam nullo certè judicio in animos hominum DEO dicatorem infudit, exterminaretur. Quod utinam hoc meo qualicunque conatu assequar; quo fiat, ut conssepultis ijs, quæ per unius hominis inquietam insatiabilemque Satyrarum condendarum, discordiaque provocandæ accendendæque libidinem, cæptæ, instauratæque sunt calumniæ, pristina redeat animorum malitia, junctis viribus adversus DEI & Ecclesiæ hostes, militiam Domini Religiosæ acies administrent, omnibusque, qui hocce præcipuè tempore strenuis ad repellendas adversariorum artes subsidijs indigemus, auxilium ex conspiratione fæderæque Religiosorum Ordinum proveniat. Ad quod impetrandum duo admodum erunt necessaria: primum, ut ipsi Religiosorum Coetuum Præfecti ac præsules, ejusmodi subditos tempore heu non suo! existentes, & parum rectè intrâ orbitam gradientes pacis publicæ, caritatisque Religiosæ turbatores idoneis remedijs compescant.

Quæ oratio ad te, præcipuè pertinet, Religiosæ pacis Angele. Dabis hoc paci tranquillitæque publicæ, dabis ædificationi Catholicorum, quos ejusmodi Religiosorum heu! parum convenientia jurgia incredibiliter offendunt, triumphantibus mirum in modum, atque sibilum in nos mittentibus hæreticis, quod nos præcipuè, qui inter eos degimus, experiri quotidie debemus.

Q

Dabis

Dabis hoc famæ honorique Sanctissimi Celeberrimique Ordinis, quem tute intelligis exorbitantibus istiusmodi consilijs adeo parum ornari, ut plurimam etiam apud multos æquitatis amantes loquendi materiam præbeat. Dabis hoc voto aliorum ex eo Ordine conspicuorum, rectorumque Virorum, quibus, ut mihi met ipsi sincere candidèque confessi sunt, nihil antiquius, quam pacem colere, nihil contra funestius tristiùsque, quàm talia vel audire: Age, hominem talium procellarum Authorem ad officium revoca: Sentiat se sub Superiore, sub Regula Sanctissimi Patriarchæ vivere, doceatur manum & consilia cum ijs (qui citra omnem rectæ conscientie normam in Sanctissimam Religionem, cujus laboribus Catholica res non modicam partem nititur, calumnias & mendacia congerunt) non conjungere; abstinenceatur à propagando sufflandoque, quod ipse succendit, incendio, néve afferat viris æqui bonique amantibus defensionis suscipiendæ necessitatem, quin adstringatur ad abolenda præteritorum vestigia, redintegrandamque illum quam Christus Religiosis præcipuè Viris ultima voluntate contradidit, pacem ac dilectionem, dum ait: Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos: Quo alioqui facile pro tua Sapientia perspicere potes, mala non mediocria inde promanatura, timendumque, ne posteriora fiant deteriora prioribus.

Alterum, quod ad rem pertinere plurimum arbitror, est, ut vestram causam, Religiosissimi Viri à Societate Jesu, vestram, inquam causam, quæ
quan-

quantum cum causa Ecclesiae conjuncta sit, nos
admodum multis in partibus experimur, fa-
mam vestram ne adeo deferatis; tollite demum
oculos, silentium vestrum, quo nihil demum,
nisi ignominiam vestram & Catholicorum mœ-
rorem lucrifecistis, rumpite, hominum ora,
qui patientiam vestram in Ecclesiae, ædificationisque
publicae detrimentum abutuntur, vestra, quam
polletis, hac in arena dexteritate prudentiaque
obstruite: neve putetis, contemptu, neglectu-
que omnia transigi, possessionemque nominis
vestri, quam perdit qui labefactatum eunt,
solam modestiam sustineri. Quam etsi ferream in
vobis, insuperabilemque sæpenumero admira-
tus sum, maximique, ut decuit, feci, sunt ta-
men, qui eam longè, quam putetis, secus inter-
pretentur, pars diffidentiae, pars etiam conscien-
tiae tribuentes. Interest Ecclesiae, pacisque publi-
cae, vos hac in parte nequaquam cessare, non
mutuo aspicere, & arcanis ad superos suspirijs
confecta putare omnia. Cautius, mihi credite,
laceissent, quos ad vim repellendam non nimium
cunctantes invenerint.

Cæterum, quod vos in causa vestra omit-
tendum existimastis, ego, qui scio, quam mul-
tis titulis id me facere oportebat, à me im-
petrare non potui, ut æquitati & laxæ & si-
lenti officium opellæ meæ qualiscunque de-
esse paterer: Stylum arripui, insolentiamque
è regulis prudentiae moderationisque castigan-
dam suscepi. Tibi porro, Mellite, denuncio;
receptui cum emissarijs tuis cane: Quodsi ul-
terius

terius nugari pergās , non jam Societatis JESU
causam , sed meam ipsius non obiter , ut nunc
feci , instar velitis acturus sum , sed acie , si opus
sit , in arenam descensurus , nequē tantillum
temporis , ut modò , sed integrum stipendium
in te conveniendum collocaturus , atque cū
tu adeò pensi non habueris , Societatem JESU
renovatā crambe , objectisque probris appetere ,
garriendi libertate summā , tu mihi datam pari-
ter libertatem scias , tibi talia cantandi , taliāque
producendi anecdota , quēis ambæ tuæ aures tin-
niant. Quod non idcirco à me dictum puta ,
tanquam aut verear scriptionem tuam , aut pacto
silentij , si religio te non coërceat , ex me ob-
stringi velim. Perge , si lubet , experiēre. Te-
cum enim certare inter nugamenta deputo , ut
qui desertus ab argumentis , vox es prætereāque
nihil , atque , nequid sanum à te prodeat , fumo
prius omnia corrumpis. Cæterum morbidis
illis , quos ægro tabidōque animo effudisti , li-
bellis maturè , quod alijs ejuscemodi hucusque
contigit , locum quietis procura , monumen-
tum conde , ego inscriptionem addam vul-
garem illam & notam , sed unicè
huc factam.

Hic jacet Melliti progenies

Filius unus

alter Nepos

Expectantes judicium.

Passio concepit.

Imprudencia peperit.

Fumus aluit.

Patientia aliena educavit.

Veritas jugulavit,

Et redegit in umbras, ex quibus erant compacti.

Age Viator, & vel in umbris lege

Authoris umbrosi

Arrogantiam. Audaciam. Imprudentiam.

Quibus & ipse obscurissimus est

Et obscurator maledicus aliorum.

I, Viator, & ingemisce:

Quale judicium!

Per tales umbras velle clarescere.

CAPUT XXIX.

Admodum Venerandis Inclytæ Societatis JESU Patribus, Eorúmque Fautoribus & Amicis.

DEnique verissimum est, nihil esse rebus in humanis egregium, quòd suos non patiantur obtrectatores. Est hæc virtutis ordinaria & vetus merces, maledicentia. Ipse Dei Filius, recti omnis atque boni Præceptor & Dux vix sese cætui mortalium intulit, cùm appetitus undiquè maledicorum linguis, positus erat in signum, cui contradiceretur. In conditionem Magistri immigravêre discipuli, qui licèt essent & institutione veritatis æternæ, & Spiritûs Sancti muneribus ad omnem Sanctimoniam efformati, subiêre tamen eandem Sortem, quam Christus: contumeliam pati. Id ipsum omni ætate sunt Sanctissimi quique homines experti, adeò, ut fatali quadam lege, quemadmodum umbra lucem, sic calumnia comitetur virtutem. Quo tamen nihil commoveri debet moris humani gnara mens, quin illud assidua cogitatione versare; Si mundus vos odit, scitote, quia me priorem vobis odio habuit. Si Patrem familias Belzebub vocaverunt, quantò magis domesticos ejus; Si de hoc mundo essetis, mundus, quod suum erat, diligeret; sed quia de mundo non estis, ideò odit vos mundus.

Ad vos inprimis hæc oratio pertinet Admodum Reverendi, atque Eximij Patres: Vos estis, qui

qui cùm in militiam JESU Christi nomina vestra dederitis, sitque deliberatum vobis, sub ejus cruentis signis stipendia facere, illo primùm momento, quo ad isthoc vitæ genus animum adjecistis, cogitare debebatis, nullum esse calumniæ contumeliæque genus, quod vobis subeundum non sit. Et verò satis superque ab primis Societatis vestræ incunabulis ad hæc usque tempora documentum hujus fati dedistis, ab omni hominum genere extrema quæque perpeffi. Ego certè cùm diu multùmque ab primis adolescentiæ annis in rerum gestarum commentarijs evolvens essem versatus, post primum illud Apostolorum Collegium haud legi, in ullum hominum Coetum, quam in hanc JESU Societatem hæc duo copiosius convenisse: præclara facere dura pati. Sustinuistis odia & furorem Hæreticorum atque gentilium; parùm hoc; etiam Christianorum, etiam Catholicorum; sustinuistis odia & sannas vulgi; parùm hoc: etiam Optimatum ac Principum. Tolerastis iras, opprobria, contumelias ab filiis hujus sæculi: Parùm hoc, etiam ab Viris Deo Sacris, etiam ab hominibus Religiosis, tanta in Caput vestrum, velut unanimi omnium conjuratione, ut nisi lux vestræ virtutis adeò esset orbi conspicua, adeò gesta præclara, adeò utilitates in omne genus hominum à vobis copiosæ manarent, perinde de vobis, atque de peste quadam orbis terrarum cogitare viri etiam Sapientes conquerentur.

Vix nata Societas vestra, cùm ipso Ejus Sanctissimo Conditore adhuc in vivis agente, hostes in Hispania, in Italia sensit asperrimos; præter vin-

cula & carceres, etiam libellis infamibus undique appetita, miseréque proscissa. Vix adolevit sub Claudio Aquaviva, cum ex Florentissimo Galliae Regno, ex Transylvania, ex Italiae parte projecta, præter detrimenta famæ, quæ gravissima ab maledicis scriptoribus omni eo tempore subiit, rerum etiam reliquarum, quin & patriæ fecit jacturam. Nec melior subeuntium conditio temporum; vix enim affulgebat lucis nonnullius aurora, cum eam nova excepit clades, adeo fertili ad omne genus calumniarum invidia, ut demesso etiam uno alterove ac tertio capite, in nova identidem, quæ adhibilaret inson-tem venena pullularet.

Orta erat Sancta hæc Societas, atque ab summis Pontificibus, ipsoque Tridenti Concilio mirè probata; mox tamen invisa plurimis. Dedit operam, ut prodesset omnibus, sudore suo in exedris, in pulpitis, in sacris tribunalibus, in tugurijs, in nosocomijs, in carcerum ergastulis, quin & Sanguine in aliorum salutem fuso; nihil tamen mansuefactus invidorum furor, nihil consopita calumnia, quin ex ipsis rectè factis materiem sibi conderet maledictorum. In ipso ejus exortu erant, qui primam ejus integritatem arcesserent: jam tum nullius pretij Societas provehebatur annis: tum quoque apud multos nihil valebat Societas. Corroborabatur ætate; neque tum probata omnibus Societas: celebrabatur in templis facundia, in Scholis doctrina, in castris industria, in Aulis integritas, in omni loco vitæ bonus odor, & tamen nullo apud plurimos, erat Societas.

Atque

Atque ut ad hæc, quibus vivimus, ingrata
veniam tempora, existunt hujus Sanctissimæ So-
cietatis adeò egregia in omnem Rempublicam
merita, ut nisi stuporem mentibus ipsi nostris
induere velimus, ea quam solem meridianum,
tam non videre nullo modo possimus. Quæ
urbs? quis locus? quæ hominum conditio ab
istorum virorum benefactis præterita? Vos quo-
què, qui demumcunque sitis, qui hujus Illustris-
simi Coetûs famam obscurare nitimini, unde de-
mum id, quod habetis doctrinæ, ornamentî-
que, quod ostentatis, hausistis? Dicite; redite
mecum, si lubet, ad illa, quibus aberat ab his
terrâs Societas, ad illa, inquam seculi sexti &
septimi decimi tempora; relegite, repetite mo-
numenta; fœdera. Qui tunc rerum status? quæ
conditio? qui homines? nolite, quæso, vosmet-
ipsos palpare, nolite morari veritatem. Scio:
invidiosa loquor; attamen vera, attamen mani-
festa; & hæc non nisi ferreâ necessitate addu-
ctus. Dabitis, credo veniam non libertati scri-
bendi, quæ nulla est, meæ, sed dolori amicorum
provocato, tamquæ acerbè, tamque iniquè pro-
vocato, ut si par pari referre, si talione uti vel-
lem, ipsimet mirari meritò possitis. me Societatis
causâ semel susceptâ, necdum ad ea, quæ petulans
calamus ex adverso est ausus, uberioribus longè
argumentis retorquenda profiliisse. Abstinebo
tantisper, donec adversarij siverint. Hoc interim
ingrato non desinam exprobrare mundo, feris
bestijs esse pejorem, ut qui merita ab his viris in
ipsum quotidie profecta aut nolit agnoscere, aut
agnita sustineat tam malignè pensare.

Q

Ite

Ite invidi, ite maledici ad provincias, ad urbes & Catholicas, & heterodoxas; Quærite, quæ pars Orbis ab Virorum istorum intacta sudoribus? parietes ipsi templorum, gymnasiorum, carcerum, mapalium, testimonium disertum præbent. In Una Urbe Viennensi, quæ me jam plures habet annos, qui fructus tum ij, qui omnibus patent, tum alij, qui sinè arbitris per eorum Religiosa consilia proveniunt? Inspicite actiones ipsorum quotidianas, unicè in bonum Reipublicæ intentas. Incredibile dicam, verissimum tamen, ab unis Societatis JESU Hominibus Dominico quovis die allocutiones ad populum, ad Sodales, ad Coetus privatos ex præscripto haberi, si universè computentur, ultra quadraginta. Numerate conciones in templis Ejusdem Societatis eo die haberi solitas, numerate institutiones Catecheticas, numerate hæc ipsa in Basilica D. Stephani, in templis plurium Sanctimonialium, in nosodochio, in domo castigationis; numerate exhortationes in Oratorijs diversis, ad Sodalitia, coetusque hominum varios, in Scholis singulis & quem dixi numerum, haud operosè colligetis. Nec nihili faciendæ excursionibus hebdomadariæ Tyronum, in templa tum intrà, tum extra Urbem, quos multi sæpe, cùm æstu madidos, aut cæno ac pulvere obritos viderent, non sine tenero animi sensu, cum suis Apostolici Zeli primitijs redeuntibus spectârunt. Sed ut nullum relinquatur dubium, en Specimen dictorum.

CATALOGUS

Dictionum Apostolicarum

*Ab Jesuitis solis Viennæ ferè quovis
die Dominico haberi Solita-
rum.*

1. In Sacello Aulico Augustissimi.
2. In Sacello Aulico Augustissimæ Amaliæ.
3. In Basilica D. Stephani.
4. In Domo Professa Concio matutina.
5. In eadem Concio ordinaria circa meridiem.
6. In eadem à meridie Catechesis.
7. Ibidem Dictio in Congregatione Dominorum.
8. Ibidem Dictio in Congregatione civium.
9. Ibidem Dictio Italica.
10. Ibidem Dictio in Congregatione Coelibum.
11. Ibidem Dictio in Congregatione Studioforum.
12. Ibidem in Congregatione Tyronum opifi-
cum.
13. Ibidem in Principijs } manè Instructio Ca-
14. Ibidem in Parva Schola } thechetia.
15. Instructio Cathchetica in Domo correctionis.
16. In Templo Hospitalis civici aliquando per
annum.
17. In Templo Collegij Concio ordinaria.
18. Ibidem à meridie Cathchetis.
19. Ibidem Dictio in Congregatione majori Stu-
dioforum.
20. Ibi-

20. Ibidem in Congregatione media Studioforum.
21. Ibidem in Congregatione infima Studioforum.
22. Ibidem in Grammatica. }
23. Ibidem in Principijs. } manè Instructio Ca-
24. Ibidem in parva Schola. } thechetica.
25. In Congregatione S. Barbaræ.
26. In Congregatione Seminaristarum.
27. Ad S. Laurentium Concio ordinaria.
28. In Templo S. Annæ Concio ordinaria.
29. Ibidem â meride Cathechesis.
30. In templo Ursularum Cathecheses, præter
alias Conciones ultra 40. per annum.
31. Item â Novitijs Cathêchesis in Schola ad S.
Stephanum semel in hebdomade.
32. Item ab iisdem Die Dominico in Liechtentall.
33. Ab iisdem in Waring.
34. Ab iisdem in Erberg.
35. Ab iisdem in Cœmeterio civico.
36. Ab iisdem in Urbis Leopoldinæ Templo.
37. Ab iisdem ad S. Florianum.
38. Ab iisdem in via regia.
39. Ab iisdem in Domo suburbana Starenbergica.
40. Ab iisdem in Alstergassen.
41. Ab iisdem in Laimbgruben.
42. Ab iisdem in Schola urbis Leopoldinæ.

Hæc ego ex certa tum mea notitia, tum fide-
li conscriptorum relatione, tum publico urbis testi-
monio ut collegi, sic cum ijs, qui bonis factis
lætantur, communico; quæ cum antea ego ipse
nunquam cognôsssem, aut in animum revocâs-
sem, sic modò, cum recolo, lætitiâ afficior in-
credibili, reputans, hos Viros verè esse semen il-
lud,

Iud, cui benedixit Dominus : Ipsi, credo, Augustissimi pietissimi que Fundatores si à mortuis exurgerent, quanto perfunderentur solatio, intuentes liberalitatem suam tam utiliter, tam fructuosè collocatam ! Felicissima profecto tempora nostra, quibus tanta bonorum præsidia contigère !

Nequaquam ego hìc recitavi omnia : prætermisi dictiones diebus festis ex more perorari solitas : Majoribus Domini Sanctorumque solennitatibus plures etiam unà eademque die. Omisi conciones ferè quotidianas Quadragesimæ tempore in Templo Domûs Professorum ; ac rursum Quadragesimales in æde Principe D. Stephani : In Sacellis aulicis, uti & ad S. Laurentium nonnunquam. Omisi Exhortationes diebus antecineralibus quotidie tres. Omisi eas, quæ haberi solent ob memoriam Agoniæ & mortis Domini. Omisi allocutiones illas & frequentes & diuturnas in *Exercitiis*, ut vocant, functione pronunciari consuetas omisi denique tres, imò quatuor in missionibus semestribus quotidie dictiones. Quæ omnia, nisi livore & ægitudine maligna penitus contabescas, & mirari profectò debeas & extollere unius Ordinis in bonum animarum tam luculentos, tam uberes, tam copiosos labores. Quid si jam alia, ab Viris istis in Rempublicam, in subsidia animarum conferuntur emolumenta, proferrem, si irem per singula, nonne vel ex his unis citra alia argumentorum parerga, refutata languerent omnia invidorum maledicta ? confunderentur odia ? obstruerentur ora perversa ? Certissimum manet Servatoris oraculum :

culum : Non potest arbor bona malos fructus facere, nec arbor mala bonos fructus facere.

Ite invidi, ite maledici ad Sacra tribunalia, quæ Viros istos diu ferè noctûque exercent: ite invidi, ite maledici, ad Religiones illas duntaxat, quæ ditione Austriaca continentur. Expeditiones illas Apostolicas, quæ paucis abhinc annis in Austria, in Styria, in Tyroli, in Hungaria sumtibus proprijs, labore sanè Herculeo, peraguntur. Quo verò fructu? Ite, inquirete, vestigate, sciscitemini ex ipsis, qui interfuere, seu Auditoribus, seu Spectatoribus: Concurfus sæpe ad decem, nonnunquam ad viginti & ultra, ut certis testibus didici, hominum millia, quid rei sit, testabuntur.

Ite invidi, ite maledici ad castra militaria: quærite ex ipsis belli ductoribus, atque Magistris; Qui mores, quæ singularis integritas, quis Zelus Jesuitarum; quæ omnia, si alia desint, unum Serenissimi Ducis Eugenij sæpius auditum cum egregia laude testimonium comprobabit: Ite ad præsidia Hungarica & Dacica, quæ omnia & ministerijs, & mortibus Jesuiticis, quas seu ex gravi Cælo, seu potissimum ex virulentis militum agrotorum halitibus contrahunt, identidem frequentantur. Viri ætatis mediæ, è sinu Patriæ ad hæc aspera dimittuntur, præsentem mortis imagine nihil ad obedientiam caritatēque infringendam valente. Et verò hanc puto causam esse, quod ex omni hominum genere Societas JESU ferè milites sibi omnium amicissimos habeat.

Nihil hîc de Scholis, à quibus, quantum boni in rem communem proveniat, Viri docti tum seculares, tum Ecclesiastici, tum & plurimum

mum Religiosi testantur. Erant, erant tempora, cum ante Societatis ad hanc Urbem adventum, vix esset unus aliquis, imò ne unus quidem annorum Viginti spatio, qui Sacerdotio initiari, qui ad vineam Domini percolendam conducere se pateretur. Erant tempora, cum pauci admodum hac in urbe (ne de Provinciis quidquam pronunciem : monumenta revolvite) pauci, inquam superstites essent orthodoxi cives: Erant tempora, cum languerent monasteria, & (quod extremis digitis attingo) Personis minime vocatis habitarentur : Erat, alia rerum facies, & fæda Religionis prolapsio, cum Societas in Germaniam, atque in Austriam, in Urbem Viennensem, in reliquas Provincias accita (si verum fateri volumus, si testibus omni exceptione majoribus, si Pontificis, si Episcoporum, si Historiarum testimonio, si Cæsarum Augustissimorum prædicationi credere) si usquam, in his certè terris columnen ipsa Religionis labentis, momentumque restitutæ potissimum fuit. Negate, invidi si potestis, negate maledici.

Scio, quid dicant nonnulli : Veterem illam fuisse, quæ tanta patrauerit non item hodiernam Societatem. Alios nunc causantur Jesuitarum mores, aliud vivendi, agendi, degendi genus : lapsas in deterius res, consenuisse virtutem, majoribus suis longè dissimilem. Ita isti quidem; qui cum alia non possint, annos seriumque accusant. Dicite vos mihi, quiqui estis censuræ istius architecti : placent vobis Jesuitæ veteres? at non placuerunt ijs, cum quibus vixerunt.

Nulli

Nulli majoribus proscissi calumniis, quàm Jesuitæ Veteres, adeò, ut millia aliquot satyrarum famosissimarum in eos conscripta hodièque supersint. Placent vobis Jesuitæ Veteres? at ijs eadem planè objecta sunt, quæ hodiernis, eademque cantilenæ cantatæ, imò acerbiores longè, graviorèsq; atque illæ noeniæ, quæ Jesuitis hodiæ obgeruntur, non sunt illæ profectò novæ, aut hodie natæ, sed ex veteribus scrutis & retrimentis petitæ: Jesuitas vos veteres repetitis? at illi, qui tum vivebant, exoptavêre novos? Quorum, quæso, æquius votum? Vestræ, an illorum querimoniæ potiùs deferendum? Hoc certus sum, vos amare veteres, non quia meliores præsentibus, sed quia non sunt, pari in utrosque animo, ut & præsentis fastidiatis, & præ veteribus, si redirent, novos rursum requireretis, isthuc demum desinente voto, ut cupiatis è rerum natura exturbatos utrosque. Non in Jesuitis, mihi credite, sed in vobismetipsis est, quod causamini. Animus præoccupatus odio, & concepti semel idoli retinens, atque invidia rationem subigens, nullo Philosophiæ relicto loco.

Et, quæso, quid tandem est, ob quod Societatem illam veterem præ hodierna commendandam putetis? Verbum illi Divinum populis annuntiabant; annunciant & hodierni, & numero quidem frequentiore, quàm illi. Docebant, instituebant illi; docent, instituunt etiam isti: Cedò functionem aliquam illorum, quam non obeant & isti. Si verò peculiariora de ijs, qui nunc sunt, Jesuitis audire cupias; interroga Jansenistas, quid
in

in Ecclesiæ & Sedis Apostolicæ causa Jesuitæ novi? Sunt ij profectò hac adhuc ætate acies illa electa contra DEI & Ecclesiæ hostes accincta; sunt manipulus è numero fortissimorum illorum, qui ad thalamum Salomonis perennes agunt excubias, sic ferè instituti, ut non alij priùs edere soleant inimici subrepentis indicium.

Missiones Apostolicas illas, quas hodie tantâ hominum frequentia fructûque his in terris peragunt, ignoravêre veteres.

Sacra illa tanto Nobilitatis utriusque sexûs solatio & approbatione quot annis agitari solita piarum meditationum *exercitia* haud ita dudum ab nostratibus utique Jesuitis cœpta meminimus.

Libellorum doctrinam Fidei morûmque, piâsque preces continentium erecta pluribus in locis velut armamentaria, atque in usum publicum unicè præparata non sanè ab veteribus accepêre. Qui verò fructus animorum? Dicent Pastores, dicent Patres familias, dicent ij, qui seu ab moribus pravis, ad meliorem frugem sese horum subsidiorum ope redijisse testantur.

At si de conversionibus animorum sit quæstio, quod, quæso, gloriosius hodiernæ Societati nomen (id, quod veteres consequi minimè potuêre,) quam Serenissimus Saxonæ Princeps Religioni Catholicæ operâ certè nonnisi Jesuitarum adjunctus? Denique fateamur, necesse est, quod quotidie videmus, Jesuitas ad ejus generis expeditiones & à summo Pontifice potissimum, & ab alijs Episcopis ac Principibus deligi, hos in subsidium, hos in periculum rerum vocari. Atqui hodierni sunt, qui diliguntur, non veteres; hodierni, qui sic vocantur.

R

Ho-

Hodierni sunt , qui , ut alibi dicebam , in Aulis Principum ferè omnium , præclarâ approbatione versantur ; hodierni sunt , è quorum numero tanti , quot nunquam antea , uno tempore in Purpuratorum Cœtu visuntur ; quæ res , quem ab ipsis expetita minimè est , quin imò omni ope vitata , tam est hoc ipso fortius argumentum & præstantiæ ipsorum , & gravissimi de ipsis Sanctæ Sedis judicij.

Denique hodierni sunt Jesuitæ , quos ab Jansenistis , quos ab alijs (quos quid refert edicere ?) & fædè proscissos , & in crimen & in judicium vocatos , ad Sanctam Sedem sæpe sæpius quotannis delatos , apud Viros Principes infinitis oneratos calumnijs , apud vulgus , apud probos quosque in invidiam , infamiamque vocatos & experimur , & oculis ipsis , auribusque sentimus quotidie , his tamen omnibus superiores eminentioresque procellis , & stare invictos , & gloriam rerum suarum decusque innocentiae illibatum tueri : Quod (nisi me omnia fallunt ,) certè in tanta invidorum turba consequi nequaquam possent , si aut , in quibus accusantur , teneri , aut agnosci posset aliquid criminationi subesse.

Juvat hinc quærere , quæ demum tantorum odiorum , calumniarumque causa ? Sæpe ego magnos etiam Viros audiivi , cùm dicerent , mirari se , quid esset , quòd , cùm nihil admodum invenirent in Jesuitis noxæ , nihil injuriæ in rem seu publicam , seu privatam cujusquam , quinimò comoda utilitatésque quàm plurimas ; ipsos subvenire egenis , ipsos ægrotis , ipsos pestilentiae tempore nullo non loco decumbentibus expositos , ipsos ea
in cura

in cura haud paucis abhinc annis per Hungariam
& Transylvaniam ferè ad quadraginta gloriosam
oppetisse mortem; ipsos in omnem opitulandi
proximis occasionem intentos, vitâ & moribus
alioqui integerrimis, nullo culpæ gravioris tole-
rato inter suos nomine, hæc ita cùm essent, mi-
rari sese dicebant, quid eos adeò multis invisos,
plurimis minùs gratos efficeret. Scelera & fla-
gitia causantur maledici, more veteri pravorum
hominum, deteriora credendi & loquendi. Quos
equidem nihil moror, gnarus eum esse stylum se-
culi, ab Ipsius Servatoris ætate adversùm Sanctos
quosquè viros usitatum.

Philosophos ego illos admiror, qui cùm vi-
tam profiteri gestiant quodammodò stoicam, id
est, in edito quodam rationis positam, humanis-
que perturbationibus exemptam, iidem tamen ab
odio aut invidia tam agantur in transversum, ut
cùm nihil, quod valdè reprehendant, inveniant,
bonum tamen sensum de Viris insontibus à se im-
petrare nullo unquam tempore valeant; audire
etiam avidè prava, loqui enim verò deterrima,
ea sæpe animi obcecatione, ut cùm omnia fa-
ciant ad famam Religiosissimi Ordinis profligan-
dam, ipsi tamen & integrâ sese conscientia id agere,
& acutos etiam esse in alienis noxis fingendis reci-
tandisque arbitrentur. Quæ causa? quis stimulus
hæc agendi?

Multi sunt hominum, etiam Religiosorum
Cœtus, in quibus, si libeat maledicentiæ morem
gerere, invenire possit, quæ latè amplèque ca-
lumnia reprehendat. Nihil ego hîc Jesuitarum gra-
tia do; hoc tamen ajo, assentienturq; mihi omnes,

non esse omnium Jesuitas maximè reos. Certè
vita ipsorum sanctissimis adstricta legibus, Supe-
riorum vigilijs custodita adeò, ut sanum esse cor-
pus necesse sit, in quo putridum nullum tolera-
tur membrum. Tantum igitur abest, ut ipsos
in reorum numero primos, ut ne ultimos sta-
tuere possim. Quid tamen causæ, quòd ipsi an-
te alios uni ferè præcipuèque petantur?

Dicam, quod sentio. Si essent de turba, ne-
mo eos impeteret. Eminent: Hinc invidia, de-
primere cupiunt, qui calumniantur. Excellen-
tia Jesuitarum, mihi credite, æmulis dolet; do-
let æstimatio publica, dolet gloria factorum, do-
let sapientiæ lux, quâ in Orbe velut sidera ma-
jora effulgent. Quid jam mirum effundi in que-
relas eos, qui præ his contemni sese, secundum-
que sibi locum duntaxat, relictum putant? Ipsa,
credo, sidera, si loqui possent, obtrectarent so-
li, eique maculas, eclipses, obscuraciones ob-
jicerent: Minora sunt præ sole, ejusque luce sibi
fieri contumeliam dicerent. Hæc vera denique
causa, hic fons, hæc origo odiorum ferè omnium:
hoc sibi molestissimum æstimationis publicæ um-
braculum quoquo modo tolli, circumcidique
omni ope nituntur. Ergo hoc consilio tenden-
tibus nulla virtus sat innocens, nullum factum
honorificum, nulla laus vera, nihil bonum piùm-
que videtur, quin minimi quique nœvi, scrupu-
lique noxarum in montes excrescunt giganteos.
Sic oculo nequam omnia videntur tenebrosa.

Hic demum stimulus ille, atque pruritus ar-
ripiendi ansam quamlibet, unde teneri famam
posse putaverint Jesuiticam, hac impetus irrum-
pendi

pendi in latus parte vel minima adaperturn : ejus rei exemplum in præfenti, qua verſamur, cauſa ſat manifeſtum aſpeximus. Quàm geſtit,quàm triumphat,quàm erigit tollitque ſe homo vaniſſimus in propoſitionibus nonnullis innocentiffimè prolatis, quibus ille deprehendiſſe ſe Jeſuitas, atque manifeſtos tenere exiſtimavit. In qua opinione cùm homo hebes per ipſum Jeſuitarum ſilentium, plus ac quiſquam crederet, confirmaretur, inſultare porro, & inequitare quaſi ſubactis non erubuit, more planè colonorum, quibus ad modicum audaciæ ſucceſſum ipſa ſubligacula per inſolentiam intumeſcunt. Ergo jam circuit homo ſui impositum cum crepitaculis per omnes Religioſorum Ordinum cœtus, & maleſanus cùm ſit, juxta viam ſuam ambulans omnes ſui ſimiles putat.

Sed dabis tu mihi noliger Rabula, quas merebere, ſi quidquam dehinc garrire ſuſtinueris, pœnas. Aliud ego parallelum,quàm tu, inter Jeſuitas, & alios, quos tu minimè velis, inſtitutam; Videbimus, quis Metello innocentior ſit futurus. Oſtendam ego tibi cauſas donatorum Societati JESU bonorum quorundam, tuebor juſtitiam Auguſtiſſimorum Principum id procurantium, aſſenſuque ſuo id confirmantium Pontificum: Inquiremus *nefas* illud, quod tu nomen quàm ſtolidè, tam audaciter ei translationi impo-
nere es auſus.

Hæc ego tibi diſertè prædixi & prædico, ut præſens & nunc abſens, quoniam, ſi venero iterum, non parcam. Neque ſi viam tuam, quâ a cauſa privata ad Religionis univerſæ convitium

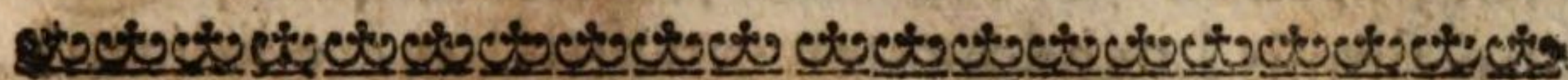

transgressus es, institero, mihi credo, ab Superioribus aut praelatis tuis vitio quidquam datum iri; ut qui eo ipso, quo tibi licentiam hæc talia in publicum effundendi permiserint, famæ videbuntur suorum voluisse cedere, veniamque dare, talione quâ viâ possem, in causa, quam tutor, utendi. Ne tu bone Vir, aut, quisquis erit tui similis, vehementer errabitis, si credideritis, ea lege modestiæ, quâ Jesuitæ sunt hæctenus cum damno suo usi, me quoquæ fore devinctum. Agam, quod æquitas postulat, & quos Reos egeris, hos Actores præstabo. Si demum de integritate morum, de ædificatione vitæ, de noxarum modo extiterit quæstio, videbimus comparatione facta, quis ad rem aptius, quis veriùs, graviùsque sit peroraturus.

Cæterum vobis, Admodum Reverendi Patres, hoc, quidquid est benevolentiæ laborisque mei, dicatum propriumque habete, certi, me vobis etiam in modestia vestra obstinatè durantibus, nullo unquam tempore defuturum. Ignotus ego fortè vobis non homo, sed scriptor; mercede nulla, solo æquitatis veritatisque studio conductus, pace vestra, id enitar, ut innocentissimam Susannam, id est famam vestram, quæ vobis adeò non tam vestri, quam aliorum causâ necessaria est, ab nefario conspurcatore, si Superi velint, eliberem? Hoc in præfenti pollicitans; quòd si homo male feriatus sit hæctenus à me cæsus flagellis, imposterum, si simile quid ausit, etiam Scorpionibus à me sit, quàm verè vivo, cædendus. Igitur isthoc, quidquid est, obsequij, fideique meæ pignus sit accipite, ut accinctum ac pro vobis dimittendum

candum putetis: Simul memores fabellæ illius
æfopicæ, qua fertur Serpens à multis hominibus
pestundatus, postulâsse Jovem; à quo id audi-
vit responsi: *Sed si eum, qui prior conculcavit,
pupugisses, nequaquam id facere secundus fuisset ag-
gressus.*

CAPUT XXX.

Ad Amplissimos Sapientissimòsque

Præsules Superiores Melliti.

Nihil in vos, nihil in Ordinem vestrum, nihil
in æquitatem peccavi. Erit fortassis ex vo-
bis ipsis, qui rerum libratis ad rationis libellam
momentis (nequè enim solus omnia poterit in
tantis viris affectus) erit inquam, qui secum co-
gitet, statuárque, me fecisse officium Viri boni;
causam, ut certò habui, dicat habuisse gravem,
& justam; denique rationem à me, qui hæc scri-
psi, stetisse: Ità est profectò: nisi hoc forsan exi-
stimet, omnia suis, quæcunque libuerit, in Je-
suitarum opprobrium loqui, effunderéque lice-
re, Jesuitis eorumque Amicis unum ferendi to-
lerandique locum relictum. Qua mente, cum
neutiquam putem ullum vestrùm existere, hoc
certè cogitabitis, jus esse naturæ, quòd veniam
cunctis defendendi æquitatem dederit: Atque il-
lud præterea intelligetis, non scriptationibus,
non libellis omnia transigi. Nulli unquam suus
defuit Rhadomantus, Suppetent, mihi credite,

semper, qui clavum clavo retundant. Nequè scriptoris unius cacchatio penum abecedariam exhauriet, quin alter existat, qui nôrit ex eodem furno sibi & scutum & tela procudere. Quid enim facilius, quàm verbis remetiri verba? calumnijs, si libeat, vocabulariam obgeminare ferulam? Hoc & vetulæ & pueri nôrunt. Quis tandem ex his ad extremum fructus? quis, nisi diffamatio mutua? animorum acerbitas? Dei & proximorum offensio? Minimè autem, quod homo vanissimus vobis fortè persuasit, Religionis vindicatio vestræ. Alijs longè modis honor æstimationeque Religionum curatur: factis, inquam, factis, non verbis, rectis operum, atque inprimis virtutum modestiæ, caritatis, industriæ exemplis; qua in re ipsa JESU Societas documento est, quæ licèt millibus aliquot ignominiosorum scriptorum exagitata sit hætenus, viget tamen, florètque in hominum potiorum si non amore, at certè æstimatione? ipsâ quippe virtute, atque factis egregijs sustinentibus famam. Quo mihi vanissimè, atque omninò ridiculè facere videntur ij, qui præcellentiam suæ Religionis per verba & argumenta scripta conantur adstruere, similes illi militi, qui in prælio consistens se fortissimum omnium verbis bene multis prædicabat, cùm hi, qui audiebant, voces quidem intelligerent, sed potissimum argumentorum pondus, id est, facta requirerent; frustra crocodilus nobilitatem jactat; ex cute noscitur. Oculi sunt, qui convincunt; annorum quoque plurium experientia, adversus quam & libelli, & tomi, & Stomachationes, & commata parùm, aut ne vix quidquam valebunt.

Quàm

Quàm longè decorum magis Religiosis ordi-
nibus, pacem & concordiam colere, donare in-
vicem, si quis adversus aliquem habet querelam,
potiores invicem arbitrari, quàm illud alterum,
quod Apostolus queritur: *Cùm sit inter vos Ze-
lus & contentio, nōne carnales estis, & secundum
hominem ambulatis? cùm enim quis dicat; ego qui-
dem sum Pauli (Benedicti,) alius autem: ego A-
pollo (Ignatij,) nōne homines estis? Quid igitur
est Benedictus? Quid verò Ignatius? Minister
ejus, cui credidistis. Unusquisque autem propriam
mercedem accipiet secundum suum laborem. Cor. i.
c. 3.* Me certè, si quos etiam Religiosorum mi-
racula patrantes viderem, tali tamen loquendi
scribendive modò suum nullo unquam tempore
facerent; Quin identidem illud animo recurre-
ret, ejusmodi Carnales esse, & secundum homi-
nem ambulare.

Nihil quidem de me interest vestrâ; tamen
memineritis, cum quanto sensu, quàm exigua sit
primus Melliti partus annis abhinc aliquot ab Ex-
cellentissimis Tribunalium Præsidibus approba-
tione susceptus, haud abs re detestantibus, ut
par erat, illam pacis inter Religiosos Ordines
tempore prorsus alieno perturbationem, quam
etiam, ut quomodocunque sopirent, boni So-
cietatis JESU Patres, etsi acriter læsi, tamen sibi
suisque silentium imperaverunt: Quo sanè satis-
factum vobis abunde esse Amplissimi Antistites,
siqua etiam extitisset in vos injuria, par erat exi-
stimare; & senseritis hoc ipsum, opinor, consi-
liumque ceperitis, cum viris de vobis vestroque
Ordine non deterrima meritis in veterem re-

deundi gratiam, nisi incendiarius fuisset, qui fomitem favillæ jam confidenti sinè fine subjiceret. Quæ res, ut est hominibus moderatis, rationemque ante odium habentibus visa plenè indignissima, tam in omnibus admirationem commovit, esse aut ignoratam à Vigilantissimis Viris, aut si cognita fuit, non interdictam; cum tanta esset ex adverso modestia Jesuitarum, ut eam Viri etiam probi propemodum accusarent inertia.

Planè res eò videtur provecta, ut consputare bonos Viros quilibet impune triobolarius audeat, ex ipsorum patientia suæ stultitiæ struens trophæum. Ego certè sic reputo, minimèque fallor: Quod si Jesuitæ eam sibi in alios Religiosos Ordines permetterent cavillandi, scribendique licentiam, si quàm sunt periti, tam essent ad par pari referendum præcipites, verbo, nisi modestia eos Religiosa & vere Jesuitica coërceret, profectò, nisi me lux ista, quâ teste hæc scribo, deludat, nunquam ego reor facile extitutum aliquem, qui non hecatombas bonæ fortunæ faceret, quam ad eos calamo laceffendos descenderet. Quo magis indignum est Amplissimi Præsules, ab homine vestro, qui æstimator debebat, imitatorque esse modestiæ, ei virtuti tam exiguum haberi honorem, ut abuti etiam, & insultare licentissimè ausit. Quæ quò turpiora sunt (ut sunt certè turpissima) hoc minùs adducor, ut credam, vobis, Amplissimi Domini, conscijs, hæc talia ab homine vestro esse patrata. Subreptionem existimo, casum puto. Quid mirum? Iduis gravissimisque negotiis irruentibus identidem

tidem in fores vestras , præ quorum turba aut non licuit in ista leviora intendere , aut si licuit , de prudentia judicióque hominis annosi meliora vobis , & meritò , persuadebatis. Rectè Apostolus *Vaniloquos* conjungit cum *inobedientibus* : sunt multi , inquit , *inobedientes & vaniloqui* ; ceu diceret , vaniloquos esse , quia inobedientes , quia indomiti , quia effrænes , & intrà limites Religiosi Officij nullâ Præpositorum suorum reverentiâ se coërceri sinentes. Quo planè convincor , nihil esse in vobis , Præsules , aut noxæ , aut incogitantia ; Quin lugere vos , atque ingemiscere super insolentiam istam atque exorbitantiam credo.

Verùm enimverò cogitate & Æschini profuisse ad dicendi audaciam , aures patientes Philippi. Hoc etiam orare , hoc obsecrare licebit , ut cogitetis , si hominibus Societatis ea daretur ab suis Præpositis impunitas , ut ab offensione privata calamum transferrent ad Ordinem universum , si ea de cœtibus alienis consuerentur , quæ non inquirentibus etiam de his , illis , alijs sapissimè ingeruntur in aures , si talia ultro ac de industria conquirerentur , si referrentur in commentarios , si examinarentur magna & parva , si mores singulorum revocarentur ad lydium , si ad hæc emoverentur è latebris seu nova , seu antiqua , seu vera , seu verisimilia , si iretur per monumenta & archivaria , si præterea vis adhiberetur ingenij ad illa etiam , quæ rectè habent , sugillanda , si à superficie tenderetur ad arcana , ut mos est pravorum hominum , conjectanda ; Si per professam inimicitiam opera poneretur in corradendis undeunde ad infamandum subsidijs , si occasiones & tempora &

stu-

studium concinandis talibus collocaretur, si præter hæc asperaretur, aut acueretur stylus; Si, quod appellatur debilitas, appellaretur infania, si, quod vocatur Zelus, diceretur Stupor, si, quod inconsiderantia nominatur, pronunciaretur hæresis, si, quæ sunt aut tecta, aut minùs nota, per tubam diderentur in publicum, (cui enim inclamari non possit: homo es? nemo immunis à peccato, ne infans quidem unius diei: atque septies in die cadit justus) si hæc, inquam, Jesuitæ in subsidium talionis, vocarent, cogitate, quæso, Amplissimi Viri, quàm amplam messem & scribendi, & condendi tomos, & implendi bibliothecas haberent: Quo verò sensu vestro? Quo Ordinis vestri honore? Quo omnium rubore?

Hoc vos procul dubio ab Jesuitis fieri posse nunquam credetis; utique nec ego credo: Sed quid si facerent? Si Superiorum gratijs ea facere liceret? Si, ut est omnium gravissimus dolor, jure uterentur naturæ? Si Melliti privilegium usurparent? Quid, inquam, si hæc fierent? In quo tandem tribunali causam calumniæ ageretur? Provocati sunt, irritati sunt, læsi sunt, & impunè quidem læsi sunt, tam acerbè, tam indignè, tam pertinaciter, ut nullis videatur calumnijs satiatus furor. Bruta igitur animantia aut stipites, qui sensum non habeant, Jesuitæ putandi? Quàm nihil est, ut de Sapia et æquitatèque vestra, Amplissimi Viri, dubitem, tam absursum, ut credam, vos Jesuitis, si jure suo uterentur, succensendum tunc. Non facient tamen (audeo prædem agere)

agere) non facient: ànne propterea hoc amplius appetendi? indignissima profectò collectio ac planè delira: Non facient Jesuitæ, non ulciscuntur. Ergò tantò acrius violandi, tantò pejùs urgendi. Patienter ferent, ergo calcantur: obmutescunt, ergo tondeantur, deglubantur, crucifigantur: Quis orbis terrarum, in quo hæc Dialectica, nedum apud Religiosos, apud Viros in caritatem, in mansuetudinem Christi juratos?

Nihil exaggero, nihil orationi do: Sic re ipsa fit; Sic agitur, sic stylus fert, ut apparet, hodiernus. Quid volumus? facta ipsa demonstrant, experientia quotidiana docet, dolore vestro Jesuitæ didicistis. Habetis viros non tot, quia plures, qui licentiam, dicacitatemque Melliti sexcenties obruerent, qui non tantùm Penates tueri suos, sed in castra etiam aliena pavorem & stragem scribendo possent inferre: continentur, vetantur imperio prope modum Manliano, patique coguntur circumstrepentes atque insultantes impunè Sycophantas illum unum sanè difficilem, attamen pretiosum ferentes fructum: ex ipsis calumnijs testimonium certum virtutis: quippe non ingerentur, si non tam modestè tolerarentur. Ergo ipso, quo calumniaris, maledice, confiteris viros esse modestos & quod sincera Discipulorum Christi nota est, Segnes injuriarum ultores.

Sed ego, quam institueram, sum longiùs disputando provectus: igitur ad Vos, Amplissimi Domini, me rursùm converto: Agite, obse-

obsequimini providentiæ vestræ , jus obedi-
entiæ , quod audio apud Vos Sacrosanctum es-
se , in pacem & concordiam publicam tuen-
dam conferte. Quod si est quidquam ex ijs,
quæ dixi , asperius dictum ; (Quid autem aspe-
rum comparatione eorum , quæ tam licenter
excreavit Mellitus ?) Si vobis hæc ipsa , quæ
me ad hunc stylum adegit , necessitas doloit ,
cogitate causam hujus necessitatis non defen-
dentem , sed aggredientem , atque iteratò ag-
gredientem fuisse , cui meritò dixero : *factus*
sum insipiens : tu me coëgisti. 2. Cor. 12. Co-
gitate rursum & modum , quo scripsi , & mo-
dum , quo scribere potuissem : Nihil ego de
Ordine vestro , nisi cum Veneratione summa :
nihil de quoquam alio Ordinis Vestri mem-
bro , nedum de Viro quopiam præcellenti ,
aut Superiore ; longissimè planè ab eo , quod
ausus est Mellitus , ut qui & in universam JE-
SU Societatem , & in Virum ejus Capitalementem ,
atque assiduis Præfecturis insignem , non ex-
tremis sanè digitis , sed planè pugnis ac cal-
cibus insiliit ? Scripsi aliqua , quæ omitti vix
poterant , attigi nonnulla manu levissima , cùm
potuissem in ijs plenis eloquentiæ velis ince-
dere ; fixi nonnunquam , ne nihil induratus
sentiret , aculeum , sed cautè , sed circumspe-
ctè , ijs tantùm , quæ libellus tulit , intentus ,
levioribus illis , atque obvijs , & sæpe ludi-
cris , nequè ad arcana aut teneriora famæ se
penetrantibus ; contra longè , quàm Mellitus ,
qui famam & existimationem innocentissimi
Viri , universæque Societatis , velut jecur Promethei
ungui-

unguibus & rostro in morem vulturis laniavit. Quid autem ea quæ scripsi ad ea, quæ pressi? ut proinde neminem ullum existimem fore, qui non tam, quòd hoc modo scripserim, miretur, quàm quòd non acrius, quòd non uberius scripserim.

CAPUT XXXI.

Mellitus remittitur Domum cum præceptionibus opportunis.

DEnique ad te rursum Mellite: Vides hîc fructum consiliorum tuorum: Vides errorem tuum, quo eras præventus, neminem videlicet fore, qui congregari tecum auderet. Pellem leonis indueras, & jactando jubam inter Jesuitas ceu minora animalia ferox spatiaberis, sed jam, postquam vocem sustulisti, apparuit brevi, quis esses, irrisus, explosus es, exhibilatus una cum tuo trilo barytono. Pone, pone, quæso, pone pellem leoninam, & caudâ collectâ, domum tuam repeda. Habes, quod quæsis, & responsum & verbera. Factum bene. Erit fortè, qui lavet vulnera, & popismate mulceat: Sed erunt prudentiores, qui tibi ciconiam pinfant, & indicem defricantes ostendant. Ergo ictus jam tandem sape Phryx, & cum somnum ceperis, hoc meum

meum opusculum capiti pro pulvillo subjicere: erit fortassis, ut somnies meliora, nequè luna tibi fiat posthac incommoda. Hoc modo tecum amicè: Vide sis, quæso, quantâ prudentiâ opus sit scriptori, ut famam, siquam habet, tueatur. Putabas tu per tuos apologos & dialogos uno veluti saltu ad olympum gloriæ perventurum; Quàm contrà res cesserit, ipse si ad te redijsti, videre profectò debes. Certè omnes, qui inanitatem argumentorum tuorum, typhum scribendi, studium planè irreligiosum alienæ famæ detrahendi (sunt enim multi adhuc probi Christiani, quos sæpius audies detestari penitus talia) luce clariùs vident. Ingenium alioqui ostendisti nullum, ut qui in fundamento & capite causæ tuæ sis adeò palpabiliter hallucinatus: *Considerationes* sumendo pro *assertionibus*, *objectiones* pro *effatis*, nequè modum illum considerandi problematicum, qui lippis ipsis, & pueris apertus est, tota ingenij tui amplitudine comprehendere potueris. Et mihi alioqui ingenium tuum ex antiquo abunde notum est, quàm sit exiguum. Hic obiter disce, quàm gravem lapsum aberrationémque inducere nonnunquam possit imperitia dialecticæ; in qua cum adeò valdè hospitem te in tuis argumentis ostenderis, satis equidem capere non possum, te sine rubore virum (cui comparatus vix elementarius es) *peripsema Dialectorum*, phi scomma pueris puerilius! appellare potuisse. Sed scilicet homo, qui sub ponte asinino natitat, pedagium verborum non

lvii.

Verùm

Verùm enimverò , qui dialecticis instrui à doctissimo Viro centies poteras elementis , maluissem tamen ab eo te alia didicisse , atque inprimis humilitatem Religiosam , in cujus notitia tu bone Vir profectò , ut planè latinè loquar , humillimus , id est , infimus es. Ubi enim illi grilli tui , ille fædus invidiæ bubo , illi graculi thrasonici , illi famæ alienæ vultures , nisi in ramis tuis nidificant ? Quid enim ad hæc tam vecordia te perpulit coëpta , nisi ambitio tua ? tantillus aliquis inter eruditos apparere coëperas , accini tibi felix euge à quibusdam (ut mos est hominum liberalius , quàm tu educatorum) audiebas , & continuò homo sidera feriens , meris *Egonibus* ebrius & sideratus ibas : *Ego* Oratius Mellitus : *Ego* ille , cui omnes eruditi decedant : *Ego* decus hujus seculi : *Ego* scientiarum florilegium : *Ego* alter Mabillonius : *Ego* thesaurarius literaturæ antiquæ : *Ego* Saturni & Evandri consiliarius ? *Ego* scalpri & effigie dignus : *Ego* alpha & idolum , & Hermes Philologorum : Quid Jesuitæ ? Quid Canonici ? Quid Petrini ? Quid alij omnes ? *Ego* Jesuitarum Attila : *Ego* Nilus Europæ , ex quo omnes bibant , pyramidibus perinde ornandus , atque Nilus Ægypti. Salve mi *Ego* , salve statua : non pyramis , quia acumen non habes. Salve Caput larvæ , cujus ingenium sustulerunt & occupârunt non fures , sed furfures : cujus furfurei libelli planè belli , veri gemelli , uterque nigelli , alter cacabus est , alter olla furfurum , unicè facti ad denigrandos alios , & quia furfurei sunt ,

S

adpa-

ad pascendos & recreandos coenophilos. Hem!
quam sum falsus! utique insulsi sunt hi fur-
fures; saliantur. Denique salve mi Ego, qui
tot præ te agis aurita animalia, quot tardos,
calcitrososque phantasos, quot argumenta Boco-
tica: Si me inter illa reputes, non recuso:
Stramen tuum mordeo. Stramen? hoc de Vi-
ro tot tomis editis claro? Parce, si dixero de
tomis tuis, quod multi: Stramen domi, gra-
num foris. Siquid bonum in tomis tuis, non
tuo tamen natum in agro; *clitellas* eruditi a-
pellant, quas non capite & ingenio, sed dor-
so comportavisti. Tu tamen hac gloriâ clitel-
lariâ adeò tumes, adeò te circumspicis, adeò
viæ tibi omnes angustæ, ut in plurimos im-
portunus impingas, quin per nolam tuam cla-
mosissimam hoc audes omnibus insonare: de-
cedite. Ego Oratius Mellitus ingredior, Ego
Tomifax, Ego Mabillonius. Salve mi Tomi-
fax, salve Mabillonias ter ridicule, cui tomi per
unam noctem nascuntur ut fungi; crepitacu-
lum Dodonæum, qui nil frequentius, quàm
tomos crepas, tomos justos, tomos decuma-
nos, denique tomos, tomos, tomos: Dicas
melius, quod alij: fungos, fungos, fungos,
ex ambitionis tuæ putredine ubertim natos. Et
hi tamen fungi subministrant tibi seu pileum pro
libertate calumniandi, seu galeam pro gladiatione
Crembsensi.

Mi Mellite, quid gloriaris tu tomis illis?
Quid gloriaris cornicula plumis alienis? quid
gloriaris, quasi non acceperis: Quid de-
nique gallina invento grano gloriaris?
gra-

granum invenisti : quæ inde gloria ? granum invenisti , an idcirco doctus ? hoc & gallina cæca. Granum invenisti , an idcirco Tomifax ? hoc & typotheta , hoc & glutinator librorum. Granum invenisti : felicem te dico , non doctum ; librarium non tomifacem. Quæ igitur gloria ? hæc una , quòd sciamus , te invenisse : Beata sanè gallina : hoc ut sciremus , quid erat tanta opus glocitatione ? Non eras contentus nomen tuum in fronte libri præscribere , addidisti & effigiem tuam : non eras contentus effigie , nomen tuum antè singulas tripas magnificè repetisti : ubique : *Oratius Mellitus edidit* , *Orat: Mell: e tenebris in lucem protraxit* ; *Orat: Mel: cum Orbe communicavit* , & alia talia iterum atque iterum glocitans , tanquam aut esset , ne hujus thesaurarij oblivisceremur , periculum , aut ingens , si oblivisceremur , piaculum. Repetisses tu nomen tuum in singulis , credo , paginis , si modò scrutula habuisses minora : cur , quæso , non tomum integrum condas , in quo nihil præter nomen tuum perpetuò repetitum ad modum litaniarum contineatur ? addidissem ego tum *collectam*. Quanta vanitas hominis ! Habe , habe tibi hanc gloriam gallina , quòd grana nonnulla in bibliothecis beneficio alieno inveneris : utinam rectè , & prudenter selegisses ! & non tam promiscuè confudisses omnia gravi bursarum tædio , vix ullo eruditionis compendio ! felicitatem inventionis imperitiâ delectûs corrupisti : Sed nimirum non eras aliter Tomifax futurus. Illa verò Isagoge , & alia , quæ de tuo addidisti , ea (non mihi , sed eruditis,

ditis, qui ferè passim id ajunt, crede) pleraque stramen sunt, quæ, si tanti esset stramentiturrare, facile demonstravero; usque adeò, ut de summa loquendo deniquè verissimum sit, quod dixi: Stramen domi, granum foris. Nihil ingenij, nihil eruditionis solidæ, quid dicam, Mabillonianæ? judicium apud omnes exploditur; & hic tomifax Mabillonio se comparet? Sus Minervæ. Hic alijs insultet Viris eruditis & honoratis? hic Dictatorem agat? hic tomos crepet? I, quæso, domum, & illud capitis tui præcox pyrum in stramine tantisper repone, dum mature-scat, & mitius fiat.

Implevisti tomos tuos magnam partem descriptione itineris tui. Quid interest, nos scire tuum iter? Magnus tu hercle Vir, cujus omnia magna & parva nosse referat; planè Ulysses alter, cujus ambages & hospitia mereantur literis, si Deo placet, mandari. Sed, ut video, tomos ego de fungis scriberem, si fungos inep-tiarum tuarum omnes persequi & colligere vellem.

Compendium fungorum habemus in effigie tua, quam tu etiam Imperatori es ausus offerre, eum utiquè in finem, ut te velut Apollinem Palatinum semper in conspectu & penetralibus habeat. Tanti ergo te æstimasti, ut dignum Cæsare donum putares effigiem tuam? Quis non rideat? Adeone abscondita sunt mundo, ut etiam in fronte libri explicanda duceres cornua tua?

Abstinere non possum, quin paulisper coloribus inductis illuminem, ut dicitur, sculpturam tuam; fortè sic & intellectum illuminato
tuum.

tuum. Age, pingamus bellissimo picturæ genere, quod *miniaturam* vocant; totum Caput ex meris punctis gloriæ. In faciem tibi purpurissam inducerem, nisi ruborem maledicentiæ posuisses. Os tamen cruentum apparere debet, utiquè ob Jesuitas morfos & devoratos. Livor & fuligo tristis oculos, supercilia, frontem, & reliqua vultûs habebunt, colores ægritudini mentis conformes. Non ruga, non cani, non alia maturitatis linea: addere possem alia, sed parco. Satis tu, credo, hunc in modum illuminatus, sperare jam poteris, te reponendum in thesauro Cæsareo: Hoc enim spectabas, quando omissâ etiam Monarchæ imagine, tuum idolum publico obtrudere, ipsi Principi ceu munus Regium repræsentare non erubuiisti: Sed mittamus hoc idolum potius Delphos ad oracula fundenda.

Vide mi Mellite, quàm festivè tecum ludere ad extremum libeat: vetus hic mos est; homines gloriosos traducere: Non facerem ego profectò, nisi ramos tuos adeò promitteres, ut omni ex parte possint prehendi. Sed satis ista. Hoc denique volo dicere: Humilitatem disce, modestè de te sentire, modestè de alijs loqui & scribere disce; Quod nî feceris, & odium incurres, (Deo enim & hominibus odibilis superbia) & famam, si quam fortè collegisti, vel ventus auferet, vel fumus aduret.

Noli credere, mi Mellite! Historicum studium, in quo tute triumphare te putas, omnem paginam in humanis facere; effode rudera, pace mea, atque utinam in his effodiendis, & non in

hauriendo cœno operam posuisses ! Rectiùs profectò & prudentiùs tempora collocâsses. Noli tamen putare, te ex ruderario ab omnibus scientijs continuò rudè donandum.

Videris tu mihi morbo laborare Thrasylli, qui cùm habitaret in Piræo, naves omnes, quæcunque illo in portu subducerentur, suas arbitrabatur, suumque in album referebat, varius in momenta, lætitiâque aut mœrore insaniens, pro quàm salvas audiret, aut afflictas naves : vix à medicis tandem moriotrophio educтус. Tu Melite cùm sis tantillis infectis anecdotis, omnes tamen scientiarum onerarias tuum putas momordisse litus ; Tu cum audis e. g. nomen antiquarij, te continuò nominari putas, ipsamque censes argonavim tua prætulisse in suis velis insignia. Audis aliquem laudatum in Critica, tu illicò te Pharum aut Colossum Rhodium hoc in genere ducis. Cùm Dialecticum aut Philosophum : & hi tibi naviculariam faciunt. Cùm Ascetam : tu portus & statio omnis Asceticæ. Cùm nominari in Theologia quempiam, & hanc navem denique tuam esse reputas. Nequaquam ego ista de te temerè : Ipse palàm hoc profite- ris, cùm summos etiam Viros, ut Lessium aliòsque in censuram vocare formica non erubescas. Ridiculè profectò, qui cùm omnes scientiarum naves tibi arroges, ne in una sis aliquid, nisi in illa, quâ Thrasylli aut Thrasones vehuntur, Lessij censor, fabula Theologorum. Da specimen, da argumentum peritiæ tuæ : prome iliadem, si quam intà corticem tuum habes. Nihil inde hactenus, præter vermem gloriæ, prorepsit in publi-

publicum. Hic demum libellus, quem scribo, navis est, mihi crede, quæ propriè ad te pertinet. Nam venit ex anticyra helleborum portans, & modios salis mille pro salienda insipida in Viros honoratos critica tua. Contine te, quæso, intra limites ac portum tuum, intra rudera tua, & rebus ipsis te aliquid sapere, non verbis fumosis, non aliorum contumelijs, ostende. Ipsemet vides, quàm tu inter rudera tua sis rudis Dialecticus, rudior Theologus, rudissimus, quod tamen maximè debebas esse, Asceta.

Laudo mi Mellite, laudo studium Historicum; Sed plus faciendum iudicium, sinè quo Historia non testis est, sed dispendium temporum: plus facienda prudentia quæ unica seges est & fructus ex aratro proveniens Historico. Plurimum denique facienda virtus Religiosa, atque inprimis Caritas, quæ est vinculum perfectionis; de quo rectè Apostolus 1. Cor: 13. *Si linguis hominum loquar & Angelorum: Caritatem autem non habeam, factus sum velut æsonans, & cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam, caritatem autem non habuero, nihil sum. Caritas non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non cogitat malum (non fovet umbras, non comminiscitur scelus, ubi nullum est, non eloquitur, non typis edit) non gaudet super iniquitate (alienâ videlicet, quam non captat invenire, non mentitur inventam) congaudet autem veritati.* Claudio verbis aptissimis Jacobi Apostoli c. 3. *Si quis est sapiens &*
disci-

disciplinatus inter vos ostendat ex bona conver-
satione operationem suam in mansuetudine sapien-
tia. Quod si Zelum amarum habetis, & con-
tentiones sunt in cordibus vestris, nolite gloriari
& mendaces esse adversus veritatem. Non est
enim ita sapientia de sursum descendens, sed ter-
rena, animalis, diabolica. Ubi enim Zelus &
contentio, ibi inconstantia, & omne opus pra-
vum. Quæ autem de sursum est sapientia, pri-
mum quidem pudica est, deinde pacifica, mode-
sta, suadibilis, bonis consentiens, plena miseri-
cordiâ & fructibus bonis non judicans sine simu-
latione. Fructus autem justitiæ in pace
seminatur, facientibus
pacem.

r-
n-
7-
ri
est
-
3
a-
ri-
e-
ri-
m-

Hansiz, Marcus,

Apologeticus adversus umbras Oratii Melliti

Veronae 1723

Regensburg, Staatliche Bibliothek -- 999/Hist.eccl.729

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11092656-6